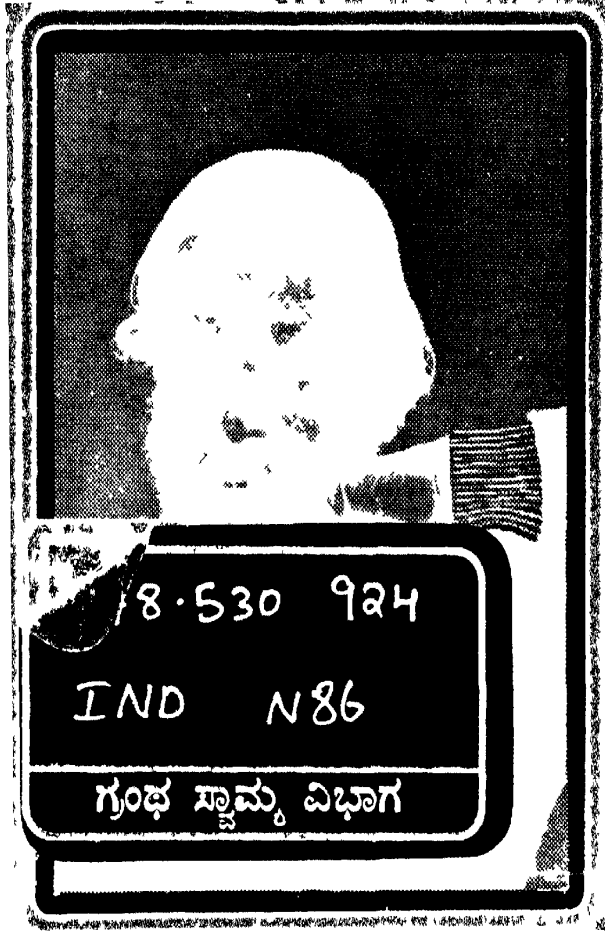

ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರಶಿಲ್ಪ

ಪುಷ್ಪ ರಾಜಿಗಾರ್

ಬೆಳ್ಳಿಹಬ್ಬದ ಪ್ರಕಟಣೆ

ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರಶಿಲ್ಪಿ
ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಕಣಗಾಲ್

ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾ

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಹೇಮಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ

ನಂ 972-ಸಿ 4ನೇ "ಇ" ವಿಭಾಗ

ರಾಜಾಜಿನಗರ . ಬೆಂಗಳೂರು-560 010

KANNADA CHITRASHILPI PUTTANNA KANAGAL

Written by M. K. Indira, Published by Hemantha
Sahitya, 972 C. 4th 'E' Block, Rajajinagar,
Bangalore-560 010. I Edn : Nov. 1986,

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : ನವೆಂಬರ್ ೧೯೮೬

ಮುಖಚಿತ್ರ : ಪ. ಸ. ಕುಮಾರ್

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಾನಂದ ಪ್ರೆಸ್
ಸುಬ್ಬಣ್ಣಾಚಾರ್ ಗಲ್ಲಿ
ಅರಸೀಕೆರೆ ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬

ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರದ ರೂವಾರಿ

ಹೇಮಂತ ಸಾಹುತ್ಯದ ಶ್ರೀ ಎಂ.ವೆಂಕಟೇಶ್‌ರವರು—“ತಮ್ಮ ಪ್ರಕಾಶನದ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆ ವರ್ಷದ ಬೆಳ್ಳಿಹಬ್ಬದ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ನಿಮ್ಮದೊಂದು ಕಾದಂಬರಿ ಕೊಡಿ”-ಎಂದು ಕೇಳುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಾನು ಬರೆಯುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಾಗಲೇ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡಾಗಿತ್ತು. ಕಡೆಯ ಡಾಗ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಾನು ಆಗ ಪೂರಾ ಅನಾರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೃತಿ ಬರೆದಿಡುವ ಪರಿಣಾತ ನೆನಗಿಲ್ಲ. ಯಾರಾದರೂ ಒತ್ತಾಯಿಸಿ ಡಾಗ ಬರೆದು ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ. ಆದರೆ ಆಗ ನಿಧಿ ಸಾಸಾಗಿಯೇ ಒಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆಯುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸಿತ್ತು. ಇಂಥವಿಗೇ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ನಾನಂತೂ ಅಂದುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಕ್ಯಾಲು ಭಾಗ ಬರೆದಾಗಿತ್ತು. ಸಾಸು ಜೀವಿ :

“ಈಗ ನಾನು ಬರೆಯುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬರು ಶ್ರೀಗೃಹಲಾವಣಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ನನ್ನ ಆತ್ಮ ಕೃಪೆಗಾಗಿ ಮುಕ್ಯಾಲು ಭಾಗ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನೇ ಬೇಕಾದರೆ ಮುಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದೆ ; ಅವರು,

“ಹಾಗೇ ಮಾಡಿ. ಅಂತೂ ನಿಮ್ಮದೊಂದು ಕೃತಿ ಬೇಕು” ಎಂದರು. ಸಂತರ ವಿವರ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಏನೇ ಸಂಕೋಚವಾಯ್ತು. ಹೇಮಂತ ಸಾಹುತ್ಯವವರು ನನ್ನ ಸುವಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾತಿ. ಬಹುತೇಕ ಇದು ಕೊನೆಯ ಕೃತಿ.

ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗದ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ದಿ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಕಣಗಾಲರ ನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡವಳು ನಾನು. ಪರಿಣಾಮ “ಗಿಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ” ಅವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿನ ಚಿತ್ರವಲ್ಲ ಒಂದು ಜೀವಂತ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿ ಉಳಿಯಿತು. ಸಂತರ ಅವರು ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರು ಚಿತ್ರ ತೆಗೆದರು ಜೀವಂತವು ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಸೀತಿಸಿತು. ಅದರೂ ಅವರು ಸೀತಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮುಂದೆ ನನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಕೃತಿಗಳು ಚಿತ್ರವಾದುವು. ನಾನು ಮತ್ತೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಹೆಸರು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಬರುವ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ನಿರ್ದೇಶಕರನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು ಚಿತ್ರ ಆಯ್ಕೆ ಹೋಯ್ತು. ಮೂರು ಚಿತ್ರ ನಾನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. 'ಫಣಿಯಮ್ಮ' ಚಿನ್ನಾಗಿ ಬಂತು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಇದೀಗ ನನ್ನ ಗಿರಿಬಾಲೆ ಚಿತ್ರದ ಕಥೆಗೆ ಚಿತ್ರ ಪ್ರೇಮಿಗಳ ಸಂಘದವರು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಅಪರೂಪ ಕ್ಯೂಮೈ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದಾಗ ತುಂಬಾ ಹಿತದ ಮಾತು ಅವರದು. ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಅವರು ನರ್ಸಿಂಗ್ ಹೋಂನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವರಾಗಿ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ಹಿರಿಯ ಪುತ್ರ ಮತ್ತು ನಿರ್ಮಾಪಕರೊಡನೆ,

“ಸ್ವಲ್ಪ ಅನಾರೋಗ್ಯ, ಮನೆಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಂದು ಕಾಣುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮದೊಂದು ಕೃತಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು-ಪತ್ರ ಕಳಿಸಿದ್ದರು.

ನನಗೆ ಹಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಅನಂದನಾಯ್ತು. ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕಳಿಸಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಮತ್ತೆ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಅರೋಗ್ಯವಾಗಿ ಮೈ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಿಳಿಯುಡಿಗೆ ಯುಟ್ಟು ಗೆಲುಮುಖದೊಡನೆ ಮಗ ಮತ್ತು ನಿರ್ಮಾಪಕರೊಡನೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಬಡ ಬಡ ನೂರು ಮಾತಾಡಿದರು. ಹಾಲು-ಹಣ್ಣು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಂತರ ಕರಾರು ಪತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಿ “ಇದುವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಕೊಡದಷ್ಟು ಸಂಭಾವನೆ ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದರು.

“ನಾನು ಸಂಭಾವನೆ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ನಿರ್ದೇಶನ ಸಾಕು” ಅಂದೆ ಮೂರು ಜನರು ನನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟರು. ಮತ್ತೆ ವಾರದಲ್ಲಿ ಕರಾರುಪತ್ರವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂಗಡವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದರು.

“ಮಸಣದ ಹೂವು ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರ ನಿಮ್ಮ ಚಿತ್ರ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ” ಅಂದಿದ್ದರು.

ನಮ್ಮ ದುರ್ವೈವ 'ಮಸಣದ ಹೂ' ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ತ.ರಾ.ಸು. ಹೋದರು. ಚಿತ್ರ ಮುಕ್ತಾಯ ಆಗುವುದರಲ್ಲೇ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಎರಡನೇ ಬಾರಿಗೆ ಹೃದಯಾಘಾತಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದರು ಕಾನಕಾನಹಳ್ಳಿ ಗೋಪಿ ಬಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಕಾಲ ಮರವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ ನಾನು ಅವರ ಕಳೆಬರ

ನೋಡಲು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ ಹೋಗುವ ; ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ ನಾನು. ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ದಿನ ಹೋಗಿ ಬಂದೆ.

ಮನೆಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಪೆನ್ನು ಕಾಗದ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆ ಈ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ ಬರೆದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಷರ ಹುಸಿ ಇಲ್ಲ. ಯಾರು ಏನಂದು ಕೊಂಡರೂ ಇದು ನನ್ನ ಪ್ರವಾಚಕ ಬರಹ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾಶಕರಿಗಾಗಿಯೂ ನಾನು ಇದನ್ನು ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ "ಹೇಮಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ." ದವರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಲಭ್ಯವಿತ್ತು ಅಷ್ಟೆ. ಅವರ ಬೆಳ್ಳಿಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಹೇಮಂತ ಸಾಹಿತ್ಯದವರು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ತಾಯಿಯಂತೆ ಭಕ್ತಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ವಜ್ರೋತ್ಸವ, ಶತನಾನೋತ್ಸವವನ್ನು ನಡೆಸಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸಿ, ಈ ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗದ ರೂವಾರಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ತಿರುಪತಿ ವೆಂಕಟರಮಣನು ಶ್ರೀ ಎಂ. ವೆಂಕಟೇಶ್‌ರವರ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೂ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿವಾರಕ್ಕೂ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯ, ಸಕಲ ಸುಖವನ್ನೂ ಕರುಣಿಸಿ ಕಾಪಾಡಲಿ ಎಂದು ಆ ದೇವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನಮಸ್ಕಾರ

ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ವಿಶ್ವಾಸದ

ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾ

ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾರವರ ಇತರ ಕೃತಿಗಳು

<p>ಗೆಣ್ಣೆ ಪೂಜೆ* ವರ್ಣಾಲಿಲೆ ಕತೆಗಾರ ಚಿತ್ರ-ಭಾರತ ಫಣಿಯಮ್ಮ* ಸದಾಫಂಡ ಮಧುವನ ಪಾರ್ಣವೆ ಕಲಾಧರ್ತಿ ಅನುಭವ ಕೂಜ ಡಾಕ್ಟರ್ ಹಸಿವು ಕೂಚು ಭಟ್ಟ ಮನೋಹುಂದಿರ ಬಿದ್ದಿಲಾಸ ಜಾತಿ ಕೆಟ್ಟವಳು</p>	<p>ಯಾರು ಹಿತನರೂ ತತ್ವೋಪನಹಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಸುಖಾಂತ ಮನೆ ಕೊಟ್ಟು ನೋಗತು ಒಂದೇ ಏಮಿಸ ಅಗೋಚರ ಗಿರಿಬಾರಿ* ಗುಂತ ಜಾಲ ತುಂಗ-ಭದ್ರ ಪೂರ್ವಾಪರ ಸಗೋಚರ ಸೂತ್ರಧಾರಿಣಿ ಮುತ್ತು ಒಂದು ಮುತ್ತು ತಗ್ಗಿನ ಮನೆ ಸೀತೆ</p>
---	--

* ಚಲನ ಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರಶಿಲ್ಪಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಕಣಗಾಲ್

ನಾವು ಆಗ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದೆವು. ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು (ತಾಯಿಯ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ) ಮಡಿ ಹೆಂಗಸು. ಹೇಳಿಕೇಳಿ ಪೂರ್ವಿಕರು. ಅವರಿಗೆ ಮೈಸೂರಿನ ವೈಭವಕ್ಕಿಂತ ಚಾಮುಂಡಿ ಬೆಟ್ಟ, ನಂಜನಗೂಡು, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಇಂತಹ ಧೈವ ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂಬಾಸೆ. ಕಪಿಲಾ, ಕಾವೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಬಂಧುಗಳು ಬಹಳ ಮಂದಿ ಇದ್ದರು. ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಎರಡೆರಡು ದಿನ ಇದ್ದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ನಿಂದ ಕಂಡವರವರು ಬಂದ ದಿನವೇ ತಾನೇ ಮಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಬಡಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದರು

“ಆಗಲೇ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ತಿಂಗಳಾಯಿತು ಕಣೋ ಕಿಟ್ಟ. ಸುಮ್ಮನೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೂತು ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಉಂಡು ತಿಂದು ಬಂದಾತು. ಒಂದು ಬೆಟ್ಟ ಕಾಣೆ, ನಂಜನಗೂಡು ಕಾಣೆ ಯಾರು ನನ್ನಂಥ ಮುದುಕೀನ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆ ಯಾವಾಗ್ಲೋ ಜಗನ್ನೋಹನ ಬಂಗ್ಲೆ, ಜೂ ಗಾರ್ಡನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೆ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಯಂತ ನೋಡೋದು?”

ನಾನು ಯಜಮಾನರ ಮುಖ ನೋಡಿದೆ. ಅವರು ಕೂಡಲೇ ಅಂದರು.

“ಶೇಷವೋರೆ, ಮೊದ್ದೇ ಯಾಕೆ ನೀವು ಇದನ್ನ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಬಾರದಾಗಿತ್ತೆ. ಹೇಗೂ ಕಾರಿದೆಯಲ್ಲ. ಈಗ್ಲೂ ಏನು ನಷ್ಟ ಶುಕ್ರವಾರ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮುಂಚೆ ಚಾಮುಂಡಿ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರೋಣ ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ನಂಜನಗೂಡು, ಅರಮನೆ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ಆಮೇಲೆ ಕನ್ನಂಬಾಡಿ ಎಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಬಂದ ರಾಯ್ತು. ಇನ್ನೊಂದು ತಿಂಗಳು ಇರಿ ನಮ್ಮನೆಲಿ. ನೀವು ಏನೇನು ನೋಡ ಬೇಕೋ ನೋಡಿ ಬರೋಣ. ನಿಮ್ಮ ಅಡಿಗೆ ರುಚಿ ನಮಗೆ ಸಿಗೋದು ಇನ್ನಾವಾಗ?”

ಶೇಷಮ್ಮ ಗದ್ದಕ್ಕೆ ಕೈಕೊಟ್ಟು ಬೆರಗಿನಿಂದ ಅವರು ನನ್ನ ಮುಖ ನೋಡಿದರು. “ಅಲ್ಲಾ ಮತ್ತೆ ಕೆಟ್ಟ ಕಾರು ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ. ಕೆಟ್ಟೋಗಿದೆ, ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ ಅಂತಿದ್ರಲ್ಲಾ ಅವರೆಲ್ಲಾ ?”

“ಹೌದು ; ನೋಡೋಕೆ ಹಾಗೇ ಕಾಣುತ್ತೆ ನನ್ನ ಕಾರು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರ ಇಲ್ಲ. ಹತ್ತಾರು ಸರ್ತಿ ಬಿಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಲವರು. ಮತ್ತೆ ಕೇಳಲು ಬಂದಾಗ ನಾನು ಕಾರು ಕೆಟ್ಟದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆ ಆಪ್ಪ. ನಿಮಗೇನೂ ತೊಂದ್ರೆ ಆಗೋಲ್ಲ ಪ್ರತಿದಿನ ಬಾಡಿಗೆ ಹೊಡೀತೀನಲ್ಲ” ಎಂದರು

“ಹಂಗಾರೆ ಹೋಗಿ ಬರಾಣನೇ ಹುಡುಗೀ ?” ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು ಅಜ್ಜಿ.

ಮನಸ್ಸು ಪುಕಪುಕ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರೂ,

“ಓ ಆಗಲಿ, ಅದಕ್ಕೇನಂತೆ” ಅಂದೆ, ಯಜಮಾನರ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ. ಅವರು ಕುರುವಳ್ಳಿಯ ಐಗಳ ಮಠ ಬಿಟ್ಟಕೂಡಲೇ ಸ್ಪಾನರು ಹಿಡಿದವರು. ಮಾವನವರ ವೋಟಾರ್ ಗಲಾಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೈಸ್ಕೂಲು ಎರಡನೇ ತರಗತಿಗೇ ವಿದ್ಯೆಗೆ ತಿಲಾಂಜಲಿ ಬಿಟ್ಟವರಾದರೂ ಸಮಗ್ರ ವೋಟಾರು, ಕಾರು, ಲಾರಿ ಎಲ್ಲದರ ನೆರನರಗಳ, ರಕ್ತನಾಳಗಳ ಪರಿಚಯ ಅವರಿಗಿತ್ತು. ಒಳ್ಳೆ ಮೆಕ್ಯಾನಿಕ್, ಒಳ್ಳೆ ಫೋರ್‌ಮನ್. ಮುಂಗೋಪದ ಒಂದು ದೌರ್ಬಲ್ಯದಿಂದ ಅವರು ನಿಂತಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಕಸುಬನ್ನೂ ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಸಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಒಂದು ಹೊಸ ಮಾಡಲು ಕಾರನ್ನು ತಯಾರಿಸಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇಂಜನ್ ಒಂದು ವೊದಲು ಬಂತು. ನಂತರ ಪ್ರತಿದಿನ ಗುಜರಿಯಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಂತರ್ಜಾತೀಯ ಅಂಗಾಂಗಗಳು ಬಂದು ಸೇರಿ ಕೊಂಡು ಒಂದು ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ಒಂದು ಚೌಚೌ ಮಾಡಲ ಕಾರು ತಯಾರಾಯಿತು. ವೊದವೊದಲು ಅವರ ಗೆಳೆಯರೂ ಅದರ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ; ಅದು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬೆಟ್ಟ ಹತ್ತುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ದರಿ ಹಾರುತ್ತಿತ್ತು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಭರತನಾಟ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಬೆಡ್ಡದ ಆನೆಯನ್ನು ಪಳಗಿಸಿದಂತೆ ಪಳಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಕೊಡುವರು. ಆದರೆ ಅದರ ಸಾರಥಿ ಅವರೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯವ

ಠಂದ ಅದನ್ನು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಜರುಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ನಾಳೆಯಲ್ಲ ನಾಡಿದೇವತಾಕವಾರ. ಅಂದೇ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಯಿತು. ಅಜ್ಜ ರೆಸ್ಟೋರೇಷನ್. ಜೊತೆಗೆ ಸೋದರತ್ತಿಯೂ ಸೇರಿಕೊಂಡರು.

ಶುಕ್ರವಾರ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಶೆಳೂವರೆಗೆಲ್ಲ ನಾವು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟುಗಿತ್ತು. ನಾವು ಅಜ್ಜ, ನನ್ನ ಸೋದರತ್ತಿ-ನನ್ನ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಮಗು ಇಷ್ಟೇ ಜನ. ವೆಟ್ರೋಲ್ ಹಾಕಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಸಿ.ಪಿ.ಸಿ. ಕಂಪನಿಯ ವೆಟ್ರೋಲ್ ಬಂಕಿನ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಕಾರು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಮ್ಮವರು :

“ಪುಟ್ಟಣ್ಣ, ಆರು ವೆಟ್ರೋಲ್ ಹಾಕು” ಎಂದರು.

ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ಸರ್ವಿಸಿನ ಶ್ರೀ ಸಂಗಯ್ಯನವರು ಆಗಲೇ ಸ್ನಾನ, ದೇವರ ಪೂಜೆ, ತಿಂಡಿ ಮುಗಿಸಿ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿಭೂತಿ ಇದ್ದರೂ ಜರಿವೆಟೆ ಕ್ಲೋಸ್ ಕಾಲರ್ ಕೊಟ್ಟು ಧರಿಸಿ ತಿರುಮಕೂಡಲಿಗೆ ಹೊರಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಬಸ್ಸನ್ನು ತೆಗೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. ಇವರನ್ನು ಕಂಡೊಡನೇ, “ಎನು ಕ್ರಿಷ್ಣಾವ್ ಸಂಸಾರ ಸಮೇತ ?” ಎಂದರು.

“ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ”-ಎಂದು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು. ಸಂಗಯ್ಯನವರು ಸ್ವಭಾವತಃ ಸಮಾಧಾನಿ ಶಿಸ್ತಿನ ಮನುಷ್ಯ.

ನಾನು ವೆಟ್ರೋಲ್ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸುಮಾರು ಹದಿನಾಲ್ಕು-ಹದಿನೈದು ವರ್ಷದವನಿರಬಹುದು. ವಯಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕ ನಿಲುವು. ಸಾಮ ವರ್ಷ, ಕೊಂಚ ಮೊಂಡು ಮೂಗು, ಮಾಸಲು ಚಡ್ಡಿ, ಗಿರಿನ ಶರಟು. ಇವು ಯಾವುದೂ ನನ್ನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ತಲೆ ತುಂಬಿದ ಸುರುಳಿ ಕ್ರಾವು !

ಹಾಡು-ಹಸೆ, ಕತೆ-ಕಾದಂಬರಿ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವರ್ಣನೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಮುಂಗುರುಳಿನ ವರ್ಣನೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಭೃಂಗಕುಂತಳ, ಕುಟಿಲಕುಂತಳ ಇತ್ಯಾದಿ. ಹೀಗಾಗಿ ನನಗೆ ಗುಂಗುರು ಕೂಡಲನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಅವರು ಗಂಡೋ ಹೆಣ್ಣೋ, ಮುದುಕರೋ ಹುಡುಗಿಯೋ ಅಂತೂ ಅದರ ಕಡೆ ಗಮನ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗಲೂ ವೆಟ್ರೋಲ್ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗನ ತಲೆ

ನೋಡಿಸೆ ಹೊರೆ ಹೊರೆ ಕೂದಲು, ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿ ಬಾಚಿದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆಕರ್ಷಕ. ಏನಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯದು ಆಯಿಲ್ ಜಾಕುತ್ತ್ಯದ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ವರ್ಷದ ಕೊಳಕು ಹುಡುಗನ ಕಪಾಳಕ್ಕೆ ಫಟೀರನೆ ಬಾರಿಸಿದ ಈ ತರಕುತಲೆಯ ಹುಡುಗ. ಆ ಹುಡುಗ ಹೋ!—ಎಂದು ಅಳ ತೊಡಗಿದ್ದ.

“ಬೇಕೂಫ್ ಸೂಳೇ ಮಗನೇ, ಎಷ್ಟೊಂದು ಆಯಿಲ್ ಚಲ್ಲಿಬಿಟ್ಟಿ ಯಲ್ಲೋ! ಈಗ ಯಾರು ಕೊಡ್ತಾರೆ ಈ ದುಡ್ಡನ್ನು?”

ಎನ್ನುತ್ತಾ ಮತ್ತೆ ಕೈ ಎತ್ತಿದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಂಗಯ್ಯನವರು.

“ಲೋ ಲೋ ಲೋ! ಪುಟ್ಟಣ್ಣ, ಇಷ್ಟುದ್ದ ಇದ್ದಿ, ಅದೆಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟೋ ನೀನಿಗೆ? ಹಾಗೆಲ್ಲ ಕಪಾಳಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದಿಬಾರೋ. ಅದೂ ಪರದೇಶಿ ಹುಡುಗ. ಆಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣ-ಗೀಣ ಹೋದ್ರೆ ಏನ್ನೆಂತಿ. ಆ ಆಯಿಲ್ ದುಡ್ಡು ನಾನು ಕೊಡ್ತೀನಿ ಸುಮ್ಮಿರು.”

ಎನ್ನುತ್ತಾ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಇತ್ತ ಕರೆದುಕೊಂಡರು ನಮ್ಮ ವರು ಚೆಲ್ಲಿದ ಆಯಿಲ್ ದುಡ್ಡನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಾರನ್ನೇರಿದರು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಕಣ್ಣು ಕೆಕ್ಕರಿಸಿ ಆ ಬಡಹುಡುಗನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ನಮ್ಮ ಕಾರು ಹೊರಟಿತು. ಕಾರಿನ ತೊಂದರೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಾವು ಬೆಟ್ಟ, ಕನ್ನಂಬಾಡಿ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ನಂಜನಗೂಡು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಲಾರು ದಿನ ಸುತ್ತಿ ಬಂದೆವು ಅಜ್ಜಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ವಾರದ ನಂತರ ಅವರು ಕಳಸಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು ಮುಂದೆ ಕಲವೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಆ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಗುಂಗುರು ಕೂದಲಿ ನವರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಆ ಹುಡುಗನ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಆ ನಂತರ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ. ಕಾಲ ಚಕ್ರ ಅನೇಕ ಸುತ್ತು ತಿರುಗಿತು. ವೆದ್ದು ವೆದ್ದಾಗಿದ್ದ ವಿದ್ಯೆಯಿಲ್ಲದ ನಾನು ನನ್ನ ಮೊಮ್ಮ ಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರಿಯಾದೆ. ನನ್ನ ಆರನೇ ಕಾದಂಬರಿ ‘ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ’ ನಾನು ಕೊಡಬಾರವೆಂದಿದ್ದರೂ ಖಾದ್ರಿ ಶಾಮಣ್ಣ ನವರು ಅದನ್ನು ‘ಪ್ರಜಾವಾಣಿ’ಗೆ ಧಾರಾವಾಹಿಗೆ ಎಳೆದರು, ನಾವು

ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಡೆದ ಸತ್ಯಘಟನೆಯೊಂದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಚಿತವಾದ ಕಾದಂಬರಿ ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ.

ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ತಮ್ಮನಿಗೇ (ಟಿ.ಎಸ್. ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್) ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೊಡಲು ನನಗೂ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸಂಪಾದಕ, ನಾವು ಮನೆಯವರು ಕೇಳುವುದೇನು ಚಂದ ? ಕಡೆಗೆ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ಡ್ ವೋಸ್ಪಿಟಿನಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಕಳಿಸಿದೆ. (ಡಿ.ಎಸ್.ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ) ಇನ್ನು ಇಬ್ಬರು ಒಟ್ಟು ಮೂರು ಜನ ಓದಿ 'ಇದು ಹೊಸ ಬಗೆ' ಎಂದು ಸಂಪಾದಕರಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ—“ಕೃತಿ ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿದೆ, ಖುದ್ದಾಗಿ ಬಂದು ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ” ಎಂಬ ಪತ್ರ ಬಂತು. ಮರುದಿನ ನನ್ನ ಮಗನ ಜೊತೆ ಹೋಗಿ ಕರಾರು ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಸಹಿಹಾಕಿ ನಗದು ಹಣ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಬಂದೆ.

ನಿಜ ಅಂದರೆ ಅದು ನನ್ನ ಮೂರನೇ ಧಾರಾವಾಹಿ. ಮಲ್ಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ 'ಹೆಣ್ಣಿನ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ' ಕರ್ಮವೀರದಲ್ಲಿ 'ಮನ ತುಂಬಿದ ಮಡದಿ' ಬಂದಾಗಿತ್ತು. ಬರೆಯುವಾಗ ಕೃತಿ ಅಂಥ ಮಹತ್ವದ್ದೆಂದು ನನಗನಿಸಲಿಲ್ಲ ಒಂದು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ಮನಕೊರೆವ ಘಟನೆಯನ್ನು ಆದೂ ದುರಂತವನ್ನೂ ಕಂಡಿದ್ದೆ. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳೇ ಕಳೆದಿದ್ದವು. ಖಾದ್ರಿಯವರು ಕೇಳಿದಾಗ ಸಣ್ಣ ಕತೆಯಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿದೆ.

ಅಂತೂ ಧಾರಾವಾಹಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯ್ತು ವಾರ ವಾರ ಕಳೆದಂತೆ ರಸ್ತೆ, ಹಾದಿ-ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು, ಗುರುತು ಪರಿಚಯದವರು ನನಗೆ ಮುತ್ತಿ ಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು.

“ಮುಂದಿನ ಕತೆ ಚೂರು ಹೇಳಿ” ಎಂದು ಕೂಡಲೇ ಒಂದು ಉಪಾಯ ಹೊಳೆಯಿತು ನಗುತ್ತ ಉತ್ತರ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ,

“ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ಕರಾರು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಧಾರಾವಾಹಿ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಏನೂ ಹೇಳಕೂಡದು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರಿಗೆ ಕೊಡಕೂಡದು' ಎಂದು. ಅಲ್ಲದೆ ಮುಂದೇನು ಬರೆದಿದ್ದೆ ಅನ್ನೋದು ಈಗ ನನಗೆ ಮರೆತುಹೋಗಿದೆ. ಮುಂದಿನ ವಾರ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಲ್ಲ ”

ಎಂದು ಉಪಾಯವಾಗಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ ಇನ್ನೇನು ಧಾರಾವಾಹಿ

ಆರೇಳು ವಾರ ಇದೆ ಎನ್ನುವಾಗಲೇ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಪ್ರಕಾಶಕರು, ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಚಲನ ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರ ತೊಡಗಿದರು. “ಧಾರಾವಾಹಿ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಬನ್ನಿ” ಎಂದು ಪ್ರಕಾಶಕರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಬಗೆಗೆ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದೆ. ನಾನು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಆರನೇ ವರ್ಷದಿಂದ ಅದುವರೆಗೆ ಸುಮಾರು ಎರಡೂವರೆ ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೆ. ಕನ್ನಡ, ತೆಲುಗು, ತಮಿಳು, ಹಿಂದಿ, ಮರಾಠಿ, ಬೆಂಗಾಲಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷು, ಮಲೆಯಾಳ ಹೀಗೆ ಎಂಟು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದೆ. ಅದರಿಂದ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನಿಲುವು ನನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿತ್ತು. ಅದೇನೆಂದು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಲಾರೆ.

ನಿಜದಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬಳು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಗೃಹಿಣಿ. ಐದು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿ ತಂದೆಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ; ಪ್ರಕೃತಿ ರಮ್ಯ ತವರೂರಾದ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ಸ್ವತಃ ಕಲಾವಿದೆಯಾದ ತಾಯಿಯವರ ತರವೇತಿಯಲ್ಲಿ ಲಲಿತ ಕಲೆ, ಕುಶಲ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಎರಡನೇ ತರಗತಿಯ ವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತರೂ ವಿದ್ಯಾದಾಹ ಬಹಳ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ತವರು ನರಸಿಂಹ ರಾಜಪುರದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯ ಡಾಕ್ಟರು ತಮ್ಮ ಮಗಳ ಜೊತೆಗಿರಲೆಂದು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಗಂಡು ಹುಡುಗರ ಶಾಲೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರು. ನನ್ನ ತಂದೆಯವರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕಾದರೆ ಡಾಕ್ಟರಿಗೆ ಸಾಕಾಗಿಹೋಯಿತು. ತಾಯಿಯವರ ಅಡ್ಡಿ ಇರಲಿಲ್ಲ ನನಗೆ ಮನದಲ್ಲೇ ಖುಷಿ. ಅಂತೂ ನರಸಿಂಹ ರಾಜಪುರದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಗಂಡು ಹುಡುಗರ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗಿಯರ ಪ್ರವೇಶವಾಯಿತು. ಊರೆಲ್ಲ ಕೋಲಾಹಲ. ನನಗಾಗ ಒಂಬತ್ತು ವರ್ಷ ತುಂಬಿತ್ತು ಅಷ್ಟೆ. ಡಾಕ್ಟರ ಮಗಳು ಸಾಗಮ್ಮನದೂ ಅದೇ ವಯಸ್ಸು. ಹಳೆ ಶಾಲೆಯ ಹುಡುಗರು ವೆದ್ದು ವೆದ್ದು, ಓದುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾಸಾಗುತ್ತಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಟೇಬಲು, ಎರಡು ಸ್ವೂಲು ಹಾಕಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ವರ್ಷದಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷದವರೆಗಿನ ಹುಡುಗರು ಇದ್ದರು.

ಈಗ ಶಾಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಸಾಕು. ನಾನು ನಮ್ಮ 'ಬಾಲಖಾಂಡ' ಬರೆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ವಿವರ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎರಡು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಬುದ್ಧಿವಂತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಸಾದೆ. ನಮಗಾಗಲೇ ಸೀರೆ ಉಡಿಸಿಯಾಗಿತ್ತು. ಓದದ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಮೇಷ್ಟರುಗಳು ಲಕ್ಕಿ ಬರಲಿನಲ್ಲಿ ಅಂಗೈ ಚರ್ಮ ಸುಲಿಯುವಂತೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನಮಗೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೋಂವರ್ಕ್ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಪಾಠ ಸರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ಟರಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಬಹಳ ವಿಶ್ವಾಸ. ಕಾರಣ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಲೈಬ್ರರಿಯಿತ್ತು. ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾದರೂ ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಲೈಬ್ರರಿಗೆ ಹೋದವನಲ್ಲ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡವನಲ್ಲ. ನಾನೊಬ್ಬಳು ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಎರಡೆರಡು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ತರುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕ ಅದನ್ನ ಮನೆಯವರಿಗೆಲ್ಲ ಓದಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು ನಂತರ ನಾನು ಓದಿ ಎರಡನೆಯ ದಿನವೇ ಅದನ್ನು ಜೋಪಾನವಾಗಿ ವಾಪಸು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಶಾಲೆಯ ಮೇಷ್ಟರಿಗೆಲ್ಲ ಅಶ್ಚರ್ಯ. ಈ ಜೋಟುದ್ದ ಹುಡುಗಿಗೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಏನು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ? ಎಂದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೇಷ್ಟರುಗಳೇ ಯಾವುದನ್ನೂ ಓದಿದವರಲ್ಲ. ಆಗ ನಾನು ಓದಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳು—

ದೇವಿ ಚೌಧುರಾಣಿ, ದುರ್ಗೇಶನಂದಿನಿ, ನವ್ಯಾಬನಂದಿನಿ, ಗಿರಿನಂದಿನಿ. ಕೋಹಿನೂರ್, ಕಪಾಲ ಕುಂಡಲಿ, ಅಡವಿ ಹುಡುಗಿ, ವಿಷವೃಕ್ಷ, ತಾಯಿನಾಡು, ಪ್ರೇಮಾಂಕುರ, ಆನಂದ ಮಠ, ಅರಿಂದಮ ಪತ್ತೇದಾರಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ಬೆಂಗಾಲಿಯ ಬಂಕಿಮ ಚಂದ್ರ, ಈಶ್ವರ ಚಂದ್ರ, ಶರಶ್ಚಂದ್ರ, ಪ್ರೇಮಚಂದ್ರ ಮುಂತಾದವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು. ಬಿ. ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರು ಬೆಂಗಾಲಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದರು. ಅಗ್ಗಡಿ ಆನಂದವನದ ಪ್ರತಿಭಾ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಿಂದ ಭಿ. ಪ. ಕಾಳಿಯವರು ಬರೆದು ಮುದ್ರಿಸಿದ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದೆ. ಒಂದು ದಿನ ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ಟರು ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು.

“ಈ ಲೈಬ್ರರಿಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನೀನೊಬ್ಬಳಾದರೂ ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದೆ. ಇನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಡಲು ಪುಸ್ತಕಗಳೇ ಇಲ್ಲ.”

ಆದರೂ ಕೆಲವು ಓದಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೇ ಓದಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಮದುವೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾಯಿತು. ತಾಯಿಯ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಮಗನೇ ವರ. ನಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳುವವರು ಯಾರು? ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಶಾಲೆ ಬಿಡಿಸಿದರು. ಎರಡು ತರಗತಿಯಲ್ಲೂ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಗಿದ್ದೆ. “ಮದುವೆಗೆ ಬಂದ ಹುಡುಗಿ, ಗಂಡು ಹುಡುಗರ ಶಾಲೆಗೆ ಕಳಿಸೋದು ಎಂದರೇನು?” ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಕಿವಿ ಕೊರೆದು ಅಂತೂ ಸ್ಕೂಲು ಬಿಡಿಸಿದರು. ಎರಡು ದಿನ ಅತ್ತೆ. ಮೂರು ದಿನ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿದೆ. ಕೇಳುವವರು ಯಾರು? ಲೋಯರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿಯನ್ನಾದರೂ ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಇತ್ತು. ಆಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದು ಖಂಡನೀಯ.

ಮತ್ತೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾಯ್ತು. ಆಗ ನನಗೆ ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಷ. ನಾನು ಪುಷ್ಪವತಿಯಾದದ್ದು ಹದಿನಾರನೇ ವರ್ಷಕ್ಕೆ. ನಡುವಿನ ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಗಳು ತಾಯಿಯವರಿಂದ ಹಾಡು-ಹಸೆ-ಕಸೂತಿ, ಕುಶಲ ಕಲೆಗಳು, ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ, ಕೊಳಲು ಹೀಗೆ ಏನೇನೋ ತರವೇತಿ. ಪೂಜೆ, ವ್ರತ, ನೋಹಿ, ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನ ಇವೆಲ್ಲ ಮಾಮೂಲು. ಆದರೆ ಸ್ಕೂಲು ಬಿಟ್ಟ ಕೂಡಲೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಇಬ್ಭಾಗವಾಯಿತು. ಪ್ರಾಪಂಚಿಕವಾಗಿ ನಾನು ಎಲ್ಲರಂತೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದೆ. ಆದರೆ ವಶಾನಸಿಕವಾಗಿ, ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನಾನು ಸ್ವತಂತ್ರಳಾವೆ. ತಾರ್ಕುಣ್ಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಂತೂ ನಾನು ಏನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿ, ನಾನು ಓದಿದ್ದ ಕಾದಂಬರಿ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹೀಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆಯೆ? ಹೀಗಿರುತ್ತದೆಯೆ? ಇದು ಸುಳ್ಳೋ, ನಿಜವೋ. ಆದರೆ ಓದಲು ಅದೆಷ್ಟು ಮಧುರ. ಭಾವನೆಯ ಅಲೆಗಳು ಮಗುಚುತ್ತಲೇ ನನ್ನ ಜೀವನ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಸಾಗುತ್ತ ಬಂದವು. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಏಳನೆಯ ವರ್ಷದಿಂದಲೇ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಕೆ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಬಂದೆ. ನಮ್ಮ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಆಗ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಇದ್ದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ, ವಾರಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಯಜಮಾನರು ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನನಗೆ ಓಡವೆ, ವಸ್ತ್ರ, ಆಡಂಬರ, ಆಸೆಗಳೊಂದೂ ಬೇಡ. ಕತೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದುವುದು, ಬಿಡುವುದು ಸಿಕ್ಕಾಗಲೆಲ್ಲ ಸಿನಿಮಾ ನೋಡುವುದು. ನಾವು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಯಜಮಾನರು ಟ್ಯಾಕ್ಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿನ

ಊರಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚು. ಬಾಕಿ ದಿನ ಹೊರಗಡೆ. “ಇನ್ನೂ ಹದಿನೈದು ಧನ ಆಗುತ್ತಿ ಬರೋದು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೈಗೆ ಹತ್ತು ಹದಿನೈದು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವರಾರ. ನನ್ನ ಓರಗೆಯವರು ಹತ್ತಾರು ಹುಡುಗಿಯರಿದ್ದರು. ಇದ್ದದ್ದು ಹಳೇ ಅಗ್ರಹಾರ. ಮಗುವನ್ನು ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಾದರೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾವೆಲ್ಲ ನಡೆದು ಬರುವುದು, ಹೋಗುವುದು ಎಲ್ಲಾ ಧಿಯೇಟರುಗಳೂ ಹತ್ತಿರ. ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಾಗ ಮೂರಾಣೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಒಂದು ಸಿನಿಮಾ ನೋಡಬಹುದು ನಾವು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಆರು ಧಿಯೇಟರುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸಿನಿಮಾ ಎಲ್ಲಾ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬಾಣಂತಿಯಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಮೂರು ತಿಂಗಳು ನೋಡಿ ಬಂದವರು ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗಿನ ಸಿನಿಮಾ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆ.

ಆಗ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು ಬೆರಣಕೆಯಷ್ಟು ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ, ವಾರಪತ್ರಿಕೆಗಳು. ಓದಲು ಎಲ್ಲವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಾದಂಬರಿ ಆಗ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆ, ಆದರೂ ಸಿಕ್ಕಿದನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಿನ ನಮ್ಮ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಜೀವನ ಹೊರಾಂಗಣ, ಒಳಾಂಗಣ ಎರಡು ಭಾಗವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂತು. ಹೊರಗಿನ ತಾಪತ್ರಯಗಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇರುವಂತೆ ನಮಗೂ ಸಾವಾನ್ಯ ವಾಗಿ ಇರುತ್ತಿತ್ತು ಆದರೆ ಒಳಾಂಗಣದ ನಂದನವನ ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿ, ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಚಲನಚಿತ್ರದ ಸುಂದರ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಪಸರಿಸುತ್ತಾ ನಡೆಯಿತು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ‘ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ’ ಕಥೆಯ ಒಂದು ಸತ್ಯ ಘಟನೆಯ ತುಣುಕನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡೆ. ಒಂದೇ ಉರುಳಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿ ಕೊಂಡ ‘ವಾಯಾ-ಮುಕುಂದರ’ ಸುಂದರ ಕಳೆಬರವನ್ನು ಕಂಡು ಅತ್ತು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಅಡಿಗಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅವಲಕ್ಕಿ ತಿಂದು ಮಲಗಿದೆ. ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕು ದಿನದ ನಂತರ ಯಜಮಾನರು ಊರಿಗೆ ಬಂದದ್ದು.

ಮುಂದೆ ಮೂವತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಆ ದುರ್ದೈವಿ ಪ್ರೇಮಿಗಳ ಸಣ್ಣ ಕತೆ ಖಾದ್ರಿ ಶಾಮಣ್ಣ ನವರು ಕೇಳಿದಾಗ ‘ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ’ ಯಾಗಿ ರೂಪತಾಳಿ ಧಾರಾವಾಹಿಯಾಗಿ ಹರಿದು ನಂತರ ಹತ್ತು ಮುದ್ರಣ ಕಂಡು ನಾಲ್ಕು ಭಾಷೆ

ಗಳಲ್ಲಿ ಚಲನಚಿತ್ರವಾಗಿ, ತೆಲುಗಿಗೆ ಅನುವಾದವಾಗಿ ಸರ್ವಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿತು. ದೇಶವಿದೇಶ ಸುತ್ತಿಬಂದಿತು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆಯಿತು. ಈಗಲೂ ಇದರ ಮೂರ್ತಿಯು ಮಹತ್ವ ಏನೆಂದು ನನಗೇ ಅರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ.

“ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ” ಯನ್ನು ಚಲನಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಕೇಳಲು ಬಂದಾಗ ನಾನು ಆರೆಂಟು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಲೇಖಕಿಯಾದರೂ ಶ್ರೀ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರೇ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಚಲನಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಏಕೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ ಅನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತು. ಬಹಿರಂಗದವರಿಗೆ ಆಗ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಹೇಳುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಬಿಡುವುದು ನಿಮಗೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಹೇಗಾದರೂ ಸಂತೋಷ.

೨

“ಧಾರಾವಾಹಿ ಕೊನೆಗೆ ಏನಾಗುತ್ತೆ ಹೇಳಿ?”-ಎಂದು ಅನೇಕ ಹುಡುಗಿಯರು, ಹೆಂಗಸರು, ಕೆಲವು ಗಂಡಸರೂ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದುದುಂಟು. ಏನಾದರೂ ಉತ್ತರ ಹೇಳಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಗುತ್ತ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ :

“ಕೊನೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿ ಮುಗಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ.”

ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಇವರು ಗುಟ್ಟು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ವೆಂದು ಧಾರಾವಾಹಿ ಮುಗಿಯಿತು ಆಗಲೂ ಜನರ ಕಾಟ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ;

“ಠೀ, ಪಾಪ ಆಚಂದ್ರಾನ ನೀವು ಕೊಲ್ಲಬಾರದಿತ್ತು, ಅನ್ಯಾಯವಾಯ್ತು.”

ಆಗಲೂ ನಾನು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆ :

“ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಲ್ಲಮ್ಮ. ಅವಳೇ ನಿಷ್ಕರುಡಿದು ಸತ್ತಳು. ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ ?”

ಅಂತೂ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಜನರಿಗೆ, ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಕಾಯ್ತು. ಆ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಒಬ್ಬರು ಹೆಸರಾಂತ ಪ್ರಕಾಶಕರು ಪೂರ್ತಾ ಹಣಕೊಟ್ಟು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗಿತ್ತು.

ಈಗ ಚಲನಚಿತ್ರದವರ ಸರದಿ, ನಾನು ಸಾವಿರಾರು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರೂ ಅವರ ವ್ಯವಹಾರ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಅದುವರೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿ ಚಿತ್ರವಾದದ್ದೆಂದರೆ ಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿ ಪುರಾಣಿಕರದು ಕೆಲವು. ನಂತರ ತ್ರಿವೇಣಿಯವರ 'ಬೆಳ್ಳಿವೋಡ' ಮಹಿಳೆಯರು ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆಯಲು ಆಗೋಚರ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬಂದದಂದರೆ ತ್ರಿವೇಣಿಯವರಿಂದ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಾದಂಬರಿ ರಚನೆಗೂ ನಿಜವಾದ ಪ್ರೇರೇಪಕರು ತ್ರಿವೇಣಿಯವರೇ. ಅದನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ 'ಕಸ್ತೂರಿ'ಯಲ್ಲಿ ವಿವರ ಕೊಟ್ಟಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಭಾಷಣದಲ್ಲೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬೇಡ.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ನಿರ್ದೇಶನದ 'ಬೆಳ್ಳಿವೋಡ' ಚಿತ್ರವನ್ನು ಎರಡು ಮೂರು ಬಾರಿ ನೋಡಿದ್ದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದಿದ್ದೆ. ನಿರ್ದೇಶನ ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಯ್ತು. ಸಮಕಾಲೀನ ನಿರ್ದೇಶಕರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಭಿನ್ನ ಅನಿಸಿತು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರತಿ ಪಾತ್ರವನ್ನೂ, ಪದಪದವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೋ ಏನೋ, ಆಗಲೇ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಚಲನ ಚಿತ್ರರಂಗದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಬಂದು ಒಂದು ನಿಲುವು, ದೃಷ್ಟಿ, ಮಂಟಪ, ಹಿತ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನನಗನಿಸಿತು.

ಬಿ ಆರ್ ಸಂತುಲು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸಹ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರು, ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು ಅನೇಕರು ಹೇಳಿದ್ದರು ಇಷ್ಟಾದರೂ ಒಂದೆರಡು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಫೋಟೋ ನೋಡಿದ್ದೇ ಹೊರತು ಅವರನ್ನು ನಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಅವರ ಸ್ವಭಾವ ಪರಿಚಯವಾಗಿತ್ತು.

'ಬೆಳ್ಳಿವೋಡ' ಚಿತ್ರದ ನಾಯಕಿ ಇಂದಿರಾ ಬಹಳ ಪ್ರತಿಭಾವಂತೆ, ಪದವಿಧರೆ, ವಿವೇಚನಾಶೀಲೆ ಮತ್ತು ಆಸ್ಪೇ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿ ತಮ್ಮ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಗೆ ತಕ್ಕ ದೊಡ್ಡ ಗುಣ ಅವಳದು. ಆದರೆ ಚಿತ್ರದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೂ ಶ್ರೀಮದ್ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದ ಚಿತ್ರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದೆ. ಮೋಹನನ ನಿರಾಕರಣೆಯನ್ನು ತಾಯಿಯ ನಿಧನದ ನಂತರವೂ

ಸಂಯಮದಿಂದ ಶಾಂತವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಮಹಾಂಕಾಳಿಯಾಗಿ ಕೊಡಲಿಯಿಂದ 'ಇಂದಿರಾ-ಮೋಹನ' ಎಂದು ಮರದ ಕಾಂಡದ ಮೇಲೆ ಕೆತ್ತಿದ ಹೆಸರನ್ನು 'ಬೆಳ್ಳಕರಗಿತು-ಮೋಡ ಚದುರಿತು' ಎಂದು ಕರ್ಕಶರಾಗಿ ಅರಚುತ್ತ ಕೆತ್ತಿ ಕೆತ್ತಿ ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಮೋಹನ ಕಂಗಾಲಾಗಿ ಬೆದರಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು ಅವರು ಯಾವ ತಪ್ಪನ್ನೂ, ಯಾರ ತಪ್ಪನ್ನೂ ಸಹಿಸರು, ಕ್ಷಮಿಸರು. ಮುಂಗೋಪ ಉದ್ದೇಗ, ಉದ್ದೇಶ ಇವೆಲ್ಲ ಅವರ ಚಿತ್ತದ ಕ್ಷಣಿಕ ದೌರ್ಬಲ್ಯ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಅವರ ಕಥಾನಾಯಕಿ ಕಲ್ಪ ನಾನೂ ಅದೇ ಸ್ವಭಾವದವಳು. ಮಹಾ ಸ್ವಾಭಾವವಾಗಿ, ದುಡುಕು. ಆ ಕಾಲದ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಭಿನೇತ್ರಿ ತಾನು- ಎಂಬ ಗತ್ತೂ ಇತ್ತು. ಶ್ರೀ ಬಿ. ಆರ್. ಪಂತುಲು ಅವರು ಕಡೆದ ಶಿಲ್ಪ, ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರೂ ಪಂತುಲು ಅವರ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಸಹ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರು ಕಲ್ಪನಾಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದವರು ಇಲ್ಲಿ ನಟ ನಟಿಯರ ಗುಣ-ಸ್ವಭಾವ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ; ಕ್ಯಾಮರಾ ಮುಂದಿನ ಅವರ ಅಭಿನಯ ಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯ.

ಇಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಆಲೋಚನೆ ಬೇರೆಯಾಯಿತು. ಪ್ರೀತಿಯ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೂ ಮನವು ಒಟ್ಟು ವ್ರೇಮಿಸಿ ಆತನ ಆಗಮನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದು ಕೂತ ಇಂದಿರಾ ಮೋಹನನ ಸಂಕುಚಿತ ಮನೋಭಾವ ಮತ್ತು ಅವನ ತಿರಸ್ಕಾರ ಬುದ್ಧಿ ಕಂಡು ಆ ಸ್ವಾಭಾವವಾಗಿಯಾದ ಹುಡುಗಿಯ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಕೊಳ್ಳಿ ಇಟ್ಟಂತಾಗಿರಬೇಕು. ದುಃಖ, ದುಃಗುಡ, ಅವಮಾನ ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದು ಗೂಡಿ ಬಂದು ಅವಳು ವಿವೇಚನಾಶೂನ್ಯಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ವಿದ್ಯೆ, ರೂಪ, ಯೌವನ, ಯಾವುದೂ ವಿದ್ಯಾವಂತ, ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದ ತರುಣನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ ಕೇವಲ ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದಂತೆ ನಟಿಸಿ ಈಗ ಆ ಬೆಟ್ಟದ ಘಟಿಗೆ ವಾರಸುದಾರನೊಬ್ಬ ಅವತರಿಸಿದ್ದು ವರಿಂದ ತನ್ನನ್ನೂ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಅಂತಸ್ತು ಗೌರವಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಮೋಹನನ ಬಗೆಗೆ ಅವಳ ಮನ ರೋಸಿ, ಹೇಸಿ ಅವನನ್ನು ತೊರೆಯುವ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿದಳು ಆದರೂ ಆ ಧೀಮಂತ ಹೆಣ್ಣು ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಕೈಕಾಲು ಮುರಿದುಕೊಂಡ ಮೋಹನನ ಶಿಷ್ಯಾಪೆಯನ್ನು ತಿಳಿ ಮನದಿಂದ ಮನಮುಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದಾಗ

ಮೋಹನನಿಗೆ ತನ್ನ ವರ್ತನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಲಜ್ಜೆಯಾಗಿ ಊರಿಗೆ ಹೊರಡುವಾಗ ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಹಿಂದಿನದೆಲ್ಲಾ ನೆನಪಾಗಿ ರೋಷಭೀಷಣಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಮದ ಸಂಕೇತವಾದ ಮರವನ್ನು ಕಡಿಸಿದರೆ ಅವಳ ಅಂತರಂಗದ ವೇದನೆ, ಸೇಡು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮನದ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಸಂಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ-ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹಾಗೇ ಚಿತ್ರೀಕರಿಸಿದರು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು. ಕಾರಣ ಸ್ವತಃ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರೇ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ 'ಷಾರ್ಟ್‌ಟಿಂಪರ್' ನವರು ನಿಜವಾಗಿ ಆ ಮೋಹನ ಕೈಗೇನಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೆ ಪಟಪಟನೆ ಎರಡು ಕೆನ್ನೆಯೂ ಊದುವಂತೆ ಹೊಡೆದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರೋ ಏನೋ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಲ್ಪನಾ ಕೂಡ ಅಂತಹ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವಂತಹವಳು. ಆದರೆ ಅವಳು ಅದ್ವಿತೀಯ ಅಭಿನೇತ್ರಿ ; ಎಂತಹ ಪಾತ್ರವನ್ನಾದರೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನ ಓದದವರಿಗೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಆ ಅಂತ್ಯವೇ ಸರಿ ಅನಿಸಿತು.

ಕಲ್ಪನಾ, ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಸಹಾ ಚಿತ್ರೀಕರಣಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ 'ಬೆಳ್ಳಿ ಮೋಡ' ಕೃತಿಯನ್ನು ಹತ್ತಾರು ಬಾರಿ ಓದಿದ್ದರಂತೆ. ಅವೇ ಅಂತ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಸರಿ ಎನಿಸಿತ್ತು. ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡನಾಡು 'ಬೆಳ್ಳಿಮೋಡ' ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಿರ್ದೇಶನದ ಮೊದಲ ಚಿತ್ರವದು. ಒಂದು ರೀತಿಗೆ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರಾ ಮದುವೆಯಾಗುವ ವರಮಹಾಶಯರು ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಬೇಕಾದಂತಹ ಚಿತ್ರವದು. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಯುವ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಲಜ್ಜೆಯೆಂದರೇನೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದು.

ತ್ರನೇಣಿಯವರ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮೋಹನ ಕೊನೆಗೆ ಇಂದಿರಾಳ ಸೇವೆ-ಶಿಶ್ರೂಷೆಯಿಂದ ಅವಳ ದೊಡ್ಡ ಗುಣವನ್ನು ಅರಿತು ಅವಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆಕೇಳಿ ಮದುವೆಯಾಗುವುದಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ ಆದರೆ ಅವಳು ಅಷ್ಟೇ ಶಾಂತವಾಗಿ .

“ಇಲ್ಲ, ನನಗನ್ನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಿಲ್ಲ, ನಾನು ಯಾರನ್ನೂ ಮದುವೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ” ಅನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಮೋಹನ ಬೆರಗಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ :

“ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಕಾಲು ಮುರಿದುಕೊಂಡಾಗ ನೀನೇಕೆ ನನಗೆ ಅಷ್ಟು ಸೇವೆ ಮಾಡಿದೆ ಇಂದಿರಾ ?”

ಇಂದಿರಾ ಮಧುರವಾಗಿ ನಗುತ್ತಾಳೆ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟೇ ಹಗುರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ: “ಈಗ ನನ್ನ ತಾಯಿ ಇಲ್ಲ. ಈ ಮನೆಗೆ ನಾನೇ ಯಜಮಾನಿ. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಅತಿಥ್ಯಮಾಡುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಆದರಲ್ಲೂ ನೀವು

ಕಾಲು ಮುರಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರಿ. ನಿಮ್ಮನ್ನ ಹಾಗೆ ಊರಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ-ತಾಯಿ “ನನ್ನ ಮಗನ ಕಾಲು ಮುರಿದು ಕಳಿಸಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಮೇಲೆ ಕೇಸು ಹಾಕಲೂಬಹುದು. ಅಲ್ಲವೆ ಆಗ ನೀವು ಓಡಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದೆ ಅಷ್ಟೆ.”

ಆಗ ಮೋಹನ ಪೂರ್ಣ ಲಜ್ಜ ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ

“ಹಾಗಾದರೆ ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ?” ಇಂದಿರಾ ಮಗುವಿನಂತೆ ನಗುತ್ತಾ ದೂರದಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿರುವ ತಮ್ಮ ಗಿರಿಯರನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

“ನನ್ನ ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ನನಗೆ ಇದೇ ಬೆಳ್ಳಿಮೋಡ ಇದೇ ಮಿನುಗು ತಾರೆ. ಇದೇ ಬೆಳ್ಳಿಮೋಡ ಈ ಬೆಳ್ಳಿಮೋಡ ನನ್ನ ಹೃದಯ ಇದನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ನಾನೆಲ್ಲೂ ಹೋಗಲಾರೆ. ನೀವು ಶ್ರೀಮಂತ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಪತ್ರಿಕೆ ಕಳಿಸಿ. ನೀವಿನ್ನು ಹೊರಡಬಹುದು.”

ಮೋಹನನ ಮುಖ ಹೆಣದ ಮುಖದಂತಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿ ಮುಕ್ತಾಯ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮೋಹನ ಇಂದಿರೆಯ ಔದಾರ್ಯದ ಮುಂದೆ ತಾನು ತೀರಾ ಅಲ್ಪನಾದಂತೆ ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಂದಿರಾಳಿಂದ ಮುಖಭಂಗ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕತ್ತುಹಿಡಿದು ನೂಕಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಬಂದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಟಿದ್ದಾನೆ ; ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆದರಿದ್ದಾನೆ.

ಎರಡೂ ಅಂತ್ಯಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಒಂ ಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ್ತಿಯ ಸಂಯಮ, ಪರಿಶೀಲನೆ, ಆಕೆಯ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಚಿರವಾಗಿ, ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಕೃತಿಯ ವಸ್ತು ನಿಂತಿರ ಬೇಕು-ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಆ ಗಳಿಗೆಯ ಹಂಬಲ ಅಲ್ಲದ ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆಯುವಾಗ ಮುಂದೆ ಇದು ಚಲನಚಿತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಸುಳಿವೂ ಸಹ ತ್ರಿವೇಣಿಯವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಾನು ಆಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೂ ಇದೆ. ನಾವು ಮಂಡ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಹಿಂದೀ ಪ್ರಚಾರ ಬಹಳ ಜೋರಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ಹಿಂದೀ ಮೇಷ್ಟರು ನನ್ನನ್ನು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಹಿಂದೀ ಕ್ಲಾಸಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದರು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ನನಗೆ ಪ್ರಥಮ, ಮಧ್ಯಮ ಎರಡೂ ಪರೀಕ್ಷೆ

ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಮಹಿಳಾ ಸಮಾಜದ ಎದುರಿನದೇ ತ್ರಿವೇಣಿಯವರ ಮನೆ. ತ್ರಿವೇಣಿ, ಸುಶೀಲ, ಇಂದಿರಾ, ಆರ್. ನಾಗೇಂದ್ರರಾಯರ ಸೋಸೆ ಮಧುರಾ ಮತ್ತು ನಾನು ಒಟ್ಟು ಐದು ಜನ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆಗೆ ಕುಳಿತವರು. ತ್ರಿವೇಣಿಯ ನಿಜನಾಮ ಅನುಸೂಯ. ಸರಳ ಉಡಿಗೆ-ತೊಡಿಗೆ-ಮಾತು ನಗೆಯ ಬಿ.ಎ. ಪದವೀಧರೆ. ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷದ ನೀಳಜಡೆಯ, ಪ್ರಶಾಂತ ಮುಖದ, ನಿರುದ್ಯೇಗ ಸ್ವಭಾವದ, ಮೆಲುನಡೆ, ಮೃದು ಮಾತು ಇದು ಅನಸೂಯಳ ಸಹಜಗುಣ. ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಇದನ್ನು ನಾನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದವಳು. ನನಗಾಗ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷ. ಆಕೆ ಯುವತಿ, ನಾನು ಪ್ರೌಢೆ ನನಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಬಾರದು, ಅವರೆಲ್ಲ ಪದವೀಧರರು. ಒಂದು ರೀತಿಗೆ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂಜರಿಕೆ. ಏನೇ ಆದರೂ ಅವರು ವಿದ್ಯಾ ವಂತರು. ನನಗಿಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದುತ್ತಾರೆ-ಎಂದು. ಅವರೆಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ನನಗಾದರೂ ಅಡಲು ಬರದಿದ್ದರೂ ಬೇರೆಯವರು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿರಳವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದರೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅನು ಸೂಯರ ಮಾತು ಕಾಡು ಹರಟೆಯಲ್ಲ; ಜಿಜ್ಞಾಸೆ, ತರ್ಕ, ವಿಚಾರ ಮು-ಫನ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ಅಂದಿನ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ಬಗೆಗೆ ಮಾತಾಡು ವರು. ನನ್ನಂತೆ ಅವರೂ ಬಹಳ ಚಿತ್ರ ನೋಡಿದವರು ಅನಿಸಿತು. ಅಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿ ನಟಿಯರಲ್ಲಿ ಶಾಂತಾ ಆಪ್ತೆಯನ್ನು ನಾನು ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಅನಸೂಯಾಗೂ ಆಪ್ತೆ ಬಹಳ ಪ್ರಿಯ. ಆದರೆ ನಾನು ಸಿನಿಮಾ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರ ಹತ್ತಿರವೂ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಮಾತಾಡುವಾಗಲೂ ಆತುರವಿಲ್ಲದೆ ಎದುರು ಮಾತಾಡುವವರದು ಮುಗಿದ ನಂತರವೇ ಆಕೆ ತಮ್ಮ ನಿಲುವನ್ನು ಬಹಳ ಸಂಯಮದಿಂದ ಮಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

'ಪ್ರೇಮಚಂದರ' ನಿರ್ಮಲಾ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ತುಂಬಾ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿ ಬರೆದು ತರಲು ಮೇಷ್ಟ್ರುರು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಸಾಲ್ಕು ದಿನದ ಅವಧಿ ಇತ್ತು. ನೂರು ಪುಟದ ಹಿಂದೀ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಆರು ಪುಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೂವತ್ತು ಪುಟಗಳಾಗಿತ್ತು. ಮೇಷ್ಟ್ರುರು ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನನ್ನ ಅನುವಾದವನ್ನು ಓದಿ ತಂದರು ಅವರೆಲ್ಲರದು ಸರಿಯಾಗಿತ್ತಾದರೂ ಬಹಳ ಉದ್ದವಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಂದು

ಹೇಳಲು ಅವರಿಗೆ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ. ಕಾರಣ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಮಂತರ ಮಕ್ಕಳು, ಪದವೀಧರರು, ಯುವತಿಯರು, ವಿದ್ಯಾ ಬುದ್ಧಿವಂತರು. ನಿಮ್ಮದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಿಯಾರು ? ಅಲ್ಲದೆ ಆತ ಬಹಳ ಹೆದರಿಕೆ ಸ್ವಭಾವದ ಮೆದು ಮನುಷ್ಯ. ನಾವು ಆರು ಜನ ಸಾಲಾಗಿ ಎದುರು ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಒಂದು ದಿನ ನಾದರೂ ಆತ ಕಣ್ಣಿನ ರೆಪ್ಪೆ ಮೇಲೆತ್ತಿ ನಮ್ಮ ಕಡೆ ನೋಡಿದವರೇ ಅಲ್ಲ. ಅನುವಾದದ ಬಗೆಗೆ ಅವರು ಏನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. “ಎಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಇದು ಬಹಳ ಕ್ರಮವಾಗಿದೆ”-ಎಂದು ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೊಟ್ಟರು. ನಮ್ಮ ಕ್ಲಾಸು ಮುಗಿಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಗೆ ಬಂದನಂತರ ಬಾಕಿಯವರಿಗೆಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ಅವರ ಮುಖದ ಚಹರೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯಿತು. ಆದರೆ ಅನಸೂಯ ಮೆಲುನಗುತ್ತ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರಬಂದು ನಿರುದ್ದೇಗದಿಂದ .

“ಇಂದಿರಮ್ಮ, ನಿಮ್ಮ ಅನುವಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೊಡ್ಡಿರಾ ಓದಿ ನಾಳೆ ಕೊಡ್ಡಿರಿ” ಅಂದರು “ತಗೊಳ್ಳಿ ಅದಕ್ಕೇನಂತೆ, ಆದರೆ ನನ್ನ ಕನ್ನಡ ಅಕ್ಷರ ಅಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ” ಅಂದೆ. ಆಕೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ನಕ್ಕರು. “ವಿಷಯ, ವ್ಯಾಕರಣ ಮುಖ್ಯವೇ ಹೊರತು ಅಕ್ಷರವಲ್ಲ” ಎಂದು ನನ್ನಿಂದ ಪುಸ್ತಕ ಪಡೆದು ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಸಮಾಜದ ಎದುರಿನದೇ ಅವರ ಮನೆ. ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀಯವರ ತಮ್ಮ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯವರು ಅನಸೂಯರ ತಂದೆ. ಮಂಡ್ಯದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅಡ್ವೋಕೇಟ್. ಅನಸೂಯ ದಿಗ್ರಿ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದರು, ಮದುವೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಿನ್ನೂ ಅವರು ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆಯಲೂ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆರಡು ದಿನ ಅವರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಪುಸ್ತಕ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಭಾನುವಾರ ಸಂಜೆ ನಾನು ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಹೂ ತೋಟಕ್ಕೆ ನೀರು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತು ಸಂತೋಷದಿಂದ ತೋಟವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು ನಾನು ಹಿಂದಿರುಗಿದವಳೇ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ:

“ಓ ಹೋ ! ಬನ್ನಿ ಏನು ಇಷ್ಟು ದೂರ. ಬನ್ನಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗೋಣ” ಅಂದೆ. ಅವರು ಹಗುರವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು .

“ಒಂದೂವರೆ ಫರ್ಲಾಂಗ್ ಬಹಳ ದೂರವೇ. ನಿಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗೋಣಂತ ಬಂದೆ ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸ ನೀವು ಮಾಡಿ ಒಳ್ಳೆ ಟೀಸ್ವಾ

ಇದೆ ನಿಮಗೆ. ಈ ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಇಷ್ಟು ಸೊಗಸಾದ ತೋಟ ಮಾಡಿದ್ದೀ
ರಲ್ಲ !” ನಾನು ನಕ್ಕೆ.

“ಮನೆಗಲ್ಲ ನಮಗೆ. ನನ್ನನ್ನ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೊಗಳುವಷ್ಟೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ
ಯಜಮಾನರಿಗೆ ತೋಟದ ಹುಚ್ಚು ಬಹಳ. ಪೂರಾ ಅವರದೇ ಕೆಲಸ. ಅವರು
ಊರಿನಲ್ಲಿಲ್ಲದಾಗ ನಾನು ನೀರು ಹಾಕುತ್ತೇನೆ ಅಷ್ಟೆ. ಮತ್ತೆ ತರಕಾರಿ ಹೂವು
ಉಪಯೋಗಿಸೋಳು ನಾನೇ.”

ನಾನು ಇಷ್ಟು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಎಸ್ತಾರವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಂತೆ ಹರಡಿ
ನಿಂತ ಪರಂಗಿ ಮರದ ಕೆಳಗಿನ ಕಲ್ಲು ಬೆಂಚನ ಮೇಲೆ ಕೂತು ತಟ್ಟನೆ ಮಾತು
ಬದಲಿಸಿದರು:

“ಇಂದ್ರಮ್ಮ, ನಿಮ್ಮ ಅನುವಾದ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಕಥನಕಲೆ ನಿಮಗೆ
ಹೃದ್ಯ ತವಾಗಿದೆ. ನೀವೇನಾದರೂ ಕಥೆ ಬರೆದಿದ್ದೀರಾ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು,
ನಾನು ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾದೆ. ಇಲ್ಲವೆನ್ನಲು ಮನ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೋ ಮುದುಕ
ರೊಬ್ಬರು ಯಜಮಾನರ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಸತ್ಯ ಘಟನೆಯನ್ನ -ಮೂರು
ವರ್ಷಕ್ಕೆ, ಮೊದಲೇ ಕಥಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದೆ ಒಂದು ಎಕ್ಸರಾಸೈಜ್
ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ. ಅದರೆ ಕ್ರಮವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರೂ ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತ ನಿಜ
ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಳಿದೆ.

“ಕೈಗೆ ಸಿಗುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಕೊಡಿ. ಇಲ್ಲೇ ನೋಡಿ ಕೊಡ್ತೀನಿ”
ಅಂದರು. “ನೋಡ್ತೀನಿ” ಎಂದು ಒಳಗೆ ಹೋದೆ. ವೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿತ್ತು ; ಅದರೆ
ಕೊಳಕಾಗಿತ್ತು, ತಂದುಕೊಟ್ಟೆ.

ಅವರು “ಹಾಂ, ನಾನು ಬೇಗ ಓತ್ತೀನಿ ” ಅಂದರು. ಚಿಕ್ಕ ಕತೆಗಳು,
“ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿ, ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿ.”

ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದ ಅವರು, “ಕತೆಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ, ಬೇರೆ ಕಾಪಿ ಮಾಡಿ
ಯಾವುದಾದರೂ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡಿ”

ಎಂದರು ನಾನು ನಕ್ಕೆ.

“ನನಗೆ ಆ ವ್ಯವಹಾರಾನೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಿಕ್ಕದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಓಮೋ ಹುಚ್ಚು
ಮಾತ್ರ ತುಂಬ. ನಿಮ್ಮಂಥ ಗ್ರಾಜುಯೇಟುಗಳು ಕತೆ ಬರೆಯಬಹುದು.”

“ಹುಂ, ನನಗೂ ಕತೆ ಬರೀಬೇಕೊಂತಿದೆ. ಆದ್ರೆ ಈಗಲ್ಲ ನನ್ನ ಮದುವೆ ಆದಮೇಲೆ ”

“ಹಾಗಾದರೆ ನಿಮಗೆ ಮದುವೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆಯಾ ?”

“ಇಲ್ಲ. ಅಂತೂ ಯಾವತ್ತಾದರೂ ಮದುವೆ ಆಗುತ್ತೆ. ಅದೊಂದು ಅನುಭವ. ನಂತರ ನೋಡೋಣ” ಎಂದು ಎದ್ದರು. “ಒಳಗೆ ಬನ್ನಿ.” ಎಂದೆ. ಯಾವ ಬಿಂಕವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಮೆಲ್ಲಡಿ ಇಟ್ಟು ಒಳಗೆ ಬಂದರು. ಪರಂಗಿ ಹಣ್ಣು, ಬಿಸ್ಕತ್ತು, ಹಾಲು ಕೊಟ್ಟೆ. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಾ ಓಡಾಡುತ್ತ ಹಣ್ಣು ತಿಂದು ಹಾಲು ಕುಡಿದರು.

“ನಿಮಗೆ ನೇಚರ್ ಅಂದರೆ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟ ಅಲ್ಲೆ ?” ಅಂದರು.

“ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ. ನಮ್ಮ ತೌರುಮನೆ ಹಳ್ಳಿ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ನಿಜವಾಗಿ ನನಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ವಾಸ್ತವ ಜೀವನ ಇಷ್ಟ” ಅಂದೆ. ಅವರು ಹೊರಡುವ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಾ ಅಂದರು :

“ಅದೇ ನಿಮ್ಮ ಎರಡು ಕತೆಯಲ್ಲೂ ಅದರ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಇದೆಯಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಹೇಳಿ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಪುಟ್ಟದಾದರೂ ಏನೋ ಒಂಥರ ನೀಟಾನೆಸ್ ಇದೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ.”

“ಅಷ್ಟು ಹೊಗಳಬೇಡಿ. ಮನೆ ಕ್ಲೀನಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನರು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ತಾನೇ ನೂರಕೆ ಹಿಡಿದು ಹೊರಡ್ತಾರೆ. ಅದರ ಹೆದರಿಕೆಗೆ ಹಾಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿದ್ದಿಡುತ್ತೇನೆ ಅಷ್ಟೆ.”

“ಎದುರಿಗೆ ಹೊಗಳೋದು ನನಗೆ ಇಷ್ಟ ಆಗೋಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವ ಹೇಳಿದೆ ಅಷ್ಟೆ” ಎಂದು ಅವರು ಹೊರಗೆ ದಾಟಿದರು. ನಾನೂ ಬೇಲಿ ದಾಟಿ ಅವರ ಜೊತೆ ನಡೆಯುತ್ತಾ, “ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಬರಲಾ?” ಅಂದೆ.

“ಬೇಡ, ಬರುವಾಗ ಒಬ್ಬಳೇ ಬರಲಿಲ್ಲವೇ ? ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಬರ್ರಿ ನೀ” ಎಂದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ತಮ್ಮ ನೀಳಜಡೆ ಬಳುಕಿಸುತ್ತಾ ನಡೆದರು.

ಮತ್ತೆ ಒಂದು ವಾರವಾಗಿತ್ತು. ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಅನಸೂಯಾ ಪಾಠಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾಠ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಅವರು ಮೂರು ಜನ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ನಾನು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ತಡವಾಗಿ ರಸ್ತೆಗಿಳಿದೆ. ತ್ರಿವೇಣಿ ಗೇಟಿನ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತಿದ್ದವರು ಮೆಲ್ಲಗೆ - “ಇಂದಿರಮ್ಮ” ಎಂದರು. ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ

ನಿಂತೆ. “ಒಂದು ಬ್ಯಾಡ್ ನ್ಯೂಸ್” ಅಂದರು. ನನಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಯ್ತು. ಅರ್ಥವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಮೊದಲೇ ಅವರು ಶಾಂತವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.

“ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿ ಕೊಲೆಯಾದರು. ಅವರು ಪ್ರಾರ್ಥನಾಸಭೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ರಾಮನಾಥ್ ಎಂಬ ತರುಣ ಬಂದೂಕಿನಿಂದ ಹೊಡೆದನಂತೆ, ಈಗ ತಾನೇ ರೇಡಿಯೋ ನ್ಯೂಸ್ ಬಂತು. ಮುಂದೆ ಕೇಳಬೇಕು, ಬನ್ನಿ” ಅನ್ನುತ್ತಾ ಒಳಗೆ ಹೋದರು. ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿ ಮೇಷ್ಟ್ವರು ಪರಮ ಗಾಂಧಿ ಭಕ್ತರು.

“ಸಬರಮತಿ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿ ಜೊತೆ ಎರಡು ವರ್ಷ ಇದ್ದೆ” ಎಂದು ಅವರು ಆಗಾಗ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಸರ್ರನೆ ಕ್ಲಾಸಿನ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತೆ ಮಧ್ಯಮದ ಕ್ಲಾಸ್ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮೇಷ್ಟ್ವರು ತಲೆಯೆತ್ತಿ, “ಕ್ಯಾ ಮೇಡಂ” ಅಂದರು ನೇರ ವಿಷಯ ಹೇಳಿದೆ,

“ಗಾಂಧೀಜಿ ಚಲೆಗಯೆ.” ಬುಡಕ್ಕನೆ ಎದ್ದು ನಿಂತವರೆ ಗಾಬರಿಯಿಂದ “ಸಚ್!” ಎಂದರು.

“ಸಚ್ ಹೈ ರೇಡಿಯೋ ನ್ಯೂಸ್” ಎಂದೆ. ಸಣ್ಣಗೆ ಕುಳಗಿದ್ದ ಆ ಮೇಷ್ಟ್ವರು ನಿಂತಹಾಗೇ ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗನಂತೆ ದುಡುದುಡು ಪೇಟಿಯ ಕಡೆ ಓಡಿದರು ನಿಜ ತಿಳಿಯಲು. ಮತ್ತೆ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಹರಡಿತ್ತು, ನಾಥೂರಾಂ ಘೋಡ್ಸೆ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದ್ದು.

ಈ ಕಥೆಗೆ ಈ ಬಾಲಂಗೋಚಿ ಎಲ್ಲಾ ಯಾಕೆ?—ಎಂದು ಓದುಗರು ತರ್ಕ ಮಾಡಬಹುದು. ಮುಂದೆ ಅನುಸೂಯ ಮದುವೆಯಾದರು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ನಾವು ಮಂಡ್ಯ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಊರುಗಳಲ್ಲಿದ್ದೆವು. ಅನುಸೂಯ “ತ್ರಿವೇಣಿ” ಯಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಸ್ವಭಾವ ದಂತೆಯೇ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯೂ ಬಹಳ ಸಂಯಮ. ಗಾಂಧೀಜಿ ನಿಧನದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಅವರು ಕಂದಿದ ಮುಖದಿಂದ ಶಾಂತವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರು ಅದರಿಂದ ಅವರ ತಾಳ್ಮೆ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಲೇಖಕರ ಸ್ವಭಾವದ ಮೇಲೆ ಕೃತಿ ರಚನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರ್ದೇಶಕರ ಸ್ವಭಾವದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ಮಾಪಕರ

ಆಶಯದ ಮೇರೆಗೂ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಂದಿನ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿ ಚಿತ್ರಗಳು ವಿಚಿತ್ರವಾಗುತ್ತವೆ.

ಮುಂದೆ ಆರು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ “ತ್ರಿವೇಣಿ” ಬಿಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಮೊದಲ ಪ್ರಶ್ನೆ “ಕತೆ ಬರೆದಿರಾ?” “ಇಲ್ಲ ಬರೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ” ಎಂದೆ. ಅವರ ಪತಿ ಜೊತೆಗಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಆ ಅವಸರದಲ್ಲೂ “ಆದಾಗ ಬರೆಯಿರಿ. ನಾನಂತೂ ಬರೆದು ಬಿಟ್ಟೆ” ಅಂದು ನಕ್ಕರು. “ಆಗ್ಲಿ” ಅಂದೆನಷ್ಟೆ. ಅವರು ಮರೆಯಾದರು. ಮುಂದೆ ನನ್ನ ನಲವತ್ತನಾಲ್ಕನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮೊದಲ ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟವಾಯ್ತು. ತ್ರಿವೇಣಿಯವರಿಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರ ವಿಳಾಸ ತಿಳಿದೆ. ಮರುದಿನವೇ ಅವರ ನಿಧನವಾರ್ತೆ ಬಂತು. ಅಂತೂ ಅವರು ನನ್ನ ಕೃತಿ ಓದಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಅವರ ಎಲ್ಲಾ ಕೃತಿ ಓದಿದೆ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ನಿರ್ದೇಶನದ ಬೆಳ್ಳಿಮೋಡ ನೋಡಿದ ನನಗೆ ಅಂತ್ಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದೇಗ ಅನಿಸಿದರೂ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಅಭಿರುಚಿ, ಕನ್ನಡ ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರಿಯತೆ, ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಕಲೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಮೇಲಿನ ಅವರ ಕಟ್ಟಾ ಅಭಿಮಾನ. ಕನ್ನಡದ ಲಲಿತಕಲೆ, ಕುಶಲ ಕಲೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಅವರ ಅಮಿತ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಿಯವಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ನಿರ್ದೇಶನ, ಕಲ್ಪನಾ ನಾಯಕಿಯಾದರೆ ಮಾತ್ರ “ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ” ಯನ್ನು ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ—ಎಂದು ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದೆ. ಇದು ಅನೇಕರಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಾಯ್ತು “ಜಂಭ” ಎಂದರು. ಹೀಗೇ ಅಂತೂ ನಾನೇ ಗೆದ್ದೆ.

೩

“ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ” ಎರಡು ಮುದ್ರಣ ಕಂಡರೂ ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಮತ್ತೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

“ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಪಟ್ಟು ಬಿಡದಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿ ಚಿತ್ರ ಆಗೋ ದಿಲ್ಲ.” ಎಂದು ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಸ್ವುಡಿಯೋ ಗಾಳಿ ಕುಡಿದು ಬಂದವರು, ಗಾಂಧಿನಗರದ ಥೂಳು ತುಳಿದು ಬಂದವರು ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ನಾನಾಗಲೇ ಅಜ್ಜಿಯಾಗಿದ್ದೆ ಮೂರು ವರ್ಷದ ಮೊಮ್ಮಗಳು ಇದ್ದಳು. ತಾಳ್ಮೆಯ ಬದುಕು ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿತ್ತು ಹೊಗಳಿಕೆಯ ದಾಹವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದರೂ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಬದುಕಿಗೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ನಮಗಿದ್ದು ದರಿಂದ ಹಣದ ಬಗೆಗೆ ನಾನು ಯೋಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ಕೇವಲ ಹೆಸರಿನ ಹಂಬಲಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಕೃತಿಗಳ ಬೆಲೆಯನ್ನೂ ಎಂದೂ ನಾನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿಲ್ಲ : ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಾಶಕರು, ಪತ್ರಿಕೆಯವರೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ನಿಯಮದಂತೆ ನನ್ನ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಒಂದು ದಿನ ನಟ, ನಿರ್ಮಾಪಕ ಶಿವರಾಂ ರವರು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ‘ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ’ ಕೃತಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಳಿದರು.

“ಓದಿ ನೋಡಿ ಆಮೇಲೆ ಬಂದು ಹೇಳ್ತೀವಿ” ಅಂದರು. ಅವರು ಎ. ಎಸ್. ಮೂರ್ತಿಯ ಭಾವನ ತಮ್ಮ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಅವರೇಲ್ಲ ಮೊದಲು ಹವ್ಯಾಸಿ ನಾಟಕರಂಗದಲ್ಲಿದ್ದವರು. ಈಗ ಚಿತ್ರರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗಕ್ಕೆ ತಂದವರು ಶಿವರಾಂರವರ ಅಣ್ಣ ರಾಮನಾಥನ್ ರವರು.

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿ ಪುರಾಣಿಕರು ಮಗಳ ಮದುವೆ ನಿಶ್ಚಿತ ಮಾಡಿ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಪರದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಭಾನುವಾರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ರಾಮನಾಥನ್ ರವರು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ‘ನಿಮ್ಮ ಮುತ್ತೈದೆ ಭಾಗ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಕೊಡಿ’ ಎಂದು ನಗದು ಒಂದೂವರೆ ಸಾವಿರ ಅವರ ಕೈಗಿತ್ತು ಕರ ಹೋಡಿಸಿದರಂತೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸುಮಾರು ಎಂಟು ನೂರು ರೂಪಾಯಿನ ಹೊಸ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಮದುವೆಗಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟು ಕರಾರುಪತ್ರ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡೇ ಬಂದರಂತೆ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಬೇರೆ. ‘ಕರುಣೆಯೇ ಕುಟುಂಬದ ಕಣ್ಣು’ ಚಿತ್ರವಾಯ್ತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಕಾದಂಬರಿ ಯುಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯ್ತು. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಪುರಾಣಿಕರೇ ಮೈಸೂರಿನ ಸಮ್ಮೇಳದಲ್ಲಿ ನನಗ ಹೇಳಿದ್ದರು.

ಈಗ ರಾಮನಾಥನ್‌ರವರು ಸ್ವತಃ ನಿರ್ಮಾಪಕರಾಗಿದ್ದರು. ರಾಶಿ ಸಹೋದರರು. ನಾನು ಶಿವರಾಂರವರನ್ನು ಕೇಳಿದೆ :

“ನನ್ನ ಒಂದೆರಡು ನಿಬಂಧನೆಗಳು ನಿಮಗೆ ಬೇಸರವಾಗುತ್ತದೇನೋ ” ಅವರು ನಕ್ಕರು.

“ಓ ! ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರ ನಿರ್ದೇಶನ, ಕಲ್ಪನಾ ನಾಯಕಿ ಮತ್ತೆ ಸಂಭಾವನೆ-ಇಷ್ಟೇ ತಾನೆ ”

“ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ; ಕಥೆ-ಸಂಭಾವನೆ ಬದಲಿಸಬಾರದು.”

“ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಇತ್ಯರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗಿದೆ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಲು ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ಬರಬಹುದು.”

‘ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ’ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿ, ಶಿವರಾಂ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕಾರು ತಿಂಗಳು, ಯಾರ ತಲೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಯೋಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಹೆಚ್ ಆರ್. ಇಂದಿರಾ ಎನ್ನುವ ಹುಡುಗಿ ಕನ್ನಡ ‘ಲೇಖಕಿಯರ ಸಂಘ’ ಎನ್ನುವ ಸಂಘ ಎತ್ತಿದಳು. ಇದಕ್ಕೆ ಮಹನೀಯರ ಬೆಂಬಲವಿತ್ತು. ಕಲ್ಯಾಣ್‌ಕುಮಾರ್‌ರವರ ಪತ್ನಿ ರೇವತಿಯೂ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಸಂಘದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ‘ಬೃಂದಾವನ’ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಾರ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ಜನ ಲೇಖಕಿಯರು ಹೋಗಿದ್ದೆವು. ತಿಂಡಿ ಹರಟೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಕಲ್ಯಾಣ್‌ಕುಮಾರ್ ಕೇಳಿದರು :

“ಕಲ್ಪನಾ ಪಕ್ಕದ ರೂಮಿನಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾರೆ, ಕರೆಸಲಾ ?”

“ಕರೆಸಿ ಅದಕ್ಕೇನು, ಬರ್ತಾರಾ ?” ಎಂದೆ. ನೋಡೋಣ ಎಂದು ಫೋನ್ ಎತ್ತಿ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು.

“ನಿಮ್ಮ ಮಹಿಳಾ ಭಕ್ತರು ಕೆಲವರು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ, ಬರ್ತೀರಾ?” ಅವರು ಫೋನುಕೆಳಗಿಟ್ಟು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಕ್ಕೇಲ್ಲಾ ಕಲ್ಪನಾ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಗಾಸು, ಹೈ ಹೀಲ್ಸ್ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಲೆಕೆದರಿಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಕೈ, ಮೈ ಪೂರಾ ಬೋಳು. ರೂಪವತಿಯರ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿದಾಕೆಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದ್ಭುತ ಅಭಿನೇತ್ರಿ, ರೇವತಿ ಎಲ್ಲರ ಪರಿಚಯವನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಿದರು. ನಾನು ಕಲ್ಯಾಣ್‌ಕುಮಾರ್‌ರವರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ.

“ಇವರು ಎಂ. ಕೆ ಇಂದಿರಾ, ‘ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ’ ಲೇಖಕಿ. ಇನ್ನೂ ತುಂಬಾ ಕೃತಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದರು ಒಂದು ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಕಾಲು ಹಾಕಿ ಕುಳಿತ ಕಲ್ಪನಾ ಅದುವರೆಗೂ ಹಾಂ-ಹಾಂ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಟ್ಟನೆ ಹುಬ್ಬೇರಿಸಿ “ಓ ! ಐಸೀ, ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ನಿಮ್ಮ ಕೃತಿ. ನಾನು ನ್ಸಾಲ್ಕಾರು ಸಾರಿ ಓದಿದೆ, ಅದು ಚಿತ್ರ ಆಗುತ್ತೇಂತ ರೂಮರ್ ಇದೆಯಲ್ಲಾ ?” ಎಂದಳು.

ನಾನು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ: “ಹೌದು, ರೂಮರ್ ಇರುವುದು ನಿಜ. ನಿರ್ಮಾಪಕರು, ನಿರ್ದೇಶಕರು ನನ್ನ ಕೆಲವು ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಮಾತ್ರ” ಎಂದೆ

ಈಗ ಅವಳು ನಟಿಯ ಗತ್ತಿನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಕೆನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಗುಳಿ ಮೂಡಿಸಿ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದಳು :

“ನಿಮ್ಮ ಶರತ್ತು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನಿರ್ದೇಶನ, ಕಲ್ಪನಾ ನಾಯಕಿ ಆದರೆ ಮಾತ್ರಾ ಕೊಡುತ್ತೀರಿ, ನನ್ನದೂ ಅವೇ ಶರತ್ತು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನಿರ್ದೇಶನ ಆದರೆ ಮಾತ್ರ ಚಂದ್ರಾ ಆಗ್ತೀನಿ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ನೂರಕ್ಕೆ ತೊಂಬತ್ತೈದು ಭಾಗ ಇದು ಚಿತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಾಗಿದೆ.” ಅಂದೆ, ನಾವೆಲ್ಲ ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಕಲ್ಯಾಣ್‌ಗೆ ಹೇಳಿದೆ.

“ಕಲ್ಪನಾಗೆ ಕಾಫಿ-ತಿಂಡಿ ಇಲ್ಲವೇ ?”

“ನನಗೆ ಆಯ್ತು, ಈಗ ನಾನು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದೆ. ಹಾಗೇ ಬಂದೆ. ಬರ್ತೀನಿ.” ಎಂದು ಎದ್ದಳು.

“ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವೇ ?” ಅಂದೆ ನಾನು. ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಹೊತ್ತು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಊಟ-ನಿದ್ರೆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಅವರಿಗೆ ಷೂಟಿಂಗ್ ಇರುತ್ತದೆ.

“ಹೂಂ ಮೈ ಬೆವರಿದೆ, ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಮೈ ಹಗುರ” ಅನ್ನುತ್ತ ಕುಣಿತದ ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಳು, ನಾನು ಕಲ್ಯಾಣ್‌ಕುಮಾರ್‌ರವರನ್ನು ಕೇಳಿದೆ ;

“ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ” ಚಿತ್ರ ಆದರೆ ನೀವು ಹೀರೋ ಆಗ್ತೀರ ?” ಅವರು ತಟ್ಟನೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರು

“ಇಲ್ಲ, ನಾನೂ ಪುಸ್ತಕ ಓದಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ನಾಯಕಿ ಪ್ರಧಾನ ಕಾಂಬರಿ. ಬೆಳ್ಳಿವೋಡದಲ್ಲೂ ನಾನೇ ನಾಯಕ ಮತ್ತೆ ಇದರಲ್ಲೂ ನಾನೇ ಆದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರೋಲ್ಲ.”

‘ಹೌದು, ಅದೂ ನಿಜ’ ಅಂದೆ ನಾನು. ಆವೇಳೆಗೆ ಕಲ್ಪನಾ ಸಾಕು ಮಗಳು, ನಾಂದಿ, ಬೆಳ್ಳಿವೋಡ, ಕಪ್ಪುಬಿಳುಪು ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನಟಿಸಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಟ ಅನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು, ನಾಂದಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನಿರ್ದೇಶನ. ನಿಜ ಅಂದರೆ ಆಗಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ್ ಕುಮಾರ್ ತುಂಬು ಪ್ರಾಯದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಟ, ಆತನೂ ತೇಜಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿ ಅನಿಸಿತು.

ಮುಂದೆ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ‘ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ’ ಚಿತ್ರವಾಗುವುದು ನಿಶ್ಚಿತ ವಾಯ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ರಾಮನಾಥನ್, ಶಿವರಾಂ, ಪುಟ್ಟಣ್ಣ, ಎ | ಎಸ್. ಮೂರ್ತಿ, ರಾಮನಾಥನ್ ಸಖಿ ಕಲಾವತಿ ಎಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಅದು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ. ಆಗ ಯಜಮಾನರಿಗೆ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ, ಬೆಳಗಿನ ವೇಳೆ. ನನ್ನ ಸ್ನಾನವೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಂದವರಿಗೆ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು-ಹಾಲುಕೊಟ್ಟೆ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರೇ ಮಾತಾಡಿದರು.

“ನಿಮ್ಮ ಅಭಿರುಚಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದ ತಾಯಿ. ನೀವು ನಾನೇ ನಿರ್ದೇಶಕನಾಗ ಬೇಕೆಂದಿರಂತೆ. ಇದು ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಮಾನ. ಪುಸ್ತಕ ನಾನು ಹತ್ತು ಸಾರಿ ಓದಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಕೃತಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಅಪಚಾರವಾಗದಂತೆ ಚಿತ್ರ ತೆಗೆದು ತೋರಿಸ್ತೇನೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಡಿ. ಈ ರಾಶಿ ಸಹೋದರರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನನಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಬಾಕಿ ವ್ಯವಹಾರ ನಿಮ್ಮದು-ಅನರದು. ನನಗೆ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ” ಎಂದರು. ಆಗ ನನಗೆ ಮುಜುಗರವಾಯ್ತು. ಮುಂದೆ ತಿಳಿಯತು ಅವರ ಮಾತೇ ಹಾಗೆಂದು. ನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ಮಾತಾಡಿದರು ನಮ್ಮವರಿಗೂ ತಿಳಿಸಿದರು. ಆದರೂ ನಾನು ಮಾತ್ರ ಬಾಕಿ ನಟರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾಗಲೀ ಏನೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ನನಗೆ ಒಂದು ಊಹೆ ಇತ್ತು. ಸೋಮುತ್ರಕ್ಕೆ ವಾ ಯಾರ

ನ್ನಾದರೂ ಹೊಸ ನಟನನ್ನು ತರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಾಳ ಶಂದೆ-ತಾಯಿಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯಕ್ಕೆ ಪಂಡರೀಬಾಯಿ ಅಶ್ಚರ್ಯವರನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆಂದು.

ಇಲ್ಲಿ ಸಂಭಾವನೆ ವಿಷಯ ನನಗೂ ನಿರ್ಮಾಪಕರಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಸುದ್ದಿ ಬೇಡ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರ ವಿಷಯ ಮಾತ್ರ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

“ಇನ್ನು ಬರ್ರೀನೆ ತಾಯಿ ಮುಹೂರ್ತದ ದಿನ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸ್ತೇನೆ. ನೀನೇ ಬಂದು ಸ್ವಿಚ್‌ಆನ್ ಮಾಡಬೇಕು. ಬರ್ರೀನಿ ಸಾರ್” ಎಂದು ಯಜಮಾನರಿಗೂ ಹೇಳಿ ಹೊರಟರು. ನಾನು ಕಲಾವತಿಗೆ ಕುಂಕುಮ ಕೊಟ್ಟೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಟರು.

ಮತ್ತೆ ನನಗೆ ಕರೆಬಂದದ್ದು ಮುಹೂರ್ತದ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ. ಸ್ವತಃ ರಾಮನಾಥನ್ ರವರೇ ಕರೆಯಲು ಬಂದಿದ್ದರು.

“ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಏಳುವರೆಗೆಲ್ಲ ಕಾರು ಕಳಿಸ್ತೇನೆ. ನೀವು ಮತ್ತೆ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು ಬನ್ನಿ” ಎಂದರು ರಾಮನಾಥನ್. ನನಗೆ ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಯ್ತು. ಏನಿದು ಕರಾರು ಪತ್ರವಾಗಿಲ್ಲ ಮೂರು ಕಾಸು ಸಂಭಾವನೆ ಕೂಡ ಕೈಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಮುಹೂರ್ತ ಆದಮೇಲೆ ಇವರು ನಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಸಿಗುವುದು ಯಾವಾಗ? ಈಗ ನಾನು ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

“ದಯವಿಟ್ಟು ತಪ್ಪು ತಿಳಿಬೇಡಿ. ನನ್ನ ತಮ್ಮ ಟಿ. ಎಸ್. ರಾಮ ಚಂದ್ರರಾವ್‌ಗೆ, ಸಹ ಈ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ರವಾಗುವ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಮತ್ತೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜಾವಾಣಿಯಲ್ಲೇ ಇದು ಧಾರಾವಾಹಿಯಾಗಿ ಬಂದದ್ದು. ಅಗ್ರಿಮೆಂಟ್ ಆಗುವಾಗ ನನಗೆ ತಿಳಿಸ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈಗ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸದೆ ನಾನು ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕೆ ಬರಲಾರೆ.”

ಅವರಿಗೂ ಅದು ನಿಜ ಅನಿಸಿರಬಹುದು. ಯಜಮಾನರಿಗೆ ಗಂಜಿ ಸಹ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸೀದಾ ಬಸವನ ಗುಡಿ ದೊಡ್ಡ ಗಣಪತಿ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಮಚಂದ್ರನ ಮನೆಗೆ ಬರುವುದರಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಗಂಟೆ. ನಂತರ ಕಾಲುಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಮನೆಗೆ ಬಂದ. ಕರಾರಿನ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಮುಗಿದಾಗ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆ ನಂತರ ಅಂತೂ ನಮ್ಮನ್ನ ಮನೆಗೆ ತಂದು ಹಾಕಿದರು. ಯಜಮಾನರು ಗಂಜಿ ಕುಡಿದು ನುಲಗಿಡಾಗ ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಯಜಮಾನರು ಒಂದೇ ಮಾತು ಹೇಳಿದರು,

“ಬಾಕಿ ಕೆಲಸ ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ. ನೀನು ಮಂಜು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಏಳು ಗಂಟೆಗೆ ತಯಾರಾಗಿ. ಒಂದು ದಿನಕ್ಕೆ ನಾನು ಹುಡುಗರು ಹೇಗಾದರೂ ಸುದಾರಿಸಿಕೊಳ್ತೀವೆ. ನೀನು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾ ”

ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬೆಳಗಿನ ಏಳು ಗಂಟೆಗೆ ನನ್ನ ಸ್ನಾನ, ಪೂಜೆ, ಕಾಫಿ, ತಿಂಡಿ ಎಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿ ನಾನು ನನ್ನ ಮಗ ಮಂಜುನಾಥ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ವೇಳೆಗೆ ಕಾರು ಬಂತು. “ಸಂಜೆಯೊಳಗೆ ಬಂದು ಬಿಡ್ತೀನಿ ” ಎಂದು ಯಜಮಾನನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಕಾರನ್ನೇರಿದೆ. ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಧರು, ಎ ಎಸ್. ಮೂರ್ತಿ, ಇನ್ನು ಒಬ್ಬರು ಡ್ರೈವರ್ ಇದ್ದರು. ನಾನು ಏನೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಮೂರ್ತಿ ತಾವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದರು.

“ಇವರ ಹೆಸರು ಗಂಗಾಧರ ಅಂತ. ಒಂದೆರಡು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಈಗ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಹೇಳಿಕಳಿದ್ದಾರೆ ”

ನಾನು ಗಂಗಾಧರನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದ ಮಜಬೂತಾದ ಯುವಕ ಸೊಗಸಾಗಿ ಉಡಿಗೆ ತೊಟ್ಟಿದ್ದ. ಹಣೆಗೆ ವಿಭೂತಿ, ಹುಬ್ಬಿನ ನಡುವೆ ಕುಂಕುಮ. ಕೂಲಿಂಗ್ ಗ್ಲಾಸ್ ಹಾಕಿ ಕೈಲೊಂದು ಪತ್ರಿಕೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ, “ನಮಸ್ಕಾರ ತಾಯಿ” ಎಂದು ಭಕ್ತಿಯ ನಗೆ ಬೀರಿದ.

“ಇವರೇ ಕಣಪ್ಪಾ ಎಂ.ಕೆ. ಇಂದಿರಾ ‘ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ’ ಲೇಖಕಿ” ಎಂದರು ಎ.ಎಸ್. ಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತೆ ಕರಣೋಡಿಸಿದ

“ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವಾ ಪಾತ್ರ ನಿಮ್ಮದು” ಅಂದೆ.

“ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ತಾಯಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದರು ಬಂದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಮೇಲೆ ತಿಳಿಬೇಕು ”

“ಹಾಗಾದರೆ ನೀವು ಕಾದಂಬರಿ ಓದಿಲ್ಲ.”

“ಇಲ್ಲ ತಾಯಿ ನಾನು ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿದ್ದೀನಿ. ಚೌಕದದೀಪ, ಲಗ್ನ ಪತ್ರಿಕೆ ಎರಡು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಪಾತ್ರ ನನ್ನದು. ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯೋ ಅಂಥ ಪಾತ್ರವಲ್ಲ ನನ್ನದು. ಈಗ ಯಾವ ಪಾತ್ರ ಬರುತ್ತೋ ತಿಳಿದು ಕಾದಂಬರಿ ಓದೋ ಆಪ್ಪು ಪುರುಸೊತ್ತೆಲ್ಲಿ ನನಗೆ ?” ಎಂದ.

ಏನೇನೋ ಹರಟುತ್ತಾ ‘ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ’ ಕೃತಿಯ ಸಾರಾಂಶ ತಿಳಿಸಿದೆ ನಾನು. ಭಯಪ; ಈತನೇ ಸೋಮು ಆಗಬಹುದು. ಸ್ವಲ್ಪ ಮೇಕಪ್

ಮಾಡಿದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣವಾದ ಹುಡುಗ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯ ಮುಖ್ಯ ತಾನೆ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಚಾಣ ಎಲ್ಲ ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ-ಅಂದುಕೊಂಡೆ ಮನದಲ್ಲಿ.

ಒಂಬತ್ತೊಂದೆರಗೆಲ್ಲ ನಾವು ಪ್ರೀಮಿಯರ್ ಸ್ಟುಡಿಯೋ ಒಳಗಿದ್ದೆವು. ಪೂಜೆಗೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ನಾವು ಒಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, "ಬನ್ನಿ ತಾಯಿ, ನಮಸ್ಕಾರ" ಎಂದರು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು. ನಿರ್ಮಾಪಕರು, ನಿರ್ದೇಶಕರು ಹಂಚಿಕೆದಾರರು ಮತ್ತೆ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರನ್ನೆ ನೂರಾರು ಜನ ಸೇರಿದ್ದರು ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಸಹಸ್ರನಾಮದ ಪೂಜೆಯೂ ಆಗಿತ್ತು. ದೇವರ ಅಲಂಕಾರ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಅದು ಸ್ಟುಡಿಯೋದ ಮೂಲೆಯ ಒಂದು ಭಾಗ. ಪುರೋಹಿತರು ಮಂಗಳಾರತಿಗೆ ಅಣಿಯಾದರು. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಪಾದರಕ್ಷೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡೇ ನಿಂತಿದ್ದರು ನನಗೆಕೋ ಅದು ಸರಿ ಎನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಮೂಲೆಗೆ ಚಪ್ಪಲಿ ಬಿಟ್ಟು ದೇವರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನಿಂತೆ. ಮಂಗಳಾರತಿಯಾಯ್ತು. ಎಲ್ಲರೂ ದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿದರು. ನಾನೂ ರೂಪಾಯಿ ಹಾಕಿದೆ. ಪುರೋಹಿತರ ಜೊತೆಗೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರೂ ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದೆ. ಗಂಗಾಧರ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೈ ಮುಗಿದಿದ್ದ. ಯಾರೂ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಗಮನ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರೂ ಸಹ "ಹೂಂ ಇರಲಿ" ಎಂದರು. ಬೇರೆ ಯಾವ ನಟನಟಿಯರೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಿ.ಬಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ಹಾಡಿದ 'ಪಂಚಮ ವೇದ' ರಿಕಾರ್ಡನ್ನು ಬಹಳ ಜೋರಾಗಿ ಹಾಕಿದ್ದರು ಅದನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೇರೆಯದು ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ.

ಈಗ ಕ್ಯಾಮರಾ ಪೂಜೆಯಾಯ್ತು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಕ್ಯಾಮರಾ ಸಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಾವು ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ನಿಂತರು. ಬಾಕಿಯವರೆಲ್ಲಾ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು,

"ನೋಡಿ ತಾಯಿ, ನಾನು 'ಹುಂ' ಅಂದ ಕೂಡಲೇ ನೀವು ಈ ಸ್ವಿಚ್ ಆನ್ ಮಾಡಿಬಿಡಿ" ಅಂದರು. ನಾನು ಕೂಡಲೇ ಕ್ಯಾಮರಾಕ್ಕೆ ಅರಿಸಿನ ಕುಂಕುಮ ಹೂವು ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಿ ಕ್ಯಾಮರಾ ಕಣ್ಣುಗೊತ್ತಿಕೊಂಡೆ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಮುಖ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅರಳಿತು ಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿ ಕೊಂಡು ಹುಂ ಎಂದರು ಕೂಡಲೇ ಸ್ವಿಚ್ ಆನ್ ಮಾಡಿದೆ. ಎಲ್ಲರೂ

ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿದರು. ದೇವರ ಎದುರಿಗೇ ಕ್ಯಾಮರಾ ಇತ್ತು. ಈಗ ಶಿವರಾಂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಘೇಡೆ ಹಂಚತೊಡಗಿದರು. ನಮ್ಮ ಬಾಯಿಯೂ ಸಿಹಿಯಾಯಿತು. ಇನ್ನೂ 'ಪಂಚಮವೇದ' ಕಿರಿಚುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಮನಾಥನ್‌ರವರು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು "ಈ ಹಾಡು ಬಹಳ ಹಿಟ್ ಆಗಬಹುದು ಅನಿಸುತ್ತೆ. ಪಿ.ಬಿ. ಶ್ರೀ ನಿವಾಸ"ರವರು ಹಾಡಿದ್ದು" ಅಂದರು ಕಥೆಯ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಹಾಡಿದ್ದು ಎಂಬುದು ನನಗೇನೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ.

"ಹಾಂ ಹೌದು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ" ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದೆ ಚಿತ್ರರಂಗದ ವಿಚಿತ್ರ ಗಳು ಬಹಳ ನನ್ನ ಹದಿನಾರನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪೂನಾದ ಪ್ರಭಾತ್ ಸ್ಟುಡಿಯೋ ದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಾರಾಂರವರ ಅನುರ ಜ್ಯೋತಿ ಷೂಟಿಂಗ್ ನೋಡಿದ್ದೆ ದುರ್ಗಾ ಖೋಟೆ, ಶಾಂತಾಅಪ್ಪೆ, ವಾಸಂತಿ ಇದ್ದರು. ಆ ಸ್ಟುಡಿಯೋ ರಂಪ ನೋಡಿ ನನಗೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯಾಗಿತ್ತು. ನಂತರ ಮೈಸೂರಿನ ನವಜ್ಯೋತಿ ಸ್ಟುಡಿಯೋ ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಸಿನಿಮಾ ಸ್ಟುಡಿಯೋ ಎಲ್ಲಾ ಹೀಗೆ ಇರೋದು ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಯ್ತು.

ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಿಂತರು ಫೋಟೋಕ್ಕೆ. ಮಧ್ಯೆ ನಾನು. ನನ್ನ ಎಡ ಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ, ರಾಮನಾಥನ್, ನಂತರ ಶಿವರಾಂ ನುಡ್ಡುಕೃಷ್ಣ, ರವಿ ಗಂಗಾಧರ್, ನನ್ನ ಮಗ ಇನ್ನೂ ಯಾರು ಯಾರೋ ಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದೆವು. ಫೋಟೋ ತೆಗೆದವರು ಶ್ರೀಕಾಂತ್, ನಂತರ ನನ್ನ ಚಪ್ಪಲಿ ಮೆಟ್ಟಿ ಬಂದೆ. ಗಂಟೆ ಹನ್ನೆರಡು ಮೀರಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ, ಶಿವರಾಂ ಹೇಳಿದರು.

"ಸ್ವಲ್ಪ ಇಲ್ಲಿ ಕೂತೀರಿ. ಈಗ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಬರ್ತೀನಿ" ಅಂದರು. ನಾನು ಕೂತೆ ನನ್ನ ಮಗ ಅತ್ತಿತ್ತ ಸುಳಿದಾಡಿದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಒಬ್ಬರು ಬೆಳ್ಳಗೆ ದಪ್ಪದಪ್ಪವಾಗಿದ್ದ ಹೆಂಗಸು ಬಂದು ನನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೂತರು ಮೈತುಂಬ ಒಡವೆ, ಭರ್ಜರಿ ಸೀರೆ, ದಪ್ಪ ತುರುಬು, ಹೂವು ಬಹಳ ಲಕ್ಷಣವಾದ ಹೆಂಗಸು. ಆಕೆ ತಾನೇ ಮಾತಾಡಿಸಿದರು.

"ನೀವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದವರು ?"

"ಮೈಸೂರಿಂದ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಬಂದೆ. 'ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ' ನನ್ನದೇ ಕಾದಂಬರಿ. ಈಗ

ತಾನೇ ಪೂಜೆ ಮುಹೂರ್ತ ಆಯ್ತು. ನಾನೇ ಸ್ವಿಚ್ ಆನ್ ಮಾಡಿದೆ. ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನಕ ನೀವು ಎಲ್ಲಿದ್ದೀರಿ ? ನೀವು ಯಾರೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.”

“ಓ ! ನಿಮ್ಮದಾ ಕತೆ. ಕತೆ ನಾನು ಓದಿಲ್ಲಮ್ಮ. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಅನ್ನಪೂರ್ಣಮ್ಮ. ನಾನು ಕನ್ನಡ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ಹಿಂದಿ ಎಲ್ಲಾ ಪಿಕ್ಚರಲ್ಲೂ ಮಾಡಿದೀನಿ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನನಗೆ ದೂರದ ಬಳಗ.”

“ಇದರಲ್ಲಿ ನಿಮಗೂ ಒಂದು ಪಾತ್ರ ಕೊಡ್ತೀನಿ ಬನ್ನಿ” ಅಂತ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದ. ನಾನೂ ಬಂದೆ. ಯಾವ ಪಾತ್ರಾನೋ ನನಗೆ ತಿಳಿದು. ಪೂಜೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬನ್ನಿ ಅಂದಿದ್ದ. ಪೂಜೆ ಆಗೇ ಹೋಯ್ತೆ ?”

“ಹುಂ ಆಯ್ತು. ನಿಮಗೆ ಯಾವ ಪಾತ್ರಾನೋ ನನಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನೀವು ಇರೋದೆಲ್ಲಿ ?”

“ಮದ್ರಾಸಲ್ಲಿ, ನೀವು ?” “ಮೈಸೂರು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪಿಕ್ಚರ್ ನಿಮ್ಮ ?”

“ಸ್ಕೂಲ್ ಮಾಸ್ಟರ್, ಬಂಗ್ಲೆ ಕಾವೇರಮ್ಮ .”

“ನೆನಪಾಯ್ತು” ನಾನು ನಕ್ಕೆ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆ ಬಂತು ಎತ್ತರೂ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಬಂದೆವು. ತುಂಬಾ ಜನರಿದ್ದೆವು. ಎರಡೆರಡು ಸ್ಪೀಟಿನ ಭೂರಿ ಭೋಜನವಾಯ್ತು. ತಾಂಬೂಲವಾಯ್ತು. ಆಗ ಹೋಟೆಲಿನ ಹಿಂಭಾಗದ ಬಾಲ್ಕನಿಯ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತಾಗ ನಿರ್ಮಾಪಕ, ನಿರ್ದೇಶಕ, ಗಾಯಕ ರವಿ. “ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ” ಚಿತ್ರದ ಬಗೆಗೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಪುಟ್ಟ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿ ತಯಾರಾಗಲಿರುವ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಶುಭ ಕೋರಿದರು. ನಾವು ಇದ್ದದ್ದು ಹೋಟೆಲಿನ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಎತ್ತರದ ತಾರಸಿ ಇತ್ತು. ನಾನು ಹತ್ತಿ ಅಲ್ಲಿ ಹೋದೆ. ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದರು.

ವಿಸ್ತಾರವಾದ ತಾರಸಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ನಾನು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದೆ. ಸಮಗ್ರ ಮೈಸೂರು ದರ್ಶನ. ಆ ವಿಹಂಗಮ ನೋಟ ಬಹಳ ಜಿನ್ನಾಗಿತ್ತು ಬೆಟ್ಟ, ಕ್ಲಾಕ್ ಟವರ್, ಎತ್ತರದ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ, ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಸಾರಾಂಗದವರೆಗೂ ಸುವಾರು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮೈಲು ದೂರದ

ದೃಶ್ಯದವರೆಗೂ ಕಾಣಿಸಿತ್ತು ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ತಾಂಬೂಲ ಜಗಿಯುತ್ತ ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿದ್ದರು. ನಾನು ಅವರ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದೆ.

“ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರೇ, ಈ ತಾರಸಿಯ ಮೇಲೆ ಕ್ಯಾಮರಾ ಎತ್ತರಿಸಿ ಒಂದು ಸುತ್ತು ತಿರುಗಿಸಿದರೆ ಮೈಸೂರು ಪೂರ್ತಿ ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಕನ್ನಂಬಾಡಿ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವೂ ಕಾಣುತ್ತೋ ಏನೋ” ಎಂದೆ. ಕೆಲವರು ‘ಹೌದು, ಹೌದು’ ಅಂದರು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಮಾತಾಡದೆ ಸಿಗರೇಟು ಎಳೆಯುತ್ತ ಮತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ತಾರಸಿಯನ್ನು ಸುತ್ತು ಹಾಕಿದರು ಫೋಟೋಗ್ರಾಫರ್ ಶ್ರೀಕಾಂತರೂ ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದರು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಈಗ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತು ಸುತ್ತಲಿನ ದೃಶ್ಯ ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿದ್ದರು. ನನಗೆ ಆಗಲೇ ತಿಳಿಯಿತು ‘ಯಾವುದಾದರೂ ನೆವದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ದೃಶ್ಯ ಬರಬಹುದು’—ಎಂದು ಚಾಮುಂಡಿ ಬೆಟ್ಟವಂತೂ ಬಹಳ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು ಆಗ ಮೂರು ಗಂಟೆಯ ಬಿಸಿಲು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದೆವು ಮತ್ತೆ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಷೂಟಿಂಗಿಗಂದು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಹೊರಟರು ರಾಮನಾಥನ್ ರವರು “ನನಗೆ ಮದ್ರಾಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಅರ್ಜೆಂಟ್ ಕೆಲಸ ಇದೆ. ನಾನು ಈಗ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಡ್ತೇನೆ ನೀವೂ ಬರ್ತೀರಾ ಅಥವಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಷೂಟಿಂಗ್ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಡೋ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಶಿವರಾಂ ಬೇರೆ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಕಳಿಸಿಕೊಡ್ತಾನೆ. ಎ. ಎಸ್. ಮೂರ್ತಿ, ಗಂಗಾಧರ, ನೀವು ಎಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬನ್ನಿ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಕಾರನ್ನೇರಿ ಸ್ಪಾರ್ಟ್ ಮಾಡಿಯಾಯ್ತು. ನಿಜವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಅವಸರದ ಕೆಲಸವಿತ್ತು.

“ನೀವು ಹೊರಡಿ. ನಾವು ಸಂಜೆ ಏಳು ಗಂಟೆಯೊಳಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ತಲ್ಪಿದರೆ ಸಾಕು. ಯಜಮಾನರಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯವಿಲ್ಲ”—ಎಂದೆ.

“ಸರಿ, ನೀವು ಸ್ವಲ್ಪ ಷೂಟಿಂಗ್ ನೋಡಿ ಹೊರಡಿ” ಎಂದು ಅವರು ಹೊರಟರು ಅಲ್ಲಿ ಷೂಟಿಂಗ್ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಆಗಲೇ ಲೀಲಾವತಿ ಒಂದು ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹಾಡುವ ದೃಶ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ನನ್ನ ಕತೆಯ ಭಾಗವಂತೂ ಅಲ್ಲ ಚಲನ ಚಿತ್ರದ ತಲೆಯಾವುದೋ, ಬಾಲಯಾವುದೋ ಯಾರಿಗೂ ಮೊದಲು ತಿಳಿಯೋದೂ ಇಲ್ಲ. ಮಗುವೇ ನಿನ್ನ ಹೂನಗೆ ಹಾಡು ರಿಕಾರ್ಡಿನೊಂದಿಗೆ ಕ್ಯಾಮರಾ ಕಂಬಿಯ ಮೇಲೆ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಈಗ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಮರೆತು ಷೂಟಿಂಗ್‌ನಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನ

ರಾಗಿದ್ದರು. ನಾಲ್ಕೈದು ಫೋರ್‌ನಲ್ಲೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಚಿತ್ರಗಳ ಷೂಟಿಂಗ್ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ನಾವು ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಗಳಿಗೆಗೊಂದು ಬಾರಿ ಕಟ್-ಕಟ್ ಅನ್ನುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಸ್ಪೂಡಿಯೋ ಪೂರಾ ಕೃತಕ ವಾತಾವರಣ ಅದರ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆ. ಅದು ಚಿತ್ರರಂಗದವರಿಗೇ ಸರಿ. ನಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ಅರೆಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಶಿವರಾಂಗೆ ಹೇಳಿದೆ:

“ದಯವಿಟ್ಟು ನಮ್ಮನ್ನು, ಕಳಿಸಿಕೊಡಿ ಯಜಮಾನರ ಚಿಂತೆ ನನಗೆ”

“ಇನ್ನು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಕಾರು ತರಿಸ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೊರಟರು. ಅನ್ನಪೂರ್ಣಮ್ಮ ಗಂಗಾಧರ ಇವರನ್ನು ಮತ್ತೆ ನಾನು ಕಾಣಲೇ ಇಲ್ಲ. “ಕಾರು ಬಂದಿದೆ ಬನ್ನಿ” ಅಂದರು ಶಿವರಾಂ. ಆಗ ನಾನು ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತು “ನಾವಿನ್ನು ಹೊರಡ್ತೇವೆ, ನಮಸ್ಕಾರ” ಎಂದೆ. ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಅಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯವರೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ. ಕೆಲವು ಗಳಿಗೆ ಈ ಹೆಂಗಸು ಯಾರು? ಎಂದು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು ನಾನು ಅಚ್ಚು ನೀಲಿಯ ಜರಿಯ ರೇಷ್ಮೆ ಸೀರೆಯುಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಅದನ್ನು ಸಾವಿರ ಜನರ ನಡುವೆಯೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ತಟ್ಟನೆ ಲೀಲಾವತಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. “ಇವರು ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ ಲೇಖಕಿ ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾ ಅವರು.” ಇಬ್ಬರ ವಂದನೆ ಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದವು. ನಾವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟೆವು

೪

ಈಗ ನಾನು ದಿವಂಗತ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಬರೆದು ಯಾರಿಂದಲೂ ಶಹಬಾಸ್ ಅನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಅವರ ಎದುರಿಗೇ ಹೊಗಳುವುದೂ ನನಗಿಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮಸ್ತುತಿ, ಮುಖಸ್ತುತಿ ಇವೆರಡೂ ಅಪಾಯಕಾರಿ. ನಿಜವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಬೇರೆಯವರ ಎದುರಿಗೆ ಹೊಗಳ ಬಹುದು ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ ಮುಖಸ್ತುತಿ ಮಾಡುವವರಿಗಿಂತ ಟೀಕೆ

ಮಾಡುವವರೇ ವಾಸಿ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರನ್ನು ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡದ್ದು ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬಲವಾಗಿ ಬೇರೂರಿನಂತೆ ಕನ್ನಡತನವನ್ನು ಅದು ಅವರ ತೀರಾಸವಾಪರ್ವಗಳಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತೋ ಏನೋ. ನನಗಂತೂ ಅವರ ಶರೀರದ ರಕ್ತದ ಕಣ ಕಣದಲ್ಲೂ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಪ್ರೇಮದ ಅರಿವಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಅವರು ಭಾವನಾ ಜೀವಿ, ವಾಸ್ತವವಾದಿ ಅವರ ಮನೆ ಮಾತು ತೆಲುಗಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ತೆಲುಗು ತಮಿಳು, ಕನ್ನಡ, ಇಂಗ್ಲೀಷು, ಮಲೆಯಾಳ, ಹಿಂದಿ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತೆಲುಗು ಆಡುತ್ತಿದ್ದರೋ ಏನೋ. ಹೊರಗಡೆ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳನ್ನೂ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ತೆಲುಗು, ಮಲೆಯಾಳದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದರು. ಆದರೆ ಯಾಕೋ ಆ ಚಿತ್ರಗಳು ಅಷ್ಟು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಕನ್ನಡತನ ಅಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಹಾಗೆಂದು ಅವರು ತಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಜಾಹೀರಾತಿಗೆ ಇಟ್ಟವರಲ್ಲ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಭಾಷಣ ಬಿಗಿಯುವುದು. ಮಾತನಾಡುವುದು ಇದೆಲ್ಲಾ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾರ್ಯತಃ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಭಾರತೀಯ ಅದರಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನ, ಪೂಜೆ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳು, ಉಡಿಗೆ, ತೊಡಿಗೆಗಳು, ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನೇ ತೋರಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚು. ಅಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕಿಯರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೇ ಅವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಮ್ಮ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಮಾತಂತೂ ಕನ್ನಡವೇ ತಾನೆ ?

ಅವರು ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದರು. ಬಹುಶಃ ಆಗ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರದು ಎರಡು ಚಿತ್ರಗಳು ಮಾತ್ರ ಆಗಿದ್ದವೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ. ಅದರೂ ಅವೆರಡರಲ್ಲೇ ನಾನು ಅವರ ಕನ್ನಡ ಪ್ರೇಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಕಲೆ, ಸಂಗೀತ, ಶಿಲ್ಪ, ಪ್ರಕೃತಿ, ನಿಸರ್ಗ. ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ನದಿ-ನೇಲ ಜಲಪಾತಗಳು, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅವಶೇಷಗಳು, ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು, ದೈವಭಕ್ತಿ, ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ನೃತ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಲಲಿತ-ಕುಶಲಕಲೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಅದಮ್ಯ ಆಸಕ್ತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡೆ. ಕಲಾ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ತುಂಬಿ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯ

ಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ವಿದೇಶೀ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋಗಿ ಹಾಗೇ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಯುವಜನಾಂಗದ ಮನವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡು ದಣಿಸಿ, ತಣಿಸಿ, ಕೆರಳಿಸಿ, ಅರಳಿಸಿ ಹಣ ದೋಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ನಿರ್ಮಾಪಕರ ಅಥವಾ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಮೇಲೆ ಅವರೆಂದೂ ದೋಷ ಹೊರಿಸಿದವರಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಗ್ಗೆ 'ಚ'ಕಾರವೆತ್ತಿದವರಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರಲ್ಲಾದರೂ ಅತಿರೇಕವಾದ ಫೈಟಿಂಗ್, ಕ್ಯಾಬರೆ, ಡಿಸ್ಕೋ, ತೀರಾ ಅಶ್ಲೀಲ ದೃಶ್ಯಗಳು ಇಂಥವು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಇಚ್ಛೆ ಇಷ್ಟೆ. ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಎಂದರೆ ಯುವಜನಾಂಗ ತುಂಬಿರುವ ಒಂದು ಕಾಲೇಜಿನ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಸುಸಂಕೃತ ತರವೇತಿಯಂತಿರಬೇಕು. ಮನೆ ಮಂದಿಯೆಲ್ಲ ಒಂದು ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕಂಡು ಬಂದಂತಿರಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅದನ್ನ ಅವರು ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾದರೂ ಮೆಲುಕು ಹಾಕುವಂತಿರಬೇಕು.

ಸಿರಿಭೂವಲಯವಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಭಾರತದ ಅದರಲ್ಲೂ ದಕ್ಷಿಣದೇಶ, ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಪೌರಾಣಿಕ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅವಶೇಷ, ಗುಡಿಗುಂಡಾರಗಳು ಕೊಡಗು, ಮಲೆನಾಡು, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಕಡಲ ತೀರದ ರಮ್ಯ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನೇ ಕಾಣವೆ, ತಿಳಿಯದೆ ಕೇವಲ ಸ್ವುಡಿಯೋ ಸೆಟ್‌ಗಳನ್ನೇ ನೋಡಿ ಜಿರಗಾಗಿ ಅಲ್ಪ ತೃಪ್ತರಾಗುವ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಬಾಂಧವರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಕನಿಕರವೆನಿಸಿತ್ತು, ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನದಾಸೆ ತೀರಬೇಕು, ಚಿತ್ರ ಚಿನ್ನಾಗಿ ಬರಬೇಕು, ನಿರ್ಮಾಪಕರ ಬೊಕ್ಕಸ ತುಂಬಬೇಕು-ಹೀಗೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪುವಂತ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಸಿಕ್ಕಾಗ ಮಾತ್ರ ಚಿತ್ರ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಂದು ಅವರು ತೆಗೆದ ಚಿತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ಯಶಸ್ಸು ಪಡೆಯಿತು, ಹಣ ತಂದಿತು ಎಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕಾರು ಚಿತ್ರಗಳು ಗಲ್ಲಾಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸೋತವು. ಒಂದೆರಡು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಲೋಕಧರ್ಮ, ಹಳೆಯ ಗಾಡೆಯೊಂದಿದೆ.

“ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳು, ಬಿತ್ತಿದ ಬೆಳೆ, ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ” ಇವೆಲ್ಲ ಎಷ್ಟೇ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದರೂ ಪೂರ್ಣ ನಮ್ಮ ಕೈ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ

ಮತ್ತೊಂದು ಆಸೆ ಎಂದರೆ ಚಿತ್ರ ಬೋಧಪ್ರದವಾಗಿರಬೇಕು, ಏನಾದರೂ ಒಂದು ನೀತಿ ಇರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ, ಅವರು ಬಹಳ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಒದ್ದುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಅವರೇನೂ ಚಿತ್ರರಂಗದವರೆಲ್ಲ ಇಂದಿನ ಸಮಕಾಲದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದಿಯೇ ಓದುತ್ತಾರೆ. ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹೊರಾಂಗಣ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸುಂದರ ಗಿರಿಧಾಮಗಳು, ಜಲಪಾತ-ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು, ಸರೋವರ, ನೌಕಾ ವಿಹಾರ, ಪುಸ್ತಕಭರಿತ ಉದ್ಯಾನವನಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಕ-ನಾಯಕಿಯರು ಕುಣಿದು-ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ, ಮರಸುತ್ತಿ ಹಾಡಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲ ಬರೀ ಕನಸುಗಳಲ್ಲಿ. ಅಂತೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭ ತರಲೇಬೇಕು ಒಂದಾದರೂ ಕ್ಯಾಬರೆ, ಒಂದೆರಡು ಫೈಟಿಂಗ್ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿರ್ಮಾಪಕ ತಾಚಿ ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ಲೆಕ್ಕ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಂದಿನ ನಿರ್ದೇಶಕರೂ ಅದೇ ರೀತಿ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ನಮ್ಮ ನಿರ್ದೇಶಕ ವೃಂದದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಮೂವರು ಮಾತ್ರ ಇದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು, ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ್‌ರವರು, ಮತ್ತು ತೀರಾ ಎಳೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ಕಾಶಿನಾಥ್‌ರವರು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ್‌ರವರು ಹೆಸರು-ಹಣ ಎರಡಕ್ಕೂ ಮನಸೋತವರಲ್ಲ. ಅವರು ಒಳ್ಳೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರೂ ಹೌದು. ಚಲನ ಚಿತ್ರ ಕಲೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದವರು, ಧಾಂದಲಿಯ ಚಿತ್ರ ಅವರು ತೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕೇವಲ ಆರು ಚಿತ್ರ ತೆಗೆದರು ಕನಸುಗಳೂ ಇಲ್ಲದ ನಿರಾಡಂಬರ ಚಿತ್ರ ಅವರದು ನಾಂದಿ, ಉಯ್ಯಾಲೆ, ಮುತ್ತಿ ಒಳ್ಳೆ ಹೆಸರು ತಂದವು, ಹಣ ತರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮೂರು ಚಿತ್ರಗಳೂ ಅಷ್ಟೇ ಪವಿತ್ರವಾಗಿದ್ದವು. ಈಗ ಆ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು? ತಮ್ಮ ಸೋಲಿಗೆ ಅವರು ಎಂದೂ ಬೇಸರಪಟ್ಟುಕೊಂಡವರಲ್ಲ. ಅವರು ಬೆಂಗಾಲಿ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು.

ಇನ್ನು ಕಾಶಿನಾಥ್ ಇನ್ನೂ ಯುವಕನಾದರೂ ಬುದ್ಧಿ ವಾದರಸ ಅಪರಿಚಿತ ಸ್ವಂತ ಕತೆ, ಚಿತ್ರ ನಾಟಕ, ಸಂಭಾಷಣೆ, ನಿರ್ಮಾಣ, ನಿರ್ದೇಶನ ಎಲ್ಲ ಆತನದೇ. ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ, ಕೆಲವೇ ನಟರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ನಿರಾಡಂಬರವಾಗಿ ಗುದ್ದಾಟ, ಕ್ಯಾಬರೆ, ಸಂಗೀತ, ಕುಣಿತಗಳಲ್ಲದೆ ಚಿತ್ರ ತೆಗೆದು ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನೂ ಹಣವನ್ನೂ ಭರ್ಜರಿಯಾಗಿ ಗಳಿಸಿ

ಕೊಂಡು ಸೈ ಅನಿಸಿಕೊಂಡ ತರುಣ. ಅವರ ಅನುಭವವೂ ಬಹಳ ಸಹಜವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯಿತು. ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಭವಿಷ್ಯವಿದೆ ಎನ್ನಿ.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ನಾಯಕ-ನಾಯಕಿಯರ ಮನೋವಾಂಛೆಯ ಕನಸುಗಳೂ ಹಾಡುಗಳೂ ಇವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳು ಬಹಳ ಮಿತವಾಗಿ-ಹಿತವಾಗಿನೆ ಅಷ್ಟೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಚಿತ್ರ ನಡೆಯುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಕೆಲಸದ ಚಿತ್ರದ, ಹಾಡುಗಳ, ದೃಶ್ಯಗಳ, ಭಾವನೆಗಳ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡತನ ಜಿನುಗುತ್ತದೆ. ಬೆಳ್ಳಿನೋಡ ಗಂಭೀರ ಕಥೆ. ಲೇಖಕಿಯ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಗೆ ಗೌರವಕೊಟ್ಟು ಅವರು ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕೊಳಕನ್ನೂ ಸೇರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದು ಎರಡೊಂದು ಹಾಡು ಅಷ್ಟೆ. ಮಿತವಾದ ಹಾಸ್ಯ, ವಿಶಾದಾಂತವಾದ ಕಥೆಯದು ಅದನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತೆಗೆದು ನೋಡಲಿಗೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಿರ್ದೇಶಕರೆನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅವರ ನಿಸರ್ಗ ಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಅದರಲ್ಲೇ, ಕಾಣಬಹುದು.

ಪ್ರತಿ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು-ಮೂವರು ನಟ-ನಟಿಯರನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ತರಪೇತಿ ನೀಡುವುದೊಂದು ಅವರ ವಿಶೇಷಣ.

ನನ್ನ 'ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಿಸರ್ಗವರ್ಣನೆ ನಾನು ಬರೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಸುದ್ದಿ ಒಂದು ಕಡಿ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ ಅಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಬರೆದ ಅಂಬಾವಿಳಾಸ ಅಗ್ರಹಾರಕ್ಕಾಗಿ, ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ ಆ ಮನೆಗಳು ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಮನೆಯ ಒಳಗೂ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಫೋಟೋ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟರೆ ಸ್ಪೂಡಿಯೋದಲ್ಲೇ ಷೂಟಿಂಗ್ ಮಾಡಬಹುದು. ಅದಿಲ್ಲದೆ ಆ ಮನೆಗಳಲ್ಲೇ ಷೂಟಿಂಗ್ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಮಹಾ ಗದ್ದಲ, ಮಹಾಪ್ರಯಾಸ. ಫೋಟೋದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಸೆಟ್ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಷೂಟಿಂಗಿಗೆ ಸುಲಭ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಪಟ್ಟ ಶ್ರಮ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ನಕ್ಕರು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ.

ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ನೂರೆಂಟು ಅಗ್ರಹಾರಗಳಿವೆ. ಎಲ್ಲಾ ಹಳೆಯ ಮನೆಗಳು. ಇವರು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಹೋಗಿ "ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಒಳಗಡೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನೋಡಬೇಕಲ್ಲ; ಒಳಗೆ ಬರಬಹುದೇ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದ ಮುದುಕಿಯರು, ತೀರಾ ಹುಡುಗಿಯರು, ಮುದುಕರು ಇವರಿಗೆಲ್ಲ ಅನುಮಾನ.

ಏನು ಇವರು ಕಳ್ಳರೋ ನೋಸಗಾರರೋ, ಮನೆಗಂದಾಯದವರೋ ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿಯದು. ಅದಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರು ಮುದುಕಿ ಬಾಗಿಲು ಮುಕ್ತಾಳು ಮುಚ್ಚಿ :

“ಮನೆಲಿ ಗಂಡಸರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವು. ಸಂಜೆ ಐದು ಗಂಟೆ ಮೇಲೆ ಬನ್ನಿ” ಅದರಂತೆ. ಎರಡು ಮೂರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಅನುಭವವಾಯಿತಂತೆ. ಕಡೆಗೊಬ್ಬರು ಮುದುಕಿ,

“ನೀವು ಯಾರು ಹೇಳಿಯವು? ನೋಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹಾಗೆ ಕಾಣ್ತೀರಿ. ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿ” ಅಂದಾಗ-ತಿಳಿಸುವುದೇ ವಾಸಿ ಅನಿಸಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾ, ಪ್ರಜಾವಾಣಿ, ‘ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ’ ಸಿನಿಮಾ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಆಕೆ—

“ಅಯ್ಯೋ ಆಪ್ತಾ, ಈ ವಿಷಯ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಎಷ್ಟೊತ್ತಿಂದ ಬಿಸ್ಲಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡಿದೀರಿ ಬನ್ನಿ. ಫೋಟೋ ತೆಕ್ಕೊಳ್ಳಿ” ಎಂದು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಆಸನ ತೋರಿಸಿ ತಂಪಾಗಿ ಸಕ್ಕರೆ ಪಾನಕ ಕೊಟ್ಟು ಉಪಚರಿಸಿ--“ನಮ್ಮ ಹುಡುಗ್ರೆಲ್ಲ ಕತೆ ಓದಿದಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಈ ಊರಲ್ಲೇ ನಡದ್ದಂತೆ. ಚಂದಾಗಿ ತೆಗೆರಿ ಸಿನಿಮಾ”--ಎಂದರಂತೆ.

ಮತ್ತೆ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಕೆಲಸವಾಯಿತು. ಇವರು ಕಾರು ಹತ್ತುವಾಗ ಎಲ್ಲಾ ಮನೆಯವರೂ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬನ್ನಿ--ಎಂದು ಕರೆಯುವರೇ ಆಗಿದ್ದರು

—ಎಂದು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರೇ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲೂ ತ್ರಿವೇಣಿಯವರ ಬೆಳ್ಳಿನೋಡ ನೋಡಿದ ಹುಡುಗಿಯರೆಲ್ಲಾ ದೂರ ನಾಚಿ ನಿಂತಿದ್ದರಂತೆ

ಹೀಗೆ ಅವರು ಆ ಫೋಟೋಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪ್ರೀಮಿಯರ್ ಸ್ಟುಡಿಯೋದ ಐದನೇ ಫ್ಲೋರಿನಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಹಾರದ ಸೆಟ್ ಹಾಕಿಸಿದ್ದರು. ಎಂಟು ಮನೆಗಳ ಮುಂಭಾಗ ವಾಕ್ಯ. ಎರಡು ಮನೆಯ ಒಳಭಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ, ಉಪ್ಪರಿಗೆ ಮೆಟ್ಟಿಲು. ಹೊರಾಂಗಣ ಸ್ವಲ್ಪ ಇವಿಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಚಿತ್ರ ಮುಗಿದಿತ್ತು. ನಾನು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬರೆದಿದ್ದೆನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅಡಂಬರದ ಸೆಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಊರಿಗೆ-ತೊಡಿಗೆ ಅಡಂಬರವಿಲ್ಲ. ವೇಶ್ಯೆಯ ಮನೆಯೆಂದು ಯಾವ ಅಸಹ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕಥೆ--ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ

ಇಲ್ಲ ಹಾಸ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕಾಗಿ ನವರತ್ನ ರಾಂರವರಿಂದ ಬರೆಸಿದ ಸಂಭಾಷಣೆ, ದೃಶ್ಯ ಮಾತ್ರ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತೇವೆ ಹಾಕಿದಂತಿತ್ತು. ಚಂದ್ರಾಳ ಮನಸ್ಸಿನ ದೃಢ ಸಂಕಲ್ಪ 'ನಾನು ಮಾತ್ರ ಎಂದೂ ಸೂಳೆಯಾಗಲಾರೆ' ಎಂಬುದು ಅದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವಳ ಕನಸಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ್ದರು ಕಥಾನಾಯಕನ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಗಂಗಾಧರನೇ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ ಮಿತವಾದ ಅಭಿನಯ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾರಿ ಚಂದ್ರಾ--ಸೋಮು ಮಿಲನವಾದಾಗ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಜಿಗುಪ್ಸೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಾನು ಈಗ ನಿಜವಾಗಿ ಸೂಳೆಯಾದೆ. ನಾನು ಗರತಿಯಾಗಿ ಬಾಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಅವಳು ನಮ್ಮವಾಗಿ 'ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ'ಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ವಜ್ರ ನುಂಗಿ ಸಾಯುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಪುಟ್ಟಣ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರ ಕೂತಿದ್ದು ವಿನಃ ಮತ್ತೆಲ್ಲೂ ಅವರು ವೈತಾಗಿಸಿಲ್ಲ ಲಾಜಾ ಹೋಮಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ 'ಧರ್ಮೇಚ್, ಅರ್ಥೇಚ್' ಹೇಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬಹುದು ಅವರಿಗೆ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ದಟ್ಟವಾದ ನಂಬಿಕೆ; ಭಕ್ತಿ ಎಂದು ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಿನಿಮಾಗಳಂತೆ ಮಾಂಗಲ್ಯ ಧಾರಣೆ ಮಾತ್ರ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕೆಲವು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು.

'ನವನಟ ಆರತಿ' ಎಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹದಿನೇಳರ ಹುಡುಗಿಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಂದಿತ್ತು. ಬಹುಷಃ ಇವಳೇ ಲಲಿತೆ ಆಗಬಹುದು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆಗಿದ್ದೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಅನ್ನ ಪೂರ್ಣಮ್ಮನನ್ನು ನಾನು ಮತ್ತೆ ಕಂಡಿದ್ದು ತೆರೆಯ ಮೇಲೆಯೇ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರದು ಅದ್ಭುತ ಸೃಷ್ಟಿ, ಆ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಮಹತ್ವ ಬರುತ್ತದೆಂದು ನನಗೇ ತಿಳಿಯದು. ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾರಿ ನಾವು ಆರೆಂಟು ಜನ ಮುತ್ತೈತೆಯರು ಒಬ್ಬರು ವೇಶ್ಯೆಯ ಮನೆಯ 'ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ' ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅರಸಿನ ಕುಂಕುಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯ್ತು. ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಹಿರಿಯ ಮುತ್ತೈತೆಯೊಬ್ಬರು ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹತ್ತುಗಂಟಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬಂದೆವು ಹಳೇ ಕಾಲದ ಮನೆಯಾದರೂ ವೈಭವವಾಗಿತ್ತು, ಪಂಚ ಕಲಶ, ತಂಬಿಟ್ಟಿನ ದೀಪ, ಮಂಗಳ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಪೂಜೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹೆಣ್ಣೆಂದರೆ ಫದಿನಾರು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗಿ, ತುಂಬಾ ಅಲಂಕಾರ, ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದಳು.

ಹೋದ ಮುಕ್ತೈದೆಯರಿಗೆಲ್ಲ ಹೊಸ ಚಿಬ್ಬಲಿನಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲು, ಹೂವು, ಫಲ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಜೀವ ಪುಕಪುಕ, ಸೂಳೆಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದನ್ನು ಮತ್ಯಾರಾದರೂ ನೋಡಿದ್ದರೆ ಎಂಬ ಆತಂಕ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಯಜಮಾನರು ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳ ಪ್ರವಾಸ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಆ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ತಿಳಿದಷ್ಟನ್ನೇ ನಾನು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರಿಗೆ ಪೂರ್ಣನಂಬಿಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೇನೋ, ಮೈಸೂರಿನ ಹಳೇ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಪರಿಚಯದವರ ಸಹಾಯದಿಂದ 'ಬಸಮ್ಮ' ಎಂಬ ಮುದುಕಿ ವೇಶ್ಯೆಯನ್ನು ಕಂಡು ನಿಜವಾಗಿ 'ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ'ಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲೂ ಆಕೆಯನ್ನೇ ಕರೆತಂದಿದ್ದರು. ಆಗ ಹೇಳುವ 'ಬಳೆ ಬಂದಿದೆ ಬಾರೆ' ಎಂಬ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಾಡನ್ನು ಆಕೆಯಿಂದಲೇ ಹೇಳಿಸಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾಡಿಸಿದರು ತಿಳಿಯದ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ವರೆಗೂ ಅವರು ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಚಿತ್ರರಂಗಕ್ಕೆ ಹೊಸಮುಖಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಗಟ್ಟಿಗರು. ಆ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರು ಒಪ್ಪುವಂತಿರಬೇಕು. ಅಂಥವರನ್ನೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ' ಸಾಲ್ವರು ಹೊಸ ಮುಖಗಳು ಆಯ್ಕೆಯಾದವು. ಗಂಗಾಧರ, ಆರತಿ, ವಜ್ರಮುನಿ, ಬಿ.ಎಸ್. ಸಾರಾಯಣ್ ರಾವ್, ಸುಂದರಕೃಷ್ಣ ಅರಸ್, ಅನ್ನಪೂರ್ಣಮ್ಮ, ಬಿ. ವಿ. ರಾಧ ಇವರೆಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಳಬರೇ ಆದರೂ, ಅವರವರ ಪಾತ್ರಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಹೊಸಖರಾಗಿಯೇ ಕಂಡರು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಮನಸ್ಸು ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದುವಾಗ ಯಾವ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು "ಚಂದ್ರಶೇಖರಯ್ಯ ಚಂದ್ರಾಳ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗ ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲೋ ಪಿಟೀಲು ಕೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೋಮು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಓದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನೇನೋ, ಅವರ ಮನೆಯ ಮಹಡಿಯಲ್ಲಿ ದೀಪ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು"—ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ಅದೆಷ್ಟು ಸದುಸ ಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ. ಪ್ರೀಮಿಯರ್ ಷೋ ನೋಡಿದಾಗಲೇ ನನಗದು ಅರ್ಥವಾಯ್ತು.

"ನನ್ನ ತಂದೆ ಬಂದು ಹೋದದನ್ನು ಸೋಮು ನೋಡಿದನೋ ಎನ್ನೋ"

ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ ಚಂದ್ರಾ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದ-
ಎಂದು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು 'ಇವಳಿಗೆ ನಾನು ಹಿಟೇಲು ಹೇಳಿಕೊಡು
ತ್ತಿದ್ದೆ' ಎಂಬ ಒಂದು ಸಾಲು ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅದು ಅವರ ಭೇಟಿಯ ಕಾರಣ
ವಾಗಲಿ - ಎಂದು.

ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಅವಶ್ಯ ಕಂಡಾಗ ಒಂದು ಚಿತ್ರದ ಹಾಡನ್ನು
'ಎರಡೆರಡು ಬಾರಿ ಹಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹೊಸದಲ್ಲ. ಅನೇಕ
ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಇದೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಹಾಡಿನ ಅರ್ಥ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ
ಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು.

"ಪಂಚಮ ವೇದ" ಅಂದರೆ ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ನೃತ್ಯ, ರಾಗ, ಭಾವ,
ತಾಳ, ಲಯ, ಅಂಗುಲಿ ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಅಭಿನಯ. ಹೀಗೆ ಭರತ ಮುನಿಯ
ನಾಟ್ಯಕಲೆಗೆ ಈ ನವರಸಗಳೂ ಸೇರಿದಾಗ ಅದು 'ಪಂಚಮ ವೇದ' ಅನಿಸಿ
ಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಆ ಹಾಡನ್ನು ಹೆಣೆದಿರುವ ವಿಜಯನಾರಸಿಂಹ ಅವರು
ನವರಸಗಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದಾರೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ಸೋಮು, ಚಂದ್ರ ಇಬ್ಬರೂ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನೆನೆದು
ಒಂದು ಹಾಳು ಮನೆಯ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಅತಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾಗ
ಸಂಜೆ ಏಳು ಗಂಟೆಯ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಸೋಮು ಚಂದ್ರಾಳ ಕೆನ್ನೆಗೆ ತುಟಿ ತಾಗಿಸಿ
ತ್ತಾನೆ. ಆ ತಾರುಣ್ಯದ ದೇಹ ಕೆಲಗಳಿಗೆ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ತೂಗಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.
ಹೊಸಲೋಕದ ವಾತಾಯನ ಒಂದು ಅವಳ ಪಾಲಿಗೆ ತೆರೆದಂತಾಯಿತು. ಅವಳು
ಆ ಚಳಿ ಮಳೆಯಲ್ಲೂ ಮೈ ಬಿಸಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ-ಎಂದು
ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ.
ಸೋಮು-ಚಂದ್ರ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಸೋಮುವಿನಿಂದ ಭಾಷೆ
ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಆನಂದ ಭರದಿಂದ ಕುಣಿಕುಣಿದು ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ.

'ನೂತನ ಜಗದಾ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಿತು'—ಎಂದು. ಅವಳ ಅಂತರಂಗದ
ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತೆ ನಾನು ಬರೆದಂತೆ
ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಪೂರಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ದೇವರ ಮನೆ, ತೀರ್ಥ-ಪ್ರಸಾದ
ಉಡಿಗೆ-ತೊಡಿಗೆ, ಮದುವೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾತ್ರದವರೂ
ಬಹಳ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ನಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಲ್ಪನಾ-ಲೀಲಾವತಿ, ಅನ್ನ ಪೂರ್ಣಮ್,

ಅವರನ್ನು ಮರೆಯುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳು ಇಲ್ಲ ವೆಂದಲ್ಲ. ಸಾಕಷ್ಟು ಇವೆ. ಆದರೆ ತಟ್ಟನೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ಚಂದ್ರ ಶೇಖರಯ್ಯ ಅವರ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟಾಗ ದೊಡ್ಡ ಗಡಿಯಾರದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆ ಹೊಡೆಯಿತು. ಎಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲೂ ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆ ಹೊಡೆದದ್ದನ್ನು ರಿಕಾರ್ಡ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೂವಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಅರುಣೋದಯ ವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಾ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲೂ “ಕಾಯಾ ಶ್ರೀ ಗೌರಿ” ಎಂಬ ಹಳೆಯ ಸ್ಕೂಲಿನ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಗೀತೆಯನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಿಸಿ ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಬಹಳ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮೂವಿ ಕ್ಯಾಮರಾ ತಿರುಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಗ್ರ ಮೈಸೂರಿನ ವಿಹಂಗಮ ನೋಟವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಚಾಮುಂಡಿ ಬೆಟ್ಟ, ಕ್ಲಾಕ್ ಟವರ್, ಲ್ಯಾನ್ಸ್‌ಡೆನ್ ಬಿಲ್ಡಿಂಗ್ ಎಲ್ಲವೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಹಂಸ-ಕ್ಷೀರ ನ್ಯಾಯದಂತೆ ಉತ್ತಮ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬಾಲಕೃಷ್ಣ - ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯರ ಹಾಸ್ಯ ಅಸಮಂಜಸ ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಂಭಾಷಣೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಪರ್ಣಾ ಸೂಳೆಯೊಳಗಿನ ಗರತಿ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ತೋರಿಸಲೋಸುಗ ಈ ದೃಶ್ಯ ಜೋಡಣೆಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಇವರೆಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕವರಾಗಿದ್ದಾಗ “ಸೂಳೆ ಸೂಳೆ ಸುಪ್ಪಾಣೆ” ಎಂದು ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿದ ನೆರೆಮನೆಯ ಕುಲೀನ ಮನೆತನದ ಹುಡುಗಿಯೇ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಯಾರನ್ನೋ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಚಂದ್ರಾ ಗರತಿ ಯಾಗಿಯೇ ಸಾಯುತ್ತಾಳೆ — ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಬಹುದು — ಎಂದು ಕೊಂಡಿದ್ದೆ.

ಪಂಡರಿಬಾಯಿ, ಅಶ್ವಥ್ ಚಂದ್ರಾಳ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಆಗಬಹುದು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಊಹೆಗಿಂತ ನೂರುಪಟ್ಟು ಸೂಕ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಸಂಕಲನ. ಬದಲಿಕೆಯ ಕೆಲವಂಶ ಲೇಖಕಿಗೆ ಮಾತ್ರಾ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯ, ಸಮಯ ಉಳಿತಾಯ ಇವೆಲ್ಲ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅಪರ್ಣಾನನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಶೆಟ್ಟರು ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅವಳ ಮನೆಗೆ ಬಂದು

ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದಿಸೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಲೋಕನಾಥ್ ಮಹಡಿ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಹತ್ತಿ ಇಳಿಯುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಪಾತ್ರ ಮುಗಿದು ಹೋಯ್ತು. ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ "ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ" ಚಿತ್ರದ ಷೂಟಿಂಗ್ ಮುಗಿದು ಚಿತ್ರ ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆದ ಮೇಲೆ ಲೀಲಾವತಿ, ಲೋಕನಾಥ್‌ರವರು ಬೇರೆ ಯಾವುದೋ ಚಿತ್ರದ ಷೂಟಿಂಗ್ ನಡೆದಾಗ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಬೇಟೆಯಾದದ್ದು. ಅದುವರೆಗೂ ಒಬ್ಬರ ಮುಖ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಕನ್ನಡತನ, ಜಾಣಾಕ್ಷತನವನ್ನು ಇಂತಹದರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ವೇಶ್ಯಾಕುಲದಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರು ಬಗೆಯಿದೆ. ಎಲ್ಲ ವಿಧವೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಶೂದ್ರಕ ಕವಿಯ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನಾನು ಓದಿದ್ದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ವರ್ಗದ ವೇಶ್ಯೆ ಅಪರ್ಣ. ತಾನು ಕುಲೀನ ಮನೆತನದ ತಂವೆ-ತಾಯಿಯರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ ನಾದರೂ ಅನಾಥಳಾದುದರಿಂದ ಸಂಗವ್ವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ವೇಶ್ಯೆ ಅನಿಸಿ ಕೊಂಡವಳು ಎಂದು-ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ತಾನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಇದ್ದರೂ ಸಂಗವ್ವನ ಇಲಿಗತ್ತರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ವಿಧಿ ಇಲ್ಲದೆ ಅವಳು ವೇಶ್ಯಾ ಜೀವನಕ್ಕೆ ತಗುಲಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯ್ತು. ಮಗಳಾದರೂ ವಿದ್ಯಾವಂತೆಯಾಗಿ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಗರತಿಯಾಗಿ ಬಾಳಲೆಂದು ಅವಳ ಉತ್ಕಟ ಇಚ್ಛೆ ಇದ್ದರೂ ಸಂಗವ್ವ ಅದಕ್ಕೆ ಇಂಬುಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ "ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ" ಮಾಡಿಸಿದಳಾದರೂ ಹಟವಾದಿ ಚಂದ್ರ ವೇಶ್ಯೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರಿಯಂತೆಯೇ ಬದುಕಿದಳು ಅಪರ್ಣ. ಅದನ್ನ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ. ಬೇರೆ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿದ್ದರೆ ಅಪರ್ಣಳ ಮನೆ, ಜೀವನ ಯಾವ ರೀತಿ ಆಗುತ್ತಿತ್ತೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ನಿರ್ದೇಶಕರಾದರೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಕಥೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದಿದ್ದೆ. ಆಗ ಅನೇಕರಿಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿತ್ತು.

ನಾನು ಕಂದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆಯೇ ಅವರು ಚಿತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರೆ ಕಥೆಯ ಅಂತ್ಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ತಿಳಿದುಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರಿಂದ ಅವರು-ನಾನು ತಂಗಮ್ಮನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಅಪರ್ಣಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮೂಲ ಕತೆಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಅಸಜಾರವಾಗದಂತೆ ಚಿತ್ರ ಮುಗಿಸಿದರು ನಿರ್ಮಾಪಕರಿಗೆ ಮೊದಲ ಚಿತ್ರ; ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ, ಕಡಿಮೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನಾ, ಲೀಲಾವತಿ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ದುಬಾರಿ ಸಂಭಾವನೆಯ ನಟರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉಳಿದ ನಟ ನಟಿಯರ ಮನಃಪೂರ್ವಕದ ನಟನೆ ಚಿತ್ರವನ್ನು ದೇಶ ವಿದೇಶಕ್ಕೂ ಒಯ್ದಿತು. ಅನೇಕ ಹೊಸ ನಟರು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದರು ಚಿತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆಯಿತು. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಪುಟ್ಟ ಚಿತ್ರಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಸತತ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವಾರ 'ಹೌಸ್‌ಫುಲ್' ನಡೆಯಿತು. ಇನ್ನೂ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ನೂರನೇ ದಿನದಲ್ಲೇ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಅದ್ದೂರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಸಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಥಿಯೇಟರಿನವರಿಗೆ ಬೋನಸ್ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೇ ವಾರಕ್ಕೆ ಅವರೆಲ್ಲ ಬೋನಸ್ ಕೇಳತೊಡಗಿದ್ದರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೇ ವಾರಕ್ಕೆ ಚಿತ್ರ ಎತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಆದರೇನು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಾದ್ಯಂತ ಚಿತ್ರ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ನಿರ್ಮಾಪಕರಿಗೆ ಮಡಿಲು ತುಂಬಿತು. ಸಬ್ಬಿಡಿ ಬಂತು. ಒಂದು ರೀತಿಗೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತು. ಕಾರಣ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರೇ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಬೇಕು. ಕಲ್ಪನಾನೇ ಕಥಾನಾಯಕಿಯಾಗಬೇಕು ಎಂದು ನಾನು ಹಟ ಹಿಡಿದಿದ್ದು ಬಹಳ ಮಂದಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಚಿತ್ರ ಸೋತಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ತೇಜೋವಧಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು! ಮುಖಭಂಗವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಚಿತ್ರರಂಗದವರೆದುರು ನಾನು ಕುಬ್ಜಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ ಈಗ ನನ್ನ ಮುಖ ಕಂಡವರೆಲ್ಲ ಸ್ತುತಿಪಾಠಕರೇ ಆಗಿದ್ದರು ಆದರೆ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಪ್ರತಿ

ಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂದಿತು, ನನ್ನೊಬ್ಬಳ ವಿನಃ. ಕನ್ನಡ, ಇಂಗ್ಲೀಷು, ತಮಿಳು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಚಿತ್ರದ ಬಗೆಗೆ. ಆಗ ನನಗೆ, 'ಪ್ರಜಾವಾಣಿ' ಗೆ ನೂರಾರು ಪತ್ರಗಳು ಬಂದವು. ಕಥೆಯ ಮೂಲ ಲೇಖಕಿ ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾ ಅವರಿಗೆ ಯಾಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಇಲ್ಲ ? ಎಂದು. ನನಗಂತೂ ಅಸಂಖ್ಯ ಪತ್ರಗಳು ಬಂದವು. ನಾನು ಏನೆಂದು, 'ಎಷ್ಟೆಂದು ಉತ್ತರ ಬರೆಯಲಿ ? ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಗೌರವಯುತವಾಗಿ "ನನ್ನ ಕಥೆಯನ್ನು ಇಂತಹ ಸುಂದರ ಚಿತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರಿಗೆ, ನಿರ್ಮಾಪಕರಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಅದು ನನಗೆ ಬಂದಂತೆಯೇ ಲೆಕ್ಕ" ಎಂದು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ವಾಚಕರವಾಣಿಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದೆ. ಅದನ್ನು ಅಸಾರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಾರಾಡಿಕೊಂಡವರೂ ಉಂಟು. ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸಮಾರಂಭದ ದಿನ ಮರ್ಯಾದೆಗಾದರೂ ನನಗೆ ಒಂದು ಆಹ್ವಾನಪತ್ರಕೆಯಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ನನ್ನೊಬ್ಬಳ ವಿನಃ ಚಿತ್ರದಂಗದ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ, ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅಂದೇ ನನಗೆ ಐದು ಭಾಷೆಗಳ ಒಟ್ಟು ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಪಕರು ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಹೋದರು. ಆ ಮೌಲ್ಯ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುವಂಥಾದ್ದು. ಅದರಿಂದ ನಾನು ಯಾರ ಮುಂದೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಚಿತ್ರ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಕಿರೀಟಕ್ಕೆ 'ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ'-ನಿರ್ದೇಶನದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಮುತ್ತಿನ ತುರಾಯಿ ಏರಿತು. ಆ ಚಿತ್ರ ಬಂದು ಹೋಗಿ ಈಗ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಜನ ಇನ್ನೂ ಅದನ್ನು ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರೇ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅದ್ಭುತವಾದ ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದರು, ಯಶಸ್ವಿನ ಸುರಿಮಳೆಯಾಯಿತು ಅವರಿಗೆ. ಆದರೂ 'ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ' ಮರೆತಿಲ್ಲ.

ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಯಜಮಾನರು ಅಸ್ತಸ್ಥರಿದ್ದರು ಅಸ್ತಮಾ ತೊಂದರೆ ಇತ್ತು ಅವರಿಗೆ. ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡಿರೆ ಲಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲ ಹೊರಟುಹೋದ ಮೇಲೆ ಏನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದರು. "ಈ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಯಾರು ಗೊತ್ತಾಯ್ತು ನಿನಗೆ" ಎಂದು. ನಾನು ಮೊದಲು ಎಲ್ಲಾದರೂ ನೋಡಿದ್ದೆನೇ ?-ಎಂದು ಎಷ್ಟೋ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡೆ ; ನೆನಪಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

“ಇಲ್ಲ, ಎಲ್ಲೂ ನೋಡಿದ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ವೇಪರ್‌ನಲ್ಲಿ ಫೋಟೋ ನೋಡಿದ್ದೆ ಅಷ್ಟೆ.”

“ಅವರಿಗೂ ನೆನಪಿಲ್ಲ ಬಿಡು. ನಾನು, ನೀನು, ಶೇಷಮ್ಮನವರು ಬಹಳ ವರ್ಷ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದು ನೆನಪಿದೆಯಾ ?”

“ಹೌದು, ನೆನಪಿಲ್ಲೇ ಏನು ?”

“ಆಗ ಸಿ.ಪಿ.ಸಿ. ವೆಟ್ರೋಲ್ ಬಂಕಿನಲ್ಲಿ ಇದೇ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಒಂದು ಹುಡುಗ ಆಯಿಲ್ ಚಲ್ಲಿದನೆಂದು ಪಟೇರನೆ ಕಪಾಳಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದಿದ್ದ. ಸಂಗಯ್ಯನವರು ಇವರಿಗೆ ಗದರಿಸಿ ಹುಡುಗನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದರು. ನಾನು ಆಯಿಲ್‌ನ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟೆ. ಆಗ ಈತನಿಗೆ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷವೋ ಏನೋ. ಅದೇ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಇವರು.”

ಕೆಲವು ಗಳಿಗೆ ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಹೌದು, ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷಗಳೇ ಕಳೆದಿತ್ತು. ಅದೇ ಗುಂಗುರು ಕೂದಲಿನ ಚಪ್ಪರ ತಲೆಯ ಹುಡುಗ. ಅದೇ ಮೊಂಡು ಮೂಗು. ಅದೃಷ್ಟ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ತಿಪ್ಪೆಯಿಂದ ಉಪ್ಪರಿಗೆಗೆ ಏರಿಸಬಹುದು. ಅದೇ ಗ್ರಹಚಾರ ಕೆಟ್ಟರೆ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಿಂದ ತಿಪ್ಪೆಗೆ ಉರುಳಬಹುದು. ಈಗ ಆ ನಗುಮುಖ ನೋಡಿದರೆ ಆ ಮುಂಗೋಪಿ ಹುಡುಗನೇ ಈತ ಅನಿಸಿತು.

“ಇರಬಹುದು, ಚಹರೆ ನೋಡಿದರೆ ಹಾಗೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷಗಳಾಗಿರೋದರಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದೆ” ಅಂದೆ.

ಆದರೆ ಇವರು ಶ್ರೀ ಬಿ. ಆರ್. ಪಂತುಲು ಅವರ ಕೈ ಕೆಳಗೆ ಸಹ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರೆಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಪಂತುಲು ಅವರು ಮುರುಕ ನಾಡು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮನೆತನದವರು, ಇವರೂ ಅಷ್ಟೆ. ಪಂತುಲು ಅವರ ಮಾವನ ಮನೆ ದಾವಣಗೆರೆ. ಅವರಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷ ಕಳೆದಿತ್ತೇನೋ. ನನಗಾಗ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷ. ನಾಟಕ ಸಿನಿಮಾ ಕತೆ-ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಂದರೆ ಬಹಳ ಭ್ರಮೆ. ಆದರೆ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯರೆದುರಿಗೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಾರವೆತ್ತುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ನನ್ನ ನಾಡಿನಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅವರ ಮನೆಯ ಎದುರಿನದೆ ಪಂತುಲು ಮಾವನವರ ಮನೆ. ಏನು ಕಾರಣವೋ ಪಂತುಲು ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ನನ್ನ ನಾಡಿನಿ ಹೇಳಿದಳು,

“ಅಲ್ಲೋಡು, ಈಗ ಹೊರಟಿರಲ್ಲ ಅವರೇ ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳ ಅಳಿಯ. ಅವರು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಟು ಮಾಡ್ತಾರಂತೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ಅವರು ಇರೋದು”

ಪಂತುಲು ಮೆಟ್ಟಿಲಿಳಿದು ಪೇಟೆಯ ಕಡೆ ಹೊರಟರು. ನಾನು ಕಿಟಕಿ ಯಿಂದ ನೋಡಿದೆ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕರ ಹರೆಯ. ಕೆಂಪಗಿನ ಮೈ ಬಣ್ಣ ತಲೆಯ ಕ್ರಾಸನ್ನು ಪೂರಾ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಾಚಿದ್ದಾರೆ. ಎತ್ತರದ ನಿಲುವು, ಸಾರದರ್ಶಕ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಫಿನ್ನೆ ಪಂಚಿಯನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಹಾಕಿ ಉಟ್ಟು ನೆರಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಂಗಾಳಿ ಬಾಬುಗಳಂತೆ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಬಿಟ್ಟು ಬಿಳಿಯ ಜುಬ್ಬ ತೊಟ್ಟು ಪಂಪ್ ಷೂ ಹಾಕಿದ್ದರು. ರಿಸ್ಕ್ ವಾಚ್, ಉಂಗುರಗಳು ಪಳ ಪಳ ಹೊಳೆದವು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳ ಅಳಿಯ ಒಂದು ಅಪರೂಪದ ವಸ್ತು. ಹೆಚ್ಚು ವಿದ್ಯಾವಂತರಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದರೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಕೆಲವರಿಗೆ ತಾತ್ಪಾರ. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೇ ವಿನಃ ನಾಟಕದ ಜನ ಎಂದರೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ. ಪಂತುಲು ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದುದಾದರೂ ಅಮೆಚೂರ್ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪಂತುಲು ಹೊರಟುಹೋಗಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ನಾನು ಅವರನ್ನು ಕಂಡದ್ದು ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ‘ಸಂಸಾರ ನೌಕ’ ನಾಟಕದ ಸುಂದರನ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ. ಅದೇ ಸಮಯ ಶ್ರೀ ದಿ. ಪೀರ್ ಮಹಮದ್‌ರವರು ಕಿಸಾಗೌತಮಿಯ ಬುದ್ಧನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ಪಂತುಲು ಅವರು ಮದ್ರಾಸು ಸೇರಿ ‘ಸಂಸಾರ ನೌಕ’ ಚಿತ್ರ ತೆಗೆದರು. ಅವರೂ ಸಹ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡವರು. ಎಸ್.ಕೆ. ಪದ್ಮಾದೇವಿ, ಪಂತುಲು, ಎಂ.ವಿ. ರಾಜಮ್ಮ, ಡಿಕ್ಕಿ ಮಾಧವರಾವ್, ಸಂತೋಷ್ ಮಾಧವರಾವ್, ಸುಬ್ಬಾಶಾಸ್ತ್ರೀ ಮುಂತಾದವರು ಅದರಲ್ಲಿ ನಟಿಸಿದ್ದರು. ಆಗ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ಅವರ ಜೊತೆ ಗಿದ್ದರೋ, ಇಲ್ಲವೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಟಾಕಿ ಸಾಮಾಜಿಕದಲ್ಲಿ ‘ಸಂಸಾರ ನೌಕ’ ಮೊದಲ ಚಿತ್ರವಾಗಿ ಅಸಾಧ್ಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಪಂತುಲು ಅವರು ತೆಗೆದ ಚಿತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ಣ ಶಯಸ್ಸು ಪಡೆದವು ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಎಂ. ವಿ. ರಾಜಮ್ಮ-ಪಂತುಲು ಅವರ ಹೆಸರೂ ತೇಲಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಲಚಿತ್ರದ ಸಂಗತಿಗಳು ಈಗಿನಷ್ಟು ಪ್ರಚಾರ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ

ಪಂತುಲು ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಭಾವಲಯದೊಳಗೆ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಪ್ರಚಂಡ ಯಶಸ್ಸು ಪಡೆದವು. ಅವರ ಚಿತ್ರದ ಹಾಡುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಣಗಾಲ್ ಪ್ರಭಾಕರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೇ ರಚಿಸಿದ್ದರ ಬೇಕು. ಆ ಹಾಡುಗಳೂ ಸಹ ಕನ್ನಡ ಪರಿಸರವನ್ನು ದಾಟಿಹೋಗದೆ, ಕನ್ನಡದ್ದೇ ರಾಗ ಸಂಯೋಜನೆ ಹೊಂದಿ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಗಳಿಸಿದವು. ಅವರ ಯಾವ ಚಿತ್ರವೂ ನಿರ್ಮಾಣ, ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಸೋಲಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಪಂತುಲು ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಸಹ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿದ್ದರು ಅನ್ನುವ ವಿಷಯ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಸರಸರನೆ ಓಡುವ ಟೈಟಲ್ ಕಾರ್ಡಿನಲ್ಲಿ ಯಾರ ಹೆಸರೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಮಾಪಕರು, ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಕಥಾ ನಾಯಕ-ನಾಯಕಿಯರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ದಪ್ಪ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಕಿ ತಂತ್ರಜ್ಞರ ಪರಿಚಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಆಗುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈಗಲೂ ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹೋಗಿಲ್ಲವೆನ್ನಿ, 'ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿದವಳು ಅರಸಗಿತ್ತಿ, ಸುತ್ತು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರು ನುಚ್ಚಿಗಿಂತ ಕಡೆ'-ಎಂಬ ಕನ್ನಡದ ಗಾದೆ ಇದೆ. ಅದು ನಿಜವೂ ಹೌದು. ನಿರ್ದೇಶಕರು, ನಾಯಕ-ನಾಯಕಿಯರ ಹೆಸರುಗಳು ಮಾತ್ರ ದಪ್ಪ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕಾರಣ ಅವರೇ ತಾನೇ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಮೆರೆದಾಡುವವರು. ಅದರಿಂದಲೇ ಚಿತ್ರದ ಸೋಲು ಗೆಲುವು ಗಳು. ಆದರೆ ಸುತ್ತಲೂ ತೆರೆಯ ಹಿಂದೆ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ದುಡಿದ ಚಿತ್ರ ತಂತ್ರಜ್ಞರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಹೆಸರು ಟೈಟಲ್ ಕಾರ್ಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಮುಂದೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಅವಕಾಶ ದೊರಕಿತು-ಎಂಬ ಸಹಜವಾದ ಆಸೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗ ಅವರ ಹೆಸರು ಟೈಟಲ್ ಯಾದಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ ಆಮೇಲೆ ಯಾದಿ ತೆರೆಗೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವರ ಹೆಸರು ಮಸಕಾಗಿ ಹೋಗಿರುತ್ತವೆ ಅಥವಾ ಕೈತಪ್ಪಿ ಹೋಗಿರುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ತೆರೆಮರೆಯ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ನಿರಾಶೆಯಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಗುದ್ದಾಟಕ್ಕೆ ನಿಂತರೆ ಮುಂದೆ ಬರುವ ಅವಕಾಶಗಳೂ ತಪ್ಪಿಹೋಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಅತಂಕ. ಹೀಗಾಗಿ ತೆರೆಯ ಹಿಂದಿನ ಕಲಾವಿದರು ಹಿಂದೆ ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಂತುಲು ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವರ ಸ್ವಂತ ಕತೆಯವು. ಸಮಾಜದ ಲೋಪ-ದೋಷಗಳನ್ನು ಏನಿರಾಗಿ ತೋರಿಸಿ ಅದನ್ನು ತಿದ್ದುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳೆಲ್ಲರುತ್ತಿತ್ತು.

ಅದರೆ ಚಿತ್ರ ನೋಡಿ ಬದುಕನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುವಂತ ನವನೀತ ಮನಸ್ಸು ನಮ್ಮ ಭಾರತೀಯರಿಗಿದೆಯೇ ? ಅವರ ಗಾಳಿಗೋಪುರ, ಸ್ಯೂಲ್‌ಮಾಸ್ಟರ್, ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅದರ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಮರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ? ಹಾಡುಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಅವರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಭಾರತೀಯ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು. ಸೊಂಪಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಇಂಪಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ವಾದ್ಯಗಳು, ಇನಿದನಿಯ ಗಾಯಕರು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜೋಗುಳದಂಥ ಹಾಡುಗಳು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಪರಿಸರ, ಹೊರಾಂಗಣ ಸಂಪ್ರದಾಯ

ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ಮೊದಲ ನಿರ್ದೇಶನದ ಚಿತ್ರದಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳು ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುತ್ತಾ ಬಂದರು. ನಿರ್ದೇಶಕ ಎಂದರೆ ಕಟ್-ಕಟ್, ರೈಟ್, ಓ. ಕೆ. ಇಷ್ಟೇ ಕಲಿತರೆ, ನಿರ್ದೇಶಕ ನಾಗಲಾರ. ನಿರ್ದೇಶಕ ತನಕ್ಕೆ ಯಾವ ಯಾವ ಅರ್ಹತೆಗಳಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಅರಿತು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕತೆ ಬರೆಯುವುದು, ಚಿತ್ರ ನಾಟಕ ಸಂಭಾಷಣೆ, ಹಾಸ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಷಗಳು, ಭರತನಾಟ್ಯ, ಕೂಚುಪುಡಿ, ಮಣಿಪುರಿ, ಮಯೂರ ಮುಂತಾದ ನಾಟ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ವತಃ ಸಿತಾರ್ ವಾದನ ಕಲಿತರು. ದೃಶ್ಯ ಜೋಡಣೆ, ಸಂಕಲನ, ಫೋಟೋಗ್ರಫಿ ಎಲ್ಲವೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಯಾವ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಎಂಥ ಕಲಾವಿದ ರನ್ನ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಅಭಿನಯ ವನ್ನು ತಾವೇ ಮಾಡಿ ನಾಯಕ-ನಾಯಕಿಯರಿಗೆ ಕಲಿಸಿಕೊಡುವುದಲ್ಲವೆ ಚಿಕ್ಕ ಸಾತ್ಯಗಳಿಗೂ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು ಈ ಪದ್ಧತಿ ಎಲ್ಲಾ ನಿರ್ದೇಶಕರಲ್ಲೂ ಇದೆಯಾದರೂ ನಿರ್ದೇಶಕರನ್ನೇ ಹೆದರಿಸುವ ನಟರೂ ಈಗ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮರಾಗಿರು ವುದರಿಂದ ಕೆಲವೆಡೆ ನಿರ್ದೇಶಕರು “ನಾನ್ಯೆ ವಾಸ್ತೆ” ಆಗಿರುವುದು ಉಂಟು. ಅವರು ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇವರು ಓ.ಕೆ.-ಅನ್ನುವ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಇದೆ ಕೆಲವೆಡೆ. ಇದು ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ.

ಏನು ಕಾರಣವೋ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ನಿರ್ದೇಶನಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲೇ ಕತೆಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಬಾರಿ ಓದಿ ನಂತರ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂತೆ. ಅವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಹೆಸರಿನಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಪವಾದಗಳೂ ಇದ್ದವು

“ವಿಪರೀತ ದುಬಾರಿ ಖರ್ಚಿನ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಮಹಿಳೆಯರ ಕಾದಂಬರಿ ಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರ ಮಾಡಬಲ್ಲರು. ಸ್ವಂತ ಕತೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರ ಮಾಡಲು ಅವರಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಅವರ ಕೈಗೊಂಬೆಯಾಗ ಬೇಕು. ಅವರು ಕೇಳಿದಷ್ಟು ಹಣ ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ಚಿತ್ರಕ್ಕೂ ಹೊಸ ನಟಿ ನಟಿಯರನ್ನು ಕೆಲವರನ್ನಾದರೂ ತರುತ್ತಾರೆ. ಬಹಳ ಮುಂಗೋಪಿ. ಹೊಸ ನಟರಿಗೆ ಕಪಾಳಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದು ನಟನೆ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ” ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನಿಜವೂ ಹೌದು. ಅವರು ಚಿತ್ರರಂಗದಿಂದಲೇ ಬರೆಸಿದ ‘ಕರುಳಿನ ಕರೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ, ಧರಣಿಮಂಡಲ, ಪಡುವಾರಹಳ್ಳಿ ಪಾಂಡವರು’ ಇತ್ಯಾದಿ ಚಿತ್ರಗಳು ನೋಡಲು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೂ ಗಲ್ಲಾ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸೋತವು. ಕಾದಂಬರಿ ಚಿತ್ರಗಳೂ ಒಂದೆರಡು ಸೋತವು. ಇದಕ್ಕೆ ಇಂಥದೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಜನರ ಕೈವಾಡವಿರುತ್ತದೆ ಯಾದರೂ ನಿರ್ದೇಶಕರದೇ ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಮಾನ. ನಿರ್ಮಾಪಕರನ್ನು, ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಹಣ ಕೊಳ್ಳಿ ಹೊಡೆಯುವ ಚತುರ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಯಾವುದೊಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೂ ಕಟ್ಟುಬೀಳದೆ ಇಂದಿನ ಯುವಜನಾಂಗದ ಮನವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುವ ರುಚಿರುಚಿಯಾದ ಮಸಾಲೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಯಾವ ಆದರ್ಶಕ್ಕೂ ಜೋತುಬೀಳದೆ ನಿರ್ಮಾಪಕರ ಬೊಕ್ಕಸವನ್ನು ತುಂಬಿ, ತಮ್ಮ ತಿಜೋರಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಗೆದ್ದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರಲ್ಲಿ ಚಲನ ಚಿತ್ರರಂಗಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗದ ಕೆಲವು ಪವಿತ್ರ ಅಭಿರುಚಿಗಳಿದ್ದವು. ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದದ್ದು ಅವರ ಕನ್ನಡತನ. ಚಿತ್ರದ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲೂ ತಮ್ಮ ಕನ್ನಡತನಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ದೊಡ್ಡ ದರ್ಪಣ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡನಾಡು ಕಲೆಯ ಬೀಡು ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ನೃತ್ಯ, ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಅಭಿನಯ, ಶಿಲ್ಪಕಲೆ ಚಿತ್ರ ಕಲೆ, ಸಾಟಕ, ಯಕ್ಷಗಾನ, ಜಾನಪದ ಕಲೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ, ಪೌರಾಣಿಕ, ವಾಮಾಚಾರ ಇತ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮ ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವಾಗ ನಾವು ಪ್ರತಿ ಯೊಂದಕ್ಕೂ ವಿಸೇಶಿಕಲೆಗೆ ಜೋತುಬೀಳುವುದೇಕೆ? ನಗರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು, ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತು ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪಡೆದ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಕಲೆಗಳ ಪರಿಚಯವೇ

ಇಲ್ಲ. ಶಿಲ್ಪ ದೇವಾಲಯಗಳ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲ. ಇಡ್ಲಿಯ ಸಂಗೀತ-ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸೃಷ್ಟಿಗಳ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪಿ ತಪ್ಪಿ ನೋಡಿದರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಯಕ ಕಾಯಕಿಮರು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿದಾಡುವ ಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಜಲ ಸಾಹಸಗಳು, ಉದ್ಯಾನಗಳು, ಪದಿನದಗಳು, ಕೃತಕ ದೂರದೊಳಿಗಳು, ಕ್ರೀಡಾ ನಿಹಾರಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಅವನಿ ಮೂರುವರೆ ನಿಮಿಷದ ಒಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ಪೂರ್ವರಂಜಿತ ಉದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಹರಕು-ಮುರುಕಾಗಿ ದೃಶ್ಯವೃಶ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾರುವ ಕ್ಯಾಮರಾ ಚಾಕುರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೂ ಯಾವುದನ್ನು ಪರಿಯಾಗಿ ಕಿಳಿಸುಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಡಿವರ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಹಿನ್ನೆಲೆ ವಾದ್ಯಗಳಂತೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿದೇಶಿ. ಇದು ಬಂಜೂ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳೇ ಆದವು. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ವಾದ್ಯಗಳೆಂದರೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದಿಶೆ, ಕೊಳಲು, ತಂಜೂರಿ, ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ, ತಬಲ, ಮೃದಂಗ, ಖಂಜರ, ತಾಳ, ಪಿಟೀಲು ಇತ್ಯಾದಿ. ಚರ್ಮವಾದ್ಯಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ. ಯುಗಾಂತರದಿಂಬ ಬಂಜೂಗಳು. ಅರಮನೆ-ಗುರುಮನೆಗಳಲ್ಲಿ, ದೇವಾಲಯ-ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಅವುಗಳ ಮಾರ್ಪಾತಿ ವೊಳಗುವುದುಂಟು, ವಿಶೇಷ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ, ಉತ್ಸವ ಷಾತ್ರೆ-ಜಾಪತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ. ಭೇರಿ, ನಗಾರಿ, ಮುಂದುಳಿ, ತುತೂರಿ, ಕಣಕೊಡುವ ಹಿಡಿದ ಡೋಲು, ತಮಟೆ, ತಬಲ, ಮೃದಂಗ, ಖಂಜರವರೆಗೂ ಎಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮ ಭಾರತೀಯ ಚರ್ಮವಾದ್ಯಗಳವೆ. ತುತೂರಿ, ತೋಟು, ಕಣಕೆಗಳು ಕಾಡುಕೊಡಣಗಳ ಕೊಂಬಿನಿಂದ ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಾದವುಗಳು. ಅವುಗಳು ಎನ್ನಿಡ್ಡರೂ ಹಿಂದಿನ ರಾಜಧಾನಿಗಳ ಯುದ್ಧ ಕಿಚಿರಗಳಲ್ಲಿ, ಕೊಡಿಯನ್ನು ಕಾಯುವ ಕೊಟ್ಟಾಟರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಜಾತ್ರೆ ಕಡಿಯುತ ದೇವಾಲಯಗಳ ಉಗ್ರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಇವೆ. ಈಗ ರಾಜ್ಯಗಳು, ರಾಜರುಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹಿಂದಿನ ಆ ಮಹಾ ಸತ್ಯೈಭವಗಳ ಕುರುಹಾಗಿ ಆ ಹಳೆಯ ಅರಮನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಚ್ಯ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ತವರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಪ್ತಾಹ್ಯವಾಗಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಾದ್ಯಗಳ ಬಳಕೆ ಇದೆ. ಪಿಟೀಲು ಸಹ ವಿದೇಶಿ ವಾದ್ಯ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕೆಲವರು.

ಸ್ವದೇಶಿ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು. 'ಅದು ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯದು. ಅಂತೂ 'ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ' ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ವಿಟೀಲಿನ ಇನಿದನಿ ಹರಿಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ. 'ಪಂಚಮವೇದ' ಉಲಿಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಕೆಲವು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಾರದವರಿಂದ ಪಾತ್ರ ಮಾಡಿಸಿ ವೀಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅವರ ಮಾತುಗಳೇ ಅಭಿನಯವಾಗವೀಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಕೊರತೆ ತುಂಬಲು ನಿರ್ದೇಶಕರು ಹಿನ್ನೆಲೆ ವಾದ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ಅರ್ಥ ಮುಕ್ತಾಲು ಅಭಿನಯ ಮಾಡಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು 'ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ' ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಟ ಮತ್ತು ನಟಿಯರಿಂದ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಕೆಲಸ ತೆಗೆದಿದ್ದಾರೆ ಕಲ್ಪನಾ, ಲೀಲಾವತಿಯರ ಅಭಿನಯ ಮೇರು ಮುಟ್ಟಿದೆ. ಅಪರ್ಣಾ ಮಾತೇ ಆಡದೆ ಮುಖ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ದಾರುಣ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಲೀಲಾವತಿಯ ಅಭಿನಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧಿಯೇಟರು ಮೌನವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕೆಯ ಮೌನಗೀತೆ ಆಕೆಯ ಭಗ್ನ ಪ್ರಣಯದ ಕಥೆಯನ್ನು, ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟ್ಟವಲ್ಲೂ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರದು ಕನ್ನಡ ತನ. ಪೂಟಿಂಗಿನ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲೊಂದು ದಿನ ಶ್ರೀರಾಮನಾಥನಾರವರು ಅಂಬಾಸಿಡರ್ ಕಾರುಕಳಿಸಿ ಪೂಟಿಂಗ್ ನೋಡಲು ಬರಬೇಕಿದ್ದರು. ಯಜಮಾನರಿಗೆ ಆಗ ತೀರಾ ಆಸ್ವಸ್ಥವೇ. ನನಗೆ ಅವರನ್ನು ಐಟ್ಟು ಹೋಗಲು ಮನವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಬಹಳ ಹಿಂವೆಯೇ ನಾನು ಪೂಟಿಂಗ್‌ಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೆ ನಾದ್ದರಿಂದ ಅಂತಹ ಚಪಲವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಯಜಮಾನರೇ,

"ಹೋಗಲಿ, ಮೈಸೂರಿಂದ ಕಾರು ಕಳಿಸಿದಾರೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹೋಗಿ ಸಂಜೆ ಬಂದುಬಿಡು" ಅಂದರು. ನಾವು ನಾಲ್ಕಾರು ಜನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯೇ ಅಂದರೆ ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆ ಒಳಗೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ತಲ್ಪಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ನಾವು ಸ್ಪುಡಿಯೋ ಒಳಗೆ ಹೋದಾಗ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ಮೆಟ್ಟಿಲಿನ ಮೇಲೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಒಬ್ಬರೇ ಸಿಗ ರೇಟು ಸೇದುತ್ತಾ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತಿದ್ದರು. ನಾನು ಎದುರಿಗೈಹೋದರೂ ಅವರು ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಯೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಎರಡು ನಿಮಿಷದಿಂದರೂ ಅವರು ತಣ್ಣಗೆ ಕೂತಿದ್ದರು.

"ಇಂದಿರಮ್ಮನೋರನ್ನು ಇವತ್ತಿನ ಪೂಟಿಂಗ್ ನೋಡಲು ಕರೆಸಿ"

ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದವರು ಅವರೇ ಅಂತೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಎದುರಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತರೂ ಮಾತಾಡುವುದಿರಲಿ, ತಿರುಗಿಯೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಏನೋ ಮುಖಭಂಗವಾದಂತಾಯಿತು. ಅವರವರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಮನಸ್ತಾಪವೋ ಏನು ಕಥೆಯೋ, ನಾನೇ ಮಾತಾಡಿಸಿ ನೋಡೋಣ-ಅಂದುಕೊಂಡು,

“ಏನು ಇಲ್ಲಿ ಕೂತುಬಿಟ್ಟಿರಿ ?” ಅಂದೆ. ಆಗಲೂ ಅವರು ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಲಿಲ್ಲ.

“ಆಕ್ಕರನ್ನು ಒಬ್ಬ ಬಂದಿಲ್ಲ. ನಾನೊಬ್ಬ ಅಲ್ಲಿ ಕೂತು ಏನು ಮಾಡಲಿ ?”—ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಶಿವರಾಂರವರು ಬಂದು—“ಬನ್ನಿ, ಒಳಗೆ ಕೂತೀರೋಂತೆ, ಇನ್ನೂ ಒಬ್ಬಬ್ಬ ಆಕ್ಕರನ್ನು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿನಕ ಬೇಕಾದ್ರೆ ಸ್ವೂಡಿಯೋ ಒಂದು ಸುತ್ತು ಹಾಕಿ ಬನ್ನಿ”—ಅಂದರು. ಎಲ್ಲ ಒಳಗೆ ಹೋದೆವು.

“ಇದೇ ನಮ್ಮ ವೈರೋ. ಪೂರಾ ಪೂಟಿಂಗ್ ಇಲ್ಲೇ ನಡೆಯುತ್ತೆ. ನೋಡಿ ಬನ್ನಿ” ಎಂದವರೇ ಶಿವರಾಂ ಎತ್ತಲೋ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಕೆಲಸದವರು ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಒಂದು ಅಗ್ರಹಾರದ ಸೆಟ್ ಹಾಕಿಸಿದ್ದಾರೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ. ಸೀತಾ ವಿಳಾಸದ ಮನೆಗಳು ಹೀಗೇ ಇವೆ. ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಎರಡು ಕಡೆಯೂ ಜಗುಲಿ. ಎರಡು ಕಂಬಗಳು, ಮೆಟ್ಟಿಲು, ಎಂಟು ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕುವಂತೆ. ಹಿಟ್ಟಿನ ರುಂಗೋಲಿ ಚಿತ್ತಾರ. ಅವಧಾನಿಗಳ ಮನೆ ಮತ್ತು ಅಪರ್ಣನ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹಸಿ ಇಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಕಾಂಪೌಂಡು, ಗೇಟು ಎಲ್ಲಾ ಇತ್ತು. ಮಧ್ಯೆ ನೇರವಾಗಿ ರಸ್ತೆ, ಸುಣ್ಣ-ಬಣ್ಣ ಎಲ್ಲಾ ಅಚ್ಚು ಕಟ್ಟು. ಭಾರತೀಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಹಿಂದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿ ದವರಲ್ಲ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ. ಅವಧಾನಿಗಳ ಮನೆಯ ದೇವರ ಮನೆ ಸಹ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ದೇವರ ಮನೆಯಂತೆ ಮಣೆ, ಪೂಜಾ ಸಾಮಗ್ರಿ, ಮಂಟಪ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲ ನೋಡಿದ್ದಾರಲ್ಲ, ನಾವೂ ನೂರಾರು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಟಿ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿಿದ್ದೇವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೆಲ್ಫಿನ ಮೇಲೆ ಮೂರು ದೇವರ ಪಟಗಳು, ಉರಿಯುವ ಗಂಧದ ಕಡ್ಡಿ, ಮೂರು ಪಟಕ್ಕೂ ಹೂವಿನ ಹಾರದ ಅಲಂಕಾರ ಕರ್ಪೂರದಾರತಿ. ಈ

ಸಂಪ್ರದಾಯ ನಿರ್ವಹಣೆಕರ, ನರ್ವೇಶಕಲೆ ಪುತ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನ ಅನು
ಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಬಡ್ಧನಾ
ಗದ್ದವತೆ.

೬

ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದವರೆಲ್ಲ ಆಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಿ ಬಂದರು, ಮತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ
ನೇಳಿಗೆ ಯಾವನೋ ಹೋಟೆಲಿನ ದೊಡ್ಡಹುಡುಗ ಕೆಟಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ, ಆರೆಂಟು
ಲೋಟ ತಂದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಫಿ ಕೊಟ್ಟ. ಆಗ ನಮಗೆ ಕಾಫಿ ಆಗತ್ಯವಿತ್ತು.
ಆಗ ನನಗೆ ತೀರಾ ಬೇಸರವೆನಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಹಿಲೆಯವರನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಆಲೆಯುವುದಾಗಿದೆಯಲ್ಲ-ಎಂದು, ಜೊತೆಗೆ
ಬಂದವರಿಗೆ ಪೂಟಿಂಗ್ ನೋಡಬೇಕೆಂಬಾಸೆ. ಪ್ಲೋರಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಾಹಕರು,
ನಿರ್ದೇಶಕರು, ನಟರು ಒಬ್ಬರ ಸುಳಿವೂ ಇಲ್ಲ. ನನಗೇನೋ ಈ ಸ್ಪೂಡಿಯೋ
ವಾತಾವರಣದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಅಭ್ಯಾಸವಿತ್ತು. ಪೂನಾ ಪ್ರಭಾತ್
ಸ್ಪೂಡಿಯೋ, ಮೈಸೂರಿನ ವವಜ್ಯೋತಿ ಸ್ಪೂಡಿಯೋ ಕೊಯಮತ್ತೂರಿನ
ಹೊರಾಂಗಣ ಚಿತ್ರೀಕರಣ ನೋಡಿದ್ದೆ.

ಅಂತೂ ಒಂದೂವರೆ ಗಂಟೆ ವೇಳೆಗೆ ರಾಮನಾಥನ್ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಮಾತ
ನಾಡುತ್ತ ಬಂದರು, ರಾಮನಾಥ್‌ರವರು.

“ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅವರೇ, ನಮಗೆ ಬೇಜಾರಾಗಿದ್ದೀಯೇನೋ. ನೋಡಿ ಮೂರು
ವಾಲ್ಯು ಜನ ಆಕ್ಟರ್ಸ್ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಒಬ್ಬರೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಊಟ ಮುಗಿಸಿ
ಬರೋಣ ಬನ್ನಿ,” ಎಂದನು. ಆಗಲೂ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಸಿಗರೊಟು ಎಳೆಯುತ್ತ
ಹಣೆಗೆ ನೆಲೆ ಎಸಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದರು.

“ಎಲ್ಲಿ ಊಟ ?” ಎಂದೆ. “ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ, ಎರಡು ಕಾರಂಥೆ ಬನ್ನಿ”
ಎಂದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಟೆವು. ಅದು ಯಾವ ಹೋಟೆಲೋ ! ಬಹುಷಃ
ದಾಸಪ್ರಸಾದ ಇಂಟೆಕು ಇಲ್ಲಿ ಇವರ ಗುಂಪಿನವರು ಸಾಕಷ್ಟು ಜನ

ರಿದ್ದರು. ರವಿ, ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಸಹ ಇದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತ ನಂತರ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನನ್ನ ಟೆಬಲ್‌ನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತು :

“ಇಂದ್ರಮ್ಮೇರಿ, ನಿಧಾನವಾಗಿ ಊಟ ಮಾಡಿ” ಅಂದರು. ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇಜಾರಾಗಿದ್ದರೂ ನಗುತ್ತ “ಈಗಲಾದರೂ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿದನೇ ?” ಅಂದೆ. ಈಗ ಅವರ ಗಮನ ಪೂರ್ಣ ನನ್ನ ಕಡೆಗಿತ್ತು. ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಗುತ್ತಾ :

“ಛೆ, ಛೆ, ಈ ಚಿತ್ರ ಪೂರೈಸೋತನಕ ಸದಾ ನನ್ನ ತಲೆ ತುಂಬಿ ನೋವೇ. ನಿಮ್ಮನ್ನ ಮರೆತೇನೆಯೇ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ನೀವು ಬಂದಾಗ ನೋಡಲಿಲ್ಲವೇ ?” ಅಂದರು.

“ನಿಮ್ಮ ನೆನಪಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದ. ಹಸಿವಾಗಿದೆ, ಹೋಟೆಲು ಊಟ, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವೇನಿಲ್ಲ, ಊಟ ಮಾಡ್ತೀವೆ ನೀವೂ ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳಿ” ಅಂದೆ, ಅವರೂ ಕೂತರು.

ಊಟ ತಾಂಬೂಲ ಮುಗಿದು ಮತ್ತೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಸ್ವೂಡಿಯೋಗೆ ಹೋಗೋ ದರೊಳಗೆ ಮೂರು ಗಂಟೆಯಾಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಆಗಲೂ ಪ್ಲೋರ್ ಖಾಲಿ. ನಾನು ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರನ್ನೇ ಕೇಳಿದೆ.

“ಇವತ್ತು ಪೂಟಿಂಗ್ ಇಲ್ಲಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ, ನಾನು ಸಂಜೆ ಒಳಗೆ ಮನೆಗೆ ಇರಬೇಕು, ನಮ್ಮನ್ನ ಜಿಂಗಳೂರಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರೇ ವಾಸಿ.”

“ಅಲ್ಲ ಇಲ್ಲ, ಇವತ್ತು ಒಂದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪೂಟಿಂಗ್ ಇದೆ. ಅದನ್ನ ನೀವು ನೋಡಬೇಡಿ; ಅದಕ್ಕೇ ನಾನೇ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಕರೆದಿದ್ದು, ನೋಡಿ ಈ ಆಕ್ಟರ್ಸ್ ಹಣ ಬರಹವೇ ಇಷ್ಟು. ಒಬ್ಬರು ಪೂಟಿಂಗ್ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಲ್ಲ, ಇನ್ನೇನು ಈಗ ಬಿಡ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಸೀಸ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಿಡಿ” ಅಂದು ಆತ್ತ ನಡೆದರು ಮತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವೇಳೆಗೆ ಕಲ್ಪನಾ ಬಂದಳು. ಅವಳುಗಳ ಮನೆ ಮುಂದಿನ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಅರೆಯಿತು ಕುರ್ಚಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದರು ನಾವೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲೇ ಕೂತಿದ್ದೆವು. ಅವಳೂ ಅಲ್ಲೇ ಬಂದು ನನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ಕೂತಳು. ನಾನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಅವಳನ್ನ ನೋಡಿದ್ದರಿಂದ ಸರಿಗಿಯಿಂದ ನೂತನಾದಿಸಿದೆ. “ಎನಮ್ಮ ಚಿತ್ರ ಹೇಗೆ ಬರ್ತಾ ಇವೆ. ಅಂತೂ ನನ್ನಮ್ಮ,

ನಿನ್ನಾಸೆ ಎರಡೂ ನೆರವೇರಿತು. ಅವಳು ಪೂರ್ಣ ನಕ್ಕಳು. “ಹೌದಮ್ಮ, ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಆಸೆಯೇನೋ ನೆರವೇರಿತು. ಚಿತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಈಗಲೇ ಏನೂ ಹೇಳಲಾಗೋದಿಲ್ಲ. ತುಂಡು ತುಂಡು ಸೀನ್‌ಗಳನ್ನು ತೆಗೆತಾ ಇದಾರೆ. ಪೂರಾ ಎಡಿಟ್ ಆದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸಾರಿ ರೆಷಸ್ ನೋಡುವವರೆಗೂ ಏನೂ ಹೇಳಲಾಗೋದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದುವರೆಗೆ ತೆಗೆದ ಸೀನ್ ನೋಡಿದರೆ ಚಿತ್ರ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಬರಬಹುದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪುಟ್ಟಿಣ್ಣಾಜಿ ಮಹಾ ಹಟವಾದಿ. ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸರಿ ಕಂಡದ್ದನ್ನೇ ಮಾಡಿಯಾರು. ಬೇರೆ ಯವರು ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟರೆ, ‘ನೋಡೋಣ’ ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಾರೆ. ನಿವೆಲ್ಲ ಯಾವಾಗ ಬಂದಿರಿ ಅಮ್ಮಾ ?” —ಎಂದಳು.

“ಸಾಕು ತಾಯಿ. ನಾವೆಲ್ಲ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹನ್ನೊಂದೂವರೆಗೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವರು. ಅಂಬಾಸಿಡರ್ ಕಾರು ಕಳಿಸಿ—‘ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಬರಬಹುದು. ಇಂದಿರವೋರಿರು ಖಂಡಿತಾ ಬರಬೇಕು’ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ್ದಮ್ಮ. ಹೇಗೂ ಜಾಗ ಇತ್ತಲ್ಲಾಂತ ನನ್ನ ಸೊಸೆ, ನಾದಿನಿ, ಮಗಳನ್ನೂ ಕರೆತಂದೆ. ನನಗೇನೂ ಷೂಟಿಂಗ್ ನೋಡಬೇಕೆಂದಿರಲಿಲ್ಲ ; ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಆಸೆ. ಅದರಿಂದ ಕರೆ ತಂದೆ. ದಾತ್ರಿ ಎಂಟು ಗಂಟೆ ಒಳಗೆ ಮನೆ ತಲ್ಪಿರಬೇಕು. ಯಜಮಾನರಿಗೆ ಹುಷಾರಿಲ್ಲ. ಈ ದಿನ ಯಾವ ಭಾಗದ ಷೂಟಿಂಗ್ ಇದೆ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

ಕಲ್ಪನಾಳ ಬ್ಯೂಟಿ ಅಂದರೆ ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲಿನ ಗುಳಿ. ಅವಳು ನಗುತ್ತಾ ಅಂದಳು : “ನನಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಮ್ಮಾ. ಅವರು ಹೇಳಿದ ಮೇಕಪ್ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಕೂತೆ. ಹೇಗೂ ಕತೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಇವತ್ತಿನದು ಯಾವ ಸೀನೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಅದು ತಿಳಿಯೋದು ಕ್ಯಾಮರಾ ಮುಂದೆ ಹೋದ ಮೇಲೆಯೇ.”

“ಏನೂ ಒಬ್ಬರೂ ಪತ್ತೆಯೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ; ಷೂಟಿಂಗ್ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮನ್ನೆ ಊರಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದರಾದರೂ ಅದೇಕು.”

“ಇಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮನ್ನೆ ಕರೆಸಿರೋದು ನೋಡಿದರೆ ಯಾವುದೋ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸೀನೇ ಇರಬೇಕು. ಬೇರೆ ಆಕರ್ಷಣೆ ಬಂದಿಲ್ಲ.”

ಸದಾ ಕಾಲವೂ ಕಲ್ಪನಾಳ ಬಾಡಿಗಾರ್ಡಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಚಿನ್ನಮ್ಮನನ್ನು ಕರೆದು ;

“ಚಿನ್ನಮ್ಮ, ಒಂದು ದಿಂಬು ತಗೊಂಡು ಬಾ. ಹಾಗೇ ಒರಗಿದರೆ ಈ ಜಡೆಯ ಮೇಕಪ್ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತೆ” ಅಂದಳು. ಚಿನ್ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಒಂದು ದಿಂಬು ತಂದು ಕುರ್ಚಿಯ ಬೆನ್ನಿಗಿಟ್ಟಳು. ಅದು ಸ್ವಡಿಯೋ ದಿಂಬಲ್ಲ ಎಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಏನೋ ಕಸೂತಿ ಹಾಕಿದ ದಿಂಬು. ಕಲ್ಪನಾ ಹಗುರವಾಗಿ ತನ್ನ ಬಾರಿ ಚೌರಿ ಜಡೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ತನ್ನ ಬಲತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಗುರವಾಗಿ ಮಲಗಿಸಿ ದಿಂಬಿಗೆ ಒರಗಿದಳು.

ತೀರಾ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೋಡಿದ್ದರಿಂದ ಜಡೆಯ ಒರೆಟುತನ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಕೇಳಿದೆ.

“ಇಷ್ಟುದ್ದ ಚೌರಿನ ಎಲ್ಲಿಂದ ತರಿಸಿದರಮ್ಮ?” ಅವಳು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಕ್ಕಳು.

“ನೀವು ಕಾದಂಬರೀಲಿ ಚಂದ್ರಾಳ ಜಡೆ ಮಾರುದ್ದ ಇತ್ತು”-ಅಂತ ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ ಅದರಂತೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ತರಿಸಿದಾರೆ ನೋಡಿ. ಇದು ಬರೀ ಚೌರಿಯಲ್ಲ, ರೆಡಿಮೇಡ್ ಜಡೆಯೇ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿಯಂತೆ ಬೆಳೆವೋಡಕ್ಕೂ ಒಂದು ತರಿಸಿದ್ದು. ಅದು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯ್ತೋ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಡಿಯೋಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಥರ ವಿಗ್ಗು, ಚೌರಿ, ತುರುಬುಗಳು ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೇ ಅದರೆ ಅದು ಪುಟ್ಟಣ್ಣಾಜಿಗೆ ಒಗ್ಗೊಲ್ಲ. ಅಂತೂ ಶಿವರಾಂಜಿ ಎಲ್ಲಿಂದೋ ತರಿಸಿದರು.”

“ನೀವು ಆಕ್ಟ್ ಮಾಡೋವಾಗ ಈ ಭಾರದ ಜಡೆ ಬಿದ್ದು ಹೋಗೋಲ್ವೆ?”

“ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಬಲವಾದ ಒಂದೋಬಸ್ತ್ ಮಾಡಿರತ್ತಾರೆ ಮೇಕಪ್ ಮ್ಯಾನ್. ನನ್ನದು ಬಾಬ್ ಕೂದ್ಲು ನೋಡಿದ್ದೀರಲ್ಲ. ಅದನ್ನೆ ಬಿಗಿದು ಇದರ ಕೊಕ್ಕೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಿಗಿಸಿ ಅದು ಮುಚ್ಚುವಂತೆ ಒಂದು ಹೂ ಮುಡಿ ಸ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ಮುಡಿಯಲ್ಲಿನ ಕೃತಕ ಗುಲಾಬಿ ಮುಟ್ಟಿ ತೋರಿಸಿದಳು. ಮತ್ತೆ ಅಂದಳು :

“ತ್ರಿವೇಣಿ ಬರೆದ ಹಾಗೇ ನೀವೂ ಕಥಾನಾಯಕಿಗೆ ಉದ್ದ ಜಡೆ-ಅಂತ ಬರೆದಿದ್ದೀರಲ್ಲ ; ಯಾಕೆ?”

“ಅವರು ಬರೆದಂತೆ ನಾನು ಬರೀಲಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನನಗೆ ಸುಪ್ತಾರು ಘನವತ್ತೈದು ವರ್ಷದವರೆಗೂ ಮಾರುದ್ದ ಕುಚ್ಚುಗೊದಲಿನ ಜಡೆ ಇತ್ತು.

ನಿನ್ನೇಗೆ ಖಾಯಿಲೆಯಾಗ ಎಲ್ಲಾ ಉದುರಿಯೋಗಿ ಈಗ ವೇಳೆಯು ಉಳಿದಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡ ಕಥಾನಾಯಕಿಗೂ ಮಾತುಡ್ಡ ಜಡಿಯೇ ಇತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಬರೆಸೆ, ಅಷ್ಟೆ.”

“ಪುಟ್ಟಣ್ಣಾಜಿ ವಾಸ್ತವತೆಗೆ ತುಂಬಾ ಗಮನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ” ಅಂದಳಳು.

“ನಾನು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಾ ಬಿಳಿ ಸೀರೆಯನ್ನೇ ಬಹಳ ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು—ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನೀನು ಚಿತ್ರದ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟಿದ್ದೀಯಲ್ಲ ?” ಎಂದು ನಕ್ಕೆ. ಅವಳು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಅಂದಳು. “ಇಡೀ ಚಿತ್ರದುದ್ದಕ್ಕೂ ಬಿಳಿ ಸೀರೆಯೇ ಆದರೆ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಇರೋದಿಲ್ಲ—ಅಂತ ಒಂದೆರಡು ಬೇರೆ ಸೀರೆ ತರಿಸಿರಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ.”

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರವಿ ಬಂದರು. ಅವರು ಹರಟೆ ಮಲ್ಲರು.

“ನೀನು ಆರಾಮವಾಗಿ ಹರಟೆ ಹೊಡೀತಾ ಕೂತ್ಪಿಟ್ಟಿ ?” ಅಂದರು.

“ಇನ್ನೇನು ಮಾಡೋದು ದೈರೆಕ್ಕರು. ಬೇರೆ ಆಕ್ಕರ್ನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಒಂದಾಯ್ತು ಉಂಡಾಯ್ತು, ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನೋಡಿ ಊರಿಗೆ ಹೊಸಡೋದು—ಅಂದೆ. ಆಗ ರಾಮನಾಥನ್‌ರವರು ಬಂದು ‘ಷೂಟಿಂಗ್’ ಇನ್ನೂ ಅರ್ಧಗಂಟೆ ತಡವಾಗಬಹುದು. ನಿಮಗೆ ಬೇಜಾರಾದರೆ ಯಾರಾದರೂ ನೆಂಟರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿಬನ್ನಿ’ ಅಂದರು.

“ಇನ್ನು ಅರ್ಧ ಗಂಟೆ ಒಳಗೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ತಾನೇ ಹೋಗೋದು ಎಲ್ಲಾ ಬಹಳ ದೂರ” ಅಂದೆ.

“ಕಾರಿಸಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಬನ್ನಿ” ಅಂದರು ನನ್ನ ನಾಡಿನಿಯ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಅವರು, ನಾನು ಹೊರಟೆವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಿ. ಎಸ್. ನಾರಾಯಣರಾವ್ ಬಂದರು. ಸಾಸು,

“ನಮಸ್ಕಾರ” ಅಂದೆ. ಅವರು ಬರೀ ಕಚ್ಚಿ ಪಂಚೆ, ಶರಟಿನಲ್ಲಿದ್ದರು ಅದರಿಗೆ ನನ್ನ ಗುರುತು ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ‘ನಮಸ್ಕಾರ’ ಎಂದರು. ಮತ್ತೆ ಯಾರೋ “ಇವರೇ ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾ” ಎಂದಾಗ ಅವರು ತಟ್ಟನೆ “ಸಾಸು ನಿಮ್ಮನ್ನ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ ತಾಯ್” ಅಂದರು. ನಾನು ಪರವಾಗಿಲ್ಲ, ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ‘ಬಹದ್ದೂರ್’ ಗಂಡು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಯುವನಾಮೂರ್ತಿ

ಹೊತೆ ನೋಡಿದ್ದೆ. ಆಗ ನೀವಿನ್ನೂ ಯುವಕರು. “ಇದರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಪಾತ್ರ ಯಾವುದು?” ಅಂದೆ. ಅವರು “ಕಥಾನಾಯಕಿಯ ತಂಬೆ, ಪಾತ್ರವಂತೆ. ಶಿವರಾಂ ಬಂದು ಕರೆದರು, ಬಂದೆ. ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿ ಓದಲಾಗಿಲ್ಲ” ಅಂದರು ನಾನು ನಕ್ಕೆ.

“ನಿಮ್ಮ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಾದರೆ ಉರುಹೋಡಿಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆ ತಾಸತ್ರಯವಿಲ್ಲ. ಹತ್ತು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗಿ ಕ್ಯಾಮರಾ ಮುಂದೆ ಬರಬಹುದು.”

“ಅದು ನಿಜ” ಅಂದರು. ನಾವು ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಬರುತ್ತೇವೆಂದರೂ ಒಂದು ಗಂಟೆಯಾಯ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಾಗಲೇ ನನ್ನ ಹಾಜರಿ ಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಬೇಕೆಂದಿಷ್ಟು ‘ಡರ್ಬೇಚ, ಅರ್ಥೇಚ, ಕಾಮೇಚ’ ಅರ್ಥ ಕೇಳುವ ಡೈರಿಯದ ಷೂಟಿಂಗ್ ಮುಗಿದೇಹೋಗಿತ್ತು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಕ್ಯಾಮರಾ ಪಕ್ಕವೆ ಅರಾಮ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ‘ಗೆಜ್ಜೆಪೂಜೆ’ ಪುಸ್ತಕ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಕೂತಿದ್ದವರು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಣು “ಮುಖ್ಯವಾದ ಒಂದು ಸೀನ್” ನಿಮ್ಮ ಎದುರಿಗೆ ತೆಗೆಬೇಕಂತ ನಿಮ್ಮನ್ನೆ ಕರೆಸೆ. ಈಗಲೇ ನೀವು ತಿರುಗೋಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದಲ್ಲ. ಆ ಷೂಟಿಂಗ್ ಮುಗಿದೇಹೋಯ್ತು ನೋಡಿ ನಿಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕ ಕೈಲೇ ಇದೆ” ಅಂದರು. ನನಗೂ ಕಣಕಿಣತಾಯ್ತು. ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಕೂಡು ಕೂಡು ಸಾಣಾಗಿತ್ತು. ನಾವೇನು ಮೈಸೂರು ಯೊಸಣಾಗಿ ನೋಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು? ಅವರು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಕಳಿಸಿದರು. ನಾನು ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವರ್ಷ ಇದೇ ಊರಲ್ಲಿದ್ದೆವಳು. ಇಲ್ಲಿಯದೇ ಕತೆ ಗೆಜ್ಜೆಪೂಜೆ, ಸರಿ ನಾವಿನ್ನು ಹೊರಡ ಬಹುದಲ್ಲ” ಎಂದೆ. ಆಗ ರಾತ್ರಿ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆ. “ಈಗ ಹೊರಡ್ತೀರಾ?” ಅಂದರು “ಹೌದು, ಹೋಗ್ಬೇಕೇಕೆ” ಎಂದೂ ಹೊರಗೆ ಬಂದೆ ಆಗ ಅಂತ ಸೀರೆ ಮೇಲೆ ಸೈಟರ್ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಅವಳು ಮೇಕಪ್ ನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ರಣಿ ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿ “ಇವಳು ಲಲಿತ-ಹೊಸ ಹುಡುಗಿ ಆರತಿ” ಎಂದರು. ಅವಳು ‘ನಮಸ್ಕಾರ’ ಎಂದೆಳಪ್ಪೆ ನಗುತ್ತ. ಆಗಲೇ ಅವಳ ಭವಿಷ್ಯ ನನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇವಳು ಕಥಾನಾಯಕಿ ಆಗ್ತಾಳೆ. ಒಳ್ಳೆ ನಿಲುವು, ರೂಪು ಇದೆ. ಆದರೆ ಹುಡುಗಿ ಲಿಗಾಮಿನ ಸ್ವಭಾವವಳು-ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಬಂದು, “ಎಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಕಾಕತ್, ಈಗ

ನಾವೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಇಲ್ಲೇ ಒಂದು ಫೋಟೋ ತೆಗೆದುಬಿಡಿ” ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಕಲ್ಪನಾ ಜೊತೆಗೆ ಪಂಡರೀಬಾಯಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ನಾರಾಯಣರಾವ್, ಆರತಿ ಮಾಯವಾಗಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನಾ ನಿಂತಿದ್ದಳು.

“ಎಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿ, ನೀನು ನಾವು ಸದಾ ಜೊತೆಗಿರೋರು. ಇಂದ್ರವೋರು ಸಿಗೋದು ಅಪರೂಪ, ನೀನು ಅವರ ಬಲಗಡೆಗೆ ನಿಂತೋ. ನಾನು ಈ ಕಡೆ ಇರ್ತೀನಿ”-ಎಂದು ಚಂದ್ರಾಳ ಮನೆಯ ಕಾಂಪೌಂಡು ಗೋಡೆಗೆ ತಮ್ಮ ಮೊಳಕೈಯೂರಿ ನನ್ನ ಎಡಗಡೆಗೆ ನಿಂತರು. ಫೋಟೋ ಆಯ್ತು. ಮತ್ತೆ ಕಾಲು ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲ ಊಟ ಬೇಡವೆಂದು ಕಾರು ಹತ್ತಿದೆವು. ಎರಡು ಮಕ್ಕಳು ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದ್ದವು. ಜೂಗರಿಸುತ್ತಾ ನಾವು ಬೆಂಗಳೂರು ತರ್ಪಿವಾಗ ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೆರಡೂವರೆ ಗಂಟೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಯಜಮಾನರು ತುಂಬಾ ಸುಸ್ತಾಗಿದ್ದರು. ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ “ಬಂದ್ಯಾ ಈಗ ಬರ್ತೀಯೋ ಇಲ್ಲೋ ಅಂತಿದ್ದೆ” ಅಂದರು ಸಂಕಟದಿಂದ. ನನಗೆ ಫಲಕ್ಕನೆ ಕಣ್ಣೀರು ಬಂತು. ಇವರನ್ನ ಈ ಸ್ಥಿತೀಲಿ ಬಿಟ್ಟು ನಾನೇಕೆ ಹೋದೆ? ಹೋದದ್ದು ತೀರಾ ವ್ಯರ್ಥ ಅನಿಸಿತು.

ಇದಕ್ಕೆ ವಾರಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಇನ್ನೊಂದು ಗದ್ದಲವಾಗಿತ್ತು. ಕಲಾವಂದಿರದ ಇನ್ನೊಂದು ಕವಲಾದ ‘ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕಿಯರ ಸಂಘ’ದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಣಿ ಎಚ್. ಆರ್. ಇಂದಿರಾ ಅಕಸ್ಮಿಕ ತೀರಿಕೊಂಡಳು. ಎ. ಎಸ್. ಮೂರ್ತಿಗೆ ಹತ್ತಿರದ ಬಳಗ ಅವಳು. ಏನು ತೋರಿತೋ ಅವರು ‘ಇಂದಿರಾ ತೀರಿ ಕೊಂಡಳು’-ಎಂದು ಶಿವರಾಂ ಅವರಿಗೆ, ಟೆಲಿಗ್ರಾಂ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು. ಅಲ್ಲಿ ‘ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ’ಯ ಯಾವುದೋ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಪೂಟಿಂಗ್ ನಡೆಯುತ್ತಿ ತ್ತಂತೆ. ಟೆಲಿಗ್ರಾಂ ನೋಡಿದ್ದೇ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಕುರ್ಬೆಗೆ ಕುಸಿದು ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಕ್ಕಿದಂತೆ. ಆ ಇಂದಿರಾ ಯಾರ ಗಮನಕ್ಕೂ ಬರದ ಹುಡುಗಿ. ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾ ಹೋದರೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಕೈ ಚೆಲ್ಲಿ ಕೂತರು. ಐದನೇ ಫೋಲೋ ಸ್ಪಿಲ್ ಚಿತ್ರದಂತೆ ಸ್ಫುಟವಾಯಿತು. ಕಡೆಗೆ ಶಿವರಾಂ ಅವರು ಆಕಾಶವಾಣಿಗೆ ಟ್ರಂಕಾಲ್ ಮಾಡಿ ನಿಜ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಪೂಟಿಂಗ್ ಪ್ರಾರಂಭ ಣಾಯಿತಂತೆ ಈ ಘಟನೆ ನಡೆದು ಸರಿಯಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ದಿನಗಳಿಗೆ ಸರಿ

ಯಾಗ ನನ್ನ ಬಲಭುಜವಾಗಿದ್ದ ಯಜಮಾನರು ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಆಗಿನ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾರೆ ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೋದರು. ಆಗ ಶಿವರಾಂ, ಗಂಗಾಧರ ಇಬ್ಬರೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ ಕೊಟ್ಟರು. ಎಷ್ಟೆಂದು ಈಗ ನನಗೆ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ರ ಮುಗಿದಿತ್ತು. ಅದರ ಮುಂದಿನ ಸಂಸ್ಕರಣೆಗಳಿಗಾಗಿ ಅದು ಮದ್ರಾಸಿಗೆ ಹೋಗಿತ್ತು. ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಶಿವರಾಂ ಅವರು 'ಗೆಜ್ಜೆ ಪುಜೆ' ಚಿತ್ರ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಬರುವವರೆಗೂ ನಾನು ಊಟ ಮಾಡೋದಿಲ್ಲ-ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ ಅವರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆರು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಅನ್ನ ಮುಟ್ಟಲೇ ಇಲ್ಲ. ಸ್ಟೇಟ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರಿಗೆ, ಲೇಖಕಿಯರಿಗೆ, ಪರ್ಫರ್ಮೆಂಟರಿಗೆ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರೀಮಿಯರ್‌ನೂ ತೋರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ತಾಯಿಯ ಕೈಯಿಂದ ಕೈತುತ್ತು ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ತಿಂದರಂತೆ. ನಿಜವಾದ ಕಾರಣ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಬೇರೇನೋ ಕಾರಣ ಹೇಳಿದರು. ನಾನು ಊಹಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಬೇರೆ. ರಾ. ಶಿ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ನಾಟಕರಂಗ, ಚಲನಚಿತ್ರ ರಂಗದ ಪರಿಚಯ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ವತಃ ತಾವೇ ನಿರ್ಮಾಪಕರಾಗಿ ನಿಂತದ್ದು ಇದೇ ಮೊದಲು.

"ಗೆಜ್ಜೆ ಪುಜೆ" ಅವರ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಹಣ, ಕೀರ್ತಿ, ಎರಡೂ ಬಂದಿತು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ತುರಾಯಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಗರಿ ಮೂಡಿತು. ಚಿತ್ರ ದೇಶ ವಿದೇಶ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿ ಬಂದಿತು. ಇದಿಷ್ಟೂ ಯಾವುದರಿಂದ ? ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರಣ, ಕನ್ನಡ ಪ್ರೇಮ, ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಡುಕುಂ ಡುಕುಂ ಇಲ್ಲ, ಕ್ಯಾಬರೆ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ಡಿಸ್ಕೋ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ರೇಪ್ ಸೀನ್ ಇಲ್ಲ. ಭವ್ಯ ಸೆಟಿಂಗ್ಸ್ ಇಲ್ಲ. ಅಡಂಬರದ ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಷ್ಟೇ ವಿವರಣೆ. ಕಥಾನಾಯಕಿಯ ಒಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆರು ಸೀರೆಗಳಿಲ್ಲ, ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರತಿ ಪದಪದವನ್ನೂ ಓದಿ ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಾರೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳು.

ಹೆಂಡ್ರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಿಳಿ ಸೀರೆಯುಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕೈಲಿ ಎರಡು ರೇಷ್ಮೆ ಬಳೆಗಳೂ, ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೇ ಮುತ್ತಿನ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಾಡುವ ಲೋಲಕ್ಕುಗಳು, ಒಂದೆಳೆ ಸರ, ಇಷ್ಟೇ ಅವಳ ಅಲಂಕಾರ-ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಡೇತನಕ ಅಷ್ಟೇ ಅವಳ ಉಡಿಗೆ-ತೊಡಿಗೆ,

ಒಂದೆರಡು ಕಡೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ-ಎಂದು ಅವರು ಮಾತಿನ ಅನುಕೂಲ ಸಿಂಧು ನಿರ್ದೇಶನ ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯಿತು. ಆದರೆ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಾರದು, ಅಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣೆ ನನ್ನದೇ ಇದೆ.

ಸೋಮು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ವಿನಃ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದೇ ಹಂದ್ರ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಹೋದದ್ದು, ವಾಪ್ಸು ಬಂದದ್ದು ಅದನ್ನೆ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಾಕೆ ನೋಡಿ ಸೋಮು ತಾಯಿ ಕೈಲಿ ಹೇಳುವ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಷೆಡ್ಯೂಲಿನಲ್ಲಿ ತೆಗೆದಿದ್ದಾರೆ. ಬಹುಷಃ ಆಗ ಗಂಗಾಧರನ ಗೈರುಹಾಜರಿ ಇತ್ತೇನೋ. ಮತ್ತೆ ಯಾವಾಗಲೋ ಗಂಗಾಧರ ಇದ್ದಾಗ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮಾತನಾಡಿದ ದೃಶ್ಯ ತೆಗೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಮನೆಯ ಒಳಗೆ, ಹಂದ್ರಾ 'ಅಮ್ಮಾ' ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವುದು. 'ಅಮ್ಮ' ಮನೇರಿಲ್ಲ, ಏನು ಬೇಕಾಗಿತ್ತು?' ಎಂದು ಸೋಮು ಕೇಳುವುದು ; 'ನೋಟು ಬೇಕಾಗಿತ್ತು' ಎಂದು ನಗುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ. ಆಗ ಕಲ್ಪನಾಳ ಭುಜದ ಮೇಲ್ಭಾಗ ಮತ್ತು ಮುಖವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕ್ಲೋಜಪ ನಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವಳ ಶರೀರ ಕಾಣದಂತೆ ಸೋಮು ಆಡ್ಡ ನಿಂತಿರುತ್ತಾನೆ. ಕಲ್ಪನಾಳ ತಲೆಯ ಬಾವು ಕೂದಲನ್ನು ಹಾಗೇ ಹಿಂವಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಿಳಿ ಸೀರಿಯ ಸೀಗು ಮುಚ್ಚಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ಹೋದಾಗ-ಬಂದಾಗ ಉಟ್ಟಿದ್ದು ಹೂವಿನ ಸೀರೆ. ಮಾರುದ್ದ ಜಡೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜಡೆ ತೆಗೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಬಿಳಿ ಸೀರೆ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಬೇರೆ ತೆಗೆದದ್ದೆಂದು. ಸಂಕಲನವಾಗುವಾಗ ಅದನ್ನೆ ನಂಬರಿಸದ್ರಕಾರ ಜೋಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಪ್ರತಿ ಚಿತ್ರದಲ್ಲೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಕೂತರೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ದೋಷಗಳೇ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿ ಚಿತ್ರದಲ್ಲೂ ಛಾಯಾಚಿತ್ರವಾತಾ ವರಣ, ಕನ್ನಡದ ಪರಿಷುಳ ಪುಂಬುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಂದರ ನರ್ತನದ ತಾಣಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಆಯಾ ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳನ್ನು, ಸಯನ ಮನೋಹರ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಕ್ಯಾಮರಾದಲ್ಲಿ ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವು ಸುಂದರ ಪಾತಾಪರಣವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಕಥೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮುದ್ರ-ನದಿ ಇಲ್ಲದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ನಾಯಕಿ ಯರಿಗಾಗಿ ಸಮುದ್ರ-ನದಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದಿಶ ನಗರವಾಸಿಗಳಿಗೆ,

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಊರಲ್ಲಿ ಸಮುವ್ರ ಇದೆ ? ಯಾವ ಊರಲ್ಲಿ ನವಿ ಇದೆ ಎಂಬ ವಿಷಯವೇ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಚಿತ್ರ ಹೇಗಿದ್ದರೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇಂದು ಕನಸಿನ ರೂಪದ, ನೆಪದಲ್ಲಿ ಕಥಾಪಾಠ್ಯಕ ಇಡುವುದು ಯರು ಬಡವರಾಗಿರಲಿ, ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಿರಲಿ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಗಂಭೀರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ನಯನ ಮನೋಹರವಾದ ಖಣ್ಣು ಖಣ್ಣು ಪ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕುಣಿಪು, ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ, ಪಾಡಿ, ಅಪ್ಪಿ-ಮುದ್ದಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಆಸೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಂದಿನ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ, ಯುಪಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಕಥೆಗಿಂತಲೂ ಇಂತಹ ಬಾಲಿಷ ದೃಶ್ಯಗಳೇ ತೃಪ್ತಿ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಗೂ ಇಂದಿನ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ತಂಟೆಗೇ ಹೋಗಬಾರದು.

ಆಪರೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ದೃಶ್ಯಗಳು ತೀರಾಕಡಿಮೆ. ನನ್ನ ನೆನಪಿನಂತೆ ಒಂದೆರಡು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಂಡಿದೆ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ, ಅಮೃತ ಘಳಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅವರು ಪ್ರತಿ ಚಿತ್ರಕ್ಕೂ ಹೊರಾಂಗಣದ ಲೋಕೇಷನ್ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಹೊಸ ನಟನಟಿಯರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತುಂಬಾ ಹಣ ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಅವರಿವರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. ಅದು ನಿಜವೂ ಹೌದು. ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಕೈಯಿಂದ ರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಇಂದು ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗದ ತುಂಬ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣ, ಕೀರ್ತಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಮೆರೆದಾಡುತ್ತಿವೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರು ಬೇರೆ ನಟನಟಿಯರನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಪ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರಾ ಹಳೆಯ ನುರಿತ ನಟ ನಟಿಯರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಮಾತ್ರಾ ಅವರ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆಗಳು ಒಂದೇ ಆದವು. ನಾನು ಅವರನ್ನು ಕಂಡೇ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಇದು ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮಾತ್ರ.

ವಂತವ್ಯಕ್ತ ಚಿತ್ರ ಬಂತು. ಚೆನ್ನಾಗಿಯೂ ಇತ್ತು. ಆದರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಭಾಷರ ಮಗನಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ್‌ನನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ್ದರು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ. ಆಗ ಹುಡುಗನ ಹೆಸರು ಕುಮಾರ್. ಅದು ಭಜಜಿಣ್ಣಿ ಹೆಸರು. ಮನೆಯವರು

ಈಗಲೂ ಅಸೇ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಕೇವಲ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷಗಳಿರುತ್ತಾನೆ. ಬಿ. ವಿ. ಕಾರಂತರು ಪ್ರೊಫೆಸರಾಗಿದ್ದರು. ಉಮಾ ಶಿವಕುಮಾರ್ ನೊಟ್ಟ ನೊದಲಾಗಿ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು. ಪ್ರೊಫೆಸರರ ಥೀಸಿಸ್ ಬರವಣಿಗೆಯ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಯಸಿ, ಅಮಾಯಕತನದ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಶೀಲೆ ಪತಿವ್ರತೆ ಮಡದಿಯಿಂದ ದೂರಾಗಿದ್ದರು ಪ್ರೊಫೆಸರರು. ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಬಂತು ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೊಫೆಸರರು ಏನೋ ಕಾಹಿಲೆಯಿಂದ ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಪ್ರೇಯಸಿ ತನ್ನೂ ರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುವ ಸಮಯ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯದ ಆಕೆಗೆ ಪ್ರೊಫೆಸರ ಮಗನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಮಹಾ ಪ್ರೀತಿ. ಆದರೆ ಒಂದು ದಿನವೂ ಈ ಮಗ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಾಣಲು ಹೋದವನಲ್ಲ ತನ್ನ ತಾಯಿಯಂಥ ಮುಗ್ಧ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿ ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ದೇಶದ ಹೆಣ್ಣು ಬೇಕಾಯಿತೆ ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ!-ಅನ್ನುವ ರೋಷ.

ಆಕೆ ಊರು ಬಿಡುವ ಮುನ್ನ ಪ್ರೊಫೆಸರ ಮಗನನ್ನು ಕರೆದು ಕಂಬನಿ ದುಂಬಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

೨

“ಬಾ ಮಗು, ನನಗಂತೂ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ. ನೀನೇ ನನ್ನ ಮಗು ಪ್ರೊಫೆಸರರ ಥೀಸಿಸ್ ಬರೆಯುವ ಸಹಾಯಕಿಯಾಗಿ ನಾ ಬಂದೆ. ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಪೂರೈಸಿತು. ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಬಯಕೆ, ಪರಿಶ್ರಮ ಈ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪದವಿ, ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಅವರು ನಿನಗಾಗಿ ಇಟ್ಟಿರುವ ಆಸ್ತಿ ಇವೇ ಮಗು ಇದನ್ನ ತೆಗೆದುಕೋ. ನಾವು ಜೊತೆಯಾಗಿ ಬಂದೆವು. ಈಗ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಉರಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅವರ ಆಸೆ ಈಡೇರಿತು. ನಾನು ನಿರಾಸೆಯಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನೀನೂ ಅವರಂತೆ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗು”

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹುಡುಗನ ಕೈಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಹುಡುಗ ಆ ದಪ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪಕ್ಕ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಟೇಬಲಿನ ಮೇಲೆ ದೊಪ್ಪನೆ ಬಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಮಾತಿಲ್ಲ, ಕತೆಯಿಲ್ಲ ಕೆಂಗಣ್ಣು, ಉರಿಮುಖ, ಕೆದರಿದ ಕ್ರಾಪು, ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಇರಿಯುವಂತೆ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಒಂದು ನೋಟ, ಮುಖದ ಭಾವ ಅದೆಷ್ಟು ಮಾತಾಡುತ್ತದೆ,

‘ನನ್ನ ಮುಗ್ಧ ತಾಯಿಯಿಂದ ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಅಗಲಿಸಿದ ರಾಕ್ಷಸಿ. ನೊದಲು ಇಲ್ಲಿಂದ ತೊಲಗು. ನಿರ್ದಯಿ ತಂದೆ. ಒಬ್ಬ ಮಗನೆಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಒಂದು ದಿನ ಮಾತಾಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ನೀನೇ ಕಾರಣ. ಹೊರಡು’ ಎಂಬ ಅದ್ಭುತ ಅಭಿನಯ ನೀಡಿ ಸರಸರನೆ ಹೊರಗಿನ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವಳು ಹೊರಡುವ ಕಾರಿನ ಹಂಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಕಣ್ಣೊರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದು ಕಾರನ್ನೇರುತ್ತಾಳೆ.

“ತೊಲಗು ಪಿಡೆ !” ಎಂಬಂತೆ ಘಟಾರನೆ ಕಾರಿನ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಕಾರು ಹೊರಟಾಗ ಅವಳು ಖಿನ್ನಳಾಗಿ ಕೈ ಆಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಹುಡುಗ ಎರಡು ತುಟಿ ಅನುಕಿ ಬಲಗೈ ಬೆನ್ನಿಗಿಟ್ಟು ಕ್ರೂರಮೌನ ಆಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅದಷ್ಟೇ ಆ ಹುಡುಗನ ಪಾತ್ರ. ಸಾವಿರ ಮಾತಾಡುವುದನ್ನು ಐದು ನಿಮಿಷದ ಅಭಿನಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿದ್ದಾನೆ. ಕೇವಲ ಹದಿನೆಂಟರ ಹುಡುಗ. ಮಾತಿಲ್ಲ. ಮುದ್ದು ಮುಖ. ಮಾತೃಪ್ರೇಮಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಳ್ಳಾದರೂ ಛಲವೇ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತಂತ ಪಾತ್ರ.

ಚಿತ್ರ ಮುಗಿದು ಹೊರ ಬಂದಾಗ ಎಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಿ ನಿಂತ ಪಾತ್ರ ಕುನಾರದು. ನಾವು ಯಾರೋ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆವು. ಅಗಲೇ ಜನರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಬಗೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಹೊರ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾನಂದೆ. “ಚಿತ್ರವೇನೋ ಬಹಳ ಚಿನ್ನಾಗಿದೆ. ಅದರೆ ಚೀನೀ ಪಾತ್ರಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರೌಢಸರರ ಮಗನ ಪಾತ್ರ ಮಾಡಿದ, ಹುಡುಗ ಒಳ್ಳೆಯ ನಟನಾಗಬಹುದು.

ಒಳ್ಳೆಯ ಡೈರೆಕ್ಟರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಋಯೆ ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯ ಅದ್ವಷ್ಟವಿದೆ
ಅವನಿಗೆ"-ಅಂದೆ. ಅವರೆಲ್ಲ ಪೊಳ್ಳನೆ ನೆಕ್ಕರು :

"ಎನಿವೆ ಆ ಹುಡುಗನ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ, ನೂತಲ್ಲ ಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಉಂ
ಮುಖದಿಂದ ಬಂದು ನಿಂತು ವುಸ್ತು ಕ ತೆಗೆದು ಕುಕ್ಕಿ ರಪ್ಪನೆ ಕಾರಿನ ಚಾಗಿಲು
ಹಾಕಿದಷ್ಟೆ, ಮತ್ತೆನೂ ಅಭಿನಯವಿಲ್ಲ" ಎಂದರು.

ಇವರ ಹತ್ತಿರ ಚರ್ಚಿಸಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ-ಎಂದುಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ
ಸಾದೆ. ಮತ್ತೆ ಆ ಚಿತ್ರದ ಸುದ್ದಿ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಹತ್ತಾರು ಬಾರಿ ಆ ಹುಡುಗನ
ಸುದ್ದಿ ಎತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ :

"ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಆ ಹುಡುಗ. ಮತ್ತೆನಿವೆ
ಅವನ ಅಭಿನಯ-ಅಲ್ಲದೆ ಹುಡುಗ ತೀರಾ ಗಿಟ್ಟು. ಹೀರೋ ಆಗುವ ಅವ
ಕಾಶ ಇಲ್ಲ" ಎಂದರು. ಈಗ ನಾನೇ ಪೆದ್ದಿಯಾದೆ, ಮುಂದೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರ
ಹತ್ತಿರಲೂ ಚರ್ಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಒಂಕೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ 'ಸಾಗರ
ಹಾವು' ಚಿತ್ರ ಬಂತು. ಆಗ ಚಿತ್ರದ ನಾಯಕ ರಾಮಾಚಾರಿಯ ಅಭಿನಯದ
ಬಗ್ಗೆ, ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರ ಆಯ್ಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲೂ ಪುಟಗಟ್ಟಲೆ
ವಿಮರ್ಶೆ, ಪ್ರಸಂಶೆ, ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು. ಸನ್ಮಾನಗಳು ಬಂಧವು. ಕುಳ್ಳ ಕುಮಾರ
ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರ ಕೈ ಚಳಕದಿಂದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ವಿಷ್ಣು ವರ್ಧನನಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ.
ಇಂದು ವಿಷ್ಣು ವರ್ಧನ ಹಣಗಳಿಕೆ, ಯಶಸ್ಸು, ಕೀರ್ತಿ ಶಿಖರದ ತುಟ್ಟ ತುದಿ
ಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಡುಗಲ್ಲನ್ನು ಸುಂದರ ಶಿಲ್ಪವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವುದು
ಮಾತ್ರ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರ ಹವ್ಯಾಸ. ಮುಂದೆ ಅವರ ತಂಟೆಗೆ ಇವರು
ಹೋದವರೆಲ್ಲ.

ಎರಡನೆಯದು, 'ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ' ಚಿತ್ರ ಬರುವ ಮುನ್ನ 'ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ'ಯ
ಹೊಸ ಫೆಟೆ ಆರತಿ ಎಂದು ಅವಳ ಒಂದು ಫೋಟೋ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು.
'ಕೇವಲ ಹದಿನೆಂಳರ ಹುಡುಗಿ ಸಪ್ರಮಾಣ ಮೈ ಮಾಟ, ಸುಂದರ ಮುಖದ,
ಭಾವ ಪೂರ್ಣ ಕಣ್ಣುಗಳ ಹುಡುಗಿ. ಒಳ್ಳೆಯ ಅನಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಕೇವಲ
ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇವಳು ಕಥಾನಾಯಕಿಯಾಗಬಲ್ಲಳು' ಅಂದಿದ್ದೆ ನಾನು.
ಅಲ್ಲದೆ ಅವಳು ಇನ್ನು ಕೆಲವು ದಿನ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ಕಲ್ಪನಾ
ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಅವಳ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಇವಳು ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ"-ಅದಂದಿದೆ. ಅವರೆ

ನಾನು ಹೇಳಿದಾಗ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸವರಿಹಾಕಿದವರೇ ಮೂಲದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ್, ಅರತಿಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಾಧ್ಯ ಪ್ರಶಂಸೆ ಹಾಡಿವಾಗ ನಾನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಅವರಿಗೆ ನೆನಪಿಸಿ ಮುಯ್ಯಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಂಡೆ.

ಪಾತ್ರಗಳನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮರು ಲೋಕರು, ಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗಳು. ಹಾಗೂ ತ್ರಿಕಾಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳು. ಅಂತಹ ಒಂದು ದೈವದತ್ತ ವರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವರು ಲೇಖಕರಾಗಲಾರರು.

ಹೀಗೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ನಟ ನಟಿಯರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವಾಗಲೂ ಅಸರಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಕಡೆಗೇ ಗಮನ. ಹುಟ್ಟು ಕನ್ನಡಿಗರು ಕನ್ನಡ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ನುಡಿಯಬಲ್ಲರೆಂಬುದು ಅವರ ನಂಬಿಕೆ.

ಒಂದು ಬಾರಿ ಅವರು ಯಾವುದೋ ಚಿತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಕಥಾನಾಯಕನ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಮುಖ ತರಲು ಕರೆ ನೀಡಿದ್ದರು. ಸುಮಾರು ಎರಡೊವರೆ ಸಾವಿರ ಮಂದಿ ಕಾಲೇಜು ಯುವಕರು ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರಂತೆ. ಎಲ್ಲರದೂ ಒಂದೊಂದೇ ನಿಮಿಷದ ಸಂದರ್ಶನ. ಕೆಲವರು ಹೋಗಿ ನಿಂತ ಕೂಡಲೇ ವಾಪಸ್ಸು ಕಳಿಸಿದ್ದೂ ಉಂಟಂತೆ. ಇದು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲೂ ಬಂದಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಿರಾಶರಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದ ಸಾಲಾರ್ಯ ಮಂದಿ ಯುವಕರು ಹೀಗೇ ಯಾವುದೋ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿದರು.

“ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರಿಗೆ ಕೀರ್ತಿ, ಹಣ ಸೇರಿದಂತೆ ವಿಪರೀತ ಜಂಭ, ಉದಾಘ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಒಳಗೊಳಗೇ ಇಪ್ಪತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸಾವಿರ ಹಣ ಕೊಟ್ಟವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡ್ತಾರಂತೆ” ಇತ್ಯಾದಿ ದೂರುಗಳು.

ಅಂಥವರಿಗೆ ಚಿತ್ರರಂಗದ ಬಗ್ಗೆ, ನಟ ನಟಿಯರ ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳ ಬಗೆಗೆ, ನಿರ್ದೇಶಕರ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ತಿಳಿಹೇಳಿ ಕಡೆಗೆ “ನೋಡಿ, ಚಿತ್ರನಟಿರಾಗಲು ಯಾವ ಕಾಲೇಜಿನ ಡಿಗ್ರಿಯೂ ಬೇಡ. ಎ. ಎ. ವರದಾಚಾರ್ಯರು, ಗುಬ್ಬಿ ವಿರಣ್ಣ ನವರು, ಡಾ|| ರಾಜಕುಮಾರ್‌ವರು. ಯಾವ ಕಾಲೇಜಿಗೂ ಹೋದವರಲ್ಲ. ಇದು ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಜನ್ಮಜಾತವಾಗಿ ಬಂದ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಅದೃಷ್ಟ. ನೀಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಕಾಲೇಜು ಮೆಟ್ಟಿಲು ಹತ್ತಿದವರು

ಚಿತ್ರನಟನಾಗಬಯಸುವುದು ಅಷ್ಟು ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ ಎಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ದೇಹ, ಮನಸ್ಸು ಹೊಸ ರಕ್ತ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಕನಸು ಕಟ್ಟುವ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಆಸೆಗಳು ಸಹಜ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ತರಹ ಹವ್ಯಾಸ. ಆದರೆ ಅದನ್ನೇ ಅತಿಯಾಗಿ ತಲೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸುಂದರನಾಗಿ ಅರಳುವ ನಿಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ಏನೇ ಆದರೂ ನಾನು ನಟನಾಗಲೇಬೇಕೆಂಬ ಹಟ ನಿಮಗಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಸಾಧನೆ, ಸಂಕಲ್ಪ, ಪ್ರಯತ್ನ ಮುಂದುವರಿಸಿ. ನಿಮ್ಮ ಆಸೆ ನೆರವೇರೀತು”

ಎಂದು ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಅವರಿಗೆ ಉಪದೇಶ ನೀಡಿ, ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಕರೆದಿದ್ದರೂ ಕಡೆಗೆ ಅವರು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ನಟರೇ ಬೇರೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಆಯ್ಕೆ ಎಂದೂ ಹುಸಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಅವರು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಯ ನಟರು ರೆಂದರೆ ತೆಲುಗಿನ ಜಮುನಾ, ಜಯಂತಿ. ಆದರೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ತೆಲುಗಿಗಿಂತ ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣತರು. ಜಯಂತಿ ಹೆಸರಿಗೆ ತೆಲುಗು ನಟ ಅಷ್ಟೆ. ಆಕೆಯ ಅಭಿನಯವ ಚಿತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡದವೇ.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಚಿತ್ರಗಳ ಹೊರಾಂಗಣ ಪೂರಾ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನವು.

‘ಬೆಳ್ಳಿವೋಡ’ ಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನ ಹತ್ತಿರದ ಎಸ್ಪೀಟು. ‘ಕಪ್ಪು-ಬಿಳುಪು’ ಸಹ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಸುಂದರ ನಿಸರ್ಗ ತಾಣ. ‘ಶರಪಂಜರಕ್ಕೆ’ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ಬಿಳಿಗಿರಿರಂಗನ ಬೆಟ್ಟ, ಕೊಡಗಿನ ಸೊಂಪಿನ ಬೆಡಗು ವಲಯ ‘ನಾಗರಹಾವು’ ಗಂತೂ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದವರೇ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಸಮಗ್ರ ಕೋಟೆ, ಊರನ್ನು ಬಣ್ಣದ ಸೆಲ್ಯೂಲೈಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದು ಸಮಗ್ರ ಕರ್ನಾಟಕದ ತುಂಬಾ ಮೆರೆಸಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ‘ನಾಗರ ಹಾವು’ ಕಥೆ ಜೊತೆಗೆ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಮದಕರಿನಾಯಕನ ರಾಜ್ಯಭಾರವೂ ಬಂದಿತು. ಒನಕೆ ಓಬವ್ವನೂ ಬಂದಳು. ‘ಉಪಾಸನೆ’ ಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಲ್ಲವಾದರೂ ನಿಸರ್ಗ ರಮ್ಯ ಕಡಲ ತಡಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ‘ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿ’ ಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿದರು. ದೇಶ ವಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತ ಸಾರಿದ ವೀರಸನ್ಯಾಸಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ನೆಲೆಸಿದ ಪ್ರಕೃತಿ ನೃತ್ಯದ

ನಯನಾನಂದಕರ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ ಅನೇಕ ಹಿರಿಯರು ಅಂದುಕೊಂಡದ್ದುಂಟು.

“ಮೂರು ರೂಪಾಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡೋಕಾಗುತ್ತೆ. ಹಣವಿದ್ದೊಂದು ಹೋಗ್ತಾರೆ. ನಮಗೆ ಇಷ್ಟೇ ಸಾಕು. ಪಾಪ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟದಾರೋ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆಯೋಕೆ” ಅಂಥದ್ದನ್ನು ನಾನು ಕಿವಿಯಾರ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ‘ಫಲಿತಾಂಶ’ ಹೆಚ್ಚು ಯಶಸ್ಸು ಪಡೆಯದಿದ್ದರೂ ಬಿಜಾಪುರದ ಭವ್ಯಮಂದಿರ, ಗೋಳಗುಮ್ಮಟ ನೋಡಿದರೆ ಮೈನದಿ ರೇಳುತ್ತದೆ. ಒಳಗಡೆಯದು ಸೆಟಿಂಗ್-ಎಂದು ಯಾರೋ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಸುಳ್ಳೋ-ನಿಜವೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನವರು ಲೇಖಕಿಯರನ್ನೆಲ್ಲಾ ‘ಗುಲಬರ್ಗಾ’ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಾಗ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ನನಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಗೋಳಗುಮ್ಮಟ ನೋಡುವ ಅವಕಾಶ ದೊರಕಿತು ಒಂದು ಮೂಲೆಯ ಮೆಟ್ಟಲಿನ ಮೂಲಕ ಸುಮಾರು ನೂರಿನ್ನೂರು ಜನ ಮೇಲಿನ ಅಂತಸ್ತಿನ ವರೆಗೂ ಹತ್ತಿದೆವು. ಅಂಥ ಭಾರಿಯ ಗುಮ್ಮಟ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಸುತ್ತಲೂ ಹಾಕಿದ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೂಲಕ ಕೊರಳು ಬಾಗಿಸಿ ಕೆಳಗೆ ನೋಡಿದೆ. ತಲೆ ಗಿರ್ರಿಂದಿತು. ಕೆಳಗಡೆ ವಿಸ್ತಾರದ ಹಜಾರದ ಮಧ್ಯೆ ಆದಿಲ್‌ಷಾಹಿಯ ಪ್ರೇಯಸಿ ರಂಭಾಳ ಗೋರಿ ಇದೆ. ಆಗ ನನ್ನ ಯೋಚನೆ ‘ಫಲಿತಾಂಶ’ ದ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯಿತು. ಆ ಭಾರೀ ಕಟ್ಟಡದ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದೆ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಹಾಕಿಸಿದ್ದು ಸೆಟ್ ಆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಡರೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕುಂದುಕೊರತೆ ಇರಬಹುದು-ಎಂದು. ಆದರೆ ಹಾಗೇನೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಎದುರುಗೋಡೆಯ ಹತ್ತಿರ ರಿಪ್‌ವಾಚ್ ಇಟ್ಟರೆ ಈ ಬದಿಯ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಟೆಕ್ ಟೆಕ್ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ನಾನು ಚಿತ್ರವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡೆ.

ಮೊಗಲಾಯಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು, ಮುಸ್ಲಿಂ ದೊರೆಗಳು ಎಷ್ಟು ಕಲಾಭಿಮಾನಿಗಳೋ ಅಷ್ಟೇ ಕ್ರೂರಿಗಳೂ ಸಹ. ಹಿಂದೂ ನಾರಿ ರಂಭಾಳ ನಡತೆಯನ್ನು ಸಂಶಯಿಸಿ ನಿರ್ದಯಿಯಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಅಪ್ಪತ್ತರದಿಂದ ಬೀಳಿಸಿ ಸಾಯಿಸಿ ಈಗ ಅವಳ ಗೋರಿಗೆ ನಿತ್ಯ ಪೂಜೆ ಆದಿಲ್‌ಷಾ. ಆಗ ಸುಂದರನಗರ ನಿರ್ಮಿಸಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಹಾ ನಿಷ್ಕರುಣ.

ಎನು ಕಾರಣವೋ ಬಾರಾಹಕಮಾನ್ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ನಿಂತಿದೆ ಮತ್ತು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಶಿಥಿಲವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೋಟಿ ಕೊತ್ತಲ, ತೋವು, ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಂದಿರ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಬಂದೆವು. ನಿಜಕ್ಕೂ ಗೋಳಗುಮ್ಮಟ ಮಾತ್ರ ಸೆಟ್ ಇರುವುದು ಕಾರಣ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅದು ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಆ ಶುಭ್ರತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಹೇಗೂ ಇರಲಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಓದಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಕನ್ನಡದ ಣಾಳಿ, ಕನ್ನಡದ ರಂಗು.

ರಂಗನಾಯಕಿ ನಿಜವಾಗಿ ಅದ್ಭುತ ಚಿತ್ರ. ಆದರೆ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಸೋಲಾಯಿತು ಎಂಬುದು ಇನ್ನೂ ಅರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ಯುವ ಜನಾಂಗದ ಮನೋಲತೆಯೇ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ರಂಗನಾಯಕಿ ಪುರಾ ಹಣ ಸುಂಕಿದಳು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಮನದ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ ಇಂದಿನ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಅವರನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಹಿಂದೆ ರಂಗ ನಟರ ಭಾವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಅವರಿಲ್ಲ ರಂಗನಟರಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಕಷ್ಟ-ನಷ್ಟ ಕೋಟಿಲೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು. ಅಂದಿನ ನಾಟಕಗಳ ರಂಗಸಜ್ಜೆ ಹೇಗಿತ್ತೆಂದು ತೋರಿಸಿದರು. ಆದರೂ ಅವರ ನೋಟದಿಂದ ಅವರು ಬಹಳ ಸೊರಗಿದರು. ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಪುರಾ ಮೂಲದರು. 'ಬಿಳಿಹೆಂಡಿ' ಹಾಗೂ ಹೇಗೂ ಗೆದ್ದಳು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಹೊರಾಂಗಣಗಳು ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯವೇ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಕನ್ನಡದ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗಳೇ. ಧರ್ಮಸೆರೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧವಾದುದು. ಸರ್ವೋನ್ನತ ಐವಳ ಪೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಯ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಕ್ಯಾಟಲೆ, ದಿಸ್ಕೊ, ಕುತುಂ ಪ್ರಿಯರಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಸೋಲಿಸಿದರು ಎಂಬುದು ಒಂದಿದೆ ಎಂಬುದೇ ಅನೇಕ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. "ಪೂನಸ ಸರೋವರ" ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅವರ ಸ್ವಂತ ಕತೆ ಎಂದರು ಕೇಳಿದರು. ಹೇಗೆ ಇರಲಿ ಸೋಲಿಸಿದ ಸರೋವರ, ಜಲಪಾತ, ಸರ್ಕೆ ಸೊಂಡೆರ ಪ್ರಶಾಂತ ವಾತಾವರಣ ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರಿಯರನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯಿತು. ಮತ್ತು ಶ್ರೀನಾಥರ ಅಧಿನಯ ಕರುಳು ಕತ್ತರಿಸುವಂಥದು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ

ಹೊಸ ಕೋಡ್ ಹದ್ದುಪಾಸಾತಿ ಸಹ ಬಹಳ ಸಹಜವಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಚಿತ್ರ ಶಿಲ್ಪಿ. ಎಂಥ ಕಗ್ಗಲ್ಲನ್ನೂ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಡೆದು ನಲ್ಲಿಸಬಲ್ಲ ಕಲಾವಂತಿಕೆ ಅವರಲ್ಲಿತ್ತು.

‘ಅಚ್ಚುತ ಭಳಗೆ’ಯಲ್ಲಿ ಮಲೆನಾಡ ಪ್ರಕೃತಿದೇವಿ ವರ್ಣವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಕುಣಿದಿದ್ದಾಳೆ ಆದರೆ ಕೃತಿ ಅಷ್ಟೇ ವಾಸ್ತವ. ಮಲೆನಾಡಿನ ಮುಗ್ಧ ಜನ ಅವರ ಕಷ್ಟ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ. ಅಕ್ಷಯ ತ್ರೀಮಂತರ ದೌಲು, ಪಚ್ಚಾಂಬರ ಉಟ್ಟು ಗಿಡಿ, ವನ, ನದಿ, ಸರೋವರಗಳು ಎಂತಹ ಕುಗ್ರಾಮಕ್ಕೂ ಧಾಳಿ ಇಟ್ಟಿರುವ ನಗರಗಳ ಡಾಂಬಿಕತನ ಹಾಗೆ ಮಲೆನಾಡ ಮಾನವರಿಗೆ ಜನ್ಮ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಬಂದ ಅನುಕಂಪ, ಕರುಣೆ, ಸಾತ್ವಿಕತೆ, ಸರಳ ಜೀವನ, ಸಮಗ್ರ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಹರಿದಾಡುವ ತಲಾವತಿ, ನೇತ್ರಾವತಿ, ಭದ್ರಾವತಿ, ತುಂಗ-ಭದ್ರ, ಪರದಾ-ನದಿಗಳ ಲಾಸ್ಯ, ಒಮ್ಮೆ ಸೌಮ್ಯ, ಒಮ್ಮೆ ರೌದ್ರ ಹೀಗೆ ಆ ಗಂಗಾ ಮಾತೆಯ ಲಹರಿ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಬರದು ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೆರೆಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಸೆಲ್ಯೂಲೈಡ್‌ನಲ್ಲಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಲೆನಾಡಿನ ಗಿರಿಧಾಮಗಳಲ್ಲೊಂದೊಂದ ವರದಳಿಯ ಸ್ವಾತೀಯವರ ನಿವಾಸ. ಆ ಕಗ್ಗಾಡಿನ ನಡುವೆ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿರುವ ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚಕರು, ಪಾರು ಪತ್ತೆದಾರರು ಬಹಳ ದೂರದಿಂದ ಬಂದ ಭಕ್ತರ ಸೇವೆ ಆದರಿಸಿಪಚಾರ. ಊಟ ವಸತಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸದಾ ಟೊಂಕಕಟ್ಟಿ ನಿಂತಿರುವ ದೇವಾಲಯದ ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳು. ಇನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಅವರು ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಹೊರಾಂಗಣ ಸೊಗಸಾದದ್ದು. ಸ್ವತಃ ನಾನೇ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ಬಂದಿರುವೆನಾದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ವರದಳಿಯ ಬೆಟ್ಟದ ಕೆಳಗಿನ ರಸ್ತೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಾವು ಆರು ಜನ ಸುವಾರು ಇನ್ನೂರು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನೇರಿದೆವು. ಮೆಟ್ಟಿಲಿನ ಎರಡು ಕಡೆಯೂ ಧಾರೀ ಪ್ರಸಾತನೇ. ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದಿನ ಗಡುಡಗಂಬದ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತು ಕೆಳಗೆ ಬಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ತಲೆ ‘ಘಂ’ ಅನ್ನುತ್ತದೆ. ದಟ್ಟ ಹಸುರನ ದುರ್ಗವೇ ಪ್ರಸಾತ, ವಾತಾಪರಣ. ನಿಶಾಂತ, ಪ್ರಶಾಂತ, ಹಕ್ಕಿಗಳ ಚಿಲಿಪಿಲಿ ಎಳೆಗರುವಿನ ‘ಅರಬಾ’ ಬಹು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮಾತನಾಡುವ ಜನ. ನಾವು ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಸಂಜೆಯ

ಸಾಲ್ಕುವರೆವರೆಗೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೆವು. ಅಂದಿನ ಊಟ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆಯ್ತು. ಜನಸೇವೆ, ಜನಾರ್ಥನ ಸೇವೆ ಎರಡನ್ನು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುವ ಮಂದಿಯವರು.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ನೆಲ, ಜಲ, ಅನಿಲ, ಅಮಾಯಕತನದ ಜನ ಎಂದರೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ. ಅಂತಹ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಟ ಶ್ರೀಧರ ಹಾಡಿದ ಹಾಡು ಅದೆಷ್ಟು ಚಂದ.

‘ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನವು ಎಂದೂ ಮರೆಯದ ಭಾರತ ರತ್ನವು ಜನುಮಿಸಲಿ’

ಮಾನವ ಸಹಜವಾದ ಕೆಲವು ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರಲ್ಲಿದ್ದವು. ದೌರ್ಬಲ್ಯ, ಸಿಟ್ಟು, ಉದ್ವೇಗ, ಆವೇಶ ದುಡುಕು ಯಾರಲ್ಲಿ? ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರಲ್ಲೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ, ಹಾಗೇ ಅವರಿಗೂ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಅವರ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲಿನ ಉತ್ಕಟ ಪ್ರೇಮ. ಯಾವುದೇ ಆಮಿಷ, ಪ್ರಲೋಭನೆಗೂ ಸಿಲುಕಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅವರು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡರು ಕಡೆತನಕ.

‘ಶುಭ ಮಂಗಳ’ದ ಕಡಲ ತೀರದ ಕಾರವಾರದ ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯವೇ ಆ ಚಿತ್ರದ ಘನವಾದ ಆಸ್ತಿ. ಯಾವ ಯಾವ ಕೋನದಿಂದ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿ ತೆಗೆಯಬಹುದೋ ಅಂತಹ ಅವಕಾಶಗಳೊಂದನ್ನೂ ಕಳೆದು ಕೊಂಡಿಲ್ಲ ‘ಶುಭಮಂಗಳ’ ಸರ್ವಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ರವಿಯವರು ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಹಾಡಿದ ‘ಸೂರ್ಯಂಗು ಚಂದ್ರಗು ಬಂದಾರೆ ಮುನಿಸು’ ಎಂತಹ ಸತ್ಯಸೂಚಿ ?

‘ಮುಣಮುಕ್ತಳು’ ಒಂದು ಮನ ಕರೆಗುವ ಕಥೆ. ಆದರೆ ಅಂತ್ಯದ ದೃಶ್ಯ ನೋಡಲು ಭವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದಿದವಳು. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದಿದ್ದರು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರುಬಹುದಾದಂತಹ ಪುನೀತವಲಯ ಅದು ಎಂದು ನನಗನಿಸಿಲ್ಲ. ‘ಧರಣಿಮಂಡಲ’ ನಾನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ‘ಪಡುವಾರಹಳ್ಳಿ ಪಾಂಡವರು’ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ರಾಜಕೀಯ. ಸರ್ವಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

‘ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ’ದಲ್ಲಂತೂ ಕನ್ನಡ ನರ್ತನ. ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಕನ್ನಡದ ವಾತಾವರಣ. ಮದುವೆ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥ, ವಧುವಿನ ಕನಸು ಪೂರಾ ಒಂದೆರಡು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಮಲೆನಾಡಿಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದಿದೆ ಅದರಲ್ಲಿ

ಪರಭಾಷೆಯ ಪದಾರ್ಪಣ ಎಂದರೆ ಹಿಂದಿಯ ದಿಗ್ಗಜ ಸೃಷ್ಟಿರಾಜ್‌ಕಪೂರರ ಕನ್ನಡದ ಪಾತ್ರ ತೆಲುಗಿನ ಜಮುನಾಳೂ ಇದ್ದಾಳೆ. ಕಣಗಾಲ ಪ್ರಭಾಕರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಹಾಡೆಂದರೆ ಕೇಳಬೇಕೆ? ಅದರಲ್ಲೂ ಅವರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪರಮ ಭಕ್ತರು. ಅವರು ಹೆಣೆದ ಹಾಡುಗಳೆಂದರೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಿಯ.

‘ಕಾದಿರುವಳೋ ಕೃಷ್ಣಾ’ ‘ಒಲನೆ ಜೀವನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ’ ಇವೆರಡು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮಲೆನಾಡಿನ ತಾರು ಶೃಂಗೇರಿಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಣ ವನಸಿರಿ, ಜಲಪಾತಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಾಣಬಹುದು.

‘ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕಿ ಹರಿಯುವ ಜಲಧಾರೆಯಲ್ಲೂ, ದುಂಬಿಯಹಾಡಿನ ಝೇಂಕಾರ ದಲ್ಲೂ’-ಇತ್ಯಾದಿ ಜೀವನಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯ ಪದಗಳು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ ಬಹಳ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಸೋಲುವುದೂ ಉಂಟು. ಇಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಚಿತ್ರ ಸೊಗಸಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಅದೇಕೋ ರಾಜಕುಮಾರರವರನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ತೆಗೆದ ಚಿತ್ರ ‘ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ, ಕರುಳಿನ ಕರೆ, ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಪವಾಡ’ ಮೂರು ಹಣ ಗಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೋತವು. ಕಾರಣ ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ ಅವರ ನಿರ್ದೇಶನ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆದರ್ಶದ ಕಡೆ ಪಾಲುತಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಅತಿರೇಕವೂ ಆಗುತ್ತಿದ್ದು ದುಂಟು. ನೀತಿ, ಆದರ್ಶ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಬೋಜಾಳಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಕೆಲವರಿಗೆ ಹಿಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಕೆಲವು ಸೋಲು ಕಂಡವು. ‘ಕರುಳಿನ ಕರೆ’ಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನಾ ಕಡಲೇಕಾಯಿ ಮಾರುವ ಯುವತಿ. ನನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಕಡಲೇಕಾಯಿ ಮಾನುವವರು ತೀರಾ ಬಡವರು. ಅದರಲ್ಲೂ ಮುದುಕ-ಮುದುಕಿಯರು, ಇಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಹುಡುಗರು ಇಲ್ಲವೇ ದೊಡ್ಡ ಗಂಡಸರು.

ಕಲ್ಪನಾ ಸಾಧಾರಣ ಸೀರೆ ಉಡಲು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಧರ್ಮಾವರಂ ಸೀರೆಯನ್ನೇ ಉಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೇಕಪ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹುಡುಗಿ ಸೊಗಸಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾ ಲಾಲ್‌ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಕಡೈಕಾಯಿ ಮಾರುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ‘ಅ.ಆ.ಇ ಈ ಕನ್ನಡದಾ ಅಕ್ಷರ ಮಾಲೆ’ ಎಂಬ ಹಾಡನ್ನು ಬೇರೆ ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ ರಾಜಕುಮಾರರವರ ಪಾತ್ರ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ. ‘ಗೆಡ್ಡೆ ಪೂಜೆ, ಶರಪಂಜರ, ನಾಗರಹಾವು’ ಜಯಭೇರಿ ಹೊಡೆದವು. ಒಂದೊಂದು

ಚಿತ್ರದ ಒಂದೊಂದು ಹಾಡುಗಳೂ ಕನ್ನಡಿಗರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡಿದವು. ಅವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕಿಯರ ಕಾವ್ಯಬರಹಗಳು, ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಹೆಸರಾಂತ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಅವರ ನರನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ರಕ್ತ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ 'ಮೂಡಲ ಮನೆಯ ಮುತ್ತಿನ ಹೂವಿನ' ಕರ್ನಾಟಕ ನಂದಕರವಾಗಿ ಕವಿಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಕನ್ನಡಿಗರು ಹರ್ಷದಿಂದ ಪುನಃಕವಿಯಾದರು. 'ಕಲ್ಪ-ಬಿಳುಪು'ನಲ್ಲಿ 'ಈ ಅಂದದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಗಂಧದ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ' ಹಾಡು ಯಾರ ಹೊಸಮನೆಯ ಗೃಹಪ್ರವೇಶದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಹಾಡಬಹುದು. 'ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ'ಯ 'ಪಂಚಮವೇದ' ಅದರ ಅರ್ಥ-ಮಾಧುರ್ಯದಿಂದ ಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿತು. 'ಶರಪಂಜರ, ಕೊಡಗಿನ ಕಾವೇರಿ, ಬಿಳಿಗಿಡೀ ರಂಗಯ್ಯ, ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ, ಸಂದಭೋ-ಚಿಂತವಾದವುಗಳು. 'ಸೂಗರಹಾವು' ಹಾಡುಗಳು ಸೊಗಸಾಗಿದ್ದವು. 'ಉವಾಸನೆ'ಯ 'ಭಾರತ ಭೂಷಿಣಿ' ಅಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡದ ಅಲಂಕಾರ, ರಂಗನಾಯಕಿ, ಬಿಳಿಹೆಂಡ್ತಿ, ಧರ್ಮಸೆರೆ, ಹಾಡುಗಳು ಕನ್ನಡದ ಕವಚ ತೊಟ್ಟವು. 'ಅಮೃತ ಘಳಿಗೆ' ಶುಭಮಂಗಳದ ಹಾಡುಗಳು ಎಂದೂ ಮರೆಯದಂಥವು.

ಕನ್ನಡದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಹತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಟಿಯಲ್ಲಿ ನೂಲು ತೆಗೆದು ಸ್ವದೇಶಿ ಬಟ್ಟೆ ನೇಯುತ್ತಾ ಪುಟ್ಟವನವರ ಚಿತ್ರದ ಹಾಡುಗಳು. ಚಿತ್ರದ ತುಂಬಾ ಕನ್ನಡದ ಪರಿಮಳ, ಕ್ಯಾಬರೆ ಇಲ್ಲ, ಥೇಪ್ ಇಲ್ಲ, ಬಡಿದಾಟ ಎಲ್ಲ, ದಿಸ್ಸಾ ಇಲ್ಲ, ಕ್ಲಬ್ ಇಲ್ಲ. ಅದೇನೂ ಅವರು ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರು ಚಿತ್ರ ತೆಗೆದು ಗೆದ್ದವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸದಲ್ಲೂ ಅನ್ವೇಷಣೆಗಾಗಿ ತೆಳ್ಳುಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

'ಬೆಳ್ಳಿನೋಡದಲ್ಲಿ' ಅಂತ್ಯ ಉದ್ರೇಕವಾಯಿತು. 'ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ'ಯಲ್ಲಿ ಕೊಡದಿದ್ದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ತಟ್ಟೆ ಎಸೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಮತ್ತೆ ತಾನೇ ಸಂಗಮ್ಯನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. 'ಶರಪಂಜರ'ದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಂದಲೂ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತಾನೇ 'ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ' ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ ವಿಮಲನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತ ಸತೀಶನ ಕಾರಣ ಗ್ಲಾಸ್ ಮುಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಿಚ್ ಕೀಯನ್ನು ಯಾರೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಬಿಟ್ಟು ಒಳಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಸತೀಶ ಬಂದಾಗ ಕಾವೇರಿ ಕಾರಣ ಮುಂದಿನ ಸೀಟಿನಲ್ಲಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅದು ಹೇಗೋ ತಿಳಿಯದು. ಕಾರಣ

ಗ್ಲಾಸ್ ಏರಿಸದೆ ಡೋರ್‌ಲಾಕ್ ಮಾಡದೆ ಯಾರೂ ಗಂಟೆ, ಅರ್ಧಗಂಟೆ ಕಾರನ್ನು ರಸ್ತೆ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಸತೀತ ವಿಮಲನ ಮನೆಯಿಂದ ನಗುತ್ತಾ ಕಾಂನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ ಕಾವೇರಿ ಮುಂದಿನ ಸೀಟಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆಚ್ಚುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಿಚ್‌ಕೇ ಕಾವೇರಿಯ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ದೋಷಗಳು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲಾರದೆಂದು ಅನೇಕ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಎಣಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನಂಥ ಮಡ್ಡ ತಲೆ ಚಿತ್ರದ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸಹಜವಾಗಿ ಇಂತಹ ಪ್ರಮುಖ ದೋಷಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ.

'ನಾಗರ ಹಾವು' ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾನಾಚಾರಿ ಪ್ರೊಫೆಸರ ಪಂಜೆ ಬಿಟ್ಟು ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಬೆಚ್ಚುಗೆ ಮಲಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಆಮೇಲೆ ಚಾಮಯ್ಯ ಮೇಷ್ಟರ ಹೆಂಡತಿ ಕಂಡು ಹೇಳಿ ಹಾಗಲೇ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯುವುದು. ಇಂತಹ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ದೋಷಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಲ್ಲಿ ನಾಗರಹಾವು ಹಾಡುಗಳು, ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಿತ್ರ ಎಂದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ.

ಕಥಾಸಂಗಮ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಒಂದು ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುನ್ನಿತಾಯಿ ಜಿನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಹಂಗು ಚಿತ್ರ ಕಥೆಯಂತೆಯೇ ನರೂಪಿಸಿರ ಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಾಲೇಜು ಕ್ಯಾಂಪಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಕ್ವಾರ್ಟರ್ಸ್ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ; ತಿಂಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಸಾವಿರದ ಹತ್ತಿರ ಸಂಖ್ಯೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಒಬ್ಬ ಪ್ರೊಫೆಸರರ ಹತ್ತಿರ ಹುಗುಹಿಗೆ ಔಷಧಿ ತರುವಷ್ಟೂ ಹಣವಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಹಾಸ್ಯಾ ಸ್ವದವಾಸುತ್ವದೆ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯ ಹತ್ತಿರವೂ ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಹತ್ತಿರ ಚಿತ್ರದ ಅಭಿರೂಪವೂ ಇಲ್ಲ. ಎಧಿ ಇಲ್ಲದೆ ಆಕೆ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ.

"ಪಕ್ಕದ ಮಣ್ಣು ಸುಟ್ಟು ನಮ್ಮ ನವರ ಹತ್ತಿರ ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲ ತರಲೇ ?"-ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿ ಗಂಡ 'ಬೇಡ'-ಎಂದು ಮುಖ ಬಿಗಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಕ್ಯಾಂಪಸ್ ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಕ್ವಾರ್ಟರ್ಸ್‌ಗಳು ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ದೂರವಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅನೇಕರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರ,

ತ್ತದೆ. ಪಕ್ಕದ ಮನೆ ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಅನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅದೇನು ನಗರದೊಳಗಿನ ಮೂರನೇ ದರ್ಜೆಯ ವರಾರವಲ್ಲ. ಪ್ರೌಢಸರರ ಬಂಗಲೆ ಒಳ್ಳೆ ಆಡಂಬರವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕಾಸಿಲ್ಲ. ಇದು ತೀರಾ ಅತಿರೇಕ ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ದಿ. ಬಿ. ಜಿ. ಎಲ್. ಸ್ಯಾಮಿಯವರ ಕಾಲೇಜುರಂಗ ತುಂಬಾ ಅಸಹಜ. ಈಗ ಅದರ ಮಾತು ಬೇಡ.

ಆರತಿಯಂಥ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಅಭಿನೇತ್ರಿಯನ್ನು : ಚಿತ್ರರಂಗಕ್ಕೆ ತಂದರು ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು. ಅವರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಂತೆ ಆಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಕೆಲವೆಡೆ ಅವರ ತರವೇತಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಅತಿರೇಕನೇನೋ ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಾ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಆಕೆಯ ಅಭಿನಯ ಬಹು ಸೊಗಸಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಪದ್ಮಾ ವಾಸಂತಿ ತುಂಬಾ ಸುಂದರ ನಟಿಯಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆಕೆ ನಟಿಸಿದ ಚಿತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬಹಳ ಸಹಜವಾಗಿದ್ದವು.

‘ಶುಭಮಂಗಳ’ದ ಕಥೆ ಅದಲು ಬದಲಾದರೂ ಹಾಡುಗಳು, ಎಲ್ಲರ ಅಭಿನಯ, ಕಾರನಾರದ ಕಡಲತೀರದ ಹೊರಾಂಗಣ ಎಲ್ಲವೂ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ‘ಧರ್ಮಸೆರೆ’ಯಲ್ಲಿ ಮೂಕಿಯಾಗಿ ಆರತಿಯ ಅಭಿನಯ ಮನಕರಗು ವಂಥಾದ್ದು. ಕಥೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ಬಹಳ ಸಹಜವಾಗಿ ತೆಗೆದದ್ದರಿಂದ ಧರ್ಮಸೆರೆ ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಧರ್ಮಭೀರುಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಯ್ತು. ಇಂದಿನ ಯುವ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಅದು ಗೊಡ್ಡು ಕಥೆಯಾಗಿ ಕಂಡಿರಬಹುದು. ಇದು ಅಕ್ಷೇಪದ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ಲೋಕದ ಭಿನ್ನ ರುಚಿಗೆ ಯಾರು ಏನೇ ಅಂದರೂ ಏನೇ ಆದರೂ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಕನ್ನಡತನವನ್ನು, ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು, ಭಾರತೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಗಳನ್ನು, ಪರಿಸರ ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆಚೆಗೆ ದಾಟುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

‘ಧರಣಿ ಮಂಡಲ’ ನಾನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ನಡೆದಂತೆ ತೋರಿ ಲಿಲ್ಲ. ‘ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ’ ಕೊಡಗಿನ ಪರಿಸರ ಇದು ಒಂದು ಕಾಮಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಥೆ. ಹೆಣ್ಣಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾನವ ಸಹಜ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳು ಇರ ಬಾರದೆಂಬ ಕಾನೂನೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾಧವಿ ಮದಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣು, ಅವಳ ಗಂಡ ಪುರುಷತ್ವ ಕಳೆದುಕೊಂಡವನು ತುಂಬು ಯೌವನದ ಸುಂದರ

ಯುವತಿ ನುದ್ದಾನೆಯಂತಿದ್ದ ನಂಜುಂಡನನ್ನು ನೋಡಿ ಮೋಹಿಸಿದ್ದು ಪ್ರಕೃತಿ ರೀತ್ಯಾ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. 'ಭಾರತೀಸುತರ' ನಿರೂಪಣೆಯಂತೆಯೇ ಚಿತ್ರ ತೆಗೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತ್ಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾದರೂ ಬಹಳ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ ಜಯಂತಿ, ಆರತಿ, ರಂಗ ಅವರ ಅಭಿನಯ ಸೊಗಸಾದುದು ಚಂದ್ರ ಅಭಿನಯ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೂ ಮಾಧವಿಯಂತಹ ಮದಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮುಂದೆ ಚಂದ್ರ ಬಹಳ ಪೀಚಿನೋ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣಿಗೂ ಕಾಮ ಮೋಹಗಳು ಇರುವುದು ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿರುದ್ಧ ಗುಣದ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರು 'ವಿರಹಾ ನೂರು ನೂರು ತರಹ' 'ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲೇ ಪಂತಗ' ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರಂತೆಯೇ ಹಾಡುಗಳು ವಿರುದ್ಧ. ಯಾವುದೇ ಅತಿಯಾದರೂ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ದಾರಿ-ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಚಿತ್ರ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

'ಮಸಣದ ಹೂವು' ಕೃತಿ ನಾನು ಓದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಚಿತ್ರದ ಸೋಲಿಗೆ ಕಾರಣವಿದೆ. ಬಸಪ್ಪನಗಲ್ಲಿಯ ಚಿನ್ನಮ್ಮ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ತಲೆ ಹಿಡುಕನ ಮಾತಿಗೆ ಬೆ-ಗಾಗಿ ತಟ್ಟನೆ ಅತ್ಯಂತ ಭಾರಿವೇಶ್ಯೆಯಾಗುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಸಹಜ. ಬರುವನರೆಲ್ಲಾ ಮಿನಿಷ್ಟರು, ಎಂ. ಎಲ್. ಎಗಳು ಶ್ರೀಮಂತ ವೇಶ್ಯೆಯ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಜಯಂತಿ ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದಂತಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಹುಡುಗಿಯರು ಒಬ್ಬರೂ ರೂಪವಂತರಲ್ಲ. ಕಬಡ್ಡಿ ಆಡುವ ಹುಡುಗಿಯರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರಲ್ಲೂ ಕಥಾನಾಯಕಿ ಅರ್ಪಣ ತೀರಾ ಕಿಶೋರಿ. ಶೋಡಶಿ ಎಂದರೆ ತಾಜಾ ಶೋಡಷಿಯೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಬಂದ ಗಿರಾಕಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಅವಳನ್ನೇ ಬಯಸುವಂತಹ ಲೋಕೋತ್ತರ ಸುಂದರಿಯೂ ಅಲ್ಲ ಪಾರ್ವತಿ. ಐವತ್ತು, ಅರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಗಿರಾಕಿಗಳಿಗೆ ಕೇವಲ ಹದಿನಾರರ ಪೀಚಲು ದೇಹದ ಕಾಮದ ಸೋಂಕೂ ಅರಿಯದ ಮುಗ್ಧ ಪಾರ್ವತಿ ಸಮನೆ? ಕುಡಿದು ಮತ್ತೇರಿ ಬರುವ ಗಿರಾಕಿಗಳಿಗೆ ಮದಿಸಿದ ಗೊಳಿಗಳಂತಿರುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಬೇಕು.

ನಾವು ಯಾವ ವೇಶ್ಯೆಯರ ಮನೆಯನ್ನು, ಅವರ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ನೋಡದಿದ್ದರೂ ಈಗ್ಯೆ ಐವತ್ತಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂವೆ 'ಪ್ರಜಾಮತ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ರಾಜಶೇಖರ್' ಎಂಬುವವರು ಸುಮಾರು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಧಾರಾವಾಹಿಯಾಗಿ 'ಪ್ಯಾರಿಸ್ಸಿನ ಪಾಪ ಕೂಪಗಳು' ಮುಂಬಯಿಯ ಪಾಪ ಕೂಪಗಳು-ಎಂಬ ಲೇಖನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರು ಅದುವರೆಗೆ ನಾನು

ಸಾಕಷ್ಟು ಕಠಿಣ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು, ಪುರಾಣ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದಿಸಿ ನಾಡರೂ ಇಂತಹ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಓದಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿವಾರ ತಪ್ಪದೇ ಓದುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಿಜಕ್ಕೂ ನನಗೆ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಹೆದರಿಕೆ, ಪ್ರಶಂಸೆ ಇಷ್ಟು ಹೊಲಸೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮನದೊಳಗೆ. ತಡೆಯಲಾರದೆ ಒಂದು ದಿನ ಯಜಮಾನರನ್ನೂ ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟೆ.

“ಹೀಗೆಲ್ಲ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ಬರೀತಾರಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ನಡೆಯುವುದು ನಜವೇ?”
—ಎಂದು.

ಅವರು—“ನೀನೊಬ್ಬಳು ನಿಮ್ಮ ಶೀಗವಾನಿಯ ಅಡಕೆ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದೀ ಅಂದರೆ ಪ್ರಶಂಸೆವೆಲ್ಲಾ ಹಾಗೇ ಇರುತ್ತೆ ಅಂದುಕೊಂಡಿದೀಯಾ? ಇದು ಎಷ್ಟೋ ವಾಸಿ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಅಧ್ಯಾನವಾಗಿದೆ ಪ್ರಶಂಸೆ” ಅಂದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖನಗಳು ಬಂದರೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮಲೆನಾಡಿನ ಅನೇಕ ಆಗರ್ಭ ಶ್ರೀಮಂತರು ವೇಶ್ಯಿಯರ ಹುಡುಗಿಯರು ಪುಸ್ತಕವತಿಯರಾದ ಕೂಡಲೇ ಅವಳ ತಾಯಿಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿ ‘ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ’ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ಅವರ ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಅವರನ್ನು ತಾಳಿ ಕಟ್ಟಿದ ಹೆಂಡತಿಯಂತೆಯೇ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಮನೆ, ಜಮೀನು, ಒಡವೆ, ವಸ್ತ್ರಗಳು ಮಾರಾಸನ ಎಲ್ಲವೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಾಗೇ ನಿಬಂಧನೆಗಳೂ ಸಹ. ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೀನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗಂಡಸನ್ನು ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಡದು. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಂತೆ ನೀನೂ ಇರಬೇಕು.

ಅವರೂ ಹಾಗೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ತನ್ನ ಒಡೆಯ ಬಂದಾಗ ಮನ ಮುಟ್ಟಿ ಅವರ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಜಮಾನನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರ ಮೊಡದಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗಾದರೂ ತನ್ನ ಗಂಡನ ನಡವಳಿಕೆ ತಪ್ಪೆನ್ನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಂಡನ ಸೂಳೆಯನ್ನು ತಂಗಿಯಂತೆ ಆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ನನಗೆ ಈ ಬಹು-ಬಾಣಂತನ, ಮಕ್ಕು ಸಂಸಾರ ಗದ್ದೆ ದಾಗಿ ಸಮವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ನೋಡ್ಯಳೂಕಾಗೂದಿಲ್ಲ ನೀನಾರ ತುಸ ಸಮವಾಗಿ ನೋಡ್ಯಳ್ಳಿ.” ಸೂಳೆಗೇ ಗಂಡನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ಕಾಲವದು. ನಾವು ತೀರಾ ಹುಡುಗರಾದ್ದರಿಂದ ಇವೆಲ್ಲ ನಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಉವು

ದೊಡ್ಡವರಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿಯರಾದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಅಜ್ಜ, ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇಂದಿನ ವೇಶ್ಯೆಗಳು ಅಂತಹವಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಆರೋಳು ಅಂತಸ್ತು ಗಳವೆ ಎಂಬುದು ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದ, ಚಲನ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ತಿಳಿದಿದೆ.

ಅಂತಹುದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯದು ತ. ರಾ. ಸು. ಅವರ 'ಮಸಣದ ಹೂ' ಕಥಾ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಬಾಲೆ ಅಪರ್ಣೆ ನಿಗೆ ಅಭಿನಯ ಬರಡು. ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ. ಇಡೀ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೊಗ ಸಾದ ಅಭಿನಯ ಅಂಬರೀಶ್‌ರವರದು. ಎರಡನೆಯದು ಜಯಂತಿ. ಆ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆಕೆಯೇ ಸರಿ. ಅಂತ್ಯ ನಿರೀಸವಾಯಿತು. ಅನುಕಂಪದಿಂದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಧಾವಂತದಿಂದ ಓಡೋಡಿ ಬರು ತ್ತಿದ್ದ ಬಂಗಾರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾ ಬರುವುದು ಅಷ್ಟು ಸಮಂಜಸವೆನಿಸು ವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಮರಳು ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ, ಆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರೋಗೆ ಗಂಧದ ಕಡ್ಡಿ, ಹೂವುಗಳು ಎಲ್ಲಿ ದೊರೆತವು? ಚಿನ್ನಮ್ಮನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ, ನಿಜವೋ, ಅವನ ಭ್ರಮೆಯೋ ಯಾವುದೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಅಂತೂ ಚಿತ್ರ ಸೋತಿದೆ.

ಇಂತಹ ದೋಷಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಿತ್ರದಲ್ಲೂ ನೂರಾರು ಇರುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಆದಿ-ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ಹಾಗೇ ನಡೆಯುತ್ತವೆ ಆದರೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ಕನ್ನಡ ರಸಿಕರು ಅದು ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವ ತಾರೀಖನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾವೂ ಅಷ್ಟೆ. ಒಂದೆರಡು ಸೋತವು ನಿಜ. ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳು, ಬಿತ್ತಿದ ಬೆಳೆ, ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಎಲ್ಲವೂ ಯಾರಿಗೂ, ಎಂದಿಗೂ ಪೂರ್ಣ ಕೈಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೇ ವೆಚ್ಚಮಾಡಿ, ಏಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಮಾಡಿ ದರೂ ಏನಾದರೊಂದು ಎಡವಟ್ಟಾಗುವುದು ಪ್ರಕೃತಿ ಧರ್ಮ, ಇದರಿಂದ ಯಾರೂ ಹೊರತಾದವರಿಲ್ಲ. ಪರಿಸ್ಥಿತೆ, ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಮತ್ತು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಯಶಸ್ಸಿನ ಶಿಖರವೇರುತ್ತ ಬಂದ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಕೀರ್ತಿಯ ಅಸುಲಿಸಲ್ಲಿ ಒಂದುಕಣ್ಣು ಪಾರ್ಶ್ವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಕೀರ್ತಿ ಶಿಖರದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಪಾತಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ಪ್ರಚಂಡ ನೋವು ಯಾತನೆಗಳಿಂದ ಜವಲನ್ನು ಇದುವರೆಗೆ ಕಾಪಾಡಿ ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಉತ್ತಮ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು

ಕನ್ನಡಿಗರಿಗಿನ್ನೇನಿಡಿದ್ದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಅವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಶ್ರೀಮತಿ ನಾಗಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ನವರ ಸತೀತ್ಯ, ಎಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಹಿಗ್ಗದೆ, ಕುಗ್ಗದೆ ಎದೆಗೊಟ್ಟು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಧೀನಂತ ಮಹಿಳೆಯಾಕೆ.

ಅಂತಹ ರಣ ವೆಟ್ಟನ್ನೂ ಸಹಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಹೊಸ ಮನುಷ್ಯರಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಕನ್ನಡದ ಚಿತ್ರ ಶಿಲ್ಪಿಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪ ಆರಹೋದಂತೆ ತಟ್ಟನೆ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು ಅರ್ಥ ವಯಸ್ಸು ಕೂಡಾ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಸಣದ ಹೂವು ತೆಗೆಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಹಳ ದಣವು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು ಇನ್ನು ಹತ್ತಾರು ಚಿತ್ರಗಳು ಅವರ ತಲೆ ತುಂಬಿದ್ದವು. ಹೊತೆಗೆ ನನ್ನದೂ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು ಅಂತೂ ಸಿಡಿಲು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು ಅವರನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಕರು ಬಹಳ ಮಂದಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಚಿತ್ರಗಳೂ ಪುಂಖಾನು ಪುಂಖವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿವೆ. 'ನಿರ್ದೇಶಕ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಅರ್ಥವಿದೆ ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ನೃತ್ಯ ಶಿಲ್ಪ, ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಅಭಿನಯ, ಎಲ್ಲಾ ವಾದ್ಯ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆ, ಕಾವ್ಯರಚನೆ, ಚಿತ್ರನಾಟಕ, ಚಿತ್ರಕಥೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲವುದರಲ್ಲೂ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆ ಇರಬೇಕು. ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆ ಚಿತ್ರದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವವರಿಗೂ ಇರಬೇಕು. ನೊದಲಿಗೇ ಹಾಡಿನ ರಾಗ ಸಂಯೋಜನೆ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೆಣೆಯುವವರಿಗೂ ಚಿತ್ರಕತೆ ಪೂರ್ಣ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕು. ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಬ್ದ ಹೊಡೆದೆಯಾಗ ಬೇಕು. ಮೂರು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯಬೇಕು. ಈಗಂತೂ ಚಿತ್ರರಂಗದ ಕಲಾವಿದರು ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ನಿಪುಣರಿರುತ್ತಾರೆ ಇದು ಅವರಿಗೆ ಅನುದಿನದ ಲೀಲಾ ಜಾಲ ಕೆಲಸ. ನಮ್ಮ ಚಿರಂಜೀವಿ ಉದಯಶಂಕರರಿಗಂತು ಸಂಭಾಷಣೆ, ಹಾಡು ಬರೆಯುವುದೆಂದರೆ ಹಾಲು ಕುಡಿದಷ್ಟು ಸುಲಲಿತ. ವಿಜಯನಾರಸಿಂಹ, ಆರ್. ಎನ್. ಜಯಗೋಪಾಲ್ ಇವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಈ ಕೆಲಸ ರಸಾಯನ.

ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಬೇರೆಯೇ ಜನರಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲ ಕೊಕ್ಕೆಗಳೂ ಡೈರೆಕ್ಟರ ರಿಗೇ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಮೃತಗಳಿಗೆಯ ಹಾಡು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕದಲುವುದು ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹಾಡು ರಚಿಸಲು ವಿಜಯನಾರಸಿಂಹ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಅವರು

ಸೋಗಸಾಗಿ ರಚಿಸಿದರು. 'ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನವು ಎಂದೂ ಮರೆಯದ ಭಾರತ ರತ್ನವು ಜನುಮಿಸಲಿ.'

ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನವೇನು ಬಂತು ? ಆ ಚಿತ್ರ ನೋಡಿದ ಯಾರೂ ಆ ಹಾಡನ್ನು ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲದ ತಪ್ಪನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಟೀಕಿಸುವುದೂ ಒಂದು ಮಹಾ ಪಾಂಡಿತ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದ ಮಹಾನುಭಾವರೊಬ್ಬರು ನೇರ ವಿಜಯನಾರಸಿಂಹ ಅವರಿಗೆ 'ಜನುಮಿಸಲಿ' ಎಂದರೆ ಏನರ್ಥ ? ಎಂದು ಎತ್ತರದ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದರು. ಮರುವಾರವೇ ನಾರಸಿಂಹರ ಸ್ಪಷ್ಟ ಉತ್ತರ ಬಂತು. ಇಂಥ ಗ್ರಂಥದ, ಇಷ್ಟನೇ ಪುಟದ, ಇಷ್ಟನೇ ಸಾಲಿನ ಪದದಲ್ಲಿ ಇದರ ಅರ್ಥ ಹೀಗಿದೆ-ಎಂದು ಚಿತ್ರರಂಗದ ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಹಾಡು ಹೆಣೆಯುವವರು, ನಿರ್ದೇಶಕರು ಒಂದು ಚಿತ್ರ ತೆಗೆಯುವ ಮುಂಚೆ ಮಣ ಮಣಗಾತ್ರದ ಅದ್ವೈತೀ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಾರೆ. ಓದುವುದು ಬರೆಯುವುದು ಅದರ ನಿರಂಶರ ಕೆಲಸ. ಆದರೆ ಅವರ ಪ್ರತಿಭೆ, ಕ್ರಮವೆಲ್ಲ ನಿರ್ಮಾಪಕರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸೋರಿಹೋಗಿರುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರರಂಗ 'ದೂರದ ಬೆಟ್ಟ'-ಅದರ ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಭಯಂಕರ ರಾಜಕೀಯ, ವೈವೋಟಿ ಸಿಕ್ಕುಗಳು, ಅಡ್ಡಿ ಅಡಚಣೆ ಗಳು. ಚಿತ್ರ ನೋಡಿದವರು ಟೀಕೆ, ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುವುದು ಬಹಳ ಸುಲಭ.

ಇಂತಹ ಪೆಟ್ಟು-ನೋವುಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಅನುಭವಿಸಿ ನುಂಗಿದವರು ನಮ್ಮ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು, ಆದರೂ ಮೊಂಡು ಜೀವ. ತೆಲುಗಿನ 'ಬೆಳ್ಳಿವೋಡ' ಮಲೆಯಾಳದ 'ಪೂಜ್ಜಿಕಣ್ಣು' ಎರಡು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೆ ಯಾವುದೇ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಯ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರು ಕೈ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಹುಚ್ಚು.

ನನ್ನದು ಹಳೆಯ ಕಣ್ಣು. ಇಂದಿನ ಹೊಸ ಪ್ರಜಾಕೋಟಿಗೆ ಹಳೆಯವು ಯಾವುದೂ ರುಚಿಸದು, ಹಿಡಿಸದು ಹೆಚ್ಚೇಕೆ ಮುದುಕರಾದ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯ ರನ್ನು ತಮ್ಮ ಗೆಳೆಯರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಲು ನಾಚುತ್ತಾರೆ, ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಾರೆ. ನಾವೂ ಒಂದು ದಿನ ಮುದುಕರಾಗುತ್ತೇವೆ ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂದಿನ ನಿರ್ಮಾಪಕರ ಪಾಡೂ ಅದೇ ಆಗಿದೆ ಈ ವರ್ಷ ತೆಗೆದ ಚಿತ್ರ ಒಂದು ಸುತ್ತು ಕನ್ನಡ ನಾಡನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಿ ಜಯಭೇರಿ ಹೊಡೆದಿದ್ದು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಅದೇ ಚಿತ್ರ ಹೋದರೆ ಯಾರೂ ಮೂಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗ್ಗೆ

ಮಾಡಿದ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಸಂಜೆಗೆ ಉಣ್ಣು ಲಾಕದ ಜನ ನಮ್ಮವರು. ಹೋಟೆಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ದಿನದ ಉಳಿದ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿಸಿ ರುಬ್ಬಿ ಕರಿದ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ಬಿಸಿಬಿಸಿಯಾಗಿ ಕೊಡುವ ಮಸಾಲೆದೋಸೆ ಬಹಳ ಯಚೆ. ಕಾರಣ ಬಿಸಿಯೊಂದೇ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿಗೆ ನಿಧಾನ ವಿಷವಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ನಯನಾನಂದಕರವಾಗಿದ್ದರಾಯಿತು. ಇಂದಿನ ಆರುವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಕಾಮು, ಪ್ರೇಮ, ಸೆಕ್ಸ್ ಎಲ್ಲಾ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ವುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ತೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ ಕಥೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಪೂರಕವಾಗುವಂತಹ ಹೊರಾಂಗಣ ಸಿಕ್ಕುವತನಕ ಅವರು ಚಿತ್ರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಗಿರಿ, ವನ, ನದಿ, ಜಲಪಾತ, ಗುಡಿ-ಗುಂಡಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದ ಮೇಲೆ ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭ ; ಪಾತ್ರಗಳೂ ಅಷ್ಟೆ. ಅವರ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮೂರ್ತಿ ಸಾಕಾರವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಾಗಲೇ ಕೆಲಸ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಕನ್ನಡದ್ದಾಗಿರಬೇಕು.

ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಂದರ ತಾಣಗಳಿವೆ. ಆದರೂ ಅವರು ತಮ್ಮ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದಾಟಲಿಲ್ಲ.

ಬೇರೆ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಸೊಗಸಾದ ಹೊರಾಂಗಣ, ಒಳಾಂಗಣಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ದಿವ್ಯ ಭವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರಿಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಅನುಕರಣೆ ಹಿಡಿಸದು. ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶೇಷತೆ ಬೇಕು. ಅವರ ಈ ಹಟ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಅತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕೆಲವು ಚಿತ್ರಗಳು ಗೋತಾ ಹೊಡೆದವು. ಆದರೂ ಅವರವೇ ಪಟ್ಟು. ಅವರು ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರು ಚಿತ್ರ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದರು. ಬೇರೆ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿದ್ದರೆ ಕೋಟ್ಯಾಂತರ ರೂಪಾಯಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಕುಬೇರರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಕುಬೇರರಾಗಲಿಲ್ಲ ನಿಜ ಆದರೆ ಅವರ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಚಿನ್ನದ ಸಂಪುಷ್ಪದಲ್ಲಿಟ್ಟೇ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗಲ್ಲಾ ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆಯ ತರವೇತಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಧರ್ಮ ಪತ್ನಿ ನಾಗಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ನವರು ಗಂಡನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಧೀಮಂತ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು. ಸುಖದಲ್ಲಿ ಹಿಗ್ಗಿ ಕುಣಿಯಲಿಲ್ಲ, ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಕುಗ್ಗಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಪತಿ ತನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಮಹತ್ತರವಾದ ಕರ್ತವ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಉಳಿಸಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ನಾನು ತನ್ನ ಜೀವಂತಕರ್ತವ್ಯದ ಮುಠಾಶಕ್ಕೆ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು-ಎಂಬ

ವೃಥೆಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಹೊತ್ತವರು. ಸತಿವಿಯೋಗ ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮುಡು ಗಟ್ಟಿನಂತಿದೆ. ಅವರ ಅಧನ್ನು ಹೋದ ಬಂದವರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಕಣ್ಣು-ಮೂಗು ಬಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುರಿಸುವವರಲ್ಲ. ಅಂತಹ ವರ್ತುಲ್ಯವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿನಂತೆ ಮುಹುರೆಯಾಳೆ.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ವೃತ್ಯು ತೀರಾ ಆಕಸ್ಮಿಕ. ಮನುಷ್ಯನ ಹೃದಯ ಚಿತ್ರ ಕೊನೆತನಕ ತೆಗೆದಿದ್ದರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ತುಂಡು ಹೃದಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ತೀರಾ ಕೊನೆಯದು ತೆಗೆದಿರಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನೆ ಅವರ ಆತ್ಮೀಯ ಗೆಳೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರೊಬ್ಬರು ತೆಗೆದು ಪೂರೈಸಿ ಇವರು ತೀರಿ ಕೊಂಡ ಆರೇಳು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಚಿತ್ರ ಸಮರ್ಪಕ ವಾಗಿತ್ತು. ಅದರೂ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದಲೋ ಏನೋ ಅದು ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಕಥಾಲೇಖಕರಾದ ಶ.ರಾ.ಸು. ಅವರೂ ಪೂಟಿಂಗ್ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಮೊದಲೇ ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಯಾಕೋ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಘೋಷಣೆಗೆ ಸರಿ ಇರಲಿಲ್ಲವೇನೋ, ಕಥಾ ಲೇಖಕರನ್ನೆ, ನಿರ್ದೇಶಕರನ್ನೆ ಸಾವು ಕರೆಯಿತು. ಚಿತ್ರವೂ ಸೋತಿತ್ತು. ಕನ್ನಡ ಮಾತೆ ತನ್ನ ಚಿತ್ರಶಿಲ್ಪಿ ಪುತ್ರನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಳು.

೯

ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಯಶಸ್ವಿನ ಪೂರಾ ತೇಜಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಪೂರಾ ನೆಲ ಕಚ್ಚುವಂತಹ ಬರಸಿಡಿಲೊಂದು ಅವರ ಮೇಲೊರಗಿತು ಅದೇನೆಂಬುದು ಸಮಗ್ರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೆ ವಿವರಿಸುವ ಅಗತ್ಯ ವಿಲ್ಲ. ಅವರು ಒಳ್ಳೆ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲರು, ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾಪಕ. ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕಿ ಯರ ಪಾಪಂಜರಿಗಳನ್ನೇ ಅವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು.

ಲೇಖಕರದು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರ ಒಂದೋ-ಎರಡೋ ಸ್ವಂತ ಕಥೆ. ಲೇಖಕಿಯರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರ ತೆಗೆಯಲು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಪವಾದವನ್ನೂ ಹೊತ್ತರು. ಆದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಅವರು ಸ್ವಂತ ಕತೆ ಬರೆಸಿ ತೆಗೆದ ಚಿತ್ರಗಳು ಗಲ್ಲಾದಲ್ಲಿ ಸೋತರೂ ಅಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯವೂ ಆಗಿಲ್ಲ.

ಸಾವಿರ ಸದ್ಗುಣಗಳಿದ್ದರೂ ಅವರನ್ನು ಈ ಅಕಾಲಮರಣಕ್ಕೀಡು ಮಾಡುವಂತಹ ಒಂದು ಮನೋದೌರ್ಬಲ್ಯವಿತ್ತು ತಮ್ಮ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿರುವವರು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರೂ ಅವರು ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಣ್ಣ ತಪ್ಪಿಗೂ ಅವರು ಉಗ್ರರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವರಾಗಿದ್ದರೆ ಮುಲಾಜಿಲ್ಲದೆ ನಾಲ್ಕು ಕೆನ್ನೆಗೆ ತಟ್ಟಿ ತಮ್ಮ ವಲಯದಿಂದ ಹೊರಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿರಿಯರಾದರೆ ಹಗುರವಾಗಿ ದೂರ ಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಂದೊಂದು ಚಿತ್ರಕ್ಕೂ ಹೊಸ ನಾಯಕರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು ಅವರ ಪ್ರಯೋಗ ಅವರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಮಂದಿ ನಾಯಕರು ಅವರಿಂದ ಹೊಡೆಸಿಕೊಂಡು, ಬೈಸಿಕೊಂಡು ಸಹಿಸಿ ಅಭಿನಯಿಸಿ ಇಂದು ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾಂತ ನಟರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಕಡೆದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಇಂದು ನಟನೆಯ, ಯಶಸ್ಸಿನ ಉತ್ತಂಗದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಹೊಡೆಯಲಿ, ಬೈಯಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಬೇಕು ಅವರು ಶಾಂತರಾಗಿದ್ದಾಗ, ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಎಳೆಯ ಬಾಲಕನಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಸುತ್ತಲೂ ಅವರ ಅಭಿಮಾನಿಗಳ ಪರಿವೇಷ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರೆಂದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ತಲ್ಲೀನ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವರ ತೀರಾ ಆತ್ಮೀಯರೇ ಅವರ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದರೂ ಸರಸಳ ಸಿಗರೇಟು ಸೇದುತ್ತಾ ಹಣೆ ನೆರಿಗಟ್ಟಿಸಿ ಆಕಾಶ ನೋಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಮೂಡಿ ನಲ್ಲೇ ಮೂಕರಂತೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ನಾನು ನಾಲ್ಕಾರು ಬಾರಿ ಕಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಇಂತಹ ದೃಢ ಸಂಕಲ್ಪದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಇದ್ದ ಒಂದು ಮಹಾವೋಷವೆಂದರೆ ಮನೋದೌರ್ಬಲ್ಯ. ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಅವರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲಾಗಿ ಇದೇ ದೊಡ್ಡ ಆಘಾತ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಇದು ತೀರಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿ ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅವರ ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಪೆಟ್ಟು. ಮಾಯಲಾರದ ಘಾಯ.

ಆಗಲೇ ಅವರ ವಜ್ರ ಹೃದಯ ಶತಭಿದ್ರವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಸತತ ಒಂದೂ ವರೆ ವರ್ಷ ಕಾಲ ಕತ್ತಲೆ ಕೋಣೆಯ ಅಜ್ಞಾತವಾಸ, ಉಪವಾಸ, ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದ ಕೆಂಪು ಕಣ್ಣುಗಳು, ಬೆಳೆದ ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆಗಳು, ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಕ್ರಾಪು. ಚಿಂತೆ, ಸಂಕಟ, ಮೌನ. ಅವರಿಂದಲೇ ಕಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ನಾಯಕ ನಟರು ತಮ್ಮ ರೂವಾರಿಯ ವಿರೂಪ ನೋಡಲಾರದೆ ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗದೆ ಅವರಿಗೆ ಆತ್ಮೀಯರಾದವರ ಮುಖಾಂತರ ಅವರಿಗೆ ಊಟ-ತಿಂಡಿ, ಹಣ, ವಾಹನ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಒಬ್ಬರಲ್ಲಾ ಒಬ್ಬರು ಅವರ ಎಡಬಲಗಳಲ್ಲಿದ್ದರು. ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಾರಿ ಆಹಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ದುಸ್ತರವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವರನ್ನು ಪುನಃ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಮಾತಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದವರು ಅವರ ಗೆಳೆಯರು, ಶಿಷ್ಯರು ಮತ್ತು ಅವರ ಪತ್ನಿ ನಾಗಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನವರು. ತಾವು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವರು ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತೆ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದ್ದರು.

ಅಂತೂ ಅವರು ಆ ಕತ್ತಲೆಯ ಗುಹೆಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಲು ಎರಡು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳೇ ಹಿಡಿದವು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸುಸಂಕೃತ ಕನ್ನಡನಾಡು ಈ ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರ ಶಿಲ್ಪಿಯ ಗೈರುಹಾಜರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಗಾಲಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಅಂತಹ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವವರು ಯಾರು? ಎಂಬ ನಿರಾಸೆ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿತ್ತು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಒಂದು ಚಿತ್ರ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಸಿಹಿಯೂಟ ಉಂಡಿತು.

ಅವರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಂತಿರುವ "ಮಾನಸ ಸರೋವರ" ತೆಗೆದರು. ಹೊಸಮುಖ ಪದ್ಮಾಪಾಸಂತಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಳು. ಚಿತ್ರ ಯಶಸ್ಸು ಪಡೆಯಿತು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಎಷ್ಟೇ ದುರ್ಬಲರಾಗಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ, ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ವಿಚಲಿತರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಂತರ ಅಮೃತ ಘಳಿಗೆ, ಪುಣಮುಕ್ತಳು ತೆಗೆದು ಗೆದ್ದರು. ಅದರೂ ಒಳಗೊಳಗೇ ಕೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆಘಾತದ ಬಿಸಿಯಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಅವರು ಹೃದಯಾಘಾತಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಆಗ ನರ್ಸಿಂಗ್ ಹೋಂ ಸೇರಿ ಮತ್ತೆ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆರಂಭಿಸಿ ತಿಂಗಳುಗಳೇ ಹಿಡಿದವು. ಆಗ ಸದಾ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಇರುತ್ತಿದ್ದವರು

ಅವರ ಪತ್ನಿ ಸಾಗಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನವರು ನೆರವು ನೀಡಿದವರು ಅವರ ಅಕ್ಕಿರಿಯು ಗಳಿಯರು.

ಈ ಇತುವೆ 1980-81ರ ಕನ್ನಡ ಚಲನ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಅಯ್ಯಿ ಮಾಡಲು ಒಂದು ಕಮಿಟಿ ಏರ್ಪಾಡಾಗಿತ್ತು. ಒಟ್ಟು ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಹನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳು ಪ್ರವರ್ತಿಸಿ ಎಂಟು ಜನ ತೀರ್ಪುಗಾರರ ಸಲಹೆ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ತೀರ್ಪುಗಾರರ ಕಮಿಟಿಗೆ ಆ ಬಾರಿ ನನ್ನನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ್ದರು ಕಾದಂಬರಿಕಾರಳಾಗಿ ನಾನು ; ಅಭಿನೇತ್ರಿ ಐ. ಸರೋಜಾದೇವಿ ; ಪತ್ರಕರ್ತನಾಗಿ ಕನ್ನಡಪ್ರಭಾದ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣ ಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತು ಉದಯ ವಾಣಿಯ ಪತ್ರಕರ್ತ ಶ್ರೀ ಈಶ್ವರ ದೈತೋಟ ; ನಿರ್ದೇಶಕರ ಪರವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಕಣಗಾಲ್ ; ನಿರ್ಮಾಪಕರಾಗಿ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ್ ; ವಿತರಕರಾಗಿ ಶ್ರೀ ಪಟೇಲ್ ; ಕಮಿಟಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಶ್ರೀ ರಾಸಪ್ಪನುಜಂ ನಿಯೋಜಿತರಾಗಿದ್ದವು ಇದೆಲ್ಲದರ ಡೈರೆಕ್ಟರರಾಗಿ ಶ್ರೀ ದಾಸಪ್ಪನವರು ಈ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯದ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದರು. ದಿನಕ್ಕೆ ಎರಡು ಚಿತ್ರಗಳಂತೆ ಹನ್ನೆರಡು ದಿನ ಚಿತ್ರ ನೋಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹತ್ತು ಗಂಟೆ ಹಿಂದೆ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆವರೆಗೆ ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಮಧ್ಯೆ ಕಾಫಿ ಸವಾರಂಭ ಮತ್ತು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷದಲ್ಲೇ ಮುಕ್ತಾಯವೆಂದು ಚಿತ್ರ ಆರಂಭ. ಎರಡು ಎರಡೂವರೆ ಗಂಟೆ ಒಳಗೆ ಎರಡು ಚಿತ್ರ ಮುಗಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆ ಒಳಗೇ ಜಯನಗರದಿಂದ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ವ್ಯಾಸು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ತಯಾರಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಕೂಡಲೆ ಹೊರಟು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷದಲ್ಲೆ ಬಾದಾಮಿ ಹೌಸ್ ಮುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದೆವು. ದಿನವೂ ನಾವಿಬ್ಬರೇ ಪೊದಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಸ್ವಂತ ವಾಹನಗಳಲ್ಲಿ ಸರೋಜಾದೇವಿ, ರಾಮಾಚುಜಂ ತಮ್ಮ ಕಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ದಾಸಪ್ಪನವರು ಅತಿಥಿಗಳ ಬೆಳಗಿನ ಉಪವಾಸ ಸೇವೆಗೆ ಅತ್ತಿಡಿತ್ತ ನಗುನಗುತ್ತಾ ಓಡಾಡುತ್ತ ಉಪಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದ ನಂತರ ಕಾಲು ಗಂಟೆ ಭರ್ಜರಿ ಉಪಾಹಾರ-ಕಾಫಿ ಅನಂತರವೇ ಜಾಹೀರಾತುಗಳ ಗದ್ದಲವಿಲ್ಲದೆ ಸೇರವಾಗಿ ಚಿತ್ರ ಪ್ರಾರಂಭ ಆರಂಭವಾಗಿತ್ತು.

ಬಾದಾಮಿಹೌಸಿನ ಚಿತ್ರಮಂದಿರವೇನೋ ದೊಡ್ಡದೆ. ಕ್ರಶಸ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳು ದ್ರಿಮಿಯರ್ ಮೋಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಚಿತ್ರಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಹತ್ತು ಜನ ಮಾತ್ರ ಬಾಲ್ಕನಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಚಿತ್ರ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆವು.

ಮುಂದಿನ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಾನು, ಸರೋಜಾದೇವಿ, ನಾಲ್ಕು ಕುರ್ಚಿಯಾಳಿ ಆಕೆಯ ಸಿ. ಎ. ಕುಳಿತರುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲಾ ಕೂರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಎಲ್ಲರ ಕೈಲೂ ಚಿತ್ರ ಪರಿಚಯದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಫೈಲುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಡಾಟ್‌ಪೆನ್ನುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಚಿತ್ರ ನೋಡು ನೋಡುತ್ತ ನಂಬರ್ ಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿರ್ಮಾಣ, ನಿರ್ದೇಶನ, ಚಿತ್ರಕಥೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ ನಿರ್ದೇಶನ, ನರ್ತನ, ನೃತ್ಯ ನಿರ್ದೇಶನ, ಅಭಿನಯ, ಫೋಟೋಗ್ರಫಿ, ಸೂಕ್ತ ಸೆಟಿಂಗ್ಸ್, ಹೊರಾಂಗಣದ ಆಯ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಶಕ್ಕೂ ಇಷ್ಟಿಷ್ಟು ನಂಬರುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಆಯಾಭಾಗದವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲಾ ಘಾರಂಗಳೂ ಪ್ರಿಂಟಾಗಿ ಬಂದವು. ಇದರಿಂದ ನಾವು ಆಗಲೇ ನಂಬರ್ ಹಾಕಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ನಾನು ರಾಮಾನುಜಂವರನ್ನು ಕೇಳಿದೆ.

“ಪ್ರತಿ ದಿನಾನೂ ಈ ಫೈಲ್ ತರಬೇಕೆ?”

“ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ ಮೇಡಂ, ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ನೋಟ್‌ಬುಕ್‌ನಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಬೇಕಾದರೆ ಗುರುತು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ನೆನಪು ಇದ್ದರೆ ಮನೆಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಖರೆದರೂ ಆಗುತ್ತೆ. ಅದು ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಸೌಕರ್ಯ” ಎಂದರು.

ಮರುದಿನದಿಂದ ಯಾರ ಕೈಲೂ ಫೈಲ್ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರ ಹತ್ತಿರ ನೋಟ್‌ಬುಕ್ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಪತ್ರಕರ್ತರಿಬ್ಬರು ಏನೋ ಗುರುತು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ನಾನು ಸರೋಜಾದೇವಿ ಬರಿಗೈಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು ಸರೋಜಾದೇವಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಬಗೆಯ ವ್ಯಾನಿಟಿಯಾದರೂ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ಕೈಲಿ ಅದೂ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಸರೋಜಾದೇವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನೋಡಲು ನನ್ನ ಭಾವನೆ ಬೇರೆ ಇತ್ತು.

ವಿದ್ಯೆ, ರೂಪು, ತಾರುಣ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಕೀರ್ತಿ ಇವೆಲ್ಲ ಇರುವಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗತ್ತು-ಗೈರತ್ತು, ಅಹಂ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಲೋಕಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಸಿಯಮ. ಅದೆಲ್ಲಾ ತಪ್ಪೆಂದು ಎಂದೂ ನನಗೆ ಅನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಸರೋಜಾದೇವಿ ಒಳ್ಳೆ ಅದೃಷ್ಟವಂತೆ. ಕಾಳಿದಾಸ ಚಿತ್ರದ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಆಕೆಗೆ ಅದೃಷ್ಟ ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿತ್ತು. ಅತ್ಯಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಚತುರ್ಭಾಷಾ ತಾರೆಯೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಯಶಸ್ಸು ಮತ್ತು ಐಶ್ವರ್ಯದ ಶಿಖರವೇರಿ ಕುಳಿತಾಕೆ. ಆದರೆ ಆಕೆಯ ತಾರಾಜೀವನ ನಿರ್ಮಲವಾದದ್ದು. ಕೆಟ್ಟ ಸುದ್ದಿ, ಗಾಸಿಬ್ ಗಳು ಎಂದೂ ಆಕೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ತಾಯಿ ಹಾಕಿದ ಗೆರೆ ದಾಟಲಿಲ್ಲ. ತಾಯಿ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದ ವರ ಶ್ರೀಹರ್ಷ ಅವರನ್ನು ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಸಂಸಾರಿಯಾದರು. ನಾಯಕಿಯ ಪಟ್ಟದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ತಾರಾ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ನಿರ್ಮಾಪಕರಿಂದ, ನಿರ್ದೇಶಕರಿಂದ, ಚಿತ್ರರಸಿಕರಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಭಿನೇತ್ರಿಯೆಂದು ಅನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಾಕೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಹಂ ಇರಬಹುದೆನ್ನೋ ಅಂದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಆದರೆ ನನ್ನ ಊಹೆ ತಪ್ಪಾಗಿತ್ತು ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೂ ಮುಖತುಂಬ ನಗು ನಗುತ್ತ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನನ್ನನ್ನು ಅಮ್ಮ ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮರುದಿನ ನಾನು ಆಕೆ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ಕೂರುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಆಟ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ವರೆಗೂ ಏನೇನೋ ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಹರಟುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಶ್ರೀಮಂತೆ. ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಬಗೆಯ ಉಡಿಗೆ ಒಡವೆ ಧರಿಸಿದರೂ ತೀರಾ ಸರಳ ಅಲಂಕಾರ. ಇದ್ದಷ್ಟು ಕೂದಲಿನ ಸಾದಾ ಜಡೆ ಕುಂಕುಮ. ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಬಗೆಯ ಹಿತ ಮಿಶವಾದ ಆಭರಣ. ಆಗ ಆಕೆ ಶ್ರೀಮಂತೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರೆ ವಿನಃ ನಟಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಊಹೆ ತಪ್ಪಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಸಂಸಾರದ ವಿಷಯವನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳುವರು. ಆಕೆ ತಮ್ಮ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಜಯನಗರದಿಂದ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆ ಒಳಗೆಲ್ಲಾ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು ವ್ಯಾನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ನೊದಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವರು ನಾವಿಬ್ಬರೇ. ದಾಸಪ್ಪನವರು "ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳಿ,

ಈಗ ಅವರೆಲ್ಲ ಬಂದುಬಿಡ್ತಾರೆ” ಎಂದು ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿಯ ಸರಬರಾಜಿಗೆ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಾಮೂಲಾಗಿ ನಾನು ಮುಂದಿನ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೂರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ನನ್ನ ಹಿಂದುಗಡೆ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು “ಅವರೆಲ್ಲ ಬರೋತನಕ ನೀವೂ ಇಲ್ಲೇ ಬನ್ನಿ ತಾಯಿ. ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತರೆ ಬೇಜಾರು ಅನ್ನುವರು. ಅವರ ಸ್ಥಿತಿ ನೋಡಿ ನನಗೆ ವಿಪರೀತ ಸಂಕಟವೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗಂಡಸಾಗಲೀ, ಒರಟರೇ ಆಗಲಿ ಬಹಳ ನೋಂದಜೀವ, ಅವರಿಗಿಂತ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷ ಹಿರಿಯಳು ನಾನು. ಆದರೂ ನಮಗೆಲ್ಲಾ ತೀರಾ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿಗೆ ಮದುವೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಬೇರೆ ಗಂಡಸರಿಂದ ಬಹಳ ದೂರವೇ ಎನ್ನಬಹುದು. ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಎದುರಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಿನ ಕಾಲವೇ ಹಾಗೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಾನು ಲೇಖಕಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ದೂರ ದೂರವಾಗಿ ಮರದ ಕುರ್ಚಿಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ. ಶಾಲುಹೊದ್ದು ಕೂರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ದೊಡ್ಡವರಾದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಂದಲೇ ನಾವು ದೂರ. ಇದು ಮಡಿ ವಂತಿಕೆಯಲ್ಲ ವೊದಲಿನಿಂದ ಬಂದ ಅಭ್ಯಾಸ.

ಈಗ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಅಪಮಾನ, ವ್ಯಥೆಗಳಿಂದ ಬಹಳ ನೋಂದ ಜೀವ. ಅವರ ಮುಂದೆ ನಾವು ಯಾವುದೇ ಭಾವವನ್ನು ತೋರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ‘ತಾಯಿ’- ಎಂಬ ಮಮತಾಪೂರ್ಣ ಸಂಬೋಧನೆ ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ತರ್ಕ ಅಡಗಿಸಿತು. ಎದ್ದು ಹಿಂದಿನ ಸಾಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರ ಪಕ್ಕದ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಡ್ಡವಾಗಿ ಪದ್ಮಾಸನ ಹಾಕಿ ಕೂತೆ. ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು.

“ಈಗ ನೀವು ಏನು ಬರೀತೀರಿ ತಾಯಿ?” ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಮಾತು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ನಾನು ನಗುನಗುತ್ತ ಅವರ ಮನದ ತುಮುಲವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮರೆಸಲು ಏನೇನೋ ಹರಟುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೂ ಅವರು ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ತಟ್ಟನೆ ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಸಿಗರೇಟು ಎಳೆಯುತ್ತ ಹಣಿಯಲ್ಲಿ ಐದಾರು ನೆರಿಗಟ್ಟಿಸಿ ಎತ್ತಲೋ ನೋಡುತ್ತ ಅನೃಮನಸ್ಯರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ನಾನು ಮಾತಾಡಿದ್ದು ಅವರ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದರೂ ಮೆದುಳಿನವರೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮರುಗಳಿಗೆ ಅವರು ಎಚ್ಚತ್ತು, “ಏನಂದ್ರಿ

ತಾಯಿ?" ಅನ್ನುವರು. ಕೂಡಲೇ ನನಗನ್ನಿಸಿತು. 'ಮಾನಸ ಸರೋವರ' ತೆಗೆದು ಮನದ ದುಗುಡ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊರಹಾಕಿದ್ದರು ಆದರೂ ಅವರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಬಡಿದ ಬರಸಿಡಿಲಿನ ಘಾಯ ಇನ್ನೂ ಮಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಬೇರೇನೋ ಮಾಡಿದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರ ದೈತೋಟಿ ಬಂದರು. ನಾನು ಎದ್ದು ಮುಂದಿನ ಸೀಟಿಗೆ ಬಂದೆ. ಮುಂದೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಬಂದರು. ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿ ಗದ್ದಲ ನೊದಲ ದಿನ ನಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿನ ತಿಂಡಿ ಕಾಫಿ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡೇ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಸರೋಜಾದೇವಿಯೂ ಹಾಗೇ ಮಾಡಿದ್ದರು ಆ ದಿನ ದಾಸಪ್ಪನವರು ವಿನಯವಾಗಿ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡರು.

"ಬೆಳಗಿನ ಕಾಫಿ-ತಿಂಡಿ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಕಾಫಿ ಕೊಡುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ನಿಯಮ. ನಾಳೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಟಿಫನ್ ಮಾಡಬೇಕು ತಾಯಿ"-ಎಂದು ನನಗೆ, ಸರೋಜಾದೇವಿಗೆ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.

"ಆಯ್ತು, ಇಲ್ಲಿ ನಿಯಮ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವತ್ತು ಬರೇ ಕಾಫಿ ಕೊಡಿ. ನಾಳೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲೇ ತಿಂಡಿ" ಅಂದೆ.

ಚಿತ್ರ ಶುರುವಾಯಿತು. ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೇ ಮತ್ತೆ ಕಾಫಿ ನಂತರ ಇನ್ನೊಂದು ಚಿತ್ರ. ಎರಡೂವರೆ ಒಳಗೆ ಎರಡು ಚಿತ್ರ ಮುಗಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷದಲ್ಲೇ ಮನೆ. ಬರುವಾಗಲೂ ನಾನು, ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಇಬ್ಬರೇ; "ಬನ್ನಿ ತಾಯಿ" ಎಂದು ಸರಿದು ಕೂತು ಪಕ್ಕದ ಜಾಗ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದು ಅವರ ಆತ್ಮೀಯತೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಮಹಿಳೆಯರೆಂದರೆ ಬಹಳ ಗೌರವ. ಆದರಲ್ಲೂ ನಾನು ಅವರಿಗಿಂತ ತುಂಬಾ ಹಿರಿಯಳು. ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಭಕ್ತಿ. ಬಾವಾಮಿ ಹೌಸ್ ಮುಟ್ಟುವತನಕ ಲೋಕಾಭಿರಾಮವಾದ ಮಾತು. ಕಾರಣ ಮುಂದೆ ಡ್ರೈವರ್ ಇರುತ್ತಿದ್ದ.

ಮುಂದೆ ಮೊರೆಯ ದಿನಗಳ ನಂತರ ಒಂದು ದಿನ ಹಾಗೇ ಆಯ್ತು. ನಾವಿಬ್ಬರು ನೊದಲೇ ಹೋದವರು. ಅವರ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಸೀಟಿನಲ್ಲಿ ಕೂತು ಅದರ ಪಕ್ಕದ ಕುರ್ಚಿ ತೋರಿಸಿ, "ಬನ್ನಿ ತಾಯಿ" ಎಂದರು. ನಾನು ನನ್ನ ಸಾಲಿನ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತೆ. ತಪ್ಪು ತಿಳಿದಾರೆಂದು ಹೋಗಿ ಹದ್ಯಾಸಕ್ತ

ಹಾಕಿ ಕೂತೆ. ಅವರೂ ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಹಾಗೇ ಕೂತರು. ಮಾತು ಪ್ರಾಕೃತಭಾಷೆಯ ನಾನು ಕೇಳಿದೆ.

“ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆ ಯಾರಿದಾರೆ ? ಊಟ ತಿಂಡಿ ಎಲ್ಲಿ ?”

“ನನ್ನ ಬಳಗಕ್ಕೆನು ಕಮ್ಮಿ ತಾಯಿ ನಮ್ಮ ಯೂನಿಟಿನ ಹುಡುಗರಿ ದ್ದಾರೆ, ಸ್ನೇಹಿತರಿದ್ದಾರೆ. ಯಾರೋ ದುಡ್ಡು ಕೊಡ್ತಾರೆ, ಯಾರೋ ಸಾಮಾನು ತೆರ್ತಾರೆ. ಯಾರೋ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಬಡಿಸ್ತಾರೆ. ಸದಾ ಯಾರಾವರೂ ನಮ್ಮ ಚಿತ್ರರಂಗದ ಬಳಗ ನನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಇರ್ತಾರೆ. ಅದೊಂದು ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ ನಾನು ಪುಣ್ಯವಂತ ತಾಯಿ.”

“ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ನೀವು ಪುಣ್ಯವಂತರೇ. ಬಂಗಾರದಂಥ ಪತ್ನಿ, ಮುದ್ದು ಮಕ್ಕಳು, ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು, ಲಕ್ಷಾಂತರ ನಿಮ್ಮ ಚಿತ್ರ ಚಕ್ರಗಳು, ಗೆಳೆಯರು. ಸದಾ ನಿಮ್ಮ ಚಿತ್ರದ ಕೆಲಸ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತೆ. ಬಿಡುವಾದಾಗ ನೆಲ್ಕು ದಿನೆ ಮದ್ರಾಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಾಯಾಗಿ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆ ಇದ್ದು ಬರಿಬಾರದೆ. ಅವರಿಗೂ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತೆ. ನಿಮಗೇ ಹೀಗಾದರೆ ನಾಗಲಕ್ಷ್ಮಿ ಯವರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಜಾರಾಗಬಹುದು ?”

“ಇಲ್ಲ ತಾಯಿ. ನನ್ನ ನಾಗಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬಹಳ ಧೈರ್ಯಸ್ಥೆ, ಅಷ್ಟೇ ಉದಾರಿ ಅವಳಿಗೆ, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜೀವನಕ್ಕೆನೂ ತೊಂದರೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಮುಖ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈಗ ನಾನು ಅವಳ ಎದುರಿಗೆ ಹೋಗಲಾರೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನ ಬಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ವಾಪಸು ಕಳಿಸಿದೆ ”

“ಅದೇ ನಾನು ಹೇಳೋಣ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಈ ಕುರುಚಲು ಗಡ್ಡ, ವಾಸೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಯಾಕೆ ? ಇವೆಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮ ವ್ಯಥೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡೋ ಹಾಗ ದ್ದರೆ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ವೆನ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಗನಗಾ ಇರಿ ಈ ಗಡ್ಡ ವಾಸೆಯಲ್ಲಿ ಏನು ಹೂವೇ ಹಣ್ಣೇ, ತರಕಾರಿಯೇ, ಸೊಪ್ಪೇ ಯಾಕೆಂದು ಈ ಗಡ್ಡ ? ದಯವಿಟ್ಟು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದೇಡಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣೋರೇ ನನಗೆ ಈ ಗೆಡ್ಡೆ, ದಪ್ಪವಾಸೆ ಇವನ್ನೆ ಕಂಡರೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಲರ್ಜಿ, ಸೆಂಕಟಿ, ಹೊಟ್ಟೆ ತೊಳೆಸು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತೆ. ನಾನು ಯಾವ ಸಾಧು-ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೂ ಪತ್ತಿರಿ ಸೇರಿಸಿ ಒಳ್ಳೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಹೊರಿತು ಹುತ್ತೆ ಯಾವ ಸ್ವಾಮಿ

ಗಳಿಗೂ ನಾನು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಈಗ ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ಗಡ
ಮಾಸೆ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ ಬಹುಶಃ ಫ್ಯಾಷನ್ ಇರಬಹುದು ಅನೇಕ ಡೈರೆಕ್ಟರ್
ಗಳೂ ಗಡ್ಡ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಸಿಂಬಲ್ಲೋ ಏನೋ. ನೀವು
ಮೊದಲು ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ ; ಈಗ್ಯಾಕೆ ಈ ಆಸಕ್ತಿ ?”

ಅವರು ಮನದ ದುಗುಡ ಮರೆತು ಬಾಯಿ ಕಳೆದು ಹೊ ಹೊ ಹೊ
ಎಂದು ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟರು. ಅಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬಬ್ಬರು ನಮ್ಮ ಕಡೆ
ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜಂ, ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಒಳಗೆ
ಬಂದುದರಿಂದ ನಾನು ಮುಂದಿನ ಸೀಟಿಗೆ ಬಂದೆ. ಸರೋಜಾದೇವಿಯೂ
ಬಂದರು. ಸಂತಸದ ಮಾತಿನೊಂದಿಗೆ ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿಯಾಯ್ತು. ಹಿಂದೆಯೇ
ಚಿತ್ರ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯ್ತು.

ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ತಮ್ಮ ವ್ಯಥೆಯನ್ನ ಪೂರಾ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶವಿತ್ತೋ
ಏನೋ. ವ್ಯಾನು ಹತ್ತುವಾಗ ದ್ರೈವರಿಗೆ, “ನಾಳೆನೂ ಇವತ್ತು ಬಂದ ಹೊತ್ತಿಗೆ
ಬಂದುಬಿಡಪ್ಪ. ಸಿದ್ಧವಾಗಿರ್ತೀನಿ” ಎಂದರು.

ನನ್ನನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಇಳಿಸಿ ಅವರು ಜಯನಗರಕ್ಕೆ
ಹೋದರು. ನಾನು ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಊಟ ಮಾಡಿ ಅಂದಿನ ಎರಡು
ಚಿತ್ರದ ನಂಬರ್ ಹಾಕಿಟ್ಟೆ.

○ ;

ಹಿಂದಿನ ದಿನಕ್ಕಿಂತ ಹತ್ತುನಿಮಿಷ ಮುಂಚೆಯೇ ಬಂದಿತು ವ್ಯಾನು
ನಾನು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದೆ ಹೊರಟೆ ಅಂದು ದಾಸಪ್ಪನವರು ಇನ್ನೂ ಆಫೀಸಿ
ನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಕೆಲಸದವರು ಒಬ್ಬಬ್ಬರು ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಾಡು
ತ್ತಿದ್ದರು ಇಡೀ ಥಿಯೇಟರಿಗೆಲ್ಲಾ ನಾವು ಇಬ್ಬರೇ. ಆಗಿನ್ನೂ ಒಂಬತ್ತು

ಗಂಟಿ. ಸರಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಹಿಂದಿನ ಸಾಲಿನ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತೆವು. ಅಂದು ಮೊದಲೇ ನಿಯೋಜಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಮಾತು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

“ನಾನು ಯಾಕೆ ಹೀಗಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ವಿಷಯ ನಿಮಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲ?” ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಖ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡೇ ಕೇಳಿದರು ನಾನು ತೀರಾ ಸಹಜವೆಂಬಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

“ಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಹರಕು-ಮುರುಕು ಸುದ್ದಿ ಒಂದೊಂದು ಪತ್ರಿಕೆ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿ ಬರೆಯುತ್ತದ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಚಿತ್ರರಂಗದ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದ ನೋಣವೂ ಸಹ ಸಕಲವನ್ನು ನಾನೇ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡೆ ಎಂಬಂತೆ ಒಂದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಕಟ್ಟುಕತೆ ಹೇಳಿ ಊರ ತುಂಬಾ ಡಂಗೂರ ಸಾರುತ್ತದೆ ಯಾವುದನ್ನು ನಂಬಬೇಕು, ಯಾವುದನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು ಹೇಳಿ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಚಿತ್ರರಂಗದಲ್ಲಿ ಇದೆಲ್ಲ ಮಾಮೂಲಿ ವಿಷಯ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೆ. ಚಿತ್ರರಂಗವನ್ನೇಕೆ ದೂರಬೇಕು ? ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುಲೀನ ಮನೆತನದ ತುಂಬಾ ಮಡಿವಂತರ, ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥರ ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ಇಂಥವು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಇವೆಲ್ಲ ಆಕಸ್ಮಿಕ. ಪರಿಸರ, ವಾತಾವರಣ, ಸಂದರ್ಭಗಳು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತವೆ. ಹಿಂದೆ ಇಂಥವು ಸಾವಿರಾರು ನಡೆದಿವೆ. ಈಗ ದಿನದಿನವೂ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತೇನೆ, ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪರಿಹಾರವಿಲ್ಲ. ನೀವು ಇಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿವಂತರೂ, ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಚಿತ್ರ ತೆಗೆದವರು ಯುಕೆಚ್ಚಿತ್ ಇಂತಹ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಶಲೆಕಡಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವುದು ನೋಡಿದರೆ ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತಪ್ಪ. ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಡೈರೆಕ್ಟರು ನೀವು. ಇಂಥ ಸಾವಿರಾರು ಕಥೆ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತು. ಕುಲೀನ ಮನೆತನ. ಒಳ್ಳೇ ಸಂಸಾರಿ ಇಷ್ಟು ದುರ್ಬಲ ಇರಬಾರದು ನಿಮಗೆ ಇದು ಮುಂದೆಯೂ ಸರಿಯಾಗುವುದಲ್ಲ ಅಂದ ಮೇಲೆ ನೀವ್ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟು ಕೊರಗಿರಿ ?”

ಅವರ ಹಣೆ ನೆರಿಗಟ್ಟಿಸಿ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕತ್ತಿ ಉಘ್-ಎಂದು ಸಿಗರೇಟಿನ ಹೊಗೆ ಮೇಲೆ ತೂರಿ ಗೊಗ್ಗರ ದನಿಯಲ್ಲಂದರು :

“ಇಲ್ಲ ಇಂದ್ರಪ್ಪೋರೆ, ಸತ್ಯಸಂಗತಿ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ನಿಮಗೆ ಹೇಳೋನೆ ಆಗಲಾದ್ರೂ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತೆ ; ನಾನು ಯಾಕೆ ತೊಳಲಾಡ್ತೀನಿ ಅಂತ ”

“ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ನಿಜ ವೊದಲೇ ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲ ; ಒಳಸಂಗತಿ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿದು ಅಂತ. ಆದರೆ ನೀವು ದೈರಕ್ಕರು, ನಾನು ಲೇಖಕಿ. ನಾನು ಊಹಿಸಬಲ್ಲೆ. ಆದರೆ ಕಥೆಗೆ ಚೂರಾದರೂ ಸತ್ಯಘಟನೆ ಆಧಾರ ಬೇಕು. ಮಿಕ್ಕದೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆ, ಊಹೆ. ನಿಮಗೆ ಬೋರುಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿ, ಹೋಗಲಿಬಿಡಿ. ನೀವು ‘ಮಾನಸ ಸರೋವರ’ ತೆಗೆದ ಮೇಲೂ ಸಮಾಧಾನ ವಾಗಿಲ್ಲವೇ ? ನೀವು ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗದ ದೊಡ್ಡ ಅಪ್ಪಿ. ನೀವು ಹೀಗಾದರೆ ನನಗಂತೂ ತುಂಬಾ ಬೇಜಾರು.”

ಹೊರಗಡೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಮಾತು ಕೇಳಿತು.

“ಅವರೆಲ್ಲ ಬಂದು ; ನಗ್ತಾ ಕೂತೀರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಾನು ಮುಂದಿನ ಸೀಟಿಗೆ ಬಂದು ಕೂತೆ. ಅವರು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಒಳ ಬಂದರು. ಸರೋಜಾದೇವಿ ನನ್ನ ಪಕ್ಕ ಕೂರುತ್ತ .

“ದಿನಾ ನೀವು ಮುಂಚೆ ಬರ್ತೀರಿ ಅಲ್ವಾ ?” ಎಂದರು.

“ನಾವು ಮುಂಚೆ ಬರೋಲ್ಲ. ವ್ಯಾನನ್ನು ಎಂಟೊಮುಕ್ಕಾಲಿಗೇ ಜಮಾನಗರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿರ್ತಾರೆ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರನ್ನ ಕರೆಕೊಂಡು ನಮ್ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತೆ ವ್ಯಾನು ನಾನೊ ಹೊರಡಲೇ ಬೇಕಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮದು ಸ್ವಂತ ವಾಹನ ಐದೊ ನಿಮಿಷ ಸಾಕು ನಿಮಗೆ” ಅಂದೆ.

ಆಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ-ತಿಂಡಿ ಗದ್ದಲ. ನಂತರ ಸಿನಿಮಾ ಮತ್ತೆರಡು ದಿನ ಅವರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ದಿನ ಸರೋಜಾದೇವಿಯ ಅಕ್ಕನ ಮಗಳಿಗೆ ಗಂಡು ಮಗುವಾಯಿತೆಂದು ಆಕೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ಪೀಟ್ ತಂದು ಕೊಟ್ಟರು. ಮಧ್ಯೆ ಯುಗಾದಿ ಬೇರೆ ಬಹು. ಆದರೂ ನನಗೇನೂ ಬಿಡುವಿಲ್ಲ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಎಂದೋ ಹೇಳಿದ್ದರು ಕಾಯಿಹೋಳಿಗೆ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟ” ಎಂದು ನನ್ನ ಸೊಸೆ ಕಾಮಿ ಹೋಳಿಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರಿಗೆ ಕೊಡೋಣವೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಕೊಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಫತ್ತು ಜನರೆ ಎದುರಿಗೆ ಇವರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೊಡುವಂತಿಲ್ಲ ಆದರಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಹೋಳಿಗೆ ಒಳಗೆ ತುಪ್ಪಸವರಿ ಅವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬೀಲದೊಳಗೆ ಹಾಕಿ

ಅದರ ಮೇಲೆ ಕಾಕಿಕ್ವರ್ಡ್ ಹಾಕಿ ಕೈಲಿ ಹಿಡಿದು ವ್ಯಾನ್ ಹತ್ತಿದೆ. ವ್ಯಾಜು ಹೊರಟ ಮೇಲೆ ಅವರ ಕೈಗೆ ಕೊಡುತ್ತ ಹೇಳಿದೆ :

“ಹಬ್ಬದ ಹೋಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೊಡುವಷ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ನಿಮಗೆ ಮಾತ್ರ.”

ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯ್ತು. ನಗುತ್ತ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸದಾ ಅವರ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿರುತ್ತಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಯ ಚೀಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅಂದರು :

“ನೆನ್ನೆ ಯಾರೋ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆದರು. ನಾನು ಈ ನೆವ ಹಾಕಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಅದರೂ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಎರಡು ಹೋಳಿಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟು ರಾತ್ರಿ ತಿಂಡಿ ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಹೋಳಿಗೆ ಬಂತು. ಹಬ್ಬ ಸಪ್ಪಿದರೂ ಹೋಳಿಗೆ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಭಕ್ಷ್ಯ.”

“ನಾನು ಪುದ್ರಾಸಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲ, ನೆನಪಿತ್ತು” ಅಂದೆ.

“ಹೌದಾ. ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ಸಾರು, ಕಾಫಿ ಯಾರೂ ಮಾಡೋಲ್ಲ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಯಾವ ಹೋಟೆಲ್ಲೂ ಆಥರ ಕಾಫಿ ಮಾಡೋಲ್ಲ” ಅಂದರು.

“ನಾನು ಬಂದಾಗ ನಿಮ್ಮನೆ ಊಟ ಭರ್ಜರಿ” ಅಂದೆ. ಅಷ್ಟಕ್ಕಲ್ಲಿ ಪಾದಾಮಿ ಹೌಸ್ ಬಂತು. ಕೆಳಗಿಳಿದು ಅತ್ತ ಇತ್ತ ನೋಡಿದೆ. ಯಾವ ನಾಹನಗಳೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ನಾವಿಬ್ಬರೇ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮೇಲೇರಿದೆವು. ದಶಸಪ್ತನವರು ನಗುತ್ತ ನಮಸ್ಕಾರ ಹೇಳಿ :

“ಕೊತ್ಯೊಳ್ಳಿ, ಈಗ ಅವೆಲ್ಲ ಬಂದ್ಪಿಡ್ತಾರೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಅವಸರವಾಗಿ ಹೋದರು. ಯಥಾಪ್ರಕಾರ-ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹಿಡಿದಿನ ಸಿಟಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತೆವು. ಮೊದಲಿಗೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಥೆ ಬಿಚ್ಚಿದರು. ನಾವು ಮೆದುವಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು ಮಾತಾಡುತ್ತ, ಆಡುತ್ತ ಅವರ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪೇರಿತು ಹಣೆ ನೆರಿಗಟ್ಟಿತು. ಕಂಠ ರುದ್ಧವಾಯಿತು. ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆವೇಶ ಬಂದವರೆಂತೆ ಉದ್ದೇಗದಿಂದ ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದರು ನಾನೀಗ ಮೌನವಾಗಿ ಕೂತೆ. ಹೋಟೆಲಿನವರು ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿ ತಂದು ಅತ್ತಿತ್ತ ಸುಳಿದಾದಿದರು.

ಮತ್ತೆ ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಲು ಗಳಿಗೆ ಸುಮ್ಮನಾದರು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ. ನಾನು ಸಂತೈಸುವಂತೆ ಹೇಳಿದೆ :

“ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ. ಒಡೆದ ಗಾಜು ಛಿದ್ರವಾಗಿಹೋಗಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಕೂಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನ ಮನದಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಿಬಿಡಿ. ಸಾವಿರ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲಿದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆ, ಗಂಡುಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಚಿತ್ರಪ್ರಿಯರು ನಿಮ್ಮ ಚಿತ್ರ ಕ್ಯಾಗಿ ಕಾತರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಿಮಗೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ಮರೆತೇಹೋಗಿದೆಯೇನೋ ? ನೊದಲು ಆ ಅಂಕಕ್ಕೆ ಪರದೆ ಇಳಿಸಿ ಹೊಸ ಅಂಕ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ.”

ಅವರು ತಲೆ ಸೊಟ್ಟು ಮಾಡಿದರು.

“ತಾಯಿ, ಒಬ್ಬರ ಹೊಟ್ಟೆ ನೋವು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತೆಯೇ?”

“ಅದು ನಿಜ, ಅರ್ಥವಾಗೋಲ್ಲ ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆ ನೋವಿಗೆ ನಾವೇ ಔಷಧಿ ಹುಡುಗಬೇಕು. ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಡಬೇಕು. ಕೇವಲ ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ತಾಯಿ, ಯಜಮಾನರು, ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವರ್ಷದ ಮಗ, ತಮ್ಮ ನಾಲ್ಕು ಜನರನ್ನ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದುಃಖ ಹುಡುಗುತ್ತಾ ಹೇಗಿದ್ದೇನೆ ನೋಡಿ. ತಾಯಿಗಂತೂ ವಯಸ್ಸಾಗಿತ್ತು ; ಇವರು ಮೂರು ಜನಕ್ಕೂ ಸಾಯುವ ವಯಸ್ಸೇ ? ಪುಟ್ಟಣ್ಣೇರೆ, ನಾನೂ ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟವಳು ; ಈಗ ದುಃಖ ಹತ್ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ನಗುವಿನ ಮುಖವಾಡ ಧರಿಸಿ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ಇದೀನಿ. ಮನೆಗೆಲಸ, ಬರವಣಿಗೆ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಒಂದೂ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆ ದುಃಖ ಮರೆಯೋಕೆ ಈ ನಾಟಕ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರೋದು ?”

ಅವರು ತಟ್ಟನೆ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ಸಿಗರೇಟು ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿ ಕಂಬನಿ ತುಂಬಿದರು:

“ತಪ್ಪಾಯ್ತು ತಾಯಿ, ನಾನು ಮೂರ್ಖ. ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯ ಎಲ್ಲ ಬಲ್ಲೆ. ಏನೋ ನನ್ನ ರೆಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲಾ ಮರೆತೇ ಹೋಗಿದೆ. ನೀವು ನನಗೆ ತಾಯಿ ಸಮಾನ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಾ ಮರೆಯೋಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸ್ತೀನಿ. ಆದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಯಶಸ್ಸು ಪಡೆದಿದ್ದೀನಿ. ನನಗೇನೇ ಆದರೂ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಾನು ಏನೂ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೋದ್ರೂ ಅವರು ಸುಖವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ”

“ಅಂಥ ಸುಖ ನೀವು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಡಿ ಸಧ್ಯ.”

“ಅಯ್ಯೋ ತಾಯಿ, ಆ ಮೂರ್ಖತನಕ್ಕೂ ಕೈ ಹಾಕಿದೆ. ಎರಡು ಸಾರಿ ಸಾಯಲು ಹೊರಟಿದೆ. ತಾಯಿ ಜಗನ್ನಾತೆ ಮತ್ತೆ ಉಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು.”

ನಾನು ತಟ್ಟನೆ ಎದ್ದೆ.

“ನೀವು ಇಂಥ ಅಭದ್ರ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಹತ್ರ ಮಾತೇ ಆಡೋಲ್ಲ. ನಾನು ಹಳ್ಳಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ಮಿಡ್ನಾಪೂರಿಗೆ ನಮ ಸ್ವಾರ ಹಾಕಿ, ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಮುಂಗೋಪಿ ಗಂಡ ನೊಡನೆ ನಲವತ್ತು ವರ್ಷ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿ ಸುಖ-ದುಃಖ ಎರಡೂ ಅನುಭವಿಸಿದೋಳು ಆದರೆ ಎಂದೂ ನನಗೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ವಿಚಾರ ಮಾತ್ರ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಬರೋದು ಇಲ್ಲ ಅದೆಲ್ಲ ಹೇಡಿಗಳ ಕೆಲಸ ಅದೆಲ್ಲ ಮರೆತುಬಿಡಿ ಮುಖ ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಈಗ ಅವರೆಲ್ಲ ಬರಾರೆ” ಎಂದು ಮುಂದಿನ ಸಾಲಿಗೆ ಬಂದು ಕೂತೆ. ಅವರು ಕರ್ಚಿಫಿನಿಂದ ಮುಖ ಒರೆಸಿಕೊಂಡು ನಗುತ್ತ ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿ :

“ನಿಮಗೆ ಬೇಜಾರಾಯ್ತೇ ಇಂದ್ರವೋರೇ ?” ಅಂದರು.

“ಬೇಜಾರೇನಿಲ್ಲ. ಒಂಥರ ವಿಸ್ಮಯ, ಅಚ್ಚರಿ, ಜಿಗುಪ್ಸೆ, ಕಳೆದುಹೋದ ಕಾಲ, ಒಡೆದ ಮುತ್ತು, ಸತ್ತುಹೋದ ಮನುಷ್ಯರು ಮತ್ತೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರಾರೆಯೇ ? ನೀವೂ ಹಾಗೇ ಬೇರೆ ಕೆಲಸ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡರೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ಮರೆಯುತ್ತೆ.”

ಅವರಾಗಲೇ ನಗುತ್ತಿದ್ದರು. “ನಿಮ್ಮ ಧೈರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಕೊಡಬೇಕು ತಾಯಿ.”

ಅವರೆಲ್ಲ ಕಲಕಲ ಮಾಡುತ್ತ ಒಳ ಬಂದರು. ಏನೂ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ ವೆಂಬಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದೆವು. ಅಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಚಿತ್ರದ ನಂಬರ್ ಹಾಕಿದ ಕೆಲಸವಾದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮನದಲ್ಲೇ ಮಗುಚಿ ಹಾಕಿದೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸಿಲ್ಲಿ ಕಾರಣಗಳಾಗಿ ಕಂಡಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಬಲ ಕಾರಣವೇನೋ ಇರಬೇಕು. ಅದನ್ನ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಎಂತಹವರೇ ಆಗಲಿ ನಮ್ಮ ತಪ್ಪು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಎರಡೂ ಕೈ ಕೂಡಿದರೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ. ನೋಡ ಎಂಬುದು ಯಾವತ್ತೂ ಮೋಸ. ಆದರೆ

ಅವರ ಮುಖ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಬಂದಾಗ ಮೊದಲಿಗೂ ಈಗ್ಯೂ ಅವರು ಅದೆಷ್ಟು ಬದಲಾಗಿಹ್ತಾರೆ. ಬಾಡಿದ ಮುಖ, ಎಳ್ಳು ಅಕ್ಕಿ ಬೆರೆಸಿಹಂಪೆ ಕಾಣುವ ಬಿಳಿ ಕರಿ ಕೂದಲುಗಳ ಒಂದಿಂಚು ಬೆಳೆದ ಕುರುಚಲು ಗಡ್ಡ, ಕಾಂತಿಹಿನ್ನೆ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸದಾ ಕೆಂಪುಗೊಡಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆದರಿದ ಕ್ರಾಪು. ಉಡುಗೈ-ಕೊಡಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಶ್ರದ್ಧೆಯೂ ಇಲ್ಲ ಗೆಳೆಯರೊಡನೆ, ನನ್ನೊಡನೆ ಸಲಿಗೆಯಿಲ್ಲದ ನಗುನಗುತ್ತ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತಟ್ಟನೆ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಮೌನ ತಾಳುನರು. ಇತ್ತೀಚಿನ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅವರು ಬಹಳ ಸುಖಾರಿಸಿ ದ್ದಾರೆಂಬ ಲೆಕ್ಕ ಇದು. ಬದಲಾಗದ್ದೆಂದರೆ ಅವರ ಹಣೆಯ ವಿಭೂತಿ, ಎಂಟಾಣೆಯಗಲದ ಕುಂಕುನು. ಅವರ ಈ ರಾಧಾಂತಕ್ಕೆ ಅವರ ಈ ಕುಂಕುನಾದ ಪಾತ್ರವೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಇತ್ತು. ಆ ವಿಷಯ ಅವರೇ ವಿವರಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು ಆ ವಿಷಯ ಹೇಳಿದಾಗ ನಾನು ಕೇಳಿದೆ :

“ಹೌದು, ದೇವಿಯ ಪ್ರಸಾದ. ಹುಬ್ಬಿನ ನಡುವೆ ಒಂದು ಬೊಟ್ಟು ಇಟ್ಟರೆ ಸಾಕು. ಅದೇನು ನೀವು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಇಡುತ್ತೀರಲ್ಲ?”

ಕೂಡಲೇ ಅವರು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಉದ್ದೇಗಕ್ಕೆ, ಆವೇಶಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದರು. ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಒರಟಾಗಿ ಅಂದರು :

“ತಾಯಿಯಾ, ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದರೆ ನನಗೆ ಸಹಿಸೋಲ್ಲ. ನಾನು ತನ್ನ, ಅಣ್ಣ ಪ್ರಭಾಕರಶಾಸ್ತ್ರಿ ದೇವೀಪ್ರಸಾದಕರು ಎಷ್ಟೇ ಅವಸರವಿದ್ದರೂ ಸ್ನಾನ, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ, ಗಾಯತ್ರಿ ಜಪ, ಧ್ಯಾನ ಮುಗಿಸದೆ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡೋದಿಲ್ಲ. ದೇವಿಪ್ರಸಾದವನ್ನ ಹಣೆಗೆ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳೋದು ನನ್ನ ತಂದೆ ಕಾಲದಿಂದ ಬಂದ ಪದ್ಧತಿ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಹಳಿದರೆ ನನಗೆ ಸಹಿಸೋಲ್ಲ. ನಾನು ಚಿತ್ರ ನಿರ್ದೇಶಕ ನನಗೆ ದಿಗ್ಗರ್ಜನ ಮಾಡುವ ವಳು ಆ ಜಗನ್ನಾತೆ. ಅವಳ ಪ್ರಸಾದ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋದು ನನ್ನ ರಕ್ಷಣೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸೋದಕ್ಕಲ್ಲ ಇಷ್ಟವಿದ್ದವರು ನನ್ನ ಮುಖ ನೋಡ ಬಹುದು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದವರು ಬಿಡಬಹುದು.”

ನನಗೆ ತಿಳಿದುಹೋಯಿತು ಈ ಆವೇಶವೂ ಒಂಟು ಬಗೆಯ ಪರ್ಬಲ್ಯವೆಂದು. ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದೆ :

"ಅದು ನಿಜ ಅನ್ನು ಊಟ, ತಿಂಡಿ, ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಕಲೆ ಇವೆಲ್ಲ ಅವರವರೆದು ಅವರಿಗೆ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ದೇವರು. ಅವರಿ ಸ್ವತಂತ್ರದ ಬಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಬಾಯಿ ಹಾಕಬಾರದು. ಎಲ್ಲರದೂ ಛಿನ್ನ ರುಚಿ "

ಅಂದಿಗೆ ಆ ಮಾತು ಮುಗಿದಿತ್ತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತಾಗ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಈಗ ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷದ ಕೆಳಗ ಹೇಗಿದ್ದರು ಎಂದು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡೆ ಬೆಳ್ಳಗಿನ ಪ್ಯಾಂಟು ಅರತೋಳಿನ ಶರಟು. ಬಿಳಿಯದೇ ಕ್ಯಾನ್‌ವಾಸ್‌ ಷೂಸು. ಕಾಲು ಚೀಲ, ನುಣ್ಣಿಗೆ ಪೇವ್ ಮಾಡಿದ ಮುಖ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಾಚಿದ ಸುರುಳಿ ಕೂದಲಿನ ಕ್ರಾಪು, ಸದಾ ಅರಳಿ ನಗುವ ಮುಖ ಷೂಟಿಂಗ್ ಇದ್ದಾಗ ವ್ಯಾಂಟಿನ ಬದಲು ಬಿಳಿಯ ನಿಕಾರ್, ಕೂಲಿಂಗ್ ಗ್ಲಾಸ್, ತಲೆಗೆ ಸ್ಪೋರ್ಟ್ಸ್ ಕ್ರಾಪು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ ಚಿತ್ರ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಅವರನ್ನು ಆರಂಟು ಬಾರಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಅವಾಗೆಲ್ಲ ಇದೇ ಉಡುಗೆ. ಮತ್ತೆ ಯಾವದೇ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸ್ಪಿಲ್ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಇದೇ ಉಡುಗೆ ಅವರದು

ಆ ಖಳೆ, ಆ ಗೆಲುವಿನ ಮುಖ ಈಗ ಇಲ್ಲ ಯಾವ ಯಾವ ಬಣ್ಣದ್ದೂ, ಪ್ಯಾಂಟು, ಪಾಯಿಜಾಮ, ಜುಬ್ಬು, ಅದರ ಮೇಲೆ ವೇಸ್ಟ್‌ಕೋಟು. ಬಟ್ಟೆ ಬರಿಯ ಕಡೆ ಅವರಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಗಮನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲಿಗೆ ಚಪ್ಪಲಿ. ಬದಲಾಗದೇ ನಿಂತದ್ದು ಅದೇ ದೇವಿ ಪ್ರಸಾದ, ವಿಭೂತಿ, ಅದು ಮೊದಲೂ ಇತ್ತು. ಈಗಲೂ ಇತ್ತು.

ಅವರು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಭೋಜನ ಸುಖ. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಹೇಳಿದ್ದುಂಟು.

"ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹಾಗೆ ಯಾರೂ ಸಾರು ಮಾಡೋದಿಲ್ಲ. ಕಾಫಿನೂ ಅಷ್ಟೆ. ನಿಮ್ಮ ಎಂ. ಟಿ. ಆರ್., ಆತೀಕ ಹೋಟೆಲ್‌ನೋರೂ ಮಾಡೋಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ಸೊಗಸಾದ ಕಾಫಿ ಮಾಡ್ತಾರೆ."

ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರದ ತೀರ್ಪುಗಾರರಾಗಿಬಂದಾಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನು ತಿದ್ದರು. ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ತಿಂಡಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದು ಪಠಗೆ ಬಹಳ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗು

ತ್ತಿತ್ತು. ಹಿಂದಿನ ಸಾಲಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ, ಈಶ್ವರ ದೈತೋಟ, ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ.

“ನೋಡಿ, ಇಷ್ಟೊಂದು ತಿಂಡಿ ನನಗೆ ಜಾಸ್ತಿ. ನಾನಿನ್ನೂ ಕೈಲಿ ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲ ನೀವು ಯಾರಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ತಗೊಳ್ಳಿ.”

ಬಾಕಿಯವರು “ಇದೇ ಜಾಸ್ತಿ ನಮಗೆ” ಅಂದರೂ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಮಾತ್ರ :

“ನಿಮಗೆ ತೀರಾ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ನನಗೆ ಹಾಕಿ ತಾಯಿ. ಹೇಗೂ ನನ್ನ ಊಟ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೇ” ಅಂದರು. ನಾನು ನನಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟನ್ನ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಬಾಕಿಯವರನ್ನ ಅವರಿಗೆ ಹಾಕಿದೆ

“ಎಲ್ಲಾ ನನಗೇ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟಿರಲ್ಲ ತಾಯಿ” ಎಂದರು.

“ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ, ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೊಂದಿದೆ” ಎಂದು ತನ್ನ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಬಂದೆ. ಸರೋಜಾದೇವಿ ಸೇರಿದಷ್ಟನ್ನು ತಿಂದು ಮಿಕ್ಕದನ್ನು ತಟ್ಟಿಯಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು. ಮರುದಿನ ತಿಂಡಿ ಕೊಟ್ಟವರಿಗೇ ಹೇಳಿದೆ :

“ನನಗೆ ಇದು ತುಂಬಾ ಜಾಸ್ತಿ. ಹಿಂದುಗಡೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಹಾಕಿ. ನನಗೆ ಇಷ್ಟು ಸಾಕು.” ಅವರು ಹಾಗೇ ಮಾಡಿದರು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಹಾಕಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಕಾಫಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಒಂದು ದಿನ ಅವರಂದರು :

“ಏನಂದರೂ ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮಾಡೋ ಕಾಫಿ ಸಮಾನ ಎಲ್ಲೂ ಬರೋದಿಲ್ಲ.”

ನಾನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನಕ್ಕೆ :

“ಯಾಕೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣೋರೆ ನಾನು ಮದ್ರಾಸಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನಿಮ್ಮನೆಲಿ ಕಾಫಿ ಕುಡೀಲಿಲ್ಲವೇ ? ಭರ್ಜರಿ ಊಟ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೇ ? ಸಾರು, ಬಿಸಿಬೇಕೆ ಭಾತು ನೀವೇ ಬಡಿಸಿದಿರಲ್ಲ” ಅಂದೆ.

ಅವರು ಮರೆತಂತಿತ್ತು. “ಹಾಂ, ಹೌದು ತಾಯಿ....ನನಗೆ ಮರೆತು ಹೋಗಿತ್ತು” ಅಂದರು. ಅವರು ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ದೂರ ಎದ್ದರೂ ಕುಟುಂಬ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಬಹಳ ಅವರಿಗೆ. ಮಕ್ಕಳೊಂದರೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ ಮಡದಿ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚು. ಆದರೆ ಈಗ ಅವರ ಮನಸ್ಸೇ ಅವರಿಗೆ ಕುಕ್ಕು

ತ್ತಿತ್ತೇನೋ. ನಾನು ನನ್ನ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಎರವಾದೆನೆಂದು, ತಾನು ತಪ್ಪು ತಪ್ಪನೆಂದು ಅವರೇ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವರು.

ಮರುದಿನವೇ ಇರಬೇಕು. ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಮುಗಿದಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರೂ ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಾನು-ಸರೋಜಾದೇವಿ ಆಗ ತಾನೇ ನಡೆದ ಚಿತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಏನೋ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಾನು ಸಹಜವಾಗಿಯಾದರೂ ತಮಾಷೆಯಾಗಿ, ಏನೋ ಹೇಳಿದೆ. ಸರೋಜಾದೇವಿ ಬಿದ್ದು ಬಿದ್ದು ನಗ ತೊಡಗಿದರು. ನಾನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದೆ, ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಕೇಳಿದರು.

“ಏನದು ಗುಟ್ಟು ? ಅಷ್ಟು ನಗುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ?” ನಾನು ಹಿಂದೆ ತಿರುಗದೆ ಹೇಳಿದೆ.

“ಗುಟ್ಟೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಏನೋ ನಮ್ಮ ಹೆಂಗಸರ ವಿಷಯ. ಗಂಡಸರಿಗೆ ಹೇಳುವಂಥಾದ್ದಲ್ಲ. ಏನೋ ಹಳೆಯ ಗಾದೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ನಗ್ತಾ ಇದಾರೆ ಇವರು.”

ಸರೋಜಾದೇವಿ ಕತ್ತು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಬೋಗಸೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿ ನಗು ತಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಅವರ ಮುಖವೆಲ್ಲಾ ಕೆಂಪಾಯಿತು. ಮುಖ ಮೇಲೆತ್ತಿದರೆ ಮತ್ತೆ ನಗು ಕೂಡಲೇ ನಾನು ಗಂಭೀರ ಮುಖವಾಡಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದೆ. ಜಾತಿಯವರು ನಿಸ್ಸಂದವಾಗಿ ಕೂತಿದ್ದರು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಮುಖ ಮಾತ್ರ ಹೀರಿಟ್ಟಂತಾಗಿತ್ತು. ವೆಚ್ಚಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಸರೋಜಾದೇವಿ ಹೇಳಿಕೇಳಿ ಅಭಿನೇತ್ರಿ. ಕೂಡಲೇ ಏನೂ ನಡೆದಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಮುಖ ಗಂಭೀರ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಮತ್ತೆ ಚಿತ್ರ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯ್ತು. ಈಗ ನಾವು ತೀರ್ಪು ಗಾರರಾದುದರಿಂದ ಚಿತ್ರದ ಕಡೆಗೆ ಪೂರ್ಣ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತಂತೆ ನಾನು ಸರೋಜಾದೇವಿ ಕಲಕಲಮಾಡುತ್ತ ಹೊರ ಬಂದೆವು. ಮತ್ತೆ ಕಳೆದ ಮಾತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಏನಾದರೂ ಕೇಳಬಹುದು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಅವರು ಏನೂ ಕೇಳಿ ರಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾವಾಡಿದ ಮಾತು ಅವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದೂ ಅಲ್ಲ.

ಮರುದಿನ ಮೊದಲ ಚಿತ್ರ ‘ಧರ್ಮ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿತು’ ಬಯ್ಯದು. ಅಂದು ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೇಳಿದೆ :

“ಪುಟ್ಟಣ್ಣೋರೇ, ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಮಾತು ತೆಲುಗು. ನಿಮಗೆ ತೆಲುಗು, ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳ, ಹಿಂದಿ, ಕನ್ನಡ, ಇಂಗ್ಲೀಷು ಎಲ್ಲಾ ಬರುತ್ತೆ. ಆದರೆ ನೀವು ತೆಲುಗು, ತಮಿಳು ಚಿತ್ರ ಯಾಕೆ ದೈರೆಕ್ಟ್ ಮಾಡಿಲ್ಲ?”

“ನಮ್ಮ ಮನೆ ಮಾತು ತೆಲುಗು ಹೌದು. ನಾವು ಮುರುಕನಾಡು ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು. ಆದರೆ ನಾವು ಅಂಧ್ರದವರಲ್ಲ. ನಾವು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನವರೇ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಐಯ್ಯಂಗಾರ್ಯ, ಅಯ್ಯರು ಎಲ್ಲಾ ಮದ್ರಾಸಿನವರೇನಲ್ಲ. ಇಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದವರಿದ್ದಾರೆ. ಮನೆ ಮಾತು ತಮಿಳು ಅಷ್ಟೇ. ಓದು ಬರಹ ಎಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡ-ಇಂಗ್ಲೀಷು ನಿಮ್ಮ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಐಯ್ಯಂಗಾರ್ಯ, ಐಯ್ಯರು, ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ಎಷ್ಟು ಜನ ಇದಾರೆ ಅದ್ರೆ ಅವರೆಲ್ಲ ಬರೆಯೋದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ. ನಾನು ಒಂದೆರಡು ತೆಗೆದೆ. ಯಾಕೋ ನನಗದು ಆಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳ್ಳನೋಡ ತೆಲುಗು, ಬೆಕ್ಕಿನ ಕಣ್ಣು ಮಲೆಯಾಳ ತೆಗೆದೆ. ನನಗೇ ಸರಿ ಎನಿಸಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಕನ್ನಡವೇ ಸರಿ ನನ್ನ ಗುರುಗಳು ಬಿ. ಆರ್. ಪಂತುಲು ನಮ್ಮವರೇ. ಆದರೆ ಅವರು ತೆಗೆದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರವೇ. ಅದರಿಂದ ನನಗೆ ಕನ್ನಡದ ಹುಚ್ಚು.”

“ಬರೀ ಹುಚ್ಚೇನು ಬಂತು. ಕನ್ನಡದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಕೃತಿ, ನಿಸರ್ಗ ಸ್ಥಾವರಗಳೆಲ್ಲ ನಿಮಗೆ ಮೆಚ್ಚು ನಿಮ್ಮ ಚಿತ್ರಗಳ ಹಾಡು, ರಾಗ ಸಂಯೋಜನೆ, ನೃತ್ಯ, ಕಲಾವಿದರು, ಚಿತ್ರಕಥೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡತನವೇ ತುಂಬಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೆ ಸಂಪಾದನೆ ಕಡಿವೆ. ಆ ಮಾತು ನಿಜ. ನಾನು ಮದ್ರಾಸಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನೀವು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನೆನಪಿದೆ” ಅಂದೆ. ಅವರು ತಟ್ಟನೆ ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದರು. ವ್ಯಾಸು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿತ್ತು. “ಬತ್ತೀಸಿ” ಎಂದು ನಾನು ಮನೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲೇರಿದೆ.

ನಾನು ಮೆಟ್ಟಲೇರುವಾಗ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ 'ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಏನು ಹೇಳಿದ್ದೆ' ಎಂದು ಅವರು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿತ್ತು ಅವರ ಮುಖ. ವ್ಯಾಸನ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ನನ್ನತ್ತಲೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು ಆ ಗಳಿಗೆಗೆ ನನಗೆ ಅವರ ಮುಖ ನೋಡಿ 'ಸಾಪ' ಅನಿಸಿತು. ನಾನೇನೋ ಅರ್ಥಬರ್ಷ ಮಾತಾಡಿ ಇಳಿದು ಬಂದೆ ಅವರು ಏನು ಅಪಾರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೋ ಎನೋ. ನಾಳೆ ಕೇಳಿಯೇ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ವಿಷಯ ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ನಗು ಬರಬಹುದು-ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಊಟಮಾಡಿ ಅಂದಿನ ನಂಬರು ಹಾಕಿ ಮಂಜದ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿದೆ.

ಆಗ ಹೇಗಿದ್ದರು ಮನುಷ್ಯ. ನೆನಪಿನ ಸುರುಳಿ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಡಗಿತು. 'ಗೆಜ್ಜೆಪೂಜೆ' ಚಿತ್ರ ಬಂದು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದಿತ್ತೇನೋ. ಕನ್ನಡದವರು 'ಗೆಜ್ಜೆಪೂಜೆ' ಕಲಾವಿದರಿಗೆಲ್ಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ನನ್ನ ವಿನಃ ನನಗೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಅನಿಸದಿದ್ದರೂ ನಾಡಿನ ನಾಣಾ ಮೂಲೆಗಳಿಂದ 'ಪ್ರಜಾವಾಣಿ'ಗೆ, ನನಗೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನಾಂತಕ ಪತ್ರಗಳು ಬಂದಿದ್ದವು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಎಂಟುಕೆ 'ಈ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೇನೂ ತಿಳಿಯದು' ಎಂದು.

'ಪ್ರಜಾವಾಣಿ' ಯ ಮೂಲಕವೂ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಅದು ಚಿತ್ರರಂಗ ದಲ್ಲಷ್ಟು ಕೋಲಾಹಲ ಮಾಡಿತು. ನಾನು ಮೌನ ತಳೆದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಪ್ಪೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದಿನ ವರ್ಷವೇ ಮದ್ರಾಸಿನ ಚಿತ್ರರಸಿಕರ ಸಂಘ ದವರು ನಾಲ್ಕಾರು ಛಾಪೆಗಳ ಉತ್ತಮ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ, ಅದರಲ್ಲಿನ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇವೆಂದು ಪ್ರಜಾರಸಿಕರೊಡನೆ ಹಿಂದೆಯೇ ನೆಟಿ, ನಿರ್ಮಾಪಕ ಶಿವರಾಂ ಅವರಿಂದ ನನಗೊಂದು ಪತ್ರ ಬಂದಿತ್ತು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಚಿತ್ರರಸಿಕರ ಸಂಘದ ಆಹ್ವಾನಪತ್ರಕೆಯೂ ಬಂದಿತ್ತು ಶಿವರಾಂರವರು 'ಇಂಥ ದಿನ ನೀವು ಬರಬೇಕು. ನಿಮಗೆ ಉಳಿಯುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿ'

ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದರು. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಇನ್ನೂ ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳಿತ್ತು. ಹೋಗಲೋ ಬೇಡವೋ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ಕಿರಿಯ ಮಗ ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಹುಡುಗ ಅವನು.

“ಹೋಗಿ ಬರೋಣವ್ವು, ಬಹಳ ದೂರವೂ ಇಲ್ಲ. ಮದ್ರಾಸನ್ನು ನೋಡಿದ ಹಾಗೂ ಆಗುತ್ತೆ” ಎಂದ. ಅವನ ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬ ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದವನು ಒಂದು ರೂಮು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅವನ ರೂಮಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಆಯ್ಕೆ ಎಂಬ ಆಸೆ ಅವನಿಗೆ. ಸರಿ, ನಾನು ಮದ್ರಾಸಿಗೆ ಶಿವರಾಂ ಅವರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಹಾಕಿದೆ. “ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಸಂಜೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ತಲುಪ್ತೇನೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾದ ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು. ನನ್ನ ಮಗನೂ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯನಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದಾಯಿತು ಮೂರು ದಿನಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ರಿಜರ್ವೇಷನ್ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ನನ್ನ ಮಗ. ನನಗೆ ಬಸ್ಸಿನ ಪ್ರಯಾಣ ಅಷ್ಟಕಷ್ಟ. ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿದ್ದು ಎರಡು ದಿನಕ್ಕೆ ನೊದಲೇ ರಾಮನಾಥನ್‌ರವರಿಂದ ಪತ್ರ ಬಂತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಪತ್ರ.

“ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಕಾರು ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಬನ್ನಿ. ಮತ್ತೆಲ್ಲ ಮೊಖ್ತಾ.” ಮತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯವಾಯಿತು ಕಾರಣ ಆ ಮೊದಲು ನಾನು ಮದ್ರಾಸಿಗೆ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಎರಡು ದಿನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟೇ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಬಟ್ಟೆ. ಒಂದು ಪುಟ್ಟ್ಲ ಸೂಟ್‌ಕೇಸ್ ಹಿಡಿದು ಹೊರಟೆವು. ನಾಲ್ಕೈದು ಗಂಟೆಗಳ ಸುಖ ಪ್ರಯಾಣ ಸಂಜೆ ಆರು ಗಂಟೆಗೆ ಮದ್ರಾಸ್ ತಲೆದಿವು ‘ರಾಮನಾಥನ್‌ರವರ ಕಾರನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಹುಡುಕೋದು?’ ಎಂದು ನಾವು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ರೈಲಿನ ಚಾಗಿಲ ಎದುರಿಗೆ ನನ್ನ ಮಗನ ಗೆಳೆಯ ಮತ್ತು ರಾಮನಾಥನ್‌ರ ಕಾರಿನ ಡ್ರೈವರ್ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದರು. ನನಗೆ ಡ್ರೈವರ್ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ಮಗನ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಬಲ್ಲೆ. ಆರೇಳು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವನು ನಾವು ಕೆಳಗಿಳಿಯುವ ಮುನ್ನವೇ ಜನರೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತಾತ.

“ತಾವು ಎಂ.ಕೆ. ಇಂದಿರಾರವರಲ್ಲವೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ನನಗೆ ಅಚ್ಚರ್ಯವಾಯ್ತು. ಈ ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮಾತು ಎಷ್ಟು ಹ್ಲಾಪಿ

ಕೊಂಡರೂ ಆತನನ್ನು ಹಿಂದೆ ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ ಅನಿಸಿಲ್ಲ. ಈಗ ಸೇರ
ವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ :

“ಹೌದು. ಆದರೆ ನೀವು ಯಾರೆಂಬುದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ” ಆತ
ನಕ್ಕ.

“ನಾನು ರಾಮನಾಥನ್‌ರವರ ಡ್ರೈವರ್. ಕಾರು ತಂದಿದ್ದೇನೆ.
ಹೋಗೋಣ ಬನ್ನಿ. ಲಗೇಜ್ ಕೊಡಿ” ಎಂದ.

“ಲಗೇಜ್ ಒಂದೇ ಸೂಟ್‌ಕೇಸ್, ಸರಿ. ನೀವು ಯಾವಾಗ ನನ್ನ
ನೋಡಿದ್ದಿ ? ನನಗೆ ನೆನಪಿಲ್ಲ.”

“ನಾನು ಮೊದಲು ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ ರಾಮನಾಥನ್‌ರವರ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ
‘ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ’ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ನೀವೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ತೆಗೆಸಿದ ಎರಡು ಫೋಟೋ
ಇದೆ. ಯಜಮಾನನು ಫೋಟೋದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದರು.
‘ಇವರು ಬತ್ತಾರೆ ; ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿ ಕರಕೊಂಡ್ಬಾ’ ಅಂತ. ಅದರಿಂದ
ಗೊತ್ತಾಯ್ತು. ಬನ್ನಿ ಹೋಗೋಣ”—ಎಂದು ಆ ಜನ ಜಂಗಳಿಯಲ್ಲಿ
ಹುಡುಗರಿಬ್ಬರೂ ಈ ಲೋಕವನ್ನೇ ಮರೆತಿದ್ದರು. ಅಂತೂ ಬಂದು ಕಾರನ್ನೇ
ರಿದೆ ನಂತರ ಹೇಳಿದೆ.

“ಇವನು ನಮ್ಮ ಹುಡುಗನ ಸ್ನೇಹಿತ. ಊರೊಳಗೆ ಹೋಗುವವರೆಗೆ
ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಬರಬಹುದಲ್ಲ.”

“ಓ ಬಲ್ಲಿ, ಆದಕ್ಕೇನಂತೆ. ಹತ್ತಿ ಸ್ವಾಮಿ” ಅಂದ ಡ್ರೈವರ್. ಮತ್ತೆ
ಕಾಲು ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರು ಮದ್ರಾಸಿನ ಉಡ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ಸ್ ಹೋಟೆಲಿನ
ಕಾಂಪೌಂಡಿನ ಒಳಗೆ ಹೋಯಿತು. ನನಗೆ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿ ಕೇಳಿದೆ :

“ಇದೇನಪ್ಪಾ, ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಬಂದ್ರಲ್ಲಾ ?”

“ನಿಮಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಡಬಲ್ ಕಾಟ್ ರೂಂ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ಇರ
ಬೇಕಂತೆ ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತುಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಬತ್ತಾರಂತೆ” ಎಂದ.

ನನಗೆ ಅನುಮಾನವಾಯ್ತು. ನಾನು ಅವರ ಮನೆಲಿ ಉಳಿಯೋದು
ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ, ಆದಕ್ಕೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿದಾರೆ. ದೊಡ್ಡ ಹೋಟೆಲು.
ನಾನು ಸಾಕಷ್ಟು ದುಡ್ಡು ತಂದಿದ್ದೆನಾದರೂ ಎರಡು ರಾತ್ರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಭಾರ್ಜು
ಬೀಳುತ್ತೋ ?—ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಡ್ರೈವರ್‌ನ ಹಿಂದೆ ನಡೆದೆ. ಆತನೇ

ಕೂಮಿನ ಬೀಗದ ಕೈ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರೂಮಿನ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದ. ಬಹಳ
ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಏರ್‌ಕಂಡೀಷನ್ ರೂಂ. ಫೋನ್ ಬೆಡ್‌ದಿನ ಡಬಲ್ ಕಾಚ್
ಅಟಾಚ್‌ಡ್ ಬಾತ್ ರೂಂ. ಫೋನು ಎಲ್ಲಾ ಸೌಕರ್ಯವಿತ್ತು. ಡ್ರೈವರ್
ಅಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿ ತಿಳಿಸಿ

“ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಬರ್ರಾರೆ ಯಜಮಾನನು. ನಾನು ಬರಲಾ ಕಾಫಿ-ಟಿಫನ್
ಬೇಕಾದ್ರೆ ಈ ನಂಬರಿಗೆ ಕಾಲ್ ಮಾಡಿ. ಸರ್ವರ್ ತಂದುಕೊಡ್ತಾನೆ” ಎಂದು
ಹೇಳಿ ಮುಂದಿನ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನಡೆದ. ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಬಹಳ
ಮುಸಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆರಾಮವಾಗಿ ಸೋಫಾದಲ್ಲಿ ಕೂತರು. ನಾನು ಮಗನಿಗೆ
ಹೇಳಿದೆ :

“ಬೊದಲು ಮೂರು ಕಾಫಿ ತರಿಸು ಕುಡಿದು ಸುದಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ”-
ಎಂದೆ.

ಫೋನ್ ಎತ್ತಿದ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷದಲ್ಲೇ ಬೇರರ್ ಕಾಫಿ ತಂದ. ಕಾಫಿ
ಕುಡಿದು ಮುಗಿಯುವುದರಲ್ಲೇ ಫೋನ್ ರಿಂಗ್ ಆಯಿತು. ಈಗ ನಮಗೆ
ಯಾರು ಫೋನ್ ಮಾಡಿರಬಹುದು ಎಂದು ಫೋನ್ ಎತ್ತಿದೆ. ಹಲೋ ಎನ್ನು
ವುದರೊಳಗೇ ಅತ್ತಕಡೆಯಿಂದ ಮಾತು ಬಂತು :

“ಹಲೋ ಇಂದಿರವ್ವೋರೆ. ನಾನು ರಾಮನಾಥನ್ ಏರೋಡ್ರಂನಿಂದ
ಮಾತಾಡ್ತಿದ್ದೀನಿ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಣ ಸುಖವಾಗಿತ್ತೆ? ಹೋಟೆಲ್ ಸೌಕರ್ಯ
ವಾಗಿದೆಯೇ?” ಅಂದರು.

“ಎಲ್ಲಾ ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರೋಣವೆಂದಿದ್ದೆ.
ಯಾಕೆ ನಮ್ಮನ್ನ ಹೋಟೆಲಿಗೆ ತಂದು ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟಿರಿ?”

“ಹಾಗೆಲ್ಲ ಮೇಡಂ. ನಿಮಗೆ ಪ್ರಯಾಣದ ಆಯಾಸವಾಗಿರುತ್ತೆ. ನಮ್ಮ
ಮನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಕ್ಕದು. ನೀವು ಈ ರಾತ್ರಿ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಊಟಮಾಡಿ
ಆರಾಮವಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿ ಸುದಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎಂಟೊವರೆಗೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ
ಡ್ರೈವರ್ ಕಾರು ತರುತ್ತಾನೆ. ನೀವು ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ
ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆವರೆಗೆ ಸುತ್ತಿ ಬನ್ನಿ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟ ನಮ್ಮ ಮನೇಲಿ.
ಫಂಟ್ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಫಾಳೆ

ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹೋಟೆಲಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಆರು ಗಂಟೆಗೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ.”

“ನಿಮ್ಮ ಡ್ರೈವರ್ ಹೇಳಿದ್ದು. ಈಗ ಯಜಮಾನನು ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಬರ್ತಾರೆಂತ. ಈಗ ನೀವು ಫೋನಿನಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಯಾದಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀರಲ್ಲ ”

“ಬರೋಣಾಂತಿದ್ದೆ. ಈಗ ನಾನು ಅರ್ಜೆಂಟಾಗಿ ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ಹೊರಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷದಲ್ಲೇ ಪ್ಲೇನ್ ಹತ್ತುತ್ತೇನೆ. ತಪ್ಪು ತಿಳಿಸೋಬೇಡಿ. ನಿಮಗೆ ಏನೂ ತೊಂದರೆಯಾಗದ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಎರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.”

“ಅದು ಸರಿ. ನಾಳೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಿದೆಯಲ್ಲ. ನೀವು ಇರುವುದಿಲ್ಲವೇ ?”

“ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಶಿವರಾಂ ‘ಸಿಪಾಯಿ ರಾಮು’ ಪೂಟಿಂಗಿಗಾಗಿ ಪಾಂಬಲ್ ಕಣಿವೆಗೆ ಹೋಗಿ ಆಗಲೆ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಾಯ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಪೂಟಿಂಗ್ ಮುಗಿತಂತೆ. ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಊರಿಗೆ ಬರ್ತಾನೆ. ಅವನೇ ತಗೋತಾನೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ. ಅಲ್ಲೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ, ಕಲ್ಪನಾ ಇದ್ದಾರೆಲ್ಲ, ಅವರೇ ಯಾರಾದರೂ ತಗೋಬಹುದು. ನಾಳೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟ ನಮ್ಮ ಮನೆಲೆ ನೆಸಹಿರಲಿ. ಈ ಬಾರಿ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಭೇಟಿಯಾಗಲಾಗಲಿಲ್ಲ ಬೇಸರಪಡಬೇಡಿ.”

“ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ಬಿಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸ ನೂರು ಹೊರಡಿ ಒಳ್ಳೆಯದು.”

“ನಾಡಿದ್ದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಡ್ರೈವರ್ ನಿಮಗೆ ಟೆಕೆಟ್ ತೆಗೆದು ಟ್ರೈನಿಗೆ ಕೂರಿಸಿ ಬರ್ತಾನೆ. ಆಶಂಕಪಡಬೇಡಿ. ಮನೆಲೆ ನನ್ನ ಮಿಸೆಸ್ ಇದ್ದಾಳೆ ಬರಲಾ ?” ಎಂದರು.

“ನನ್ನಿಂದ ನಿಮಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಯ್ತು, ಹೊರಡಿ” ಅಂದೆ

“ನಿಮಗೆ ತೊಂದರೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲ ಮಾಮೂಲಿ ನೆಮಸ್ಕಾರ್— ಎಂದು ಫೋನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟರು. ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರಿಗೆ ವಿಷಯ ಎಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಹೇಳಿಕೇಳಿ ಹುಡುಗರು. ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಖುಷಿ. ನಮ್ಮ ಹುಡುಗನ ಗೆಳೆಯ ಹೇಳಿದ “ನಾಳೆ ಒಂದು ದಿನ ರಜೆ ಹಾಕಿ ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆಗೇ ಇರೋಣಿ. ಅದರಿಂದ ಊಟ-ತಂದಿಗೆ ಇರೋಲ್ಲ” ಎಂದ.

ಅಂತೂ ಏಳೂವರೆವರೆಗೂ ಇದ್ದು ಅವನು ತನ್ನ ರೂಮಿಗೆ ಹೋದ. ನಾವು ಮಂಚದ ಮೇಲೆರುಳಿ ಸುದಾರಿಸಿಕೊಂಡು. ಎಂಟು ಗಂಟೆಗೆ ಊಟ ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಊಟ ಮಾಡಿ ಹಾಲು ಕುಡಿದು ಮಲಗಿದ್ದೊಂದೇ ಗೊತ್ತು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಆರು ಗಂಟೆಗೆ ಎಚ್ಚರ. ಸರಸರನೆ ಸ್ನಾನ-ತಿಂಡಿ ಮುಗಿಸಿ ತಯಾರಾಗಿ ಕುಳಿತೆವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಕಾರು ಬಂದಿತ್ತು.

ಎಂಟೂವರೆಗೆಲ್ಲ ಹೋಟೆಲಿನಿಂದ ಹೊರಟೆವು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಆ ಹುಡುಗನೂ ಬಂದಿದ್ದ ಡ್ರೈವರ್ ಕೇಳಿದ:

“ನೊವಲು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣಾ ತಾಯಿ?” ಇದ್ದ ವಿಷಯ ಹೇಳಿದ:

“ನಾನು ಮದ್ರಾಸಿಗೆ ಬಂದಿರೋದು. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡುವಂಥಾದ್ದು ಏನಿದೆಯೋ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಗೆ ಹೋದರೆ ಸಾಕು. ಅಷ್ಟರವರೆಗೆ ಹೀಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿರುಗೋದು”

ಆ ಹುಡುಗ ಹೇಳಿದ.

“ಪಾರ್ಥಸಾರಥಿ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಮೋರ್‌ಮಾರೈಟ್, ಬೀಚು ಎಲ್ಲಾ ನೋಡ್ಬೊದಲ್ಲ.”

ನಾನೇನೋ ಏಳು ಸಮುದ್ರ ನೋಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮಗ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನೇನೋ ಬಹಳ ತಿರುಗಿದವಳು. ನನ್ನ ಮಗ ಸಾಲಾರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡಿದ್ದ ಮತ್ತೆಲ್ಲ ನೋಡಿದ್ದು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ. ಬೀಚು ನೋಡಲು ಸಂಜೆಯೇ ಚಂದ. ಆದರೆ ಸಂಜೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಿತ್ತಲ್ಲ. ಆ ಉತ್ಸಾಹಿ ಹುಡುಗರಿಗಾಗಿ ನಾನು ಒಪ್ಪಿದೆ.

ನೊವಲು ದೇವಸ್ಥಾನ, ನಂಶರ ಬೀಚು, ಆಮೇಲೆ ಮೋರ್‌ಮಾರೈಟ್. ಬೀಚಿಗೆ ನಾವು ಹೋಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಒಂಬತ್ತೂವರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ನೋಡ ಕವಿದ ವಾತಾವರಣ. ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಖೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಮುದ್ರ ತೀರ ನಿರ್ಜನ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಅಂಗಡಿಗಳು. ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ಅಲ್ಲಿದ್ದು ನಂಶರ ಮೋರ್‌ಮಾರೈಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸುಲಭದ ವ್ಯಾನಿಟಿ ಬ್ಯಾಗನ್ನು ಖರೀದಿಸಿದೆ. ಆದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಲಭದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಾ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳೇ. ಕನ್ನಡ ಮಾತಾಡಲು ಬಂದರೂ ತಮಿಳಿನಲ್ಲೇ ಮಾತಾಡುವುದು ಅಲ್ಲಿಯ ಜನ ಅಂಥ ಭಾಷಾಭಿಮಾನಿಗಳು. ನಾವು

ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ, ಅವರು ತಮಿಳಿನಲ್ಲೇ. ಅಂತೂ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಗೆ ರಾಮ ನಾಥನ್ ರವರ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆವು. ಆ ಹುಡುಗ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಇಳಿದು, “ಸಂಜೆ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಬರ್ತೀನಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟಿದ್ದ.

“ಒನ್ನಿ” ಎಂದು ನಗೆನೋಗದೊಡನೆ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು ರಾಮನಾಥನ್ ರವರ ಪತ್ನಿ.

ನಾವು ಹಾಲಿನ ಸೋಫಾದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತೆವು. ನಾನು ಮನೆ ನೋಡಿದೆ. ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಕ್ಕದೇ. ಎರಡು ರೂಮು, ಹಾಲು, ಊಟದ ಮನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಒಂದು ರೂಮು ಆಫೀಸು. ಇನ್ನೊಂದು ಬೆಡ್ ರೂಂ. ರಾಮನಾಥನ್ ರವರ ಪತ್ನಿ ಶರಬತ್ತು ತಂದುಕೊಡುತ್ತ.

“ನಿನ್ನೆ ಸಂಜೆ ಬಂದಿರಂತೆ. ಅವರು ನಿನ್ನೆ ಸಂಜೆನೆ ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ಹೋದರು. ಐದು ನಿಮಿಷ ಬಿಟ್ಟು ಊಟ ಮಾಡೋಣ” ಅಂದರು.

“ಈಗ ಯಾಕೆ ಶರಬತ್ತು ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಸೆಖೆ ಅಂತಾರೆ. ನೆನ್ನೆ ಯಿಂದ ತಂಪಾಗಿಯೇ ಇದೆ” ಅಂದೆ.

“ಹೌದು ಇಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಸೆಖೆಯೇ. ಅದೇನೋ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ನೆನ್ನೆ ಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ತಣ್ಣಗಿದೆ” ಎಂದು ಒಳಗೆ ಹೋದರು. ಆಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಂ ರವರು ಸ್ನಾನದ ಮನೆಯಿಂದ ಟವಲು ಸುತ್ತಿ ಹೊರಬಂದು ದೇವರ ಮನೆ ಹೊಕ್ಕರು ಅವರೆಲ್ಲ ದೈವಭಕ್ತರು ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷದ ನಂತರ ಹೊರ ಬರುವಾಗ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿಭೂತಿ, ಕುಂಕುಮ ಎರಡೂ ಇತ್ತು.

“ಈಗ ಬಂದೆ” ಎನ್ನುತ್ತ ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಂಜೆ, ಬನಿಯನ್ ಫರಸಿ ಹೊರ ಬಂದು.

“ನಮಸ್ಕಾರ ಏನು ಇಷ್ಟು ಅಪರೂಪ ಯಾವಾಗ ಬಂದ್ವಿ?” ಎಂದರು.

ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ನಾನು ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾದೆ. ನಂತರ ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದೆ

“ಯಾಕೆ ನಿಮಗೆ ಮರೆತೇಹೋಯ್ತೆ. ನೀನೇ ಕಾಗದ ಬರೆದಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಈಗ ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಚಿತ್ರ ರಸಿಕರ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಬನ್ನೀಂತ ” ಅವರು ನಗುತ್ತ ಹಣೆ ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡರು.

“ಏನಾಗಿ ನನಗೆ ಮರೆತೇಹೋಗಿತ್ತು. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಯಾವತ್ತು ?”

“ಇದೀಗ ಸರಿಯಾಯ್ತು. ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣ ನಮ್ಮನ್ನ ಉಡ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ಸ್ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನೆನ್ನೆ ಸಂಜೆ ಅವರು ಏರೋಡ್ರೋನಿಂದ ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಫೋನ್ ಮಾಡಿದ್ದು. ನಾವು ಬಂದದ್ದು ಅರು ಗಂಟೆಗೆ. ಅವರು ಹೊರಟದ್ದು ಏಳು ಗಂಟೆಗೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಪರ ಭೇಟಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದಿದೆ. ಅವರು ‘ನೀವು ಆರಾಮವಾಗಿ ಮನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಕ್ಕದು ಶಿವರಾಂ ಚಂಬಲ್ ಕಡೆವೆಯಿಂದ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬರ್ರಾನೆ. ನಾಳೆ ಸಂಜೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಕೆ ಅವನೇ ಬರ್ರಾನೆ. ಇವತ್ತು ಊಟ ಏನು ಮನೇದು ಸಂಜೆ ಊಟ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಮನೆಯದು- ಎಂದು ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯ ಕ್ರಮ ಹಾಕಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನಾಳೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬೆಂಗಳೂರು ರೈಲು ಹತ್ತೋದು” ಅಂದೆ

“ಹದಿನೈದು ದಿನದಿಂದ ಆ ಚಂಬಲ್ ಕಡೆವೆಲಿ ಅಲ್ಲು ಅಲ್ಲು ಸಾಕಾ ಗೊಡ್ಡಿಯು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಡ್ಡೀನೆ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬಂದದ್ದು ಕ್ರೈನಲ್ಲಿ. ಸಾಕಾಗೋಗಿದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದೂ ನೆನಪಿಲ್ಲ” ಅಂದರು

“ಹೋಗಲಿ, ಈಗ ಊಟ ಮಾಡಿ ಐದು ಗಂಟೆವರೆಗೂ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತಗೊಂಡು ಬನ್ನಿ. ಊಟವಾದ ಕೂಡಲೇ ನಾವೂ ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಹೋಗ್ತೀವಿ- ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಮಲಗಿ ಆಮೇಲೆ ತಯಾರಾಗೋದು ”

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆ ಬಂತು. ಡೈನಿಂಗ್ ಟೇಬಲ್ ಮೇಲೆ ಕುಡಿ ಬಾಳೆ ಎಲೆ ಹಾಕಿದ್ದರು. ಅಡಿಗೆಗೊಬ್ಬರು ಹೆಂಗಸರಿದ್ದರು. ಬಡಿಸಿದ್ದು ಕಲಾವತಿಯವರೇ ಚಿತ್ರಾನ್ನ ಸಾಯಸದ ಅಡಿಗೆ.

“ಇದೇನು ವಿಶೇಷ. ಸಾಯಸ ಮಾಡಿಸಿದ್ದೀರಲ್ಲ ?” ಎಂದು ಕಲಾವತಿಯವರನ್ನ ಕೇಳಿದೆ. “ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ವಿಶೇಷ-ಸಶೇಷವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಏನಾದರೂ ತಿನ್ನ ಬೇಕು ಅನ್ನಿಸಿದಾಗ ಮಾಡಿಸೋದು, ತಿನ್ನೋದು. ಹಬ್ಬ ಹುಣ್ಣಿಮೆತನಕ ಕಾಯೋದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅಡಿಗೆ ಬದಲಾಗಬೇಕಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಮಾಡಿಸಿದೆ.”

ಅವರು ಸಹಜವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ ಎಲ್ಲಾ ಹಬ್ಬದಡಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದರು ಕೋಸುಬೂದಿ, ಸಲ್ಮ, ಮಜ್ಜೆಗೆ ಹುಳಿ, ಚಿತ್ರಾನ್ನ ಇತ್ಯಾದಿ. ಮುಕ್ತೆ ನಾಸು

ಜಾರ್ಜಿಸಲಿಲ್ಲ. ಊಟ ಮುಗಿದು ತಾಂಬೂಲ ಬಂತು ನಾನು ಕಲಾಪತಿ ಯಪರಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ :

“ನೀವು ಊಟ ಮಾಡಿ. ಅಲ್ಲಿ ತನಕ ನಾನು ಕೂರ್ತೀನಿ.”

“ಎಲಡಿಕೆ ಹಾಕೊಳ್ಳಿ ಬಂದೆ” ಎಂದು ಅವರು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂತರು. ಶಿವರಾಂ ಅವರು ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೂರುತ್ತ, “ತಗೊಳ್ಳಿ ತಾಂಬೂಲ” ಅಂದರು.

ನಾನು ಸೋಫಾದಲ್ಲಿ ಕೂತು ತಾಂಬೂಲ ಹಾಕುತ್ತ ಅಂದೆ :

“ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲೇ ಇದ್ದರಾಯ್ತು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ನಿಮಗೆ ಈ ಮನೆ ಸಾಲದು ಅಲ್ಲವೇ ?”

“ಹೌದು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜಾಸ್ತಿ. ಮನೆ ಚಿಕ್ಕದು. ಮೊದಲಿದ್ದ ಮನೆ ಅಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಈ ಮನೆಯಿ ಮೊದಲು ಕಲ್ಪನಾ ಇದ್ದಳು. ಅವಳು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೊರಡುವ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೇ ನಾವು ಈ ಮನೆ ನಮಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಅವಳು ನಮಗೆ ಬೀಗದ ಕೈ ಕೊಟ್ಟು ಹೋದಳು ಮನೆಯೇನೋ ಸೌಕರ್ಯವಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಜಾಗ ಸಾಲದು. ಮುಂದುಗಡೆ ರೂಮು ಆಫೀಸು, ಇದು ಬೆಡ್ ರೂಮು ಇದೊಂದು ಹಾಲು ಬಾಕಿಯದು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆಲ್ಲ ಗೆಸ್ಟ್ ಬಂದರೆ ಜಾಗ ಸಾಲದು. ಅದಕ್ಕೇ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಅಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿದ್ದು.”

“ಇನ್ನು ಸ್ವಂತ ಮಾಡಿಲ್ಲವೇನೋ” ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೇಳಿದೆ

“ಅದೇನೋ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣಂದಿರಿದ್ದಾರೆ. ನಂದು ಹೀಗೆಂದು ನಿಗದಿ ಇಲ್ಲ. ಮದ್ರಾಸಲ್ಲೊಂದು ಕಾಲು, ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಲ್ಲೊಂದು ಕಾಲು. ಸಧ್ಯಕ್ಕೆ ಗಾಲಿಕಾಲು” ಎಂದು ನಕ್ಕರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕೈ ತೊಳೆಯಲು ಎದ್ದು ಕಂಡಿತು. ನಾನು ಹೇಳಿದೆ :

“ಹೋಗಿ ನೀವು ಮಲಕ್ಕೊಳ್ಳಿ, ತುಂಬಾ ದಣದಿದ್ದೀರಿ. ಇನ್ನು ನಾವೂ ಜೊರೆತ್ತೇವೆ. ಮತ್ತೆ ಸಂಜೆ ಭೇಟಿ” ಅವರು ಎಳುವುದರಲ್ಲಿ ಕ್ರೈಮರ್ ಖಾಡಿ ಬಾಗಿಲ್ಲ ಇಣಕಿದ.

“ಇವರನ್ನು ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಬಿತ್ತೀಯಾ ?-” ಎಂದು ಶಿವರಾಂ.

“ಅದಕ್ಕೇ ಬಂದೆ” ಎಂದು ನಕ್ಕನನು.

“ಸರಿ ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೋಡ್ತೀರಾ ?” ಎಂದು ಕೈಮುಗಿದು ವರಾಂಡದ ಕಡೆಯ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಆಫೀಸು ಹೊಕ್ಕರು ಶಿವರಾಂ. ಕಲಾವತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಯಿಸದೆ ಸೇವಿನಹಣ್ಣು ಇಟ್ಟು ತಾಂಬೂಲ ಕೊಟ್ಟರು. ನಾನು ನನ್ನ ಮಗ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಕಾರನ್ನೇರಿದೆವು ನಮಗೂ ಹಾಸಿಗೆ ಕಂಡರೆ ಸಾಕೆನಿಸಿತ್ತು. ರೂಮಿಗೆ ಬಂದಾಗ ದೈವರನ್ನು ಕೇಳಿದೆ.

“ಸಂಜೆ ನೀವೇ ಬರ್ತೀರಾಪ್ಪ ?”

“ಇಲ್ಲ, ಕಲ್ಪನಾ ಅವರೂ ಈ ಹೋಟೆಲಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರಂತೆ. ಅವರನ್ನು ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋಗೋಕೆ ದೈರೆಕ್ಕರೆ ಬರಬಹುದು. ನಾನು ಶಿವರಾಂರವರನ್ನು ಕರೆಕೊಂಡು ಬರ್ತೀನಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ತುಂಬಾ ಹತ್ರ ಫಂಕ್ಷನ್ ಹಾಲ್. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಮನೇನೂ ಹತ್ರಾನೇ, ನಾನು ಬರಲಾ” ಎಂದು ಹೊರಟೆ. ಮಾವಾಲಿ ಸವಕಲು ಮಾತು ಇದೆಯಲ್ಲ “ತುಂಬಾ ಫ್ಯಾಂಕ್ಸರೀ.” ಅಂದೆ ನಗುತ್ತಾ ಹೊರಟು ಹೋದನಾತ.

ನಾಲ್ಕೂವರೆಗೆ ಕಾಲಿಂಗ್ ಬೆಲ್ ನಮ್ಮನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿತು ನಮ್ಮ ಹುಡುಗ ನಗುತ್ತಾ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಹೊರಗಡೆ ವೋಡ, ಜಿನುಗು ಮಳೆ. ಮೂರು ಕಾಫಿ ತರಿಸಿ ಕುಡಿದು ಮುಖ ತೊಳೆದು, ಡ್ರೆಸ್ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಎದೂವರೆ ಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತ್ತು.

“ಇದೇನು ವಿಚಿತ್ರ, ನೆನ್ನೆಯಿಂದ ವೋಡ ಮಳೆ, ಚೂರೂ ಸೆವೆಯಿಲ್ಲವಲ್ಲ” ಅಂದೆ ನಾನು. ನಮ್ಮ ಹುಡುಗ ನಕ್ಕ. “ಇದು ಏರ್ ಕಂಡಿಷನ್ ರೂಂ ಅಲ್ಲವೇ ?” ಅಂದ

“ಇಲ್ಲಿ ಸರಿ, ಬೆಳಗಿನಿಂದ ನಾವು ಹೊರಗಡೆಯೇ ಇದ್ದೆವಲ್ಲ. ಬೆಂಗಳೂರು ಇದ್ದ ಹಾಗೇ ಇದೆ.”

“ಏನೋ ವಿಚಿತ್ರ, ನನಗಂತೂ ಬೆವರಿನಿಂದ ಬಟ್ಟೆ ಎಲ್ಲಾ ಮೈಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೆ” ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಕಾಲಿಂಗ್ ಬೆಲ್ ಆಯ್ತು. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಹೋಟೆಲ್ ಮಾಣಿ ನಿಂತಿದ್ದ.

“ದೈರೆಕ್ಕರ್ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕಾರಿನ ಹತ್ರ ಇರಬೇಕಂತೆ. ಅವರು ಕಲ್ಪನಾ ಅವರನ್ನು ಕರೆಕೊಂಡು ಬರ್ತಾರಂತೆ”-ಎಂದ.

ನಾವು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿ ಬೀಗದ ಕೈ ಕೌಂಟರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು
ಹರಾಂಡಾದಲ್ಲಿ ನಿಂತೆವು. ಎರಡೇ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಉದ್ದವಾದ ಕಾಂಡಾರಿನಲ್ಲಿ
ಕಲ್ಪನಾ, ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಇಬ್ಬರದೂ ಬಿಳಿಯುಡಿಗೆ.
ಇಬ್ಬರ ಮುಖವೂ ಅರಳು ಮಲ್ಲಿಗೆಯಾಗಿತ್ತು ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ “ನಮ
ಸ್ಕಾರ, ಇಂದ್ರವೋರಿಗೆ” ಎಂದರು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ.

೧೨

ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಆಗ ಉತ್ಸಾಹದ ಚಲುಮೆಯಾಗಿದ್ದರು. ಇಸ್ವಿ ಮಾಡಿದ
ಬಿಳಿ ಸ್ಯಾಂಟಾ, ಅರೆ ತೋಳಿನ ಶರಟು, ಬಿಳಿ ಕ್ಯಾಸ್‌ವಾಸ್‌ ಷೂ. ಪ್ರಶಸ್ತಿ
ಗಳ ಮೋಹನ ಮಾಲೆ, ಯಶಸ್ವಿನ ಹೇರು ಸಂಪಾದನೆಯ ವಿಷಯ ನನಗೆ
ತಿಳಿಯದು, ಕಷ್ಟವಂತೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರಿಗೆ ಮೂವ
ತ್ತೊಂಬತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿರಬಹುದು ಆದರೆ ನೋಡಲು ಮೂವತ್ತಾಲ್ಪರ
ತರುಣನಂತಿದ್ದರು. ಮೈತುಂಬ ಮಂದಹಾಸ ಹರಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಆಷ್ಟೇ
ಲವಲವಿಕೆ ಅವರು ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಾನು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಎಂಬಂತೆ ‘ನಮ
ಸ್ಕಾರ’ ಎಂದೆ ನಗುತ್ತ.

“ಅಮ್ಮಾ ಜೆನ್ನಾಗಿದ್ದೀರಾ ?” ಎಂದಳು ಕಲ್ಪನಾ. ಸಿನಿಮಾ ನಡಿಗೆ
ಯಲ್ಲೇ ಅವಳು ನೆರಿ ಚಿಮ್ಮುತ್ತಾ ನಡೆದು ಬಂದಳು. ಅವಳು ಪೂರಾ ಶೈತ
ಸುಂದರಿಯಾಗಿದ್ದಳು ಅಚ್ಚು ಬಿಳಿಯ ಸೀರೆ-ರವಿಕೆ, ಬಳೆ, ಸರೆ, ವಾಲೆ,
ಉಂಗುರೆ ಎಲ್ಲಾ ಮುತ್ತಿನವು. ಇದ್ದ ಮೋಟು ಕೂದಲನ್ನೇ ಘಟ್ಟ ಗಂಟು
ಹಾಕಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಚೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮುಡಿದಿದ್ದಳು. ಸರಳ-ಶೈತ ಅಲಂಕಾರ
ಒಂದು ರೀತಿಗೆ ಜೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ನಡು ಹಣೆಗೆ ಚುಕ್ಕೆ ಕುಂಕುಮ ಆದರೆ

ಉದ್ಭವಾದ ಉಗುರಿಗೂ ಅದೇ ಬಿಳಿಯ ಪಾರಿಷ್ ಅಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೇಳಿಕೆಗಳ ಸಿನಿಮಾ ನಟ. ಹೇಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಅಥ ಮೆತ್ತಾರೆ. ಅವಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ನಾನು ಹೇಳಿದೆ:

“ಹೂಂ, ನಾನು ಪರವಾಗಿಲ್ಲ, ನೀನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಿ”

ಅವಳು ಜೋರಾಗಿ ನಕ್ಕಳು, ಜನಿ ಜನಿ ಮಳೆ ಬರಲೇ ಇತ್ತು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಹತ್ತಿರವೇ ಇದ್ದ ಕಾರಿನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನಮ್ಮನ್ನೂ ಕರೆದರು.

“ಬನ್ನಿ ಇನ್ನು ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ.” ನಾನು ಅನುಮಾನಿಸಿದೆ.

“ನಾವು ಮೂರು ಜನರಿದ್ದೇವಲ್ಲ, ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಜಾಗವಿದೆಯೇ?” ಅಂದೆ.

“ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆ ಬನ್ನಿ” ಎಂದು ಹಿಂದಿನ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದರು. ಮುಂದೆ ಅವರಿಬ್ಬರು. ಹಿಂದೆ ನಾವು ಮೂರು ಜನ. ಮಳೆ ಜೋರಾಯಿತು. ಕಾರು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಾನಂದೆ :

“ಮದ್ರಾಸು ಮಹಾ ಸೆಖೆ ಎಂಬುದು ಜಗತ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ. ನಾನು ಬಂದ ಲಾಗಾಯ್ತು ಸೆಖೆಯ ಸುಳವೇ ಇಲ್ಲವಪ್ಪ, ಈಗ ನೋಡಿದರೆ ಈವಾಟ ಮಳೆ.” ಕಲ್ಪನಾ ನಕ್ಕಳು.

“ಅಮ್ಮಾ, ನೀವು ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಮದ್ರಾಸಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ. ವಾಸ, ನೀವು ಸೆಖೆ ತಡೆಯಲಾರಿರೆಂದು ಮದ್ರಾಸು ತಂಪಾಗಿದೆ”

“ಅಂಥಾ ಮಹಿಮೆ ನನಗಿದ್ದಿದ್ರೆ ನಾನು ಹೀಗಿರಿದ್ದೆ?” ಅಂದೆ ಅಷ್ಟು ರಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಅಂದರು :

“ತಾಯಿಯಾ, ಇವತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಊಟ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ” ಇದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತಾದರೂ ಹೇಳಿದೆ :

“ನಾವು ಬೆಳಗಿನ ಟ್ರೈನಿಗೆ ಹೊರಡೋರು, ರಾತ್ರೀನೇ ಹೊಟೆಲಿಗೆ ಬರಬೇಕಲ್ಲ.”

“ಅದೆಲ್ಲ ಯೋಚನೆ ನಿಮಗೇಕೆ? ನಾನು ರಾತ್ರಿ ಹೊಟೆಲಿಗೆ ತರಿಸಿದರೆ ಸಂಯುಕ್ತ ನೀವು ಮದ್ರಾಸಿಗೆ ಬಂದು ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕೈಯಿಳಿಸಿ ಸಾರು ಊಟ ಮಾಡದೆ ಹೋಗ್ತೀರಾ? ನೀವು ಬರೋದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆನಿ ನಮ್ಮ ಟೈಂ ಟೀಬಲ್ ನಾವು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿಟ್ಟಿದ್ದೀವಿ” ಅಂದರು.

“ಸರಿ ಬರ್ತೀನಿ. ಊಟಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯೋರನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡೋದು.”

“ಓ. ಅಗತ್ಯ, ಎಲ್ಲರೂ ಮನೆಲೆ ಇದಾರೆ” ಅಂದವರು,

“ಲೇ ಹುಡುಗಿ, ನೀನೂ ಅಲ್ಲೇ ಬಂದ್ಬಿಡು ಊಟಕ್ಕೆ, ಇಂದ್ರವೆನ್ನೋರೆ ಸಹ ಸಂಜ್ಜೆ ಛೋಜನ ಅಂದರು ಕಲ್ಪನಾ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ.”

“ಇಲ್ಲ ಪುಟ್ಟಣ್ಣಾಜಿ, ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ವೇ? ಇವತ್ತು ಗುರುವಾರ, ರಾತ್ರಿ ನಾನು ಊಟ ಮಾಡೋಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ್ಣು ಹಾಲು ತಗೋತೀನಿ ಅಷ್ಟೆ.”

“ಯಾವಾಗ್ಲೂ ನಿನ್ನ ಗುರುವಾರ-ಶುಕ್ರವಾರ ಇದ್ದದ್ದೇ ಬಿಡು.” ಅಂದರು.

“ಓ ! ಎಷ್ಟು ಸಾರಿ ನಾನು ನಿಮ್ಮನೆಲೆ ಉಂಡಿಲ್ಲ ? ಅಮ್ಮನ ಕಾರನ ಬಯಸಿ ನಾನೇ ಬಂದು ಉಂಡಿದೀನಿ. ನಿಮ್ಮ ನಿಯಮಾನ ನೀವು ಚೂರಾ ದರೂ ಮುರೀತೀರಾ ?”

“ಸರಿ ಬಿಡು, ಹಣ್ಣು-ಹಾಲೇ ತಗೋಕೋವಂತೆ ಬಾ. ಒಂದು ಒಳ್ಳೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪಿಕ್ಚರ್‌ಗೆ ಸೆಕೆಂಡ್ ಷೋಗೆ ಹೋಗ್ತೀನಿ ನಾನು. ನೀನೂ ಬರ್ತೀಯಾ ?”

“ಸಾರಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣಾಜಿ. ನಾನು ಪಿಕ್ಚರ್‌ಗೆ ಬರ್ತೀನಿ. ಆದ್ರೆ ಈ ಡ್ರೆಸ್ಸು ಬರೋಲ್ಲ. ಡ್ರೆಸ್ ಫೇಂಜ್ ಮಾಡ್ಬೇಕು ನಾನು ”

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಫಂಕ್ಷನ್ ಹಾಲ್ ಕಾಂಪೌಂಡಿನೊಳಗೆ ಬಂದಿದ್ದವು. ನೂರಾರು ಕಾರುಗಳು. ಆದರೆ ಮಳೆ ಎಪರೀತ. ಹೇಗೋ ದಾಟಿ ಮೆಟ್ಟಿಲೇರಿದವು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಶಿವರಾಂ ನಿಂತಿದ್ದರು. ನಾನು ಅವರನ್ನ ಕೇಳಿದೆ. ಈ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಪಾಸ್ ಇಲ್ಲ. ಇವರನ್ನ ಒಳಗೆ ತೂರಿಸೋದು ಹೇಗೆ ?

“ನೀವು ಹೋಗಿ, ನಾನು ಇವರನ್ನ ಸರಿಯಾದ ಕಡೆ ಕೂರಿಸಿ ಬರ್ತೀನಿ” ಎಂದು “ಬಸ್ಸು” ಎಂದು ಆ ಜನ ಜಂಗಳಿಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೊರಟರು. ನಾನು, ಕಲ್ಪನ, ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಹೇಗೋ ನುಸಿದು ಸೈಡ್ ವಿಂಗಿನಿಂದ ವೇದಿಕೆಗೆ ಬಂದೆವು. ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಸಾಲ್ಕು ಸಾಲು ಕುರ್ಚಿಗಳಿಗೂ ಓಂದು ಕೂರುವವರ ಹೆಸರಿನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರು. ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಸಾಲು ಅಗಲೇ ಭರ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮೂರನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮತ್ತು ಶಿವರಾಂ

ಹೆಸರಿತ್ತು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಶಿವರಾಂ ಬಂದು ನನ್ನ ಸೀಟು ತೋರಿಸಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಅವರೂ ಕುಳಿತರು.

ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ಹಿಂದಿ, ಕನ್ನಡ ನಾಲ್ಕು ಭಾಷೆಯ ಕಲಾವಿದರಿಗೂ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಮಾಪಕರೂ, ನಿರ್ದೇಶಕರೂ, ನಟ-ನಟಿಯರೂ, ಛಾಯಾಗ್ರಾಹಕರೂ, ಸಂಗೀತ ನಿರ್ದೇಶಕರೂ ಕಥಾ ಲೇಖಕರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದಿದ್ದರು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತ, ಘಂಟಸಾಲ, ಶಿವಾಜಿ ಗಣೇಶನ್ ಇನ್ನು ಯಾರು ಯಾರೊಡನೆಯೋ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಅವರ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟುವರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಕೈ ಕುಲುಕುವರು.

ಬಲವಾಗಿ ಮೂರು ವಿಭೂತಿ ಪಟ್ಟಿ ಎಳೆದು ಬಿಳಿ ಲುಂಗಿ, ಸಿಲ್ಕ್ ಜುಬ್ಬ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಉತ್ತರೀಯ ಹೊದ್ದ ಶಿವಾಜಿ ಗಣೇಶನ್ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರನ್ನು ಎರಡು ತೋಳುಗಳಿಂದ ಬಾಚಿ ತಬ್ಬಿ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಕೆನ್ನೆ ಒತ್ತಿದರು. ನನಗೇಕೋ ಅದು ಅತಿರೇಕವಾಗಿ ಕಂಡಿತು.

ನಿಪರೀತ ಜನ. ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರು ನನಗೆ ಕಾಣಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅಳುಕುತ್ತ ಶಿವರಾಂ ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿದೆ :

“ತುಂಬಾ ಜನ, ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಜಾಗ ಸಿಕ್ತೆ ?”

“ಅಲ್ಲೋಡಿ, ಮುಂದಿನ ಸಾಲಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೇ ಅವರನ್ನ ಕೂರಿಸಿದ್ದೇನೆ” ಅಂದರು.

ನಾನವರಿಗೆ ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಹಳಸಲು ಪದ ಅದು ಅನ್ನಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಗೇನಾದರೂ ಉಪಕರಿಸಿದವರಿಗೆ “ತುಂಬಾ ಉಪಕಾರವಾಯ್ತು ಸ್ವಾಮಿ” ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗಿನವರು ಅಷ್ಟುದ್ದ ಹೇಳಲಾರರು ಅಲ್ಲದೆ ಮುದಿ ಮಾತು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಮೋಹಕ ವಾಗಿ ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಎರಡೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ.

“ಅಷ್ಟು ಮುಂದೆ ಹೇಗೆ ಜಾಗ ಸಿಕ್ಕು ಮುಂದಿನ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ?” ಅಂದೆ.

“ಎಲ್ಲಾ ಗುರುತಿನೋರೇ ಇದಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಕೂರಿಸ್ತೆ” ಅಂದರು.

ನಾನು ಕತ್ತೆತ್ತಿ ನೋಡಿದೆ. ಅವರೂ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಿ ನಕ್ಕರು, ಇಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ. ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಹುಡುಗರಲ್ಲವೆ ?

ಮುಂದಿನ ಸಾಲು ನಟಿಯರಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿತ್ತು. ಜಮುನ, ಕಲ್ಪನ, ಜಯಲಲಿತ, ವಾಣಿಶ್ರೀ, ಶರ್ಮಿಳಾ ರಾಗೋರ್, ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಯಾರೋ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಗಣೇಶನ್ ಕೂತಿದ್ದರು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಎರಡನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿದ್ದರು ಅದು ಪೂರಾ ಗಂಡಸರೇ. ಮೂರನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲೂ ಯಾರೋ ನಾಲ್ಕು ಜನರಿದ್ದರು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಎಸ್ ಜಾನಕಿ ಬಂದು ಶಿವರಾಂ ಪಕ್ಕದ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತರು. ಶಿವರಾಂರವರು ಆಕೆ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ :

“ಇವರೇ ‘ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ’ ಕರ್ತಗಾರ್ತಿ ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾ ಅವರು. ನೀವು ‘ಪಂಚಮ ವೇದ’ ಹಾಡಿದ್ದಿರಲ್ಲ ಆ ಚಿತ್ರ. ನಿಜವಾಗಿ ‘ಪಂಚಮ ವೇದ’ ಹಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅಂದು ಆಕೆಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.” ಆದರೂ ಆಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಿ ‘ಹಾಂ’ ಎಂದು ಎದುರು ನೋಡುತ್ತ ಕೂತರು. ನಾನು ‘ನಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್’ ಎನ್ನೋಣವೆಂದು ಬಾಯಿ ತೆರೆದಿದ್ದೆ. ಆಕೆಯ ‘ಅಹಂ’ ನೋಡಿ ನನಗೂ ಅಹಂ ಬಂದಿತು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದೆ :

“ಅವರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೇನೋ. ನನ್ನ ಯಾಕೆ ಪಂಚಮ ಮಾಡಿಸಿದಿರಿ ?”

ಶಿವರಾಂ ಮುಲಾಜಿಲ್ಲದೇ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದರು :

“ಬರದೇ ಏನು. ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳೂ ಬರುತ್ತೆ. ಆಡೋದಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೆ.”

ಆಕೆ ಏನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೋ ಎಂದು ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಅತ್ತ ಕಣ್ಣು ತಿರುಗಿಸಿದೆ. ಆಕೆ ಕಿವುಡಿಯಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ಹಾಡುವ ಆಕೆಯ ಮುಖ ಮಾತ್ರ ಸಿಮೆಂಟಿನ ಗಡ್ಡೆಯಂತಿತ್ತು. ಮನದಲ್ಲೇ ಅಂದುಕೊಂಡೆ.

ಇಂಪಾಗಿ ಹಾಡುವ ಕೋಗಿಲೆ ಕಾಗೆಯಂತೆ ಕಪ್ಪು. ಹಾಡುವವರಿಗೆ ಸೌಂದರ್ಯದ ಅನಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಕಲಕಂಠಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಾರಿ ಸಹಜವಾದ ಮಾರ್ದನತೆ. ಕೋಮಲಭಾವ ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ. ಏನೋ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಸ್ವಭಾವ ಒಂದೊಂದು ಥರ. ಎಂಟಾಣಿಯಗಲ ಕುಂಕುಮ ಚಿಕ್ಕ ಹಣೆ, ಖಗಿ ಮುಖದ ಜಾನಕಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಗಾನ ಕೋಗಿಲೆ, ಕಲೆಗೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ, ಹೊಲೆ ಇಲ್ಲ, ಮತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಸರಸ್ವತಿ ಆಕೆಗೆ ಒಲಿದಿದ್ದಾಳೆ.

ಆಗಲೇ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣನಲ್ಲೇ, ಜಯಲಲಿತ, ಶಿವಾಜಿಗೋಶನ್ ಇಬ್ಬರೇ ಮಾತಾಡಿದವರು. ಅದೂ ತಮಿಳು ನಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಭಿಕರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಸಂತರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಐತರಣಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಎರಡು ಮೂರು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳೂ ಬಂದವು ಮೈಕೆ ಪ್ರತಿಧ್ಯನಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಎನೊಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಹೆಸರು ಕೇಳಿ ಅವರೇ ಎದ್ದು ಹೋಗದೇಕು. ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಲ್ಲೂ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯವಿದ್ದವು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ, ಕಲ್ಪನಾಗೆ ಎರಡೆರಡು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಬಂದವು. ನಿರ್ಮಾಪಕರಾಗಿ ಶಿವರಾಂಗೂ, ಕಥಾಲೇಖಕಿಯಾಗಿ ನನಗೂ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂತು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ ಮುಂದಿನ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಈಳತವರರೆಲ್ಲರ ಸ್ತೋಟೋ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೆ ನಿಜವಾದ ಚೆತುವೆ ಎಂದರೆ ಜಮುನಾ ಒಬ್ಬಳೇ. ಹದವಾದ ಗೌರವಣ, ಆಕರ್ಷಕ ಕಣ್ಣುಗಳು. ಸುರುಳಿ ಗೂಪಲು, ಸೊಗಸಾದ ಮೈಕಟ್ಟು ಮಿನುಗುವ ಕೆಲವೇ ಆಭರಣಗಳು. ಅಚ್ಚು ನೀಲಿಯ ಕಾಶ್ಮೀರ ಸಿಲ್ಕಿನ ಸೀರೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಬಹು ಅಂದವಾಗಿ ಕಂಡಳು. ಎರಡನೆಯವಳು ಕಲ್ಪನಾ. ಅವಳು ಸುಂದರಿಯರೆ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿದವಳಲ್ಲ ವಾದರೂ ಸೌಖ್ಯ ಅಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಳು. ಜಯಲಲಿತ, ವಾಣಿಶ್ರೀ, ಶರ್ಮಿಳಾ ರಾಗೂರರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಬಹುದು

ಅಂತೂ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮುಗಿಯಿತು ನಾವು ಹೊರಬರುವುದರಲ್ಲಿ ಮಳೆ ನಿಂತಿತ್ತು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಕಲ್ಪನಾಳನ್ನು ಕೇಳಿದರು

“ಎನಮ್ಮ ನಿನ್ನ ಲಾಡ್ಡಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರಲಾ?” ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಂ ಹೇಳಿದರು :

“ಇವರನ್ನ ನಾನು ಲಾಡ್ಡಿಗೆ ಬಿಡ್ತೀನಿ ನೀವು ಇಂದಿರಮ್ಮೋರನ್ನ ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ”

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಾಗಲೇ ಆ ಹುಡುಗ ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ, ಶಿವರಾಂಗೆ ತಿಳಿಸಿ, “ಬಿಳಿಗೆ ಲಾಡ್ಡಿಗೆ ಬಿಡ್ತೀನಿ” ಎಂದೂ ಹೇಳಿ ಹಾರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಕಲ್ಪನಾ ಶಿವರಾಂ ಕಾರಿಗೇರುತ್ತ :

“ಅಮ್ಮಾ ಬರ್ತಿನಿ. ಇವತ್ತು ನಮ್ಮ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ನಾನೆ ಫಾರ್ ಊಟ ನಿಸುಗೆ” ಎಂದು ನಕ್ಕಳು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರ ಮನೆಗೆ ಬಂದದ್ದು ನಾನು ನನ್ನ ಮಗ ಮತ್ತು ವಜ್ರಮುನಿ, ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರ ಮನೆ ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಕ್ಕದ್ದು ನಿಜ. ಆದರೂ ಜೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಎಂ. ಎ. ಠಾಣಮ್ಮನವರ ಮನೆಯ ಹಿಂಭಾಗದ ಮನೆ ಅದು. ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಡುವುದರಲ್ಲೇ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು :

“ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಬಾ ಇಲ್ಲಿ. ಇಂದಿರನ್ನೋರನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದಿದೀರಿ ಅಂತಿಗೆ ಆಯ್ತಾ ?” ಅಂದರು.

ಗೌರವರ್ಣದ ಸುಲಕ್ಷಣದ ಮುಖದ ನಾಗಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನವರು ನಗುತ್ತಾ ಹೊರಗೆ ಬಂದು, “ಬನ್ನಿ ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳಿ. ಆಯ್ತಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಎಲ್ಲಾ ?” ಅಂದರು. ಜೊತೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲಾ ಬಂದರು ಮೂರು ಹೆಣ್ಣು, ಎರಡು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಕೊನೆಯವಳಾದ ತ್ರಿವೇಣಿಗೆ ಆಗ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿರ ಬಹುದು.”

“ಹುಂ ಆಯ್ತು. ಯಾಕೆ ನಿಮ್ಮನೆಲಿ ಯಾರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ ?” ಎಂಪಿ ಸಹಜವಾಗಿ.

“ಅಯ್ಯೋ ದಿನಾ ಇರುತ್ತೆ ಈ ದೊಂಬಿ. ಯಾರು ಹೋಗ್ತಾರೆ” ಅಂದರು.

“ನಮಗೂ ಅಷ್ಟೆ. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಿಲ್ಲದ ದಿನವೇ ಇಲ್ಲ ಹಾಗೆ ಸಾವು ಹೋಗೋದು ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರೂ ಹೋಗೋಲ್ಲ. ಈಗ ಇದು ನಮಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದ ಹಾಗಾಗುತ್ತೆ ಅಂತ ಹೊದಟೆ. ಒಬ್ಬಳೇ ಬರಲು ಧೈಯವಿಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೇ ಮಗನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಬಂದೆ ” ಅಂದೆ.

“ಒಳ್ಳೆಹಾಯ್ತು ಎಳೆ ಊಟಕ್ಕೆ. ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆ ಆಗ್ತೋಯ್ತು. ಎಲೆ ಹಾಕ್ತೀನಿ.” ಎಂದು ಒಳನಡೆದರು ಒಬ್ಬರು ಮುದುಕರು ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನೂ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

“ಇವರು ನಮ್ಮ ಸೋದರ ಮಾವ ವೆಂಕಣ್ಣನವರು. ಅವನು ಆರತಿ ತಮ್ಮ ದತ್ತು ಇವರೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಮರಿಗಳು” ಎಂದು ನಕ್ಕರು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ.

“ನಮಸ್ಕಾರ” ಎಂದೆ ವೆಂಕಣ್ಣನವರಿಗೆ. ಅವರೂ ಅದೇ ಮಾಡಿದರು. ಮುದ್ದು ತ್ರಿವೇಣಿ ಬರೀ ನಿಕೃರಾ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅಪ್ಪನ ಹೆಗಲೇರಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು.

“ಬನ್ನಿ, ಬಡಸ್ತೀನಿ” ಅಂದರು ನಾಗಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ. ನಾನು ಹೋಗಿ ಕಾಲು ತೊಳೆದು ಬಂದೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ವಜ್ರಮುನಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, “ಎನಪ್ಪ ನಿನಗೆ ಪ್ಯಾಂಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಕೂರೋಕಾಗುತ್ತಾ ?” ಎಂದರು

“ಓ ! ಆಗುತ್ತೆ” ಎಂದರಾತ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುತ್ತುಗದ ಎಲೆಯನ್ನೇ ಹಾಕಿದ್ದರು. ಮಡದಿಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ವತಃ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರೂ ಬಡಿಸಲು ಹೊರಟರು ಮಕ್ಕಳ ಊಟವಾಗಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ. ಅವರು ಕೂತರಲಿಲ್ಲ.

“ನೀವ್ಯಾಕೆ ಹೊರಟಿರಿ ಬಡಿಸೋಕೆ. ನೀವು ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂರೋಲ್ಲವೇ ?” ಅಂದೆ.

“ಒಂದು ಸರ್ತಿ ಬಡಿಸಿ ನಾನು ಕೂರ್ತೀನಿ. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಊಟಮಾಡಿ ಇಂದ್ರವೋರಿ. ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕೈಯಿನ ಸಾರಿನ ರುಚಿ ನೋಡಿ ಇವತ್ತು. ಯಾವತ್ತಿಗೂ ಮರೆಯೋಲ್ಲ” ಎನ್ನುತ್ತ ಬಿಸಿ ಬೇಳೆ ಫಾತು, ಕೇಸರಿ ಫಾತು, ಅಂಬೊಡೆ, ಸಂಡಿಗೆ, ನೊಸರು ಬಜ್ಜಿ, ಕೋಸಂಬರಿ ಇದರ ಸಾಲು ನೋಡಿ ಹೇಳಿದೆ :

“ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದು ಸಾರು ಮಾತ್ರ. ಈಗ ಇಷ್ಟೊಂದು ಬಗೆ ಬಡಿಸಿದ್ದೀರಿಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲ ತಿಂದ ಮೇಲೆ ಸಾರನ್ನಕ್ಕೆ ಜಾಗವೇ ಇರೋಲ್ಲ ಹೊಟ್ಟೆಲಿ”

“ನೊದಲು ಸಾರನ್ನ ಉಂಡುಬಿಡಿ. ಆಮೇಲೆ ಇದೆಲ್ಲಾ”

ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಾವೂ ಬಂದು ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂತರು. ಅವರ ಸೋದರ ಮಾವ ಮತ್ತೆ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಕೂತಿದ್ದರು ಅವರ ಜೊತೆಗೆ. ಇತ್ತ ಕಡೆ ನಾನು, ನನ್ನ ಮಗ, ವಜ್ರಮುನಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೆವು. ಸಹಜ ನನ್ನ ಊಟ ಕಡಿಮೆ. ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಈ ವರದಿ ಹೇಳೋಕೆ ನನಗೆ ನಾಚಿಕೆ. ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಜಾಸ್ತಿ ಬಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಿನ್ನಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಜಿಲ್ಲಲು ಮನವಿಲ್ಲ. ಇದು ದೊಡ್ಡ ತಾಪತ್ರಯ. ಇಲ್ಲಿ ಈ ದಂಪತಿಗಳಮ ವರದ ಹಸ್ತ ಬೀಡನೆಂದರೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬಡಿಸಿದ್ದರು. ಸಂಕೋಚಪಡುತ್ತ ಹೇಳಿದೆ :

“ನನ್ನ ಊಟ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ. ತುಂಬಾ ಬಡಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ತೆಗೆದರೆ ವಾಸಿ.”

“ನಿಧಾನವಾಗಿ ಊಟ ಮಾಡಿ. ಅದೆಷ್ಟಿದೆ ?” ಎಂದು ಬಡಿಸತೊಡಗಿದರು ನಾಗಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅಡಿಗೆ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಬಲು ರುಚಿಯಾಗಿತ್ತು. ಸಾರೂ ಅಷ್ಟೆ. ನಾನು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಮೊದಲು ಬಡಿಸಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ತಿಂದೆ. ಮುಂದೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ಹೋಯ್ತು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉಪಚಾರ ಹೇಳುತ್ತ ಎರಡು ಬಾರಿ ಸಾರನ್ನ ಉಂಡು ಆಮೇಲೆ ಬಾಕಿಯದಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿದರು. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ನನ್ನ ಎಲೆ ಕಡೆ ನೋಡಿ :

“ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಇಂದ್ರನ್ನೋಗ್ಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ತುಪ್ಪ ಹಾಕು. ಅದು ಹಾಕು, ಇದು ಹಾಕು” ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮತ್ತೆ ನಾಗಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನವರು ಬಡಿಸಲು ಬಂದಾಗ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದೆ :

“ನೋಡಿ, ನೀವು ಮೊದಲು ಬಡಿಸಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಅರ್ಧ ತಿಂದಿದೀನಿ. ಇನ್ನು ತನ್ನೋಕೆ ಆಗೋಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ದಂಡವಾಯ್ತಲ್ಲ.”

“ಹೋಗಲಿಬಿಡಿ. ನಿಮಗೆ ಸೇರದಿದ್ದರೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ. ಬಲವಂತವಾಗಿ ತಿನ್ನಬೇಡಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಮೊಸರನ್ನ ಉಂಡುಬಿಡಿ” ಅಂದರು ನಾನು ಹಾಯಾಗಿ ಕೂತೆ. ಮತ್ತೆ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಊಟವಾಗಿ ಕೈತೊಳೆದಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಹಾಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಾಗಲೇ ತಾಂಬೂಲದ ತಟ್ಟೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನವರಿಗೆಂದೆ :

“ಈಗ ನೀವು ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳಿ, ನಾನು ಬಡ್ಕೊಳ್ಳಿ.”

“ಇಲ್ಲ. ನೀವು ಎಲಡಿಗೆ ಹಾಕೊಳ್ಳಿ. ನಾನು ದತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಬಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ಕೂರ್ತೇವೆ ಎಲ್ಲಾ ಹತ್ತಿರವೇ ಇರುತ್ತೆ, ಹಾಕೊಳ್ಳಿವೆ”-ಅದ್ಯಾವಾಗ ಎಂಜಲು ತೆಗೆದು ಗೋಮಯ ಮಾಡಿದರೋ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಯ್ತು. ವಜ್ರಮುನಿ ತಾಂಬೂಲ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಡೈರೆಕ್ಟರ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ಕೊರಟುಹೋದರು. ಹುಡುಗರು ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕುರ್ಚಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ನಾನು ಕುಳಿತೆ ನನ್ನ ಮಗ ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಾಡಿದ, ನಾನು ಅಡಿಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡೆ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು,

“ನೋಡಿ ಇಂದ್ರವೋರಿ ನನಗೆ ಸೋಗಸಾದ ಊಟ, ತಾಂಬೂಲ, ಒಳ್ಳೆ ಕಾಫಿ ಇದಿಷ್ಟಿದ್ದರೆ ಸಾಕು. ಅದಷ್ಟನ್ನ ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸದಾ ನನಗೆ ಒದಗಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಡಿಕೆ ಬಣ್ಣ ಕಟ್ಟೋದನ್ನ ಅವಳಿಂದ ಕಲಿಬೇಕು. ಕಾಫಿ ರುಚಿ ನೋಡೋಕೆ ಇವತ್ತು ನಿಮಗೆ ಸಮಯ ಇಲ್ಲ. ತಗೊಳ್ಳಿ ಈ ಎಲೆ ಏನು ರುಚಿ ಅಂತೀರಿ. ಈ ಊರ ಎಲೇನೇ. ಆದರೆ ನೋಡಿ ಬೆಳ್ಳಿ ತಗಡಿನ ಹಾಗಿದೆ” ಎಂದು ಎರಡು ಮೂರು ಎಲೆಗೆ ಸುಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿ ಮಡಿಸಿ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿವರು. ನನಗೆ ಮುಜುಗರವಾಯ್ತು ನಾಪ, ಅವರೇಕೆ ನನಗೆ ಸುಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿಕೊಡಬೇಕು. ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಹೇಳಿದೆ :

“ಛೆ ! ನೀವ್ಯಾಕೆ ಸುಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿಕೊಡ್ತೀರಿ. ನಾನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ತಾಂಬೂಲಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಉಪಚಾರವೇ ಬೇಕಿಲ್ಲ.”

ಅವರು ಬಾಯಿ ತುಂಬ ತಾಂಬೂಲ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಎರಡೆಲೆ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತ :

“ತಗೊಳ್ಳಿ, ಈ ಎಲೆ ಹಾಕೋದರಲ್ಲೇ ಕರಗಿಹೋಗುತ್ತೆ ತಿಂದದ್ದು ಜೀರ್ಣ ಆಗ ಬೇಕಾದ್ರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಎಲಡಿಕೆ ಹಾಕ್ಲೆ ಬೇಕು.”

ಅದನ್ನೂ ಹಾಕಿಕೊಂಡೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಾಗಲೇ ನಾಗಲಕ್ಷ್ಮಿ ನವರು ಕೈ ಒರೆಸುತ್ತ ಬಂದರು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಮಡದಿಗೂ ತಾಂಬೂಲ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು ನಾನು ಎದುರಿನ ಸಜ್ಜೆ ನೋಡಿದೆ. ಅಗಲವಾದ ಸಜ್ಜೆಯ ಮೇಲೆ ಸಾಲಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ಬಂದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿದ್ದವು. ನಾನು ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಕೇಳಿದೆ :

“ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಎಲ್ಲಾ ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಇಟ್ಟಿದೀರಿ. ಅದರ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಥೂಳು ಕೂರುತ್ತೆ. ಬೇರೆ ಮೋ ಕೇಸ್ ಇಲ್ವೇ ?”

“ಅಯ್ಯೋ ಈ ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆಲಿ ಅದೆಲ್ಲಾ ಇರುತ್ತೇ ತಾಯಿ. ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಡೋದು ?” ಎಂದರು.

“ನೀವು ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ ?”

ಅವರು ನಗುತ್ತಾ ಅಂದರು.

“ಕನ್ನಡದ ದೈರೆಕ್ಕರಿಗೆ ಆಸ್ತಿ, ಮನೆ ಮಾಡೋಕಾಗುತ್ತೆ ಇಂದಿರವೋರಿ? ಬರೀ ಹೆಸರು ಜೋರು ಅಷ್ಟೆ.”

ಕೂಡಲೇ ಖಾಗಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನವರಂದರು :

“ಆ ಹಿರಿಯೋರ ಮುಂದೆ ಸುಳ್ಯಾಕೆ ಹೇಳ್ತೀರಿ ?” ಅಂದವರೇ ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ :

“ಒಳ್ಳೇ ಸೈಟು ತಗೊಂಡಿದೀವಿ ಆದ್ರೆ ಈಗ್ಗೆ ಮನೆ ಕಟ್ಟೋಕಾ ಗೋಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದೆರಡು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸ್ತೀವಿ. ಒಟ್ಟಿಗೆ ದುಡ್ಡು ಒದಗ ಬೇಕಲ್ಲ. ಏನೋ ಈ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನಮಗೆ ಒಳ್ಳೇದಾಗಿದೆ. ಜಾಗ ಒಗ್ಗಿದೆ ಇದೀವಿ ಅಷ್ಟೆ.”

“ನೀವು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ಅಲ್ಲಿ ಸಂಭಾವನೆ ಕಡಿಮೆ ಅಲ್ಲವೆ ?”

“ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡದ ಮಾರ್ಕೆಟ್ ಡಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದೇನೋ ನನಗೆ ಕನ್ನಡದ ಭ್ರಮೆ.”

“ನನಗೆ ಭಾಷಾದ್ವೇಷವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಭಾಷೆಯೂ ನನಗೆ ಬರೋಲ್ಲ. ಮಾತಾಡಿದ್ದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡೋಕಾಗೋಲ್ಲ ಅಷ್ಟೆ.”

ಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿಕೊಂಡೆ. ಹತ್ತು ಗಂಟೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ನಾನು ಎದ್ದು ನಿಂತೆ.

“ನಿಮಗೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಯ್ತು. ನಾವೂ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಹೊರಡೋದು. ನಾವಿನ್ನು ಬರ್ರೀವಿ” ಎಂದೆ.

೧೩

“ಲಾಡ್ಸ್ ಇಲ್ಲೇ ಹತ್ರ ಇದೆ. ನಾನು ಬಿಡ್ತೀನಿ ತಾಯಿ. ಮತ್ತೆ ಯಾವಾಗ ಈ ಕಡೆ ?” ಎಂದರು

“ನೀವು ಹೊಸ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದಾಗ” ಎಂದೆ ನಗುತ್ತ. ಅವರು

ಹೋರಾಗಿ ನಕ್ಕರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಾಗಲೇ ನಾಗಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನವರು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ತಾಂಬೂಲ ತಂದರು. ನಾನು ಹೇಳಿದೆ :

“ನಾನು ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗೋಳು. ಬರೀ ಒಂದು ಸೂಟ್‌ಕೇಸ್ ನಮ್ಮ ಲಗೇಜು ಈ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯನ್ನ ಹ್ಯಾಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗೋದು. ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಉಂಡಾಯ್ತು ತಾಂಬೂಲ ಹಾಕಿಯಾಯ್ತು. ಇದೆಲ್ಲಾ ಯಾಕೆ ?”

“ಬೇಕಾದರೆ ನಾನು ಚೀಲ ಕೊಡ್ತೀನಿ. ಫಲಾನ ಬೇಡ-ಅನ್ನ ಬಾರದು ” ಅನ್ನುತ್ತಲೆ ಅಕೆ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಟ್ಟು ನನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ನಾನು ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತ :

“ಇದೆಲ್ಲಾ ಏನು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನೋರೆ ?” ಅಂದೆ

“ನಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯ” ಎಂದರಾಕೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ಮಕ್ಕಳಿಗಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದರು.

“ಬನ್ನಪ್ಪ ಇವರು ಅಜ್ಜಿ ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ” ಹುಡುಗರು ಬುಡುಬುಡು ಒಟ್ಟಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ನನಗೆ ನಗು ಬಂತು.

“ಛೆ, ಛೆ ! ಎಷ್ಟೊಂದು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲವ್ವಾ ?” ಅಂದೆ

“ಬೇಕು ತಾಯಿ, ಹಿರಿಯರ, ದೇವರ ಆಶೀರ್ವಾದ ಬೇಕು” ಅಂದರೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಸಿ ನಾವು ಹೊರಟೆವು. ಹತ್ತು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಲಾಡ್ಸ್ ತಲ್ಪಿದೆವು ನಮ್ಮನ್ನ ನಮ್ಮ ರೂಮಿಗೆ ತಲ್ಪಿಸಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಕಲ್ಪನಾ ರೂಮಿಗೆ ಹೋದರು ನಾವು ಬಾಗಿಲು ಹಾಕುವುದರೊಳಗೆ ಅವರು ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗಿತ್ತು. ಕಲ್ಪನಾ ಬಾಬ್ ಕೂದಲು ಹರಡಿ ಉದ್ದವಾದ ವಿಕೋರಿಯಾ ಪ್ರಾಕ್ ಹಾಕಿ ತಾಜಾ ಅಂಗ್ಲ ಕನೈಯಾಗಿದ್ದಳು ನನ್ನ ಮುಖ ಕಂಡು ಎಡಗೈ ಬೆರಳು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಸರಸರ ನಡೆದಳು. ಗಂಟೆ ಹತ್ತೂವರೆ ಯಾಗಿತ್ತು ಬಟ್ಟೆ ಬದಲಿಸಿ ಮಲಗಿದ್ದೊಂದೇ ಗಡದ್ದು ನಿದ್ದೆ ನಮಗೆ ಆದರೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಏಳು ಗಂಟೆ ಟ್ರೈನಿಗೇ ಹೊರಡಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಸಾಮಾನು ಪ್ಯಾಕ್ ಮಾಡಿಯೇ ಮಲಗಿದೆವು.

ಬೆಳಗ್ಗೆ ಆರು ಗಂಟೆಗೇ ಕಾಲಿಂಗ್ ಬೆಲ್‌ನಿಂದ ಎಚ್ಚರವಾಯ್ತು. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದರೆ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗನ ಗೆಳೆಯ. ನಗುತ್ತ ಒಳ ಬಂದ. ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ

ಸಮಯವಿರಲಿಲ್ಲ ಮುಖ ತೊಳೆದು ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ರಾಮನಾಥನ್ ರವರ ಕಾರು ಬಂತು. ನಾನು ಮೆಲ್ಲನಂದೆ :

“ಹೋಟೆಲ್ ಬಿಲ್ ಕೊಡಬೇಕಲ್ಲ?” ಡ್ರೈವರ್ ನಗುತ್ತ ಹೇಳಿದ.

“ಅದನ್ನ ಶಿವರಾಂಜಿ ರಾತ್ರಿಯೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ. ನೀವು ಹೊರಡಿ.”

ಮತ್ತೆ ಕಾಲು ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಟ್ರೈನಿನಲ್ಲಿ ಕೂತಾಗಿತ್ತು. ಆ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಕಣ್ಣು ತುಂಬಿ ಬಂದಿತ್ತು ಟ್ರೈನು ಹೊರಟಿತು. ಡ್ರೈವರ್ ಕೈ ಮುಗಿದ.

“ಒಳ್ಳೇದಪ್ಪ” ಎಂದೆ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಾವು ಬೆಂಗಳೂರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದೆವು. ಬರುವಾಗ ನಮ್ಮ ಲಗೇಜ್ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮೂರು ವ್ಯಾನಿಟಿ ಬ್ಯಾಗ್, ಒಂದು ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ, ‘ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಸಿಂಬಲ್’, ಪಂಚಲೋಹದ ನರ್ತಕಿ ಹುಡುಗಿ.

ಅಂದು ಬಾದಾಮಿ ಹೌಸಿನಿಂದ ನಾವು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ, “ನೀವು ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನೆನಪಿದೆ” ಎಂದವಳೇ ನಾನು ವ್ಯಾನು ಇಳಿದು ಮೆಟ್ಟಿಲೇರಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಏನೋ ಗಲಿಬಲಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ನೂರು ಮಾತು ಆಡಿರುವಾಗ ನಾನು ಏನು ಆಡಿದ್ದೆ ಎಂಬುದು ಯಾರಿಗೆ ನೆನಪಿರುತ್ತೆ. ಅವರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಆತಂಕ ತುಂಬಿತ್ತು ನಾನಂದೂಕೊಂಡೆ. ನಾಳೆ ಅವರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು ಇನ್ನು ನಾಳೆ ನನ್ನ ಮುಖ ಕಾಣುವವರೆಗೂ ಅದನ್ನೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾರೋ ಏನೋ. ವ್ಯಾನು ಮನೆ ಹತ್ತಿರ ಬಂದದ್ದೇ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ತಟ್ಟನೆ ಅರ್ಧ ಮಾತಾಡಿ ಇಳಿದು ಹೋಗಿದ್ದೆ.

ಮರುದಿನ ವ್ಯಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂಚೆಯೇ ಬಂದಿತ್ತು ಆದರೂ ನಾನು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದೆ ನಾನು ವ್ಯಾನು ಹತ್ತಿದಾಗ “ಬನ್ನಿತಾಯಿ” ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದರು. ವ್ಯಾನು ಬಾದಾಮಿ ಹೌಸ್ ಮುಟ್ಟುವವರೆಗೂ ಅವರು ಏನೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ತಾನೆ ಸ್ನಾನ-ಪೂಜೆ ಮುಗಿಸಿ ವಿಭೂತಿ-ಕುಂಕುಮವಿಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದ ಅವರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ತೇಜಸ್ಸು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು ಗಡ್ಡ ವಾಸೆ ಅಡ್ಡಾದಿಡ್ಡಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಈಗ ದಿನ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಅದು ಒಗ್ಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು.

ಭಾಣಾಮಿ ಹೌಸ್ ಮುಟ್ಟುವವರೆಗೆ ಸುಷ್ಮನಿದ್ದವರು ಅಲ್ಲಿಯ ಮಹಾ
ಡಿಯ ಮೆಟ್ಟಲೇರುವಾಗ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹತ್ತುತ್ತ ಕೇಳಿದರು :

“ನಾನು ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಏನು ಹೇಳಿದ್ದೆ ಇಂದ್ರವೋರೆ ? ನನಗೆ
ನೆಹಪೇ ಇಲ್ಲ

“ನನಗೆ ಗೊತ್ತು ನೀವು ಇದನ್ನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಾ ಯೋಚಿಸಿರೋ
ಏನೋ-ಅಂತ ನೀವು ಮೊದಲಾಗಿದ್ದರೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮ ತಲೆಗೇ ಹತ್ತುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ
ಈಗ ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿದ್ದೀರಿ. ಅಂಥ ಗಹನ ವಿಷಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ.
'ನೀವು ಸ್ವಂತ ಮನೆ ಯಾಕೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ನೀವು 'ಕನ್ನಡದ
ಡೈರೆಕ್ಟರು ಆಸ್ತಿ ಮನೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ತಾಯಿ ?' ಅಂದಿದ್ದೀರಿ ಅಷ್ಟೆ.
ಇನ್ನೇನೂ ಇಲ್ಲ ಈಗ ನೀವು ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದೀರಂತೆ.
ಮನೆ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿವೆಯೆಂದು ಯಾರೋ ಹೇಳಿದರು. ನೀವು ಮೊದಲಿ
ನಂತಾದರೆ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಬಹುದು ”

ದಾಸಪ್ಪನವರು ಎದುರು ಬಂದವರು :

“ಇನ್ನೂ ಅವರಾರೂ ಬಂದಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲೇ ಆಫೀಸಿಗೆ ಬನ್ನಿ. ನೀವೂ ಬನ್ನಿ
ತಾಯಿ” ಎಂದರು.

ಅವರ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಕೂತು ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿದ ಕೂಡಲೇ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ
ಬಹಲಾದರು ಇನ್ನೂ ಯಾರೋ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡಸರಿದ್ದರು ಅಲ್ಲಿ ಈಗ
ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಏನೋ ಸಿನಿಮಾ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾತಾಡಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ
ಬಾಕಿಯವರೆಲ್ಲ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಥಿಯೇಟರಿಗೆ ಹೊರಟೆವು. ಮತ್ತೆ
ತೆಂಡಿ, ಸಿನಿಮಾ ಮಧ್ಯೆ ವಿಡುವಿದ್ದರೆ ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಮಾತು. ಮತ್ತೆ
ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮುಗಿದು ಎಲ್ಲರೂ ನಂಬರ್ ಹಾಕಿ
ಯಾಯ್ತು. ಕೊನೆಯ ದಿನ ಮಿಟಿಂಗ್‌ನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಚಿತ್ರಗಳ ಆಯ್ಕೆ
ಯಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಯಿಂದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಒಂದು
ಗಂಟೆಯವರೆಗೂ ಮಿಟಿಂಗ್ ಆಯ್ತು. ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿ
ಚಿತ್ರ ನೋಡಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಎಂಟು ಜನರಿಗೂ ಗೌರವಧನ ಕೊಡಲಾಯ್ತು.
ಆದರೆ ಆ ದಿನ ಶ್ರೀ ಜಿ ವಿ ಅಯ್ಯರ್ ಅವರ ನಿರ್ದೇಶನದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ
ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ಚಿತ್ರದ ಪ್ರೀಮಿಯರ್‌ನೋ ಇತ್ತು. ಅಯ್ಯರ್

ರವರು ಮೊದಲೇ ಬಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬಿನ್ನವಿಸಿದ್ದರು. ಒಂದೂವರೆಗೆ ಇಲ್ಲೇ ಸೊಗಸಾದ ಊಟ. ನಂತರ ಚಿತ್ರ. ಐದು ಗಂಟೆ ಒಳಗೆ ಮುಗಿದುಹೋಗುತ್ತೆ. ಯಾರೋ ಹೋಗಬೇಡಿ. ಎಲ್ಲಾ ಇರಿ ಎಂದು. ಆದರೆ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಬ್ಬರು ಹೊರಟರು. ನಾನು ದಾಸಪ್ಪನವರನ್ನು ಕೇಳಿದೆ:

“ನಾನು ಮುಂದೆ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಚಿತ್ರ ನೋಡ್ತೀನಿ. ಇವತ್ತು ತುಂಟಾ ದಣವಾಗಿವೆ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು, ಸರೋಜಾದೇವಿ ಎಲ್ಲಾ ಇರತ್ತಾರೆಂತೆ. ನನಗೊಬ್ಬರಿಗಾಗಿ ನೀವು ವ್ಯಾನ್ ಕಳಿಸೋದು ಬೇಡ ನಾನು ರಿಕ್ಷಾದಲ್ಲಿ ಹೋಗ್ತೀನಿ ನಿಮಗೆ ತುಂಟಾ ಕೆಲಸ. ನನಗೆ ಹೊರಡಲು ಅಪ್ಪನೇ ಕೂಡಿ ನೆನುಗೊಂದು ಒಳ್ಳೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಧನ್ಯವಾದ ”

“ಇರಲಿ ಬಿಡಿ ತಾಯಿ, ಇದೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ನೀವು ಚಿತ್ರ ನೋಡ ದಿದ್ದರೆ ಟೆಂಕೆಯಿಲ್ಲ, ಅಡಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಬಂದಿದೆ. ಊಟ ಮಾಡಿ ಹೋಗಿ ”

“ಊಟಮಾಡಿ ಚಿತ್ರ ನೋಡಬೇಡಿ ಹೋಗೋದು ಸಭ್ಯವಲ್ಲ ನಮ್ಮನೇಗೆ ಇವತ್ತು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ಯಾರೋ ಬರೋಂದಾರೆ ಅವರು ಬರೋ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಾನು ಮನೆಲಿರಬೇಕು.”

“ಸರಿ, ಹಾಗಾದರೆ ಬನ್ನಿ” ಎಂದು ಮುಂದೆ ಹೊರಟರು

“ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ರಿಕ್ಷಾ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೆ ನಾನು ಹೋಗ್ತೀನಿ, ನಿಮಗೆ ತುಂಟಾ ಕೆಲಸ ಇದೆ ಹೋಗಿ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ.”

ಅವರು ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾನಿನ ಡ್ರೈವರ್ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು :

“ಅವ್ಯಾವರನ್ನ ಅವರ ಮನೆ ಹತ್ರ ಬಿಟ್ಟು ಬಾ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನೋರು ಸಂಜೆ ಹೋಗ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಅತಿ ಮಾಡುವುದು ಶರವಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ವ್ಯಾಸು ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಿದಾಯ ಹೇಳಿ ಬಂದಾಗಿತ್ತು.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಡ್ರೈವರ್ ಕೇಳಿದ.

“ಯಾಕೆ ತಾಯಿ, ತಾವು ಅಯ್ಯರ್ ಚಿತ್ರ ನೋಡೋಡಿಲ್ಲೆ ?”

“ನೋಡ್ತೀನಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಈಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಅತಿಥಿಗಳು ಬರ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಬಂದೆ.”

ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಇಳಿದ ಡ್ರೈವರ್ ಗೆ ಹೇಳಿದೆ :

“ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಮುಗಿತು, ಬರಲಾ ?”

ಅವನು ಕರಜೋಡಿಸಿ ಹೇಳಿದ :

“ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಮುಗಿಯೋದ್ದೆಲ್ಲಿ ಬಂತು ತಾಯಿ. ಕಡೇ ತನಕ ಇದೇ ಕೆಲಸ. ಬರ್ರಿನಿ” ಎಂದು ಹೊರಟ.

ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಧೊಡ್ಡ ಹೊರೆ ಇಳಿಸಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿತರಣೆ ಆಗುವ ತನಕ ನಾವು ಆ ಫೈಲುಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರವೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಊಟಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಮೊದಲ ಕೆಲಸ ಅದೇ. ಫೈಲನ್ನೆಲ್ಲ ಭದ್ರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಇಟ್ಟಾಯಿತು. ಮೀಟಿಂಗಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ :

“ಇನ್ನು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಲ್ಲೇ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿತರಣೆಯಾಗಬಹುದು” ಎಂದಿದ್ದರು ರಾಮಾನುಜಂ. ಏನು ಕಾರಣವೋ ಅಂತೂ ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿತರಣೆಯಾಯ್ತು. ಆ ವೇಳೆ ಗಾಗಲೇ ಮತ್ತೆ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಉತ್ತಮ ಚಿತ್ರಗಳ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿ ಸುಮಾರು ಆರೇಳು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬಾಕಿ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೂ ಒಂದೇ ಬಾರಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿದರು. ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರಪ್ರೇಮಿಗಳ ದುದೈವ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾಗಿ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೇ ನಡುವಿನ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ‘ಮಾನಸ ಸರೋವರ’, ‘ಮುಣ ಮುಕ್ತಳು’ ಚಿತ್ರಕ್ಕೂ, ನನ್ನ ‘ಫಣಿಯಮ್ಮ’ ಚಿತ್ರದ ಕಥೆಗೂ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದವು. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್ ಗಾಜಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿತರಣೆ ಮಾಡಿದವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗ್ಡೆಯವರು. ಸಿನಿಮಾ ಎಂದರೆ ಕೇಳಬೇಕೆ. ನಟನಟಿಯರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದೆಂಬ ಮಹದಾಸೆ ಚಿತ್ರಪ್ರಿಯರಿಗೆ. ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್ ತುಂಬಾ ಜನವೇ. ಅಂತೂ ಹೇಗೋ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಸೇರಿದ್ದರು. ವೇದಿಕೆಯ ತುಂಬಾ ನಟ ನಟಿಯರು, ನಿರ್ಮಾಪಕರು, ನಿರ್ದೇಶಕರು, ವಿತರಕರು, ಸಂಗೀತ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಇತ್ಯಾದಿ ಭರ್ತಿ. ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಊನವೆಂದರೆ ಚಿತ್ರಬ್ರಹ್ಮ ರೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಗೈರು ಹಾಜರಿ. ಆದರೆ ಅವರು ಇಲ್ಲ ಅನಿಸು

ವುದು ಯಾರಿಗೂ ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ. ವೇದಿಕೆಯ ಒಂದು ಬದಿಗೆ ಅವರ ಆಳೆತ್ತರದ ಫೋಟೋ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ದುಂಡುಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಹಾರ ಹಾಕಿದ್ದರು. ಅವರೇ ಎದ್ದು ಕುಳಿತಂತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಬಂದವರೆಲ್ಲಾ ದೂರದಿಂದಲೇ ಫೋಟೋಕ್ಕೆ ಕೈ ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಾಮೂಲಿಯಂತೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸಮಾರಂಭ ಜಿನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯಿತು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಪರವಾಗಿ ಅವರ ಮಗಳು ತ್ರಿವೇಣಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಳು ಅವಳಿಗೆ ಕಾಲೇಜು ಹುಡುಗ. ತಾಯಿಯಂತೆ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಆರತಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ ವಾದ್ದರಿಂದ ಅವಳ ಮಗಳು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು.

ಒಂದು ಮನಕರಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶವೆಂದರೆ 'ಮಾನಸ ಸರೋವರಕ್ಕಾಗಿ' ಅವಳಿಗೆ ಬಂದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಪದ್ಮವಾಸಂತಿ ಕೂಡಲೇ ಅದನ್ನು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಫೋಟೋದ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಳು ಇದುವರೆಗೆ ಅವರಿಂದಲೇ ಉಪಕೃತರಾದ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರು ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಫೋಟೋ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡುವಷ್ಟು ಪುರಸೊತ್ತು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಅವರು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಬರುವುದರೊಳಗೆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪಾಳೆ, ಶಿಲ್ಕುಗಳು, ಕೂಗಾಟಗಳ ಗದ್ದಲ. ಸುತ್ತಲೂ ಫೋಲೀಸರು ಇದ್ದರೂ ಅವರು ಯಾರನ್ನೆಂದು ದಂಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ? ಸಿನಿಮಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಷಾಮೂಲು. ಬಂದ ನಟರು ತಮಗೆ ದೊರೆತ ಸ್ವಾಗತದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಸಭೆಗೆ ಕೈ ಮುಗಿದು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಗೆ ಮೊಗದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆದರೆ ಪದ್ಮವಾಸಂತಿ ಬಳುಕು ದೇಹದ ಲಕ್ಷಣದ ಹುಡುಗ. ತೀರಾ ಸಾದಾ ಉಡಿಗೆ ಅಲಂಕಾರ. ಅವಳು ಮೌನವಾಗಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಗುರು ಪಾದಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಾಗ ಏನೋ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ಕಂಡಂತೆ ಗಲಗಲ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಭೆ ತಟ್ಟನೆ ತಟಸ್ಥವಾಯಿತು. ಪದ್ಮವಾಸಂತಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಎದ್ದು ತನ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮೆಟ್ಟಿಲೇರುವಾಗ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅಶ್ರು ಧಾರೆ ಒಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಜವಾಗಿ ಸಭೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದೆ ಏನೋ ಎಂಬಂತೆ ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ಮೌನ ತಳೆದಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸರದಿ ಬಂದಾಗ ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಕರೆ

ದಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಿಯರು ಕರತಾಡನ ಮಾಡಿದರು ನಾನು ನಿಧಾನವಾಗಿ
 ಹೋಗಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆ. ನಿಂತಲ್ಲಿಂದಲೇ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರೇ ಫೋಟೋ
 ಕಡೆಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ಸರಸರೆ ಹತ್ತಿಬಂದೆ. ಗಂಟಲು ಬಿಗಿದಂತಾಯ್ತು. ಕಾರಣ
 ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ತೀರ್ಪುಗಾರರಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಹದಿಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ
 ಅವರು ಮಾತು ಮಾತಿಗೂ ತಾಯಿ ಇಂದ್ರವೋದೇ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಯಾರೂ
 ಇಲ್ಲದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದ ದುರ್ಭರ ವೇದನೆಯನ್ನು, ಸಂಕಟವನ್ನು
 ಮುಚ್ಚು ಮರೆಯಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿದ್ದರು ಆತ್ಮೀಯರು, ಗೆಳೆಯರು,
 ಕಾಲ ಆ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಈ ನಡುವೆ ಮದ್ರಾಸಿನ
 ಮನೆಯನ್ನು ವಾರಿ ಕುಡದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆಸಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಜಯನಗರದಲ್ಲಿ
 ದೊಡ್ಡ ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆ ಹಿಡಿದು ಅದರಲ್ಲಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿದ್ದರು.
 ಅಲ್ಲದೆ ಮಾನಸ ಸರೋವರ, ಪುಣಮುಕ್ತಳು ಎರಡು ಚಿತ್ರ ತೆಗೆದು ಎರಡೂ
 ಯಶಸ್ವಿಯಾದಾಗ ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊಸ ಮನುಷ್ಯರಾದರು. ಆದರೆ ಅವರು
 ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತಪ್ಪೆಂದರೆ ಒಂದು ಚಿತ್ರ ತೆಗೆಯಬೇಕಾದರೆ ಮನೆ-ಮಠ, ಊಟ-
 ನಿದ್ರೆಯ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿ ತಮ್ಮ
 ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗುವಂತಹ ಹೊರಾಂಗಣ ಹುಡುಕು
 ವುದು ಮಾಮೂಲಿ ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್, ಕಬ್ಬನ್ ಪಾರ್ಕ್, ಕೆ ಆರ್ ಎಸ್.
 ಇವು ಅವರಿಗೆ ಹಿಡಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ನಗರಗಳ ಜನರು ಎಂದೂ ಕಾಣದ, ಕೇಳದ
 ಅಪರೂಪದ ನಿಸರ್ಗ, ಬದಲಾಗುವ ಪ್ರಕೃತಿ ತಾಣಗಳನ್ನೇ ಅವರು ಆಯ್ದು
 ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದು ಕಥೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿರಬೇಕು. ನೋಟಕರಿಗೆ
 ಹೊಸದಾಗಿರಬೇಕು ಅಂತಹ ತಾಣ ಸಿಗುವವರೆಗೂ ಅವರು ಊರು ಸೇರು
 ತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೇ ಪ್ರತಿ ಚಿತ್ರಕ್ಕೂ ಹೊಸಹೊಸ ನಟನಟಿಯರನ್ನು ಆಯ್ದು
 ಮಾಡುವುದು ಅದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಶಿಲ್ಪಿ ಜಕ್ಕಣನನ್ನೂ ವಿಾರಿಸಿದವರು.
 ಕಥೆಯ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವಂಥ ನಟನಾಗಲಿ, ನಟಿಯಾಗಲಿ ಸಿಗುವ ತನಕ
 ಅವರು ತಮ್ಮ ಹುಡುಕಾಟ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಛಲವಾದಿ ಅವರೇ ಈ
 ಛಲದಿಂದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಎಕಡು-ಮೂರು ಚಿತ್ರ ತೆಗೆದು ಮುಗಿಸುವಾಗ ಅವರು
 ದಣದಿದ್ದರು.

ಒಂದು ಘಟನೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಪುನಸ್ಸು, ದೇಹ ಎರಡೂ ತುಂಬಾ ದುರ್ಬಲವಾಗಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಚಿತ್ರದ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಅವರ ಯೂನಿಟಿನವರೆಲ್ಲರೂ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಇರಲೇಬೇಕು. ಚಿತ್ರ ನಿರತರ ಕೈ ಸೇರುವತನಕ ಅವರಿಗೆ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ.

ಹೀಗಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಬಾರಿ ಹಾರ್ಟ್ ಅಟ್ಯಾಕ್ ಆಗಿ ನರ್ಸಿಂಗ್ ಹೋಂನಲ್ಲಿದ್ದರು. ಮಾನಸ ಸರೋವರ, ಅಮೃತಘೋಷಿ, ಮಣಮುಕ್ತಕು ಈ ಮೂರು ಚಿತ್ರಗಳು ಯಶಸ್ಸು, ಹಣ, ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಗಳಿಸಿದವು.

ಸಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ನಡುವಿನಲ್ಲಿ 'ಸಂತ್ಸೋಷ್' ಚಿತ್ರಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರ ಭೇಟಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಸಾಲ್ಕಾರು ಜನ ಲೇಖಕಿಯರು ಮತ್ತು ಚಿತ್ರರಂಗದ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಇದ್ದರು. ಕಾನಕಾನಹಳ್ಳಿ ಗೋಪಿಯವರ ಏರ್ಪಾಡು ಅದು. ಉಪಹಾರದ ನಂತರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿದವರು ಜಿ. ವಿ. ಆಯ್ಯರ್, ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ಮತ್ತು ಸಾನು.

ಈ ದಿನ ಅವರೊಡನೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವರು ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು.

ಆ ನಂತರ ಅವರು 'ಮಸಣದ ಹೂ' ಚಿತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೆಂದೂ, ಶ್ರೀ ಮಾಸ್ತಿಯವರ 'ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ' ಕೃತಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂದೂ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಸುದ್ದಿ ಹರಡಿದವು.

'ಮಸಣದ ಹೂ' ಕಾದಂಬರಿ ಸಾನು ಓದಿರಲಿಲ್ಲ. ತ.ರಾ.ಸು. ಅವರ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದೇನೆ. ಅವರವು ಜಾರ್ಜಿಕ್ ಹಾಗೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕೃತಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು. ಅಷ್ಟೇ ಗಟ್ಟಿ ಬರಹ. ಸಾಮಾಜಿಕವಾದರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ದ್ದವು. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಕನ್ನಡ ಬರಹಗಾರರೊಬ್ಬರ ಕೃತಿ ಚಲನ ಚಿತ್ರ ಮಾಡದ್ದೆಂದರೆ ತ.ರಾ.ಸು. ಅವರ ಹೆಸರಿಗೇ. ಅದು ಹೇಗೆ ಹಿಂದಿಯವರ ಪುನ ಸೇಳಿಯತೋ ತಿಳಿಯದು ಅಂತೂ ಈಗ್ಯೆ ನೆಲವತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ 'ಹಂಸೇಗೇತಿ' ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ 'ಬಸಂತ ಬಹಾರ್' ಆಗಿ ಬಂತು ತ.ರಾ.ಸು.

ಅವರಿಗೆ ಆಗ ಹಿಂದಿ ಅವತರಣಿಕೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಂತೆ. ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನವರ ಮನೆಯ ಎದುರು ಮನೆಯೇ ದಿ|| ಟಿ.ಎಸ್. ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯನವರ ಮನೆ. ನಾನು ಆಗಾಗ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಗ ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯನವರ ಮಗಳು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿದ್ದರು :

“ನಮ್ಮ ಸುಬ್ಬಾ ಬರೆದ ‘ಹಂಸಗೀತೆ’ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟು ಹಿಂದಿ ಸಿನಿಮಾದೋರು ತಗೊಂಡು ಕಣ್ಣಿ”

ಆ ವೇಳೆಗೆ ನಾನು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಿನಿಮಾ ನೋಡಿದ್ದರೂ ಹೀಗೆ ಕತೆ-ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂಬ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲೂ ಹಿಂದಿಯವರು ಕನ್ನಡದ ಕಾದಂಬರಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದೆಂದರೆ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗಲ್ಲಾ ಒಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತ.ರಾ ಸು. ಅವರು ಐದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಒಂದು ಸೆಂಕೆಂಡ್ ಹ್ಯಾಂಡ್ ಕಾರನ್ನು ಕೊಂಡು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಜಿಲುನೆ ಮಡದಿ ಅಂಬುಜಾ ಅವರನ್ನು ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವತಃ ತಾವೇ ಡ್ರೈವ್ ಮಾಡುತ್ತ ಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಪುರಂನಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದೆ. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ತುಂಬು ತಾರುಣ್ಯ ಮದುನೆಯಾಗಿ ಕೆಲವೇ ತಿಂಗಳುಗಳಾಗಿತ್ತೇನೋ. ಹೊಸ ಹೆಂಡತಿ, ಕೈ ತುಂಬ ಹಣ, ವಾಹನ ಆಗ ಅವರ ದೆಸೆಯಕಾಲ. ಆದರೆ ಆ ಹಣ, ಕಾರು ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಬಹಳ ಕಾಲ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬಸಂತ ಬಹಾರ್ ಚಿತ್ರ ಬೇಗನೇ ಬಂದಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ನಾನು ಎರಡು ಬಾರಿ ನೋಡಿದೆ. ನಾನು ‘ಹಂಸಗೀತೆ’ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದಿದ್ದೆ. ಮೂಲ ಕಥೆಗೂ ಚಿತ್ರಕ್ಕೂ ಬಹಳ ಬದಲಿಕೆಯಿತ್ತು ಆದರೂ ಚಿತ್ರ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಭರತ್ ಭೂಷಣ್, ಲೀಲಾಚಟ್ಟಿಸ್ ಮುಖ್ಯಪಾತ್ರಗಳು ಹಿಂದಿ ನಾಟ್ಯವರಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವರು ಕಥೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆಗ ತ.ರಾ ಸು. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಯೆಂದರೆ ಆಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಲಕ್ಷವಿದ್ದಂತೆ. ಗೆಳೆಯರು ಭೇಷ್ ಎಂದರು. ಮನೆಯವರು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಇವರೆಂತೂ ಈ ಲೋಕವನ್ನೇ ಮರೆತಿದ್ದರು.

ಆದರೆ ಆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸಾವಿರ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಬಹಳ ದಿನ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ಕಾರಣ ಏನಾಯಿತೋ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಲೇಖನ ನೃತ್ಯ ಮಾತ್ರ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಸಾಗಿತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಅವರ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾದಂತೆ ಅದೇ ಅವರ ಮೂಲ ಥನವೂ ಆಯಿತು. 'ಕಂಬನಿಯ ಕುಯಿಲಿ'ನಿಂದ ಹಿಡಿದು ದುರ್ಗದ ಇತಿಹಾಸ ಪೂರಾ ಓದಿದೆ. ಓದದೆ ಉಳಿದಿರುವುದು 'ದುರ್ಗಾಸ್ತಮಾನ' ಅದನ್ನು ಓದಬೇಕೆನ್ನುವುದರಲ್ಲೇ ಅವರೇ ಅಸ್ತಮಾನರಾದರು. ಅಂತೂ ಇನ್ನೂ ಅದನ್ನು ಓದಿಲ್ಲ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅವರ ಮೊದಲ ಚಿತ್ರ 'ಜಂಸಗೀತೆ' ತೀರಾಗಮನಿಸಿದರೆ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ದೋಷಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೂ ಚಿತ್ರ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು 'ನಾಗರಹಾವು'. ಮೂರು ಭಾಗದ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಸಂಕುಚಿಸಿ ಒಂದೇ ಚಿತ್ರ ಮಾಡಿದರು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ. ಚಿತ್ರ ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯ. ಆ ಚಿತ್ರದಿಂದ ಆರೇಳು ಮಂದಿ ಹೊಸ ನಟ-ನಟಿಯರು ಚಿತ್ರ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದರು.

೧೪

'ನಾಗರ ಹಾವು' ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಾದ್ಯಂತ ಜಯಭೇರಿ ಹೊಡೆಯಿತು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಕಿರಿಟಿಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ರತ್ನ ಸೇರಿಕೊಂಡಿತು. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಾದವು, ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಬಂದವು. ಆದರೆ ನಾಗರಹಾವಿನಂತೆ ಕೆರೆಳಿದವರೆಂದರೆ ತ.ರಾ.ಸು. "ಇದು ನಾಗರ ಹಾವಲ್ಲ, ಕೇರೆ ಹಾವು" ಎಂದು ಒಂದೆರೆಡು ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಎದುರಿಗೆ ಮೇಜುಗುದ್ದಿ ಹೊಂಕರಿ ಸಿದ್ದು. ಆದರೆ ಆದರೆ ಕಾರಣ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಕೆರೆಳೆದೆ ನಗುಫಗುತ್ತ :

“ನೀವು ಹಿರಿಯರು ಏತಂವಕ್ಕೂ ನನಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ” ಎಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ನೋಡಿ ನೊಪ್ಪಿದರು. ಮುಂದಿನ ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮುಕ್ತಿಯೂ ಅಂಥವೇ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ತ. ರಾ. ಸು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನೇರಬೇಕಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇವತ್ತು ಇನ್ನೇನು ಅವಾಂಕರವೋ ಎಂದು ಕಂಗಾಳಾಡಿದ್ದಾಗ ನಡೆಸ ವೋಡಿಯೇ ಬೆರೆ.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಪುಣಿಗೆ ನಾಗರಹಾವು ಕಣಿ ಮುಡುಗಿತ್ತು. ಸಹಿ ಬೆಕ್ಕುಸ ಬೆರಗಾಗಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಗಳಿ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತಾ ತ. ರಾ. ಸು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರನ್ನು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಚಿಕ್ಕಾಗಿ ವಡೆಯಿತು. ಕೇರೆ ಹಾವು ಮುಕ್ತ ನಾಗರ ಹಾವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ವಗುತ್ತ ಹಳೆಯ ನೊಪ್ಪನ್ನೇ ರಿಪಿಟು ಮಾಡಿದರಂತೆ.

“ಎನೇ ಆಗಲಿ ತಾವು ನನಗಿಂತ ಹಿರಿಯರು. ನೀವು ನನ್ನನ್ನ ಬಯ್ಯರೂ, ಹೊಗಳಿದರೂ ಎಲ್ಲವೂ ಕೆಳಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ.”

ಈ ವಿಷಯವನ್ನೇನೂ ನಾನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡದ್ದಲ್ಲ. ಈ ಸಮಾರಂಭ ಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಬಂದವರು ಹೇಳಿದ್ದು ಮತ್ತು ನಾನಾ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಂದ ಓದಿದ್ದು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಏನು ಮಂತ್ರ ಹಾಕಿದರೆಂದು ಅನೇಕರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಹಾಗೇ ನನಗೂ ತ. ರಾ. ಸು. ಭಕ್ತರೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿದರು. ನಂಬಲರ್ಹವಾದಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಅಂತೂ ‘ನಾಗರ ಹಾವು’ ಚಿತ್ರ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಕಠಿಣ ಪರಿಶ್ರಮ- ಸಾಹಸಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಫಲ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು.

ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಜನರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆಡಗಿರುವ ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯ, ಗುಡಿ ಗುಂಡಾರಗಳು, ನದಿ-ನದ-ಸಮುದ್ರ, ಜಲಪಾತಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಹಂಬಲ ಬಹಳ. ಅದರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ಯಾಖ್ಯೆ, ತಿಸ್ಯೊ, ಕೈಟಿಂಗಳುಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲ. ಅನಾರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಕಥೆ ಬೇಕು. ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಏನಿ ತತ್ವಗಳಿರಬೇಕು. ಕನ್ನಡ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿರಬೇಕು. ಒರೀ ಇದನ್ನೇ ಕುಂಬಕತಿ ಇಂದ್ರನ ಯುವ ಪೀಳಿಗೆಯವರು ಚಿತ್ರ ನೋಡುತ್ತವರೇ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಜನಕ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾವಿಡಾರು ಜನ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳು ಸೂತ್ರವ ಒಂದೆರಡು ಸೀನ್ ಕೈಡೆದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರಲ್ಲಿ ಪಾಲೊಳ್ಳುವವ ರಿಗೆ ಸಂಭಾವನೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಆ ದೊಡ್ಡ ಪೂಟಂಗ್ ಮುಡುಗುವವರಿಗೆ

ಅಹತ ಊಟ ತಿಂಡಿ ನೋಡಿಕೊಂಡರಾಯ್ತು. ಆಡರೆ ಚಿತ್ರ ನುಟಗಡ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸಿಗ್ನಿನಲ್ಲಿ ಪಾಲೆಕ್ಕಿ ಕಡ ನೂರಾರು, ಸಾವಿರಾರು ಜನ ತಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಚಿತ್ರ ಬಂದಾಗ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮುಖ ತಾನೇ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಸಂತೋಷ ಪಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕೈಯಿಂದ ಹಣ ತೆತ್ತು ಮೂತು ಪಾಲಕ್ಕಿ ಬಾರಿ ಚಿತ್ರ ನೋಡಿಸವರೂ ಉಂಟು. ಇದ್ದಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇದನ್ನ ತನ್ನ ನೆಂಟರಿಟ್ಟು, ಗೆಳೆಯತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಂಗೂರ ಹೊದೆಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವೂ ಒಂದು ಪ್ರಚಾರವೇ. ಇದು ಪುಟ್ಟಿಣ್ಣನವರ ಹೊಸ ಸೃಷ್ಟಿಯೇನಲ್ಲ. ಮೊದಲಿನಿಂದ ಬರವ ಪದ್ಧತಿ.

ಎಡಕೆಲ್ಲು ಗುಡ್ಡ ಪ ಮೇಲೆ, ಸಾಗರೆಹಾಳು, ಶರಪಂಜರೆ, ಇಂತಹ ಚಿತ್ರ ಗಲ್ಲ ತಿ ತಂತ್ರಗಳಿವೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ಮಣಿಯುಕ್ತಳು ಚಿತ್ರದಲ್ಲೂ ಮೊದಲಿ ಪಾಲಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನ ಪ್ರಹ್ಲಕುಮಾರಿ ಚಿತ್ರನೀಯ ವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕಗಿಟ್ಟಿ ನಾದ ಅಬೂಪರ್ಷಾದ ಸಾವಿರಾರು ಮುಖ ಸನ್ಮಾಸನಿಯರನ್ನು ಕಂಡರು. ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಅಡು ಹೊಸದೈತ್ಯ ಅಷ್ಟೆ. ಮೂಲ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಅದಲ್ಲ.

ಲೇಖಕಿಯರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರ ಮಾಡಬಲ್ಲರು ಪುಟ್ಟಿಣ್ಣ. ದೇಶ ಕಥೆ ಅವರಿಗೆ ಆಗ ಬರೋದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅನುಮಾನವೂ ಇತ್ತು ಅವರ ಮೇಲೆ.

ಆಗ ನಾನನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆ :

“ಒಳ್ಳೆಯಡಾಯತು. ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕಿಯರೆ ಪರವಾಗಿ ಅವರೊಬ್ಬ ರಾದರೂ ಅಭಿಮಾನಿ ನಿರ್ದೇಶಕರಿದ್ದಾರೆಲ್ಲ”-ಅಂದೆವ್ವಿ.

ಒಂದು ಸಾರಿ ನಾನು ಅವರನ್ನೇ ಕೇಳಿದೆ :

“ನೀವು ಅದೇನು ಮಹಿಳೆಯರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೇ ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೀರಲ್ಲ?”

ಅವರು ಕೂಡಲೇ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಸಿಗರೇಟು ಸುಟ್ಟಿರು. ಕಣ್ಣು ಕಿರಿದು ಮಾಡಿ ಎತ್ತಲೋ ನೋಡುತ್ತ ಎರಡು ನಿಮಿಷ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತರು. ತಂತರ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅಂದರು.

“ತಾಯಾ, ಅದೇನೋ ಹೀಗೆಂತ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳೋಣಾಗೋಲ್ಲ. ನಾನು ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಪುಸ್ತಕ ಎಲ್ಲಾ ಓತ್ತೀನಿ. ಪುರುಷರೂ ಬಹಳ ಅದ್ಭುತವಾದ

ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವೆಲ್ಲ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವವಲ್ಲ. ಓದಲು ಭವ್ಯ. ಚಿತ್ರ ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟ. ಮಹಿಳೆಯರದು ಹಾಗಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೇ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಮಹಿಳೆಯಾದರೂ ಅವರ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪರಿಸರದ ಜೀವನವಿರುತ್ತೆ. ಒಂದು ಜಟಿಲ ಸಮಸ್ಯೆ ಇರುತ್ತೆ. ಯಾವ ಅತಿರೇಕಕ್ಕೂ ಹೋಗದೆ ವಾಸ್ತವತೆಗೆ ಸಮೀಪವಾದ ವಿಷಯ ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಹೊಲಸು ಸಂಭಾಷಣೆ, ದೃಶ್ಯ ನಿರೂಪಣೆ ಇರೋದಿಲ್ಲ. ಒಂಥರ ತಿಳಿನಿರಿನಂತೆ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಹಾಗೆಂದು ಮಹಿಳೆಯರೆಲ್ಲರ ಕೃತಿಗಳೂ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದೆ. ನಾನು ಗಂಡಸರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದೇನಲ್ಲ. ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಪವಾಡ, ನಾಗರ ಹಾವು, ಫಲಿತಾಂಶ, ಕಾಲೇಜು ರಂಗ, ಬಿಳಿ ಹೆಂಡ್ತಿ, ಧರ್ಮಸೆರೆ, ಪಡುವಾರ ಹಳ್ಳಿ ಪಾಂಡವರು, ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ. ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ : ಮಹಿಳೆಯರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗೋಚರವಾಗಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಕಮನಿಯ ಭಾವ, ಕೂರ್ಡವತೆ ಇರುತ್ತೆ. ಅದನ್ನ ನಾನು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆನೋ ?”

“ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ತಿದ್ದ ಬೇಕಾದ ಅಂಶ ತಿದ್ದಿರುತ್ತೀನಿ. ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ಭಾವು ಕತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತೆ.”

ಮತ್ತೊಂದು ಸಾರಿ ತಟ್ಟನೆ ಕೇಳಿದ್ದರು :

“ನಿಮ್ಮದು ‘ಮುಸುಕು’ ಅನ್ನೋ ಕಾದಂಬರಿ ಚಿತ್ರ ಆಗುತ್ತೆ ಅಂತ ರೊಮರ್ ಇತ್ತಲ್ಲ, ಅದೇನಾಯ್ತು ತಾಯಿ ?”

“ಇದೇನಾಯ್ತು ಹೀಗೇ ಕೇಳಿರಿ. ನಾವು ನಂಜನಗೂಡಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಮರೆತುಹೋಯ್ತೆ ?” ನಿರಾಳವಾಗಿ ಅಂದರು. “ಅದೇಕೆ ಮರೆಯುತ್ತೆ ಅದು ನನ್ನ ಬಗಲಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಬಹಳ ದಿನ ಆಯ್ತಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕೊಟ್ಟಿರೋ ಅಂತ ಕೇಳಿದೆ ಆಪ್ಪ. ಅದಕ್ಕೂ ಸಮಯ ಕೂಡಿ ಬರಬೇಕಲ್ಲ.”

“ಬೇರೆ ಮೂರು ಸಾಲ್ಕು ಜನ ಅದನ್ನೇ ಕೇಳಿದರು. ಅದನ್ನ ಕೊಟ್ಟು ಯಿತು” ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಬಂದವು. ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಇಬ್ಬರು. “ಜಂಟಿ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಯಾರೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ್ಯೆ ಹದಿನೇಳು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ

ಒಬ್ಬರು ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಬಂದು 'ಮುಸುಕು' ಕೃತಿಯನ್ನು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ. 'ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ' ಬಂದು ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಾಗಿತ್ತು ಆಗ ನಾನಾಸಾಗಿಯೇ ಅವರನ್ನು ಕೇಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಂದಾತ ನಾನೇ ದೈರೆಕ್ಟರ್ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡರು. ಕರಾರು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒಂದು ಕಂಡಿಷನ್ ಹಾಕಿದೆ.

'ಇಂದಿನಿಂದ ಎರಡು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ನೀವು ಚಿತ್ರ ತೆಗೆದು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ನಿರ್ಮಾಪಕರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಹಕ್ಕು ನನಗಿದೆ. ನಿಮಗೆ ಹಣ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.' ಎಂದು.

"ಮೂರೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸುತ್ತೇವೆ-" ಎಂದವರು ಆರೇಳು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಪತ್ತೆಯೇ ಇಲ್ಲ ನಾನೂ ಸುಮ್ಮನಾದೆ ಅನಂತರ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಒಬ್ಬರು ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಬಂದು ಅವೇ 'ಮುಸುಕನ್ನು' ಕೇಳಿದರು. ಇದ ಸಂಗತಿ ಹೇಳಿದೆ. "ಆದರೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರನ್ನ ನಿರ್ದೇಶನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಕತೆ ಕೊಡ್ತೀನಿ" ಅಂದೆ.

"ನಮ್ಮ ಮನದಲ್ಲಿರೋದು ಅವರೇ. ಆದರೆ ಅವರು ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪೋದಿಲ್ಲ, ಈಗ ಬರುವಾಗ ಗಾಂಧಿನಗರದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಬಂದೆವು. ಈಗ ಅವರು ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ನಂಜನಗೂಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆಂತೆ. ಅವರ ಮಾವನ ಮನೆಗೆ. ಬರುವುದು ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಾಗಬಹುದು-ಎಂದರು ಅವರ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ" ಎಂದರು.

"ಸರಿ ಹಾಗಾದರೆ ಅವರು ಬಂದ ನಂತರ ಅವರನ್ನ ವಿಚಾರಿಸಿ ಖಂಡಿತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ ಆಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಅಗ್ರಿಮೆಂಟ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡರಾಯ್ತು" ಅಂದೆ

ಅವರು ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ತಡೆದು ಹೇಳಿದರು :

"ತಾಯಿ ನಾವು ಇದೇ ಮೊದಲ ಚಿತ್ರ ಮಾಡೋದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರೋದು. ಅವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಬರ್ತಾರೋ ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗ್ತಾರೋ ಯಾರೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳೋದಿಲ್ಲ ಹೇಗೂ ನಂಜನಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನವಂತೂ ಇರ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಕಾರಿವೆ. ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮುಂಜೆ ಹೊರಟು ಸ್ವೀಡಾ ನಂಜನ

ಗೂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಾತುಕತೆ ನಡೆಸಿ ಖಟಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ, ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಸುಸೂತ್ರ.”

“ಹಾಗೇ ಮಾಡಿ, ಅದೂ ಒಳ್ಳೆದೆ.” ಅಂದೆ ನಾನು.

“ನೀವೂ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದರೆನೇ ನಾವು ಹೊರಡೋದು. ನಮಗೆ ಅವರ ಪರಿಚಯ ಆಸ್ಪಾಗಿ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲೆ ಅವರ ಹತ್ರ ಮಾತಾಡೋಕೇ ನನಗೆ ಹೆದರಿಕೆ. ನೀನೇ ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು” ನನಗೆ ಹೆಗು ಬಂದಿತು.

“ನನಗೇನೂ ಅಂಥ ಹೆದರಿಕೆ ಇಲ್ಲ. ಪರಿಚಯಾನೂ ಇದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಖಂಡಿತವಾದಿ ಆಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ನಾಳೇನೇ ಅಂತಿರಲ್ಲ ; ನನ್ನ ಕೆಲಸ ನೂರಿಂಟು ಇದೆ.”

“ಏನಿಲ್ಲ ತಾಯಿ, ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎಂಟೊವರೆಗೆ ಹೊರಟರೆ ಹನ್ನೆರಡರೊಳಗೆ ನೆಂಜನಗೂಡಿನ್ಲರ್ಲಿವಿ. ಮಾತುಕತೆ ಮುಗಿಸಿ ಮೂರು ಗಂಟೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟರೆ ಆರು ಗಂಟೆಗೆ ಇರ್ಲರ್ಲಿವಿ. ನಾಳೆ ಒಂದು ದಿನ ಬಿಡುವು ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳಿ.”

ನಾನು ಯೋಚಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ :

“ನಾನು ಒಬ್ಬಳೇ ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆ ಬರೋದು ಚೆನ್ನಾಗಿರೋಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ನನ್ನ ಕಿರಿಯ ಮಗನನ್ನು ಕರೆಕೊಂಡರೆ ಆಗಬಹುದಲ್ಲ ?”

“ಓ ! ಅಗತ್ಯವಾಗಿ. ನಾವು ಇಬ್ಬರು, ನೀವು ಇಬ್ಬರು. ಎಲ್ಲೂ ನಿಲ್ಲದೆ ಸೀದಾ ಹೋದರೆ ಎರಡೂವರೆ ಗಂಟೆ ಸಾಕು ನಮಗೆ.”

“ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ವೇಳೆಗೆ ಹೋದರೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾಲ್ಕು ಜನ ಹೋಗೋದು ಚೆನ್ನಾಗಿರೋಲ್ಲ. ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಊಟ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡೇ ಹೋದರೆ ಒಳ್ಳೆದು.”

“ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ ತಾಯಿ. ಒಂದು ಕಾಲು ಗಂಟೆ ತಡವಾದೀತು ಆಷ್ಟೆ. ಹಾಗಾದರೆ ನಾಳೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎಂಟು ಗಂಟೆಗೆ ನೀವು ತಯಾರಾಗಿರಿ. ನಾವು ಬರ್ತೀವಿ”

ಎಂದು ನನ್ನೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಟರು. ಮೆರುದಿನ ಹೇಳಿದ ವೇಳೆಗೆ ಅವರೂ ಬಂದರು. ನಾವೂ ತಯಾರಾಗಿದ್ದೆವು. ಹೊರಟೊ

ಆಯ್ತು. ಮೈಸೂರು ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ನಂಜನಗೂಡು ತಲ್ಪೋದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಂಟೆ. ಒಂದಿಬ್ಬರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ಬೇಗನೆ ಅವರ ಮಾವನ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಮನೆಯ ದೊಡ್ಡ ಒಂದೇ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿತ್ತು. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಾಗಿಲೂ ಮುಚ್ಚಿತ್ತು, ಇಲ್ಲಿಯೂ ಮುಚ್ಚಿದೆ. ಯಾಕೋ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸರಿ ಎನಿಸಲಿಲ್ಲ. 'ಊಟ ಮಾಡಿ ಮೆಲಗರಬಹುದು'-ಎಂದುಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬಾಗಿಲು ಬಡಿದೆ.

“ಯಾರು ?” ಎಂಬ ಗೊಗ್ಗ ರೆದನಿ ಕೇಳಿತು.

“ನಾವು ಬೆಂಗಳೂರಿಂದ ಬಂದಿದೀವಿ” ಎಂದೆ. ಪಕ್ಕದ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಬಗ್ಗಿನೋಡಿದ ಒಬ್ಬರು ಮುದುಕರು ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದರು. ಆದರೆ ಒಳಗೆ ಕರೆಯಲಿಲ್ಲ ನಾನೇ ಹೇಳಿದೆ :

“ನಾವು ಪುಟ್ಟಣ್ಣೋರನ್ನ ನೋಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಅರ್ಜೆಂಟಾಗಿ. ಅವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದಾರೇಂತ ತಿಳಿಸಿತು. ಆದಕ್ಕೇ ಬಂದ್ವು.”

ಪಾಪ ವೃದ್ಧ ದಂಪತಿಗಳು ಆಗ ತಾನೇ ಊಟ ಮಾಡಿ ಮೆಲಗದ್ದರೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ. ಅವರ ಮಡಿಜಾವೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕೂತರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಸದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಮುದುಕರು ಜೂಗರಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದರು :

“ಅವರು ಗಂಜ-ಹೆಂಡ್ತಿ ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲಾರೂ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನೆ ಶಿವನಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿವಾರೆ. ಇನ್ನು ಅವರು ಬರೋದು ಸಂಜೆ ಏಳು ಗಂಟೆ ಆಗಬಹುದು. ಸಾಕೆಸಾಡಿದ್ರಲ್ಲಿ ಅವರೇ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದುಬಿಡ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲೇ ನೋಡಬಹುದಲ್ಲ.”

ನಾನು ಅವರಿಬ್ಬರ ಮುಖ ನೋಡಿದೆ. ಅವರಂದರು :

“ತಾಯಿ, ಏನೇ ಆದ್ರೂ ಇವತ್ತು ಅವರನ್ನ ಕಂಡೇಹೋಗೋದು ಸಾಸಿ. ನಾವು ನಿಮ್ಮನ್ನ ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತು ಗಂಟೆ ಒಳಗೆ ಮನೆ ತಲ್ಪಿಸ್ತೀವಿ.”

ಪಾಪ ಮುದುಕರಿಗೆ ಜೂಗರಿಸೆ. ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಹೇಳಲು ಮನ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವುದೂ ಅವರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಿ ಕಾಡಿತು. ಪಾಪ ಮುದುಕರಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ :

“ಸರಿ, ನಾವು ಸಂಜೆ ಏಳು ಗಂಟೆ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಬರೋವಿ ನಿಮ್ಮ

ಅಳಿಯಂದಿರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಯಾರೋ ಬಂದಿದ್ದಾರೆಂದು. ನಾವನ್ನು ಬರ್ರಿವಿ" ಎಂದು ಹೊರಟೆ

"ಆಗಲಿ ತಾಯಿ. ಹೇಳ್ತೀನಿ" ಅಂದು ನಾವು ಜಗುಲಿ ಇಳಿಯುವುದ ರೊಳಗೇ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದರು ಪಾಪ ವಯಸ್ಸಾದವರು. ಉಂಡು ಮಲಗಿದವರನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದರೆ ಬಲು ಮುಜುಗರ. ಅವರಿಗೂ ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿ ಯಾಗಿತ್ತು. ಒಳಗೆ ಬನ್ನಿ ಅನ್ನಲಿಲ್ಲ ; ಸಂಜೆವರೆಗೆ ನೀವು ಎಲ್ಲಿ ಇರ್ರೀರಿ ಎಂದು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ ನಾನೇ ರಸ್ತೆಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಆ ಪ್ರಡ್ಯೂಸರನ್ನ ಕೇಳಿದೆ :

"ಇನ್ನು ಸಂಜೆವರೆಗೆ ನಾವು ಕಾಲ ಕಳೆಯೋದು ಹೇಗೆ ? ದೇವಘಾಟನದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯೋದು ಐದು ಗಂಟೆಗೆ ನಮಗೆ ಗುಸುತು ಪರಿಚಯದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ "

"ಹೋಗಲಿ ಅಷ್ಟರೊಳಗಾಗಿ ಕೆ ಆರ್. ಸಾಗರಕ್ಕಾದರೂ ಹೋಗಿ ಬರೋಣ" ಎಂದರವರು.

"ನೂರೆಂಟು ಬಾರಿ ನೋಡಿದ ಜಾಗವದು. ಸುಮ್ಮನೆ ವೆಟ್ರೋಲಾ ಖರ್ಚು. ಮತ್ತೆ ಏಳುಗಂಟೆ ಒಳಗೇ ಇಲ್ಲಿರಬೇಕಲ್ಲ" ಎಂದೆ ನಾನು. ಯಾಕೋ ಈ ಕೆಲಸ ಆಗೋದಲ್ಲ ಅನಿಸಿತ್ತು ನನಗೆ. ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಕೂತೆವು. ಒಂದು ಹೋಟೆಲಿನ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅವರಿಬ್ಬರು ಇಳಿದು ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೆ ಕಾರಿಗೆ ಕಾಫಿ ಕಳಿಸಿದರು. ನನಗೂ ಕಾಫಿ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಗೊನೆ ನಂಜನಗೂಡು ರಸಬಾಳೆ ಹೊತ್ತು ತಂದರು. ಆಗಲೇ ತಿನ್ನಲು ಪಕ್ಕವಾದ ಫಲ. ನಮಗೆ ಚೆಪ್ಪು ಚೆಪ್ಪನ್ನೇ ಮುರಿದುಕೊಟ್ಟರು. ಪುಟ್ಟಪುಟ್ಟ ಹಣ್ಣು ಗಳು. ಬೇಡ ಬೇಡ ಅನ್ನುತ್ತಲೇ ನಾನು ಒಂದು ಚೆಪ್ಪು ಪೂರಾ ತಿಂದೆ. ನಾವು ಕನ್ನಂಬಾಡಿ ಸುತ್ತಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವುದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಣ್ಣು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ರುಚಿ ಆ ಹಣ್ಣು.

ಅಂತೂ ಸಂಜೆ ಏಳೂಮುಕ್ಕಾಲಿಗೆ ನಾವು ನಂಜನಗೂಡು ತಲ್ಪಿ ಅವರ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋದಾಗ ಎದುರಿಗೆ ಕಾರು ನಿಂತಿತ್ತು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಸಂಸಾರ ಆಗ ತಾನೇ ದಣೆದು ಬಂದಿತ್ತು ಆಗಲೇ ಎಲೆ ಹಾಕಿ ಬಡಿಸಿದ್ದರು. ನಾಗಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನವರು ವಿಪರೀತ ತಲೆನೋವಿನಿಂದ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇನ್ನೇನು ಪರಿಪಂಚನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ನನ್ನ ಮುಖ ಕಂಡು ತಟ್ಟನೆ ಎದ್ದರು. ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕೂರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಕಿಯವರು ಕೂತರು.

“ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಅನ್ನ ಸಾಕಾಗೋ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಾಲ್ಕು ಎಲೆ ಹಾಕು” ಎಂದರು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ. ನಾನು ಬಂದವರನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿ, ಬಂದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ,

“ದಯವಿಟ್ಟು ನೀವು ಊಟ ಮಾಡಿ. ತುಂಬಾ ದಣೆದು ಬಂದಿದ್ದೀರಿ. ನಾವು ಈಗಲೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೊರಡಬೇಕು. ಒಂದು ‘ಮುಸುಕು’ ಪುಸ್ತಕ ತಂದಿದ್ದೇನೆ ತಗೊಳ್ಳಿ” ಎಂದು ಕೊಟ್ಟೆ. “ಇದು ನನ್ನ ಹತ್ತ ಇದೆ ತಾಯಿ. ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಓದಿದ್ದೇನೆ ಯೋಗ ಬಲ ಕೂಡಿ ಬಂದಾಗ ಇದನ್ನು ನಾನೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸಬೇಕು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಇಂತಿ ಈಗ ಕಾಲು ತೊಳಕೊಳ್ಳಿ. ನೊದಲು ಊಟ ಮಾಡಿ. ಆ ಮೇಲೆ ಬಾಕಿ ಮಾತು.”

ಅತ್ತ ಅವರ ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿಂಗೂ ಅಶ್ಚರ್ಯ. ಇತ್ತ ಇವರಿಗೂ ಅಶ್ಚರ್ಯ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರಿಗೂ ಇವರಿಗೂ ಇಷ್ಟು ಸಲಿಗೆಯೇ ಎಂದು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬೆರಗಾಗಿ ಕೈ ಕಟ್ಟಿ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಕಾಲಿಗೆ ನೀರು ಬಂತು. ನಾನು ನನ್ನ ಮಗ ಬಚ್ಚಲಲ್ಲಿ ಕಾಲು ತೊಳೆದು ಬಂದೆವು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಈಗ ತಮ್ಮ ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರಿಗೆ ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಅವರ ಅತ್ತೆ ಬಡಿಸುತ್ತ ಕೇಳಿದರು :

“ಯಾಕಮ್ಮ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರೂ ಕೂಡ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗೇ ನಿಂತು ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟೆ ಅನ್ನ ಅಡಿಗೆ ಇದೆ. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಊಟಮಾಡಿ.”

ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೆ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ. ಆದರೂ ನನ್ನ ಮಗನ ಸಕ್ಕ ಕೂತರು. ಸಾರು, ಚಟ್ಟಿ, ಪಲ್ಯ, ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಉಪಚಾರ ವಿಸರೀತ.

“ನಮ್ಮ ಅತ್ತೆ ಕೈಯಿನ ಸಾರು, ಚಟ್ಟಿ ನೆನಪು ಬಂದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಡ್ಡಿ(ನಿ ತಾಯಿ ನಾನು. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾರನ್ನು ಕಲಿಸಿ.” ಅವರಿಬ್ಬರು ಕಡಿಮೆಯೇ ಉಂಡರು. ನಾನು ಹೇಳಿದೆ : “ನನ್ನ ಊಟ ರಾತ್ರಿ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಿ. ಪಾಪ, ಅವರು ಈಗ ಮತ್ತೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾಯ್ತಲ್ಲ ?” ಅವರತ್ತೆಯಂದರು :

“ಒಲೆ ಮೇಲೆ ನೀರು ಕುದಿತ್ತಿತ್ತು. ಅಕ್ಕಿ ತೊಳೆದು ಹಾಕಿ. ಅಕ್ಕಿ ಅನ್ನ ಅಗ್ಗಾ ಬಾಕು. ಅಪಳಗೂ ತಲೆ ನೆಲೆವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಡಮೆ ಅಗ್ಗಾ ಅಮೇಲೆ ಊಟ ಮಾಡ್ತೀನಿ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟ ಮಾಡಿದ್ರಾ ?”

“ಹೌದು, ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಿ.”

ತಾಂಬೂಲ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ ಅವರು. ನಂತರ ಕೊಳೆದರು ತುಟ್ಟಿ :

“ನಾನು ನಾಳೆನಾದಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬರ್ತೀನಿ. ಅಲ್ಲಿ ಅಭಿಷಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ. ಬಾಕಿ ಮಾತಾಡೋಣ. ಈಗ ನನಗೂ ಆಯಾಸ, ನಿಮಗೂ ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ.”

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ ಹೇಳಿ ನಾವು ಕಾರನ್ನೇರಿದಾಗ ಗಂಟೆ ಒಂಟು ತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಹಿಂದಿನ ಸಿಟಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ನನ್ನ ಮಗ ಇಬ್ಬರೆ. ನಾನು ಅರಾಘು ವಾಗಿ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟೆ. ಮನೆ ಹತ್ತಿರ ಕಾರು ನಿಂತಾಗ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆ ಇಳಿಯುವಾಗ ನಾನಂದೆ :

“ಅವರ ನಿಮ್ಮ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿಸಿದಾಯ್ತು. ಇನ್ನು ಅವರನ್ನ ಒಪ್ಪಿ ಸೋತು ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸ. ತುಂಬಾ ಶ್ರಮವಾಯ್ತು ನಿಮಗೆ”

“ನಮಗೇ ನಿಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ತುಂಬಾ ತೊಂದ್ರೆ ಕೊಟ್ಟು. ಅವರನ್ನ ಕಂಡ ಮೇಲೆ ನಿಮಗೆ ಬಂದು ತಿಳಿಸ್ತೀನಿ, ಮಲಕ್ಕೊಳ್ಳಿ.”

ಸಂಜೆಯೂ ನಮಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಂಜನಗೂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂದೆ ಕಾರು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಾಕಿ ಹೆಣ್ಣು ನುಂಗಿ ಬಂದೆವು. ದೇವರ ದರ್ಶನವಿಲ್ಲ ಇದೂ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ.

ಮುಂದೆ ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ ಕಳೆದರೂ ಆ ನಿರ್ಮಾಪಕರ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಮನೆ, ವಿಳಾಸ, ಕೆಲಸವು ಏನನ್ನೂ ನಾನು ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಏನು ಕಾರಣವೋ ಅಂತೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಅಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತಾದ್ದರಿಂದ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ ನಾನು. ಅದು ಎಂದಾದರೂ ಚಿತ್ರವಾಚರಿ ತುಟ್ಟಿ ನನವರೇ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಮಾಡ್ತಾರೆ. ಕಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲ. ಅಂದುಕೊಂಡೆ.

ಮುಂದೆ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷ ನನಗೆ ತುಟ್ಟಿ ನನವರೇ ಭೇಟಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಒಳ್ಳೆಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದರು. ಅವರ ಕೀರ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚಿನಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ

ಇವರೇ ಮೊರೆಯಿರುವ ಆವರಂದ ಅವರು ವಿಚಲಿತರಾಗಿದ್ದು. ಇವರ ಅಸೀಮ ಭಕ್ತಿಯಿಗೂ ಸಹ ಅವರ ಕೀರ್ತಿ ಕಳಸಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಖ ತಾಳಿದರೆ ಅನ್ನು ವಂತಾಯಿತು. ನನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ನೂರು ಜನ ನೂರು ಧರ ವಾತಾವರಣವು. ಕ್ರಿಯೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾತನಾಡುವ ಸ್ವತಂತ್ರವಿದೆ. ಇವರವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮೋಡವನ್ನು ಅವರು ದೇಶಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆರುಮೂಠ ವಿಷಯವಾದರೆ ಅದಿಯೇ ಆಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಎಂತಹ ವಿಷಯವೇ ಆಗಲಿ ಅದು ಕೀರ್ತಿ ಪಾಪವನ್ನು. ಇಂಥವು ಓಂದೆ ಎಷ್ಟೋ ನಡೆದಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರಿಗೆ ಇದು ತುಹಾಸಾತಕ ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ನನಗೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಏನೂ ಅನಿಸಿಲ್ಲ. ಇವ ರಿರುವ ಪರಿವರ ಐತಿಹಾಸಿಕ. ಅಲ್ಲದೆ ಸುಮಾರು ಅರವತ್ತೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಾನು ಚಲನ ಚಿತ್ರ ನೋಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳ ಚಿತ್ರರಂಗದ ಅಂತರಂಗ, ಬಹಿರಂಗ, ಏಳು-ಬೀಳು ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಕೊಡುತ್ತಾ ನೋಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ 'ಚಿತ್ರಭಾಷೆ' ಎಂಬ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಬರೆದೆ. ಆದರೆ ನಾನು ನನಗೆ ಬೇಸರ ಕಂಡ ಸಂಗತಿಗಳೆಂದರೆ ಇವೊಂದು ಸಣ್ಣ ಡಾರ್ಬಲ್ಯದಿಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಾಲಿನ ಮೂಲಾನ್ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಇಷ್ಟು ತಪ್ಪಾಗಿ ಕೈಬಿಟ್ಟಿ ಕುಳಿತಿದ್ದು.

೧೫

ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗದ ಮತ್ತೊಂದು ಮನುಗುವ ನಕ್ಷತ್ರವೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಎನ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ್‌ರವರು. ಅವರೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಿರ್ದೇಶಕರು. ಆದರೆ ಅವರು ಕನ್ನಡಿಯಲ್ ಚಿತ್ರ ಮಾಡುವವರಲ್ಲವೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಅವರದು ಅತಿ ಸಂಕಾನವಲ್ಲ ; ಮಿತ ಸಂತಾನ. ಅವರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಆರೋಗ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯದ ಚಿತ್ರಗಳು

ನೋಡಲು ನಗೆನೋಗದ ಶಾಂತಮೂರ್ತಿ. ಉದ್ಯೇಗವಿಲ್ಲ, ಉದ್ರೇಕವಿಲ್ಲ, ಅತುರನಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟೇ ಚಿತ್ರ ಅವರು ತೆಗೆದದ್ದು. ಅವೆಲ್ಲ ಕರ್ನಾಟಕಾದ್ಯಂತ ಜಯಭೇರಿ ಹೊಡೆಯದಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲಾ ಚಿತ್ರಗಳೂ ದೇಶವಿದೇಶ ತಿರುಗಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಿಸಿದವು. ಸುಸಂಸ್ಕೃತರು, ವಿದ್ಯಾವಂತರು, ಪಂಡಿತರು ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಿಯರು ಇವರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚಿದರು. ಇಂದಿನ ನವ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಇವರ ಚಿತ್ರಗಳು ತೀರಾ ಬೋಳುಬೋಳಾಗಿ ಕಂಡವು. ಅದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ಇವು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳು ಬೆಂಗಾಲಿ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಪಡೆದವು. ಯಾವುದೂ ಅತಿರೇಕವಿಲ್ಲ. ಹಿತಮಿತ. ನಾನು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರವರ ಎಲ್ಲಾ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ತಪ್ಪಿಹೋದದ್ದು ಈಗ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದಿರುವ 'ಬೆಟ್ಟದ ಹೂ' ಅದು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಸ್ವಸ್ಥಳಿದ್ದೆ. ನಾನು ಆರೋಗ್ಯವಾಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಅದು ಹೊರಟುಹೋಗಿತ್ತು.

ಸಹಸ್ರಾ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಅವರು ಮದುನೆಯಾದದ್ದೂ ಬಹಳ ತಡವಾಗಿಯೇ. ಆದರೆ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿತ್ರರಂಗದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಒಂದು ಒಡಕು ಶಬ್ದವಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಚಿತ್ರಗಳು ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಎಂದೂ ಚಡಪಡಿಸಿದವರಲ್ಲ. ತಾನಾಗಿ ಒದಗಿ ಬಂದಾಗ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಚಿತ್ರ ಮಾಡಿದವರು ಚಿತ್ರರಂಗದವರಿಗೆಲ್ಲ ಅವರು ಪ್ರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿ. 'ನಾಂದಿ' 'ಉಯ್ಯಾಲೆ' ಎರಡರಲ್ಲೂ ರಾಜಕುಮಾರ್ ಇದ್ದಾರೆ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಡಾ|| ರಾಜಕುಮಾರ್‌ರವರ ಕೃಷ್ಣಗೌಡನ ಪಾತ್ರ ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯ. ಅವರ ಮೂರು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನಾನೇ ನಾಯಕಿ. ಅವಳ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಸದುಪಯೋಗ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ್. ಯಾವ ಮಸಾಲೆಗಳೂ ಇಲ್ಲದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಮಾದರಿ ಚಿತ್ರಗಳವು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಗೂ ಇಂತಹ ಒಬ್ಬ ರಾದರೂ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಇದ್ದಾರೆ.

ತಟ್ಟನೆ ಮೇಲುಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ್‌ರವರ ಮದುನೆಯಾಯ್ತು ಎಂದು ವೋಟೋ ಸಮೇತ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿ ಬಂದಾಗ ಇಡೀ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟಿತು. ಅಷ್ಟೇ ಅನಂದಪಟ್ಟಿತು. ಅವರ ಮದುನೆಯಾಗಿ ವರ್ಷದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿತ್ತೇನೋ. ಏನೋ ಆಕಸ್ಮಿಕ. ನಾನು ಅವರ

ಮನೆಗೆ ಹೋದೇ. ಆದರೆದ ಸ್ವಾಗತ. ತಾಯಿ, ತಂಗಿ, ಮಡದಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನನ್ನ ಪಂಚಯ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಮದುವೆಯಾದರೂ ಅವರು ಒಂದು ರತ್ನವನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಗೌರವವರ್ಣದ ದುಂಡು ಮಂದ ಸ್ಥಿತವದನದ, ತುಂಬು ಕೂದಲಿನ ಜಿಲುನೆ ಮಗಳಾಕೆ. ಮೆಲುನಡೆ, ಮೃದು ಮಾತಿನ ಪುಣ್ಯವತಿ, ನಿಜವಾಗಿ ದೈರೆಕ್ಕರೂ ಅದೃಷ್ಟಶಾಲಿ-ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಮಾತಾಡಿದೆ. ಏನೋ ಪಾನೀಯ ತಂದುಕೊಟ್ಟರು ಅವರ ಮಡದಿ. ಸಹನೆ, ಸೌಮ್ಯತೆ ಅವರ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಒಂದ ವರವಿರಬೇಕು

ಒಬ್ಬಳೇ ಮುದ್ದು ಮಗಳು ಇಂದು ಅವರದು ಸಂತ್ಯಪ್ತಿಯ ಸುಖೀ ಸಂಸಾರ. ಇಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಹೊಗಳಬೇಕೆಂದು ಈ ವಿಷಯ ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ದೈರೆಕ್ಕರೆಂದು ಅವರ ಬಗೆಗೆ ನನಗೆ ತಿಳಿದದ್ದನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮಿಸಲಾಗಿರುವ ಹೀರೋ ಅಂದರೆ ಡಾ|| ರಾಜ್‌ಕುಮಾರ್ ಅನ್ನುವುದು ಸಮಗ್ರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸರ್ವವಿದಿತ. ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರಿಗೆ ಯಾರೂ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಗರ್ಭಸ್ಥ ಶಿಶುವಿಗೂ ಅವರ ಸಂಗತಿ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಅವರು ಗಾಳಿಯಂತೆ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ನಾವು ಬೆರಗುವಡಬೇಕಾದದ್ದು ಅವರ ಅಭಿನಯಕ್ಕಿಂತ ಅವರ ನಿಯಮ ಪಾಲನೆಗೆ, ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ, ಸರಳತನಕ್ಕೆ ! ಇಂದು ಅವರು ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ

ಕನ್ನಡದ ಬಹಳ ಮಂದಿ ನಟರು ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಹೀರೋಗಳು ಹೋಗಿರುವುದುಂಟು. ಅದು ಖಂಡಿತಾ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಶಿಲ್ಪಿ, ಚಿತ್ರಕಾರ, ಸಂಗೀತಗಾರ, ನೃತ್ಯ, ಅಭಿನಯ, ನಾಟಕ, ಚಲನಚಿತ್ರ ಇವು ಗಳಿಗೆ ದೇಶ-ಭಾಷೆಗಳ ಕಟ್ಟುಪಾಡಿಲ್ಲ. ಅವರವರ ಪರಿಸರ ಅವರವರಿಗೆ ಮೆಚ್ಚು. ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲಾ ಕಲೆಗಳೂ ಇವೆ ಕೆಲವು ಭಾಷೆಗಳವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಭಾಷಾಭಿಮಾನ ಹೆಚ್ಚು ಕನ್ನಡವೆಂದರೆ ಅವಹೇಳನ, ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿದರೂ ಅರ್ಥವೆಲ್ಲಾ ಒಂವೆ. 'ದೇಶ ಸುತ್ತು, ಭಾಷೆ ಕಲಿ' ಎಂಬ ನಾಣ್ನಾಡಿ ಇದೆ. ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡಿಗರು ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ ; ಕನ್ನಡ ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಹೊರ ನಾಡುಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಹೊರ ದೇಶಗಳಿಂದ ಸುಂಡಿಲಿಗಳಂತೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡ ಹತ್ತಾರು ಭಾಷೆಯ ಜನರು ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರ, ವ್ಯವಹಾರ ಹೂಡಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಹಣ ದೋಚಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಬೊಕ್ಕಸ ಭರ್ತಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಅವರ ಜಾಣತನ, ಸ್ವಪರಿಶ್ರಮ ಅದರ ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿಯೂ ಒಂದು ಕನ್ನಡ ಮಾತಾಡುವುದಿಲ್ಲ ತೀರಾ ಭಾಷಾಭಿಮಾನಿಗಳೆಂದರೆ ಮರಾಠಿಗಳು, ಬೆಂಗಾಲಿಗಳು. ಇದರಲ್ಲಿ ಜಾಣರೆಂದರೆ ಕೆರೆಗಳೀಯರು. ಅವರು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಕನ್ನಡ ಮಾತಾಡುವುದನ್ನು ಕಲಿತು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಹೂಡಿ ನಿರಾಡಂಬರವಾಗಿದ್ದು ಸ್ವಂತ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡ ಓದೋದಿಲ್ಲ, ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರ ನೋಡೋದಿಲ್ಲ.

ಕನ್ನಡ ಮಾತೆ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತನ್ನ ಮಡಿಲಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸ್ವಾಕುಶ್ಚಿದ್ಧಾರೆ. ಕನ್ನಡ ತಾಯಿಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಈಗ ಕನ್ನಡಿಗರಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವವರು ತೇಕಡಾ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮಂದಿ. ಅವರ ಕನ್ನಡವೂ ಅಚ್ಚುಕನ್ನಡವಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷು, ಉರ್ದು, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳ ಕಲ ಬೆರೆತೆಯು ಕನ್ನಡ. ಅವನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಬಹಳ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಪದಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವೇ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಅವೋಹಕ ಭಾಷೆ ಇಂಗ್ಲೀಷನ್ನೇ ಕನ್ನಡವಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಾಗಲಿ, ಯಾವುದೇ ದೇಶವಾಗಲಿ ಚಿಕ್ಕೋ ದೊಡ್ಡೋ ಕೊಡುತೊಡುತೊಡು ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ ಧಂಧೆ. ಅದಿಷ್ಟು ತಾರಕವೋ ಅಷ್ಟೇ ಮಾರಕವೂ ಹೌದು. ಭಾರತೀಯರು ಅನುಕರಣ ಕೊರೆಯರು. ಎಲ್ಲವೂ ಪಶ್ಚಿಮದ ಗಾಳಿ ಚಲನಚಿತ್ರರಂಗವಂತೂ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ ಹಿಂದಿ, ಹಿಂದಿಯಿಂದ ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಕನ್ನಡ, ಬೆಂಗಾಲಿ, ಮರಾಠಿ, ಮಲೆಯಾಳ ಯಾವುದನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲೀಷು.

ತಾರಕ ಚಿತ್ರಗಳು ಸೋಲುತ್ತವೆ ; ಮಾರಕ ಚಿತ್ರಗಳು ಗೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಪರಿಭಾಷೆಯವರ ಗಲ್ಲಾ ತುಂಬುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಒಳ್ಳೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಂದೂ ಅವರೆಲ್ಲ ನಿರ್ಮಾಪಕರ, ಹಣಹಾಕುವವರ, ವಿತರಕರ

ಕೈಗೊಂಬೆಗಳು. ಹೀಗಾಗಿ ಆದರ್ಶದ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆ ತೋರಲು ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲ.

ಕಳ್ಳತನ, ದವೋಡೆ, ಮೋಸಗಳು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇವೆ. ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಓಪ್ಪಲೇಬೇಕು. ಕಾರಣ ಪುರಾಣ ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಹೆಸರು ಉಳಿದಿರುವುದು ಅಗ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಓದುವುದಕ್ಕೂ, ಕೇಳುವುದಕ್ಕೂ, ನೋಡುವುದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಓದಿದ್ದು ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಮರೆಯುವುದುಂಟು. ಕೇಳುವುದು ಅದಕ್ಕಿಂತ ವಾಸಿ. ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿರುವುದನ್ನು ಯಾರೂ ಮರೆಯಲಾರರು. ಅದರಲ್ಲೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಿಂಗಳಾನುಗಟ್ಟಲೆ ಓದಿದ್ದರೂ ಪರೀಕ್ಷೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತು ನಾಪಾಸಾಗಿ ಕೂರುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಜಲನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಒಂದು ಸಾರಿ ನೋಡಿರಲಿ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿ ನಟನಟಿಯರ ಅಭಿನಯ, ಹೊಡೆದಾಟ, ದಿಸ್ಕೋ, ಕ್ಯಾಬರೆ, ಕುಡಿತ-ಕುಣಿತ, ರೇಪ್‌ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಗಣಿಯ ರೆಮೆಂಬರ್ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಗೆಂಪು-ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂದಿನ ನವ-ಪೀಳಿಗೆಯ ಮಂದಿಗೆ ಜಲನಚಿತ್ರ ಒಂದು ತಾಳ್ಮೆಜು ಒಂದು ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಯಾಗಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕತೀತ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಗೆದ್ದವರಿದ್ದಾರೆ, ಸೆಸೇತವರಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯತನ್ನೇ ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಂಡವರಿದ್ದಾರೆ. ಸೆಸೇತ ಘಾತಕರಾದವರೂ ಇದ್ದಾರೆ.

ಅವರ ಸ್ವತಂತ್ರ ದುಡ್ಡು, ಮನಕಂಜನೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಗೂ ಬೇಕು. ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡಲು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಜಲನ ಚಿತ್ರ ಮಾಡಿದ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಬಾಲ್ಯನಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವರೆಗೂ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಉಣಬಡಿಸುತ್ತದೆ. ಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಅಕ್ಷಾಂತರ ಮಂದಿ ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಭಿರುಚಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಯಾವುದೇ ಉದ್ಯಮವಾದರೂ ಲಾಭದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಲಾಭ ಅವರಿಗೆ ಬಂದದಾಯ್ತು. ಮುಂದಿನ ಪರಿಣಾಮ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ನೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಈ ಚಲನ ಚಿತ್ರ ಆ ರೀತಿಯದು. ವೊದವೊದಲು ಕ್ರೂರತೆ, ಭೀಭತ್ಯ, ಅಸಹ್ಯವಾದುದನ್ನು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥವಾಗಬೇಕು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಯಬಾರದು ಆ ರೀತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಆಗ ಮುಚ್ಚಿಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಈಗ ಬಿಚ್ಚಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಅವರ ಸ್ವತಂತ್ರ.

ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುವ ಮಾನಸಿಕ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಮದ್ದುಕೊಡುವಂತಹ ನಿರ್ದೇಶಕರಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವ ಕ್ರೂರತನವಿಲ್ಲದೆ ಹಾಸ್ಯಮಯವಾಗಿ ಮನರಂಜನೆ ನೀಡುವ ಚಿತ್ರಗಳು ಬಹಳ ಬಂದಿವೆ.

ಅಂತಹ ನಿರ್ದೇಶಕರಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಒಬ್ಬರು. ಅವರ ಗುರುಗಳಾದ ಬಿ.ಆರ್.ಸಂತುಲು ಅವರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೇ ಮಾಡಿದರು. ಸಂತರು ಪೌರಾಣಿಕ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹೊಲಸೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಜನ ನಿರ್ದೇಶಕರಿದ್ದಾರೆ. ಸಾವಿರಗಟ್ಟಲೆ ಚಿತ್ರಗಳು ಪುಂಖಾನು ಪುಂಖವಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಾನಾಬಗೆಯವೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಹೇಗೆ ಇದ್ದರೂ ಅವು ಗೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲರ ಬದುಕಿನಲ್ಲೂ ಸೋಲು-ಗೆಲುವುಗಳ, ಇರುವುದೇ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಿತ್ರದಲ್ಲೂ ತಿಳಿ ತಿಳಿಯಾದ ಆದರ್ಶಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ನಿಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ದೌರ್ಬಲ್ಯದಿಂದಾಗಿ ನಿಸ್ತೇಜರಾದರು. ಅದು ಅವರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಆದ ಪೆಟ್ಟಲ್ಲ. ಇಡೀ ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರ ರಂಗಕ್ಕೆ ಆದ ಊನ, ಮೂಗೇಟು. ಆ ನೋವು ನನಗೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆರಡು ಚಿತ್ರ ತೆಗೆದು ಚಿತ್ರ ಹಗುರಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಹಾರ್ಟ್ ಅಟ್ಯಾಕ್ ಆಗಿ ಒಂದು ನರ್ಸಿಂಗ್ ಹೋಂನಲ್ಲಿದ್ದರಂತೆ. ಅದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಯುವಕರು ಬಂದರು. ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಆಗಾಗ ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಕರೆಯಲು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಅಂತಹ ಯುವಕರು, ಹಿರಿಯರು, ಮಹಿಳೆಯರು ಸದಾ ಬರುತ್ತಾರೆ ಇರುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೇ ಇವರೂ ಯಾವುದೋ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಕರೆಯಲು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ-ಎಂದುಕೊಂಡು ಸಹಜವಾಗಿ ನಗುತ್ತಾ,

“ಬನ್ನಿ” ಅಂದೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಒಳ ಬಂದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಯುವಕ. ಹಣೆಗೆ ವಿಭೂತಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡದಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಕುಂಕುಮ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಹುಬ್ಬಿನ ನಡುವೆ ಚೂರು ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿದ್ದರು. ನನಗೆ ಆ ದೊಡ್ಡ ಕುಂಕುಮ ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ನೆನಪೇ ಬಂದಿತು.

“ಕೂತ್ಯೊಳ್ಳಿ” ಎಂದು ಕುರ್ಚಿ ತೋರಿಸಿದೆ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳದೆ ನನ್ನ ಸಮೀಪ ಬಂದರು. ಒಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕವರನ್ನು ನನ್ನೆಡೆಗೆ ನೀಡಿ :

“ನಾನು ಎಸ್.ಆರ್. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಮಗ. ಇವರು ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರು. ನಮ್ಮ ತಂದೆ ನಿಮಗೊಂದು ಪತ್ರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ನೀವು ಓದಿನೋಡಿ. ಆಮೇಲೆ ನಮಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿ”

ಎಂದು ಕವರು ನನ್ನ ಕೈಗಿತ್ತರು. ಅವರು ಕುಳಿತ ಮೇಲೆ ನಾನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಪತ್ರ ತೆಗೆದು ‘ಪುಣ ಮುಕ್ತಳು’ ಚಿತ್ರದ ನಾಯಕಿ ಭಾರತಿಯವರ ಚಿತ್ರವಿದ್ದ ಕವರು ಪತ್ರ ಓದಿದೆ.

“ಮಾತೊಶ್ರೀ ಇಂದಿರಮ್ಮ ನವರಲ್ಲಿ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು” ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಪತ್ರ-ಸಾಠಾಂಶ ಇಷ್ಟೆ.

“ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಒಂದು ನರ್ಸಿಂಗ್ ಹೋಂನಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಿಸಿದೆ. ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಗಾಗಿ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕದ ಪೇಷೆಂಟ್ ಒಬ್ಬರಿಂದ ನಿಮ್ಮ 1972ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಕೃತಿಯೊಂದು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಪೂರಾ ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದೆ. ಅದನ್ನು ಚಿತ್ರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ನನಗಿದೆ. ಅದರ ನಡುವಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಚಿತ್ರಗಳು ನನ್ನ ಕೈಲಿವೆ. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆ ಅವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ 84-ಮಾರ್ಚ್‌ನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಕರಾರು ಪತ್ರ ಮಾಡಿ ನಿಮ್ಮ ಘನತೆ-ಗೌರವ, ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತೆ ನಿಮಗೆ ನಮ್ಮ ನಿರ್ಮಾಪಕರಿಂದ ಸಂಭಾವನೆ ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಜಯಶಾಲಿ

“ನನು ಚಿತ್ತರ ಚಿತ್ತಾನಿ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ದ್ವಂದ್ವರೊಡನೆ ಮುಂದೆ
ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದರೆ ನನಗೆಷ್ಟು ಸಂತೋಷ ಬಿಡಿತೆ ಯಾರೋ ಅದಿದ್ದರೂ
ನನು ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇವರೇ ಪಾತ್ರ ನಾನು ಏನೂ
ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಪತ್ರವಲ್ಲದೇ ಬೇರಾದರೆ ಅನುಮತಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.
ಆದರೆ ಅವರು-“72ನೇ” ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಕಾಪಂಬರಿ ಎಂದು ಮಾತ್ರ
ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕೃತಿಯ ಹೆಸರು ಬರೆದಿಲ್ಲ-72-ರಲ್ಲಿ ನನ್ನವು ನಾಲ್ಕು ಕೃತಿಗಳು
ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ನಿಮಗೇನು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ?”

“ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಹೋದಾಗ ಹೇಳಿಲ್ಲ ಅಂದಿದ್ದು.
ಅವರಿಂದ ಪತ್ರವಿಲ್ಲ ಬರೆದಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೆ.”-ಎಂದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಹೇಳಿದರು.
ಒಂದು ಗೆಳೆಗೆ ನಾನು ತುಸು ಕಾದೆ. ಆದರೆ ಈ ಜನನವಾರ್ತೆಯನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ
ಬಂದು.

“ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊಂಚುಕೊಳ್ಳ ಕಾಪಂಬರಿ ಯಾವುದಿದೆ?” ಎಂದು
ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆಗ ನನ್ನ ಸ್ವಾಭಾವವೇ ಕೇಳಿದ್ದುಂಟು. ಆದರೂ ನಗುತ್ತಾ
ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ :

“ಕಾದಂಬರಿ ನಾನು ಬರೆದೊಂದು ಪ್ರಕಾಶನದಿಂದ, ಪತ್ರಿಕೆಯವರೊಡನೆ
ಕೇಳಿದಾಗ ಮಾತ್ರ. ಆಗ ನನಗೆ ಚಿತ್ರವೆ ನೆನಪೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಪಂಬರಿ
ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ನನ್ನ ಯಾವ ತಕರಾರೂ ಇಲ್ಲದೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವರು, ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೂ
ಪ್ರಕಟಿಸಿದಾರೂ. ಇನ್ನೆ ಮೆಚ್ಚಿದಾರೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳೂ ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಅದು
ಚಲನಚಿತ್ರವಾಗಬೇಕು-ಎಂದು ನಾನು ಒಂದು ಸಲಕಡ್ಡು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಆ
ದೃಷ್ಟಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾನು ಬರೆದೂ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಂದಿ ಚಿತ್ರ ನಮಾಪಕರು
ತಮಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಯಾದ ಕೃತಿಯನ್ನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಚಿತ್ರನಾಡಿದಾಗ, ಅಷ್ಟೆ.
ಚಿತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಯಾವುದೂ ಬರೆದಿಲ್ಲ.”

ನನ್ನ ಖಚಿತ ಮಾತು ಕೆಲವರಿಗೆ ಹಿಡಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ.
“ಮೆಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟಿವೆ” ಎಂಬುದು ಹೇಳಿದವರು ಕೃತನು ಅಂತಿರಲಿಲ್ಲ.
ಈಗ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಅಯ್ಯು ಕೊಂಡ ಕಾಪಂಬರಿ ಮುಕ್ತಿಯಾದ
ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತುಂಬು ಪ್ರೀತಿಯಾಗುತ್ತೆ. ಇನ್ನೊಂದಿವೂ ಈಗಿತ್ತು.
ಆದರೆ ಇದುವರೆಗೆ ಸ್ವಾಮ್ಯದವರಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸುಧ್ಧಿ ಎತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಈಗ ಇದು ಅಕಸ್ಮಿಕ ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಅವರು ಸೊಗಸಾದ ಚಿತ್ರ ಮಾಡುವರೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ನನಗಿತ್ತು.

“ಇದರ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಯಾರು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೆ ?” ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಮಗನನ್ನೇ ಕೇಳಿದೆ. ಅವರು ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಹೇಳಿದರು :

“ಇವರೇ ಇರಬಹುದು. ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಸ್ನೇಹಿತರ ಮಗ.”

ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯ್ತು. ನಾನು ಆತನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ :

“ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ನಿಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ನಿಮ್ಮ ಪುಣ್ಯ.”

ಆತ ನೋಗವರಳಿಸಿ ಅಂದರು :

“ಹೌದು ನನ್ನ ಪುಣ್ಯ; ನಿಮ್ಮ ಆಶೀರ್ವಾದ” ನಾನು ನಕ್ಕೆ.

“ನನ್ನ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುವುದಿದ್ದರೆ ನಾನು ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಬೇಕಾದರೆ.”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನಕ್ಕರು. ಹೊರಹಲೆಂಡು ಎದ್ದರು. ನಾನಂದೆ :

“ನಾನು ಮದ್ರಾಸಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನೀವು ಬಹಳ ಚಿಕ್ಕವರು. ಅದರಿಂದ ಈಗ ಗುರುತು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ ಹೇಳಿ ಪತ್ರ ಬರೀತೀನಿ. ಮೊದಲು ಅವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸುಭಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಕೆಲಸ ಹಿಡಿದರೆಂದರೆ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದೆ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಆಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ದಿನ ಊಟ-ನಿದ್ರೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆದರೆ ಸರಿಹೋಗುತ್ತೆ ”

“ಈಗ ‘ಮಸಣದ ಹೂವು’ ತಗೊಂಡಿದಾರೆ. ಅದು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮದು ಮಾಡಬಹುದು.”

“ನನಗೇನೂ ಅವಸರವಿಲ್ಲ. ಅವರು ನನ್ನ ಚಿತ್ರ ತೆಗೆದಷ್ಟೇ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ ನನಗೆ.”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ತಟ್ಟನೆ ನನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ನಾನು ಕಾಲು ಹಿಂತೆಗೆದೆ.

“ಇದೆಲ್ಲಾ ಬಹಳ ಹಳೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ‘ನಮಸ್ಕಾರ’ ಎಂಟು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೆ ಸಾಕು.”

“ಇವೆಲ್ಲಾ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಲ್ಲವೇ ?”

“ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕತನದಿಂದ ಬಂದ ಅಭ್ಯಾಸ” ಎಂದು ನಕ್ಕರು.

ಅನುಬ್ಬರೂ ನನ್ನ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ಹೊರಟುಹೋದರು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆನೋ ಸಂಭ್ರಮವೆನಿಸಿತ್ತು. 'ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರಿಗೆ ಬೇಗನೇ ಗುಣವಾಗಲಿ' ಎಂದು ಮನದಲ್ಲೇ ಹಾರೈಸಿದೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿಯೇ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಆದರೆ ಆರ ಗಳಿಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೊರುವ ಚೈತನ್ಯವಲ್ಲ ಅವರದು. ಕೂಡಲೇ 'ಮಸಣದ ಹೂವು' ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು. ಅದನ್ನ ನಾನು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಓದಿದೆ.

ಮುಂದೆ ಬಹುಶಃ ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳ ಮೊದಲ ವಾರವಿರಬಹುದು. ಒಂದು ದಿನ ಬೆಳಗಿನ ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆ ಇರಬಹುದು ಹಾಲು ಬಣ್ಣದ ಕಾರೊಂದು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ನಾನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡಿದೆ. ಬೆಳ್ಳಗಿನ ಪೈಜಾಮು, ಜುಬ್ಬು ಧರಿಸಿದ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗನಂತೆ ಎರಡೆರಡು ಮೆಟ್ಟಿಲಿಗೆ ಹಾರುತ್ತ ನಮ್ಮ ಮಹಡಿ ಎಂಬುದರು.

೬

ನಾನು ನಗುತ್ತ "ಬನ್ನಿ" ಎಂದೆ. ಒಳಗೆ ಬಂದು ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತರು. ಕೂಡಲೇ ನಾನು ಕೇಳಿದೆ : "ಈಗ ಆರೋಗ್ಯತಾನೆ ?"

"ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ತಾಯಿ. ಇಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ; ನೀವು ಹೇಗಿದ್ದೀರಿ ?" ಎಂದರು.

"ನನಗೆ ಹೆಸರಿಸುವಂತಹ ಯಾವ ಕಾಯಿಲೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೊದಲಿನ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಓದಲು, ಬರೆಯಲು, ತಿರುಗಾಡಲು ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೇ ಹಗುರವಾಗಿದೀನಿ" ಎಂದೆ ಅವರನ್ನೇ ಗಮನಿಸುತ್ತ.

ಅವರು ಈಸ ಪೂರ್ಣ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿ ಮೈ ಕೈ ತುಂಬಿಕೊಂಡು

ಗೆಲುವಾಗಿದ್ದರು. ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ ತುಂಬಿತು. 'ಸಧ್ಯ ಮನುಷ್ಯ ಇಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆದರಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಪರವಾಗಿಲ್ಲ' ಅಂದು ಕೊಂಡೆ. ಅದನ್ನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಯೂಬಿಟ್ಟೆ.

"ನೀವು ಈಗ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಮೈ ತುಂಬಿದೆ. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯದ ಖಳ ಇದೆ. ಆದರೆ ಆಗಲೇ 'ಮತ್ತೊಂದು ಚಿತ್ರ ಹಮ್ಮಿ ಕೊಂಡಿದ್ದೀರಲ್ಲ. ಚಿತ್ರರಂಗದೊಳಗೆ ನಿದ್ರೆಗೆಡುವುದು ಬಹಳ. ನೀವು ಏನೇನೋ, ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆಯ ಸಮ ಹಗಲುನಿದ್ರೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಕೆಡೋರಿಗೆ ಬಹಳ ಬೇಗ ಅನಾರೋಗ್ಯವಾಗುತ್ತೆ."

"ಏನ್ಯಾಡೋದು ತಾಯಿ, ನಮ್ಮ ಕಸುಬೇ ಅಂಥಾದ್ದು. ಹೊರಾಂಗಣ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇಕು. ಸ್ವಪ್ನದೊಳಗೆ ನೋರಿಂಟು ಚಿತ್ರಗಳಿರುತ್ತೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೇ. ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟವರೆಲ್ಲರೂ ನಿದ್ರೆಗೆಡಲೇಬೇಕು. ಅದೇ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ."

"ಅದು ಸರಿ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಆರೋಗ್ಯ ಭಾಗ್ಯ ದೊಡ್ಡದಲ್ಲವೇ ? ಅದನ್ನೇ ನೀವೇ ಯೋಚಿಸಬೇಕು."

"ತಾಯಿ, ಮೊದಲು ನಾನು ಒಂದುದಿನ ಔಷಧಿ ಕುಡಿದವನಲ್ಲ. ಏನೋ ಈಚೆಗೆ ಅಷ್ಟೆ" ನಾನು ನಕ್ಕೆ.

"ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಹಿಲೆ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತೆ. ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ಆಗಲೇ ಚಿತ್ರದ ಕೆಲಸ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಲ್ಲ. ಒಂದಲ್ಲಾ ಅಂತ ಎರಡು."

"ಇಲ್ಲ ಇಂದ್ರವೆನ್ನೋರಿ, 'ಚಿತ್ರವಿರಣಾಚೇಂದ್ರ' ಈಗ ಸಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡೋಲ್ಲ. ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದಾರೆ ಅಷ್ಟೆ."

"ಚರಿತ್ರೆ ಕಥೆ. ತುಂಬಾ ಹಣ ಸುರಿಯಬೇಕು ಅಲ್ಲೇ ?"

"ಅದೂ ಮುಖ್ಯ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಪಾತ್ರಗಳ ಆಯ್ಕೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಆರಂಟು ತಿಂಗಳು ವಿಸಾಸಿಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಅದನ್ನ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದೆ. ಮೊದಲು ನಿಮ್ಮ ಕರಾರು ಪತ್ರ ಮುಗಿಸಿ ನಂತರ ಮಸಣದ ಹೂವು ಚಿತ್ರೀಕರಣವಾಗಿ ಅದರ ನೋರಿಂಟು ಚಿಲ್ಲರೆ ಕೆಲಸವಾಗಿ ಅದು ಡಿಸ್ಟ್ರಿಬ್ಯೂಟಿಂಗ್"

ಕೈಸೇರಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ನನಗೆ ನಿಶ್ಚಿಂತೆ. ಅಲ್ಲಿತನಕ ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಮುಟ್ಟು ವಂತಿಲ್ಲ.” ನಾನು ನಗುತ್ತಾ ಅಂದೆ :

“ನನ್ನ ಕರಾರು ಪತ್ರಕ್ಕೆನು ಅವಸರ ಈಗ. ಇನ್ನೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಮಯವಿದೆಯಲ್ಲ ನೀವು ಎಂದಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು ಚಿತ್ರವನ್ನ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ನಿಶ್ಚಿಂತಳಾಗಿದೀನಿ ”

ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಮಗ ಮತ್ತು ಪ್ರೊಫೆಸರ್‌ಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಯುವಕ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರು ತುಟಿ ಪಿಟ್ಟಿನ್ನದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು ಅವರೊಂದರು :

“ಹೇಳಿ ತಾಯಿ, ನಿಮ್ಮ ಕಥೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಂಭಾವನೆ ಕೇಳುತ್ತೀರಿ ?” ಕೂಡಲೆ ಫಾನಂದೆ :

“ಫುಟ್ಟುಣ್ಣೋರಿ, ನೀವು ನನ್ನ ಕೃತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದೇ ದೊಡ್ಡ ಸಂಭಾ ವನೆ. ಹಣಕಾಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಎನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನೀವು ಬರೆದ ಕಥಾರು ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಥಾಕುತ್ತೇವೆ ನೀವು ಇಷ್ಟಕ್ಕೆರಡು ಚಿತ್ರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕರಾರು ಪತ್ರ ಬರೆಸಿದವರು. ‘ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ’ ನೀವು ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಚಿತ್ರಗಳು ಸಂಭಾವನೆ ಜಾಸ್ತಿ ಕೊಟ್ಟು ತಣಿಗೆ ತಾಚಿ ಮಾಡಿ ಡವ್ವು ನಿಜಕ್ಕೂ ಲನೆಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾದುದೆಂದರೆ ‘ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ’, ‘ಪಣೆಯನ್ನು’ ಎರಡೇ. ಈಗ ನೀವು ಚಿತ್ರ ಚಿನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೀರಿಂಬ ಭರವಸೆ ನನಗಿದೆ. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಆಗಲಿ. ಕರಾರು ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಅವಸರ ಯಾಕೆ ? ಚಿತ್ರ ಪ್ರಾರಂಭ ಸುವ ನೋಡಲು ಪತ್ರ ಮಾಡಿಕೊಂಡರಾಯ್ತು.”

“ಹಾಗಲ್ಲ ತಾಯಿ. ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಕೂತಿದಾರಲ್ಲ ಅವರೇ ಪ್ರೊಫೆಸರ್‌ಗಳು. ಅವರ ಎದುರಿಗೆ ಮಾತುಕತೆಯಾಗಬೇಕು. ಚಿತ್ರ ನಾಟಕ ನನ್ನದಾದರೂ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಿಮ್ಮದೇ. ಹಾಗೇನಾದರೂ ಚೂರು ಬದಲಿಸಬೇಕಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ಸಲಹೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ತೇನೆ. ನಾನು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಸಂಭಾಷಣೆಗೆ ಬೇರೆ ಸಂಭಾವನೆ.”

“ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ. ನೀವು ಚಿತ್ರ ಮಾಡೋದು ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿ.”

ನಂತರ ಅವರು ‘ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಎಷ್ಟು, ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗೆ ಎಷ್ಟು,

ಸಂಭಾಷಣೆಗೆ ಇಷ್ಟು-’ ಎಂದು ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತ ಹೇಳಿದಾಗ ನೋಡಿದರೆ ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಐದು ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಬಂದ ಸಂಭಾವನೆಗಿಂತ ಎರಡರಷ್ಟಾಗಿದೆ.

“ಏನು ತಾಯಿ, ಇದು ನಿಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ತಾನೇ ? ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನ ದಲ್ಲಿ ಕರಾರು ಪತ್ರ ಮಾಡಿಸಿ ಮುಂಗಡ ಕೊಡಿಸ್ತೇನೆ.”

“ಇಲ್ಲ ಪುಟ್ಟಣ್ಣೇರೆ, ನನಗೆ ಮುಂಗಡ ತಗೊಂಡು ಅಭ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲ. ಕರಾರುಪತ್ರವಾದಾಗ ಒಂದೇ ಸಾರಿ ಮಾತಾಡಿದ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದೇ ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ನಗದು ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣೆ. ಚಕ್ಕು, ಡ್ರಾಫ್ಟು ನನಗೆ ಬೇಡ ಅದಕ್ಕೇ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು, ಈಗಲೇ ಕರಾರುಪತ್ರ ಬೇಡ ಎಂದು.”

“ಹಾಗನ್ನಬಾರದು ತಾಯಿ. ಇದೆಲ್ಲ ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೂ ಮುಂಗಡ ಕೊಟ್ಟುಕಾಯ್ದುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ. ನಮ್ಮ ಪ್ರೊಡ್ಯೂಸರು, ನನ್ನನ್ನಿಮಗ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಪತ್ರ ಓದಿಕೊಂಡು ಏನಾದರೂ ಲೋಪದೋಷಗಳಿದ್ದರೆ ತಿಳಿಸಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂಗಡ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ. ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮೊತ್ತ ನಗದು ಸಿಗುವುದೂ ಕಷ್ಟ. ‘ಮಸಣದ ಹೂವು’ ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೇ ನಿಮ್ಮ ಚಿತ್ರ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ನನಗಿನ್ನು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿ. ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಗೆ ಒಂದು ಮಿನಿಟಿಂಗ್ ಇದೆ” ಎಂದರು. “ಬಂದೆ” ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾ ಎದ್ದು ಮೂರು ಜನರಿಗೂ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು, ಹಾಲು ಕೊಟ್ಟು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮುಟ್ಟಿದೇ ಕೂತಿದ್ದರು, “ಇಷ್ಟು ಜೊಸ್ತಿ” ಎಂದರು ಪುಟ್ಟಣ್ಣು ನವರು.

“ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ನುಂಗುವುದೂ ಕಷ್ಟವೇ ? ಇದು ಯಾವ ವಿರೋಧದ ತಿಂಡಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ನಿಮ್ಮ ಹಾಲಿಗೆ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಲೋ ಬೇಡವೋ ?”

“ಬೇಡ ತಾಯಿ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಷುಗರ್ ಇದೆ.”

ಅವರಿಗೆ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕದೇ ಕೊಟ್ಟು. ಹಣ್ಣು-ಹಾಲು ಪೂರಾ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು :

“ನಮಗಿನ್ನು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡ್ತೀರಾ ತಾಯಿ ?” ಅಂದರು. ನಾನು ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದೆ :

“ಒಳ್ಳೆದು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಧಾವಂತ ಮಾಡಿಕೊಬೇಡಿ, ನಿಧಾನವಾಗಿ ಆಗಲಿ ”

ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದೆ. ಮುಖ ಕಳೆ ಗೂಡಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ, ಗಡ್ಡ ವಿಸಾಸೆ ಪೂರಾ ಬೋಳಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ವಾದರೂ ಸ್ಪಿಫ್ ಮಾಡಿಸಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಬಿಳಿಯುಡಿಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಶಾಂತಿದೂತರಂತೆ ಗೆಲುವಾಗಿದ್ದರು. 'ಇನ್ನು ಪರವಾಗಿಲ್ಲ' ಅಂದು ಕೊಂಡೆ. ನಾನು ಟೀಬಲ್ಲಿಗೆ ಒರಗಿ ನಿಂತಿದ್ದೆ. ತಟ್ಟನೆ ಅವರು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಬಾಗಿ ನನ್ನ ಕಾಲು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ :

“ನನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಜಯ ಸಿಗಲೆಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ತಾಯಿ” ಎಂದರು. ನನಗೆ ಬಹಳ ಮುಜುಗರವಾಯಿತು. ನಾನಂದೆ :

“ಈಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇದೆಲ್ಲ ತೀರಾ ಹಳೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ನೀವು ಈಗ ಗೆದ್ದಿದ್ದೀರಿ. ಯಾರ ಆಶೀರ್ವಾದದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಇಲ್ಲ”

ನಾನು ಅಷ್ಟು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರು ಯುವಕರೂ ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿಯಾಯ್ತು.

“ಹಾಗಲ್ಲ ತಾಯಿ ಏನೋ ನಾನು ಆ ಜಗನ್ನಾತೆಯನ್ನು ನಂಬಿದವನು. ನನಗಿಂತ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರಾದ ಮಹಿಳೆಯರು ನನಗೆ ತಾಯಿ ಸಮಾನ. ಯಾರಿಗೆ ಮಾಡಬಹುದೋ ಅಂಥವರಿಗೆ ಮಾಡ್ತೀನೆ ತಾಯಿ ತಪ್ಪು ತಿಳಿಕೊಬೇಡಿ.”

“ತಪ್ಪೇನಿಲ್ಲ. ಈಗಿನವರಿಗೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಇದು ಹಿಡಿಸೋದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರೋ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ನನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸ್ತಾರೆ. ಎಷ್ಟು ಜನಕ್ಕೆ ಬೇಡ ಎಂದು ಹೇಳಲಿ ? ‘ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿ, ಅನಂದವಾಗಿ ಸುಖವಾಗಿರಿ’ ಎಂದಷ್ಟೇ ಆಶೀರ್ವಾದ ನನ್ನದು” ಎಂದೆ.

“ಅಷ್ಟು ಸಾಕು ತಾಯಿ” ಎಂದು ಕೈಮುಗಿದು ಹೊರಟರು. ಅವರೀರ್ವರೂ ನಗುತ್ತಾ ಕರಣೋಡಿಸಿ ಹೊರಟರು. ನಾನು ತಾರಸಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತೆ. ಅವರು ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಮೇಲೂ ಬಾಗಿ ಕೈ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಹೊರಟರು. ಅದೇ ನನ್ನ ಮತ್ತು ಅವರ ಕಡೆಯ ದರ್ಶನವಾಗಬಹುದೆಂಬ ಸುಳಿವು ನಮಗಿತ್ತೇ ? ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅನಂದದಿಂದ ನಾನು ಒಳಬಂದೆ.

ಮುಂದೆ ಒಂದು ವಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರ ಮಗ ಮತ್ತು ಪ್ರೊಫ್ಯೂಸರು ಕರಾರುಪತ್ರವನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಬಂದಿದ್ದರು. ಕರಾರನ್ನು

ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಓದಿದರು. ಎಲ್ಲ ಸರಿಯಿತ್ತು. ಒಟ್ಟು ವೊತ್ತ ನನ್ನ ಇದು ವರಿಗನ ಎಲ್ಲಾ ಚಿತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚೇ ಇತ್ತು.

“ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಬೇಕೇ?” ಅವರ ಮಗ ಕೇಳಿದರು.
“ಎಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿದೆಯಲ್ಲ” ಅಂದೆ.

“ಹಾಗಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಹಿಮಾಡಿ.” ಎಂದರು ಎರಡು ಮೂರು ಕಡೆ ಸಹಿ ಮಾಡಿದೆ. ಮುಂಗಡದ ವೊತ್ತವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು.

“ಕರಾರು ಪತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಬರೀ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಬಾರದು, ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳಿ” ಎಂದು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಹಾಲು-ಸಕ್ಕರೆ ಕೊಟ್ಟಿ. ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟರು. ನಾನು ಅವರ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಾ ಕೇಳಿದೆ :

“ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನೋರು ಬರಾರೆ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ.”

“ಇಲ್ಲ, ಈಗಾಗಲೇ ಮಸಣದ ಹೂ ಸೂಟಿಂಗ್ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ ಆರ ಘಳಿಗೆ ಬಿಡುವಿಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ. ಇನ್ನು ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಪೂರಾ ಕೆಲಸ” ಎಂದರವರು

“ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ಬಿಡಿ” ಎಂದು ನಾನು ಒಳಬಂದೆ. ಬಂದವಳು ನಾಕ್ಕೆ ಕರಾರು ಪತ್ರವನ್ನು ಸೆಫಾನವಾಗಿ ಓದಿದೆ. ಅದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಟೈಪ್ ಆಗಿದ್ದ ಮೂರು ಪುಟಗಳ ಪತ್ರ ನನಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಬರುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಸೆಫಾನ ಓದಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆ. ದೇರೆಯವರು ಮುಕಾಡಿದ್ದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮೂರು ಪುಟ ಓದಿದ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ನಗು ಬಂತು. ಪತ್ರದ ಒಟ್ಟು ಮುಖ್ಯ ಸಾರಾಂಶ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಪುಟದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸೊಗಸಾಗಿ ಬರೆದುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇದು ಚರ್ಚಿತ ಚರ್ಚಣವಾಗಿದೆ. ಎನೋ ಅವರ ಕೃಪೆ ಭದ್ರತೆ-ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಮುಂದೆ ಸಾಲಾಚಾರು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದರೂ ಅವರು ಯಾರೂ ನಮ್ಮ ಮನೆಯತ್ತ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿನ ವರದಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ‘ಮಸ ಣದ ಹೂವು’ ಮುಗಿಯುತ್ತಾ ಬಂದಿತ್ತು. ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಒಂವೆರಡು ದೃಶ್ಯ ಗಳು ಮೆತ್ತು ಕೊನೆಯ ದೃಶ್ಯ ತೆಗೆಯುವುದು ಬಾಕಿ ಇತ್ತು.

ಈ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಅವರ ಸಂಸಾರ ಮುದ್ರಾಸು ಬಿಟ್ಟು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ವರ್ಷವೇ ಆಗಿತ್ತೇನೋ.

ಅದೊಂದು ಮುದ್ದಿನ. ಬೆಳಗಿನ ಹತ್ತೂವರೆ ಸಮಯ. ನಾನು ನನ್ನ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಯಾರಿಗೋ ಪತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಧೃಢಧೃಢನೆ ಕಾನಕಾನಹಳ್ಳಿ ಗೋಪಿ ಮಹಡಿ ಎಂಬವರು ಅವರು ಊರು ಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡವರು. ಅರಗಳಿಗೆ ಒಂದೆಡೆ ಕೂರಲಾರರು ಸಾಟಕಕಾರ, ಕಲಾವಿದ ! ಅವರ ಬಾಳು-ಬಡ್ಡು ಕಲೆಗೆ ವಾಸಲು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ಕಲಾವಿದರಿಲ್ಲ ಗೋಪಿಯನ್ನೆ ಅರಿಯದ ಕಲಾವಿದರಿಲ್ಲ. ಜಿಲುನೆ ಸುಡ್ಡಿ, ಎರಡು ಮುದ್ದು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು, ಸ್ವಂತ ಮನೆ ಪಡೆದ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿ. ಗೋಪಿ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಂತ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವ ಕಲಾವಿದರಿಲ್ಲರಿಗೆ ಗೋಪಿ ಆತ್ಮೀಯ ಗೆಳೆಯ. ಗೋಪಿಗೆ ನನ್ನನ್ನೆ ಕಂಡರೆ ಮಹಾ ಭಕ್ತಿ ಕಾಲಲ್ಲಿ ತೋರಿದ್ದನ್ನೆ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಮಾಡುವ ಸ್ವಭಾವ. ಅಂತೂ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮು.

ಈಗ ಅವರು ಒಂದ ಕೂಡಲೇ ನಾನು ನಗುತ್ತ :

“ಬನ್ನಿ ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳಿ” ಅಂದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಬಾಗಿಲ್ಲಲೇ ನಿಂತರು. ಕಣ್ಣು ಮುಖ ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು. ತಟ್ಟನೆ ಆಂದರು :

“ಸಾರಿ ಇಂದಿರಾ ಅವರೆ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರು ರಿಕ್ಷಾ ಇದೆ, ಬತ್ತಿರಾ ಅವರ ಧರ್ಶನಕ್ಕೆ ? ಬಾಡಿ ಈಗಾಗಲೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಬನ್ನಿ ಮತ್ತೆ ನಿಮ್ಮನ್ನೆ ಮನೆಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗ್ತೇನೆ. ಇನ್ನೂ ತುಂಬಾ ಕೆಲಸ ಇದೆ.”

ನನಗೆ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದಂತಾಯಿತು. ಮರಗಟ್ಟಿ ಕೂತೆ. ಕಣ್ಣಿನ ಕಟ್ಟಿ ಒಡೆಯುವ ಮುನ್ನ ತೊದಲುತ್ ಕೇಳಿದೆ :

“ನಿನ್ನಾಗಿತ್ತು ಅವರಿಗೆ ? ಯಾವಾಗ ಹೋದದ್ದು ?”

“ಹಾರ್ಟ್ ಆಟ್ಯಾಕ್. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹತ್ತು ಗಂಟೆ ಸಮಯ. ವಾರದಿಂದ ನರ್ಸಿಂಗ್ ಹೊಂನಲ್ಲಿದ್ದರು.”

ನಾನು ಕುಳಿತಲ್ಲೇ ಥರಥರ ನಡುಗಿ ಗೋಡೆಗೊರಗಿ ಹೇಳಿದೆ :

“ಇಲ್ಲ ಗೋಪಿ. ನಾನಿಗ ಬರೋದಿಲ್ಲ. ಆ ಘೋರ ನೋಡಲಾರೆ.

ನೋಡಿ ತಡೆದುಕೊಳ್ಳೋ ಶಕ್ತಿ ನನಗಿಲ್ಲ. ನೀವು ಹೊರಡಿ. ನಮಗೆ ತಡ ವಾಗುತ್ತದೆ.”

“ಮೇಡಂ ಅಷ್ಟು ನರ್ವಸ್ ಆಗಬೇಡಿ. ಮಲಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಧಾರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಿ. ನಾನು ಹೊರಡ್ತೇನೆ” ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಿ ಅವರು ಧಡಧಡ ಮೆಟ್ಟಿ ಲಿಳಿದು ರಿಕ್ಷಾ ಏರಿದರು. ಅವರು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರಿಗೆ ಈ ವಾರ್ತೆ ತಿಳಿಸ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ನಾನು ಗೋಡೆಗೊರಗಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತೆ. ಹೊಟ್ಟೆಯ ಸಂಕಟ ವಿಚಿತ್ರ ನೂರಾರು ಯೋಚನೆಗಳು ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದವು. ಮನಸ್ಸು ಮರಗಟ್ಟಿ ಹೋಯ್ತು. ಕೂತಲ್ಲೇ ಮುದುರಿ ಮಲಗಿದೆ.

ನನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಯಾತಕ್ಕೂ ನಾನು ಆಸೆಪಟ್ಟವಳಲ್ಲ. ಆಸೆ ಪಟ್ಟರೆ ಕೈಗೊಡುವಂಥಾದ್ದಾದರೆ ಆಸೆಪಡಬಹುದು. ನನ್ನ ಬದುಕಿನ ಎತ್ತ ರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟೇ ಆಸೆ ನನಗಿದ್ದುದು. ನಮಗೆ ಎಂದೆಂದೂ ಕೈಗೊಡದ ಆಸೆ ಗಾಗಿ ನಾನೆಂದೂ ಹಂಬಲಿಸಿದವಳಲ್ಲ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕುಗ್ಗಿಲ್ಲ ಸ ತಸಕ್ಕೆ ಆತಿ ಯಾಗಿ ಹಿಗ್ಗಿಲ್ಲ ನಾನೊಬ್ಬಳು ಮಾಮೂಲಿ ಗೃಹಿಣಿಯಾಗಿದ್ದೆ ಎಲ್ಲ ರಿಗೂ ಇರುವಂತೆ ನನಗೂ ಕೆಲವು ಹವ್ಯಾಸಗಳಿದ್ದು ನಿಜ. ಹಾಡುವುದು, ಸಾಹಿತ್ಯ ಓದುವುದು, ಕುಶಲ-ಲಲಿತ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ, ಅದೂ ನಮ್ಮ ಗೃಹಿಣಿ, ಜೀವನವನ್ನ ದಾಟಿ ಹೋದದ್ದಲ್ಲ. ಸಿಕ್ಕದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಓದುವ ಹುಚ್ಚು ಮಾತ್ರ ಇತ್ತು ಅದೂ ಬರೀ ಕನ್ನಡ ಮಾತ್ರ.

ಮೊಮ್ಮಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆದೆ. ಪ್ರಕಟವಾಯ್ತು. ಜನ ಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನೂ ಪಡೆಯಿತು. ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬೇಡಿಕೆ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆ ಮಾತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತಾ ಬಂದೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು, ಬಹುಮಾನಗಳು, ಸನ್ಮಾನಗಳು, ಹೊಗಳಿಕೆಗಳು ಅಸಂಖ್ಯ ಆದವು ಆದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ನನ್ನದೇನು ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನಾನು ಓದಿದ್ದೇನೆ. ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ನನ್ನದೇನೂ ವಿಶೇಷ ಎಂದು ನನಗನಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಅಲ್ಲದೆ ಸಾವಿರಾರು ಜಲನ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ನನಗೆ 'ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ' ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಕೇಳಲು

ಬಂದಾಗ ನಾನು “ನಿರ್ದೇಶಕನು ಯಾರು?” ಎಂದು ಹಗುರವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬಂದವರಿಗೆ ಮುಖಭಂಗವಾಗುತ್ತಿತ್ತೇನೋ.

“ಆದನ್ನ ಸಾವಿನ್ನೂ ನಿರ್ಧರಿಸಿಲ್ಲ” ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು ಅವರೇನಂದು ಕೊಂಡಾರು ಎಂಬ ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲದೆ ನಾನು “ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಮಾಡಬೇಕು. ಕಲ್ಪನಾ ಸಾಯಕಿಯಾಗಬೇಕು, ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಕೊಡ್ಡಿ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರಿಂದ ಕೇಳಲು ಬಂದವರಿಗೆ ಅವಮಾನ, ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿರಬೇಕು. ಅದು ಸಹಜ ತಾನೆ. ಆದಕ್ಕೆ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಬಂದವು ಅಸಮಾಧಾನ, ನಿಷ್ಕರ ಇತ್ಯಾದಿ ನಾನು ಆದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಡವಿಕೊಂಡೆ. ನನ್ನ ಕೃತಿ ಚಿತ್ರವಾಗಬೇಕೆಂದು ನಾನೆಂದೂ ಹಂಬಲಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ನನಗೇನೂ ಬೇಸರವಾಗಲಿಲ್ಲ. ತ್ರಿವೇಣಿಯವರ ಬೆಳ್ಳಿ ವೋಡ, ಕಪ್ಪು ಬಿಳುಪು ಎರಡು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೆ. ಅದು ನನಗಂತೂ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರಿಂದ ನಾನು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದೆ, ಹೀಗೆ ಹಟ ಹಿಡಿದರೆ ಅವರ ಒಂದು ಕೃತಿ ಚಿತ್ರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ—ಎಂದು ಒಂದು ಬೆದರಿಕೆಯೂ ಬಂತು. ಒಂದು ರೀತಿಗೆ ಸಂತೋಷ ತಂದಿತು. ಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕೆಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದರೆ ವಾಸಿ ಎನಿಸಿತು

ಒಂದೂವರೆ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಅಂತೂ ಬಹುಷಃ ಎ. ಎಸ್. ಮೂರ್ತಿಯವರಿಂದ ವಿಷಯ ತಿಳಿದ ‘ರಾಶಿ’ ಸಹೋದರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ನಟ, ನಿರ್ಮಾಪಕ ಶ್ರೀ ಶಿವರಾಂರವರು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ-ಕಲ್ಪನಾರನ್ನು ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿ ಕೊಂಡೇ ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ‘ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ’ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು.

ಮುಂದಿನದನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸಮಗ್ರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕಲ್ಲದೆ ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಮೆರೆದಾಡಿ ಬಂದಿತ್ತು. ‘ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ’ ಲೇಖಕಿಗೆ, ನಿರ್ಮಾಪಕ, ನಿರ್ದೇಶಕ, ನಟನಟಿಯರಿಗೂ ಕೀರ್ತಿ ತಂದಿತು. ಇದರಿಂದ ನಾನು ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟೆ, ನಿಜ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ, ಕಲ್ಪನಾರೇಬೇಕೆಂದ ನಾನು ಹೇಳಿದಾಗ ಅನೇಕರು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಮೂಗು ಮುರಿದಿದ್ದರು. ಚಿತ್ರ ಸೋತಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಅವಮಾನವಾಗಿ ಅವರು ಚಿಟಿಕೆ ಹೊಡೆದು ನಗುವಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಈಗ ಅಕ್ಷೇಪಿಹದವರ ಸದ್ದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಮುಂದೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು

ಹತ್ತಾರು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವರ ಯಶೋದೊಂದುಬಿ ಮುಗಿಲ ಮುಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಪರೂಪ ಕೆಲವು ಅಪವಾದಗಳು ಅವರ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ವದಂತಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿದವು.

‘ನಿರ್ಮಾಪಕರಿಗೆ ವಿಪರೀತ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಫಟಿನಟಿ ಯರನ್ನ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲು, ಹೊರಾಂಗ ನೋಡಲು ತುಂಬಾ ಹಣ ಖರ್ಚು. ಚಿತ್ರ ಪ್ರಾಸಂಭವಾಗುವ ವೇಳೆಗೆ ವೈಡ್‌ಕ್ಯನ್ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಬ್ಯಾಂಕಿ ನ್ನಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಹಣ ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಒದಗಿಸಬೇಕು. ತುಂಬಾ ಸಿಟ್ಟು. ನಿರ್ಮಾಪಕರ ಕಷ್ಟ-ನಷ್ಟ ನೋಡೋದಿಲ್ಲ’ ಇತ್ಯಾದಿ. ನಿಜ ಅಂದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಅವರಿಂದ ಕೇಳಿದ ಮತ್ತು ಚೂರುಪಾರು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ವದಂತಿಗಳೇ ವಿನ ಸತ್ಯಸಂಗತಿ ನನಗಂತೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಈ ನಡುವೆ ನನ್ನ ಮೂರು ಕೃತಿಗಳು ಚಿತ್ರವಾದವು. ಎರಡು ವರ್ಷ ಹಟಹಿಡಿದು ನನ್ನ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು ಒಬ್ಬರು ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಜನಮನ್ನಣೆ, ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಕೃತಿಯದು. ಕೊಡಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಕೊಟ್ಟಿ. ನಿರ್ದೇಶಕರು ಯಾರು ಎನ್ನುವುದು ಕಡೆಯವರೆಗೂ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಮೂರು ದಿನ ತೆವಳಿತು ಚಿತ್ರ. ನಾನು ನೋಡಲೂ ಇಲ್ಲ ; ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿದವರೆಲ್ಲರಿಂದ ಬೈಸಿಕೊಂಡೆ ನಾನು.

ಮತ್ತೆರಡು ಕೃತಿಗಳದೂ ಅದೇ ಪಾಡು. ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೇನೋ ನೋಡಿದೆ. ಆದರೆ ಅವು ನನ್ನ ಕೃತಿಗಳೇ ಅಲ್ಲವೆನ್ನುವಷ್ಟು ಬದಲಾಗಿತ್ತು. ಕೆಟ್ಟ ಮಸಾಲೆ ಚಿತ್ರಗಳು ಒಂದೇ ಸಮಾಧಾನವೆಂದರೆ ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಸಂಭಾವನೆ ಬಂದಿತ್ತು.

ನಂತರ ತೃಪ್ತಿ ತಂದ ಚಿತ್ರ ‘ಫಣಿಯಮ್ಮ’ ಇದು ಹೆನ್ನೆಪಡಬೇಕಾದ ಸುಗತಿ ನಿರ್ಮಾಪಕಿಯಾದ ಪ್ರೇಮಾಕಾರತರೇ ನಿರ್ದೇಶಕಿ ಕೂಡಾ. ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಇಂತಹ ಒಳ್ಳೆಯ ಚಿತ್ರ ಮಾಡಿ ಸೈ ಅನಿಸಿಕೊಂಡರು.

‘ಮಸಣದ ಹೂ’ ಮುಗಿಯುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಓದಿದಾಗ ನನಗೆ ನನ್ನ ಚಿತ್ರ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅಸಿಸಡಬಾರದಂಥ ಬರಸಿಡಿಲು ತಗುಲಿತು ನನಗೆ. ನನ್ನಗೊಬ್ಬಳಿಗಲ್ಲ. ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡನಾಡಿಗೆ, ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗಕ್ಕೆ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ನಿರಾಸೆ.

ಹಾಗೆಂದು ಚಲಚಿತ್ರರಂಗ ನಿಂತುಹೋಗುವುದೆಂಬ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ತೊಂದರೆಯ ಜನ ಸಮರ್ಥ ನಿರ್ದೇಶಕರಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಕಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದರಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತರು ಸ್ಪ್ರಿಂಟ್‌ಕರ್ನಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಭಿನ್ನ ತುಣಿಯವರಿರುವಂತೆ ನಿರರ್ಥಕರು, ನಿರ್ದೇಶಕರಲ್ಲೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಾದರೆ ಸನ್ನೆಯಾಗುತ್ತದೆ

ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ : ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ, ಪ್ರಯೋಗಾತ್ಮಕ, ಕಲಾತ್ಮಕ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ. ಹೀಗೆ ಇದಾರು ಅಂಶಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಕನ್ನಡ ಚಿರಸರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆ ಚಿಲ್ಲೆಲು ಆವರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅಂತೂ ಅವರೇ ಅಂತ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರದ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಪತ್ರಕೆ, ಟಿ.ವಿ.ಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆ. ಎಷ್ಟೊಂದು ಆಶೋತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಂಡ ಮನುಷ್ಯ, ಸಾಯುವ ವಯಸ್ಸೇ ಆವರಿಗೆ ? ಬೆಟ್ಟದಷ್ಟು ಕರ್ತವ್ಯ ಅವರ ಮೇಲಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಮೊದಲಿನಂತಾಗುತ್ತಾಳೆ ಅಂದುಕೊಂಡಿದೆ. ನಾವು ಅಂದುಕೊಂಡಂತೆ ಒಂದೂ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನೀಗ ನನ್ನ ಚಿತ್ರದ ಆಸೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮ ಜೀವನ ತಾನೇ ಯಾವ ನೆಚ್ಚಿಕೆ ?

೧೭

ಚಲನಚಿತ್ರದ ಉದ್ಯಮ ಒಂದು ವ್ಯಾಪಾರ ಕ್ಷೇತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಅದರ್ಥ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ವಾಡಿನಂತಿಗೆ, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ, ನಿಷಿ-ನಿಯತ್ತುಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡವರು ಚಿತ್ರರಂಗದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಇರಬೇಕು. ಹಾಗೆಂದು ಬಾಕಿ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಲ್ಲ ಪರಿಶ್ರಮವೆಂಬ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ರಾಜಕೀಯ ನೋಟ-ನಂಜನೆಗಳು, ಹೊಲಸು ವ್ಯವಹಾರ ಇರುವುದೇ. ಅವಿಲ್ಲವನ್ನೂ

ನಾವು ದಿನದಿನವೂ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತೇವೆ, ಕೇಳುತ್ತೇವೆ, ದಿನದಿನವೂ ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಅದೇ ರೀತಿ ಚಿತ್ರರಂಗವೂ ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಮಡಿವಂತಿಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಲಾಭದತ್ತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ನಡೆದಿದೆ. ಆದರೂ ನಡು ನಡುವೆ ಒಂದೊಂದು ಹಿನ್ನೋಟದ ಚಿತ್ರಗಳು ಬಂದು ಹಿಂದಿನ ಜನಾಂಗ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ, ಕುರುಡು ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತರಾಗಿ ಸಂಸಾರ, ಸಮಾಜ, ಊರೂರನ್ನೇ ಹಾಳುಗಡವಿದ ಉದಾಹರಣೆಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಬಂದಿವೆ. ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದ ಸಂಸ್ಕಾರ, ಜೋಮನಗುಡಿ, ಘಟಶ್ರಾದ್ಧ, ಕಾಡು, ಸಂಕಲ್ಪ, ವಂಶವೃಕ್ಷ ಇಂಥವುಗಳು. ಇವುಗಳು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಕೆಲವು ದಿನಗಳವರೆಗಾದರೂ ಯೋಚಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲದೆ ಇಂದಿನ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಇವು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸುಮಕಾಲೀನ ಮಸಾಲೆಗಳು, ರಂಗುರಂಗಿನ ದೃಶ್ಯಗಳು, ಸುಂದರ ನಟನಟಿಯರು ಹಾಡು ಕುಣಿತಗಳಿಲ್ಲದ ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ಈ ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ರುಚಿಸುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ನಮ್ಮಂಥ ಮುದುಕರು ಹಳೆಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೇ ನಡೆದ ಇಂತಹ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡವರು ಈ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದೇವೆ. ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ತಡೆಯದಿದ್ದರೂ ಇವೆಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಪ್ರಶಸ್ತಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಜೈ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಂಡವು.

ಹಿಂದೂ ಅಲ್ಲದ, ಮುಂದೂ ಅಲ್ಲದ ನಡುವಿನ ಚಿತ್ರಗಳು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯಮಯವಾಗಿ ತೋರಿದರೂ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಧೈಜವೇರಿಸಿದ ಚಿತ್ರಗಳು ಭೂತಯ್ಯನ ಮಗ ಅಯ್ಯು, ಅಪರಿಚಿತ, ಅನುಭವ ಮುಂತಾದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ನಾನಂತೂ ಎಂದೂ ಮರೆಯಲಾರೆ.

ಮನ ಮಾಡಿದರೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಸಮಕ್ಕೆ ಬರಬಲ್ಲ ಅಂದರೆ ಅವರ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆ ಹೊಂದಿರುವ ಒಬ್ಬಬ್ಬರು ನಿರ್ದೇಶಕರಿದ್ದಾರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಆದರೆ ಈಗಲೇ ಅದನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಾರದು. ಕಾಲಚಕ್ರ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಉರುಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಹೀಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನೂ ಮೀರಿಸುವವರು ಮುಂದೆ ಅವತರಿಸಬಹುದು. ಪತ್ರಿಕೆಯವರ ಹಾಗೆ 'ಇದು

ತುಂಬಲಾರದ ನಷ್ಟ' ಎಂದು ಈ ರಬ್ಬರ್ ಸ್ಟಾಂಪ್ ಹೇಳಿಕೆ ಕೊಡಲಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಮಂತ್ರಿಗಳು, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಬಾಯಿಂದ ಬರುವುದು ಇದೊಂದೇ ನಾಟಕೀಯ ಅನುಕಂಪದ ಹೇಳಿಕೆ. ಅದು ಯಾರೂ ತಪ್ಪು ಅಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿದೆ. ಯಾರಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸತ್ತರೆಂದರೆ ಕೂಡಲೇ ಪತ್ರಿಕೆಯವರು ನೀರಸವಾದ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗೇಳುತ್ತಿರುವ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ, ಮಂತ್ರಿಗಳ, ಶಾಸಕರ ಮಾತಿನ ಮುಂದೆ ಮೈಕು ಹಿಡಿದು,

“ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ಏನಾದರೂ ಹೇಳಿ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಒಂದು ಮರುಭೂಮಿ. ಅಲ್ಲಿ ಮರಳು ಹಿಂಡಿದರೆ ತಿಳಿನೀರು ಬಂದಿತೆ? ಏನಾದರೂ ಹೇಳಲೇಬೇಕು; ತಟ್ಟನೆ ಅವರಿಗೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುವುದು ಒಂದೇ ವಾಕ್ಯ.

ಇವರು ಹೋದದ್ದು ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ 'ತುಂಬಲಾರದ ನಷ್ಟ' ಸಧ್ಯ ಒಂದು ಕಾಟ ತಪ್ಪಿತೆಂದು ಎಂದುಕೊಂಡು ಅವರು 'ಹಾಯ್' ಅಂದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಿಜವಾಗಿ ತುಂಬಲಾರದ ನಷ್ಟ ಎಂದರೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ನೀರಿನ ಕೊರತೆ, ಸೀಮೆಎಣ್ಣೆ, ದವಸಧಾನ್ಯಗಳ ಕೊರತೆ, ಇದು ಬಡವರ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಲಾರದ ನಷ್ಟ. ಈ ಸಂತತಿ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಹುಲ್ಲಿನಂತೆ ಅಡ್ಡಾಡಿದ್ದಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ. ಒಬ್ಬರು ಸತ್ತರೆ ಹತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಹುಟ್ಟು-ಸಾವು ಅಹರ್ನಿಶಿ ಇರುವುದೆ. ಹುಟ್ಟುವವರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ ಹತ್ತು ಮಂದಿಯಾರೂ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ತಂತ್ರಜ್ಞರು, ಇಂಜಿನಿಯರು, ಡಾಕ್ಟರುಗಳು, ಕಲಾವಿದರು : ಸಂಗೀತ-ಸಾಹಿತ್ಯ-ನರ್ತನ ಇತ್ಯಾದಿ ಲಲಿತ ಕಲಾವಿದರು ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಕಡೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ ಅವರ ಪ್ರತಿಭೆ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುವುದು ಮುಂದಿನ ಹದಿನೈದು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಆ ವೇಳೆಗೆ ಈ ಬಗೆಯ ಹೇಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರೇ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಆಯಾ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ನಾಟಕಗಳು ನಡೆಯಲೇಬೇಕಲ್ಲ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸತ್ತ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ವರೆಗೆ ನಾಡಿನ ನೂರಾರು ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಇದುವರೆಗೆ ತಮಗಾದ ನಷ್ಟವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಟಿ. ವಿ. ರೆಡಿಯೋಗಳಿಗೂ ಅಜೀರ್ಣವಾಗುವಷ್ಟು

ಸಿದ್ಧಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ, ಇಲ್ಲದ್ದು ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಖ್ಯಾದಿನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ನಷ್ಟವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಸಾಯುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೂ ಈ ಇರದಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಬದುಕುತ್ತಿವೆ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಾಂತರ ಜನರಿಗೆ ಜೀವನೋಪಾಯವಾಗಿದೆ.

ಎಂತಹ ಬರಗಾಲ ಬಂದರೂ ನದಿಗಳು ಬಹುಶ್ರಮವೇ ಹೊರತು ಸಮುದ್ರ ಬಹುವುದಿಲ್ಲ. ಭೂಮಿ ಬರವಾದೀತೇ ಹೊರತು ಬಡವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಲಾವಿದರು. ಬಡವರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಸಾಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಯುಗಯುಗಾಂತರದಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದ ಕಲೆ ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಜ್ಞಾನ ಕಲೆಯನ್ನು ಬಳಸಿದೆ. ಇದು ಮೂನನನಿಗೆ ದೈವದತ್ತವಾಗಿ ಬಂದ ವರ.

ಅದರಲ್ಲೂ ಸೆಲ್ಯೂಲೈಡ್ ಮತ್ತೂ ದೊಡ್ಡ ವರ. ಸತ್ತವರ ಧೈನಿಯನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು. ವೋಟೋ ಜರಾ-ಮರಣಗಳಿಲ್ಲದ ಚಿರಂಜೀವಿ.

ಈಗ ನಾವು ಅದನ್ನೇ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕೆಟ್ಟವನಾಗಲಿ ಒಳ್ಳೆಯವನಾಗಲಿ, ಕಲಾವಿದನಾಗಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನಷ್ಟೂ ತಾನೇ ಗುಳಿಸಿ ಮೂಟೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯುವದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು-ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳ ಧರ್ಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯಲು ಬಿಟ್ಟೇ ಹೋಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ನಾವು ಅನುದಿನವೂ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ತಾತನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ವೃತ್ತಿ ಅಥವಾ ಕಲೆಯನ್ನು ಅವರ ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ಮರಿ ಮಕ್ಕಳು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಅವರಿಗೆ ಶಕ್ತಗತವಾಗಿ ಬಂದೇ ಇರುತ್ತೆ.

ಈಗ ನಮಗೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡದ್ದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ತುಡಿತಾ ನಷ್ಟವೇ. ಅವರಿಗೆ ಸಾಯುವ ವಯಸ್ಸಲ್ಲ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಉಳಿದು ವರ್ಷ ಐದಕುಟುಂಬದಿತ್ತು. ಆದರೆ 'ನೆನಪಿಲ್ಲದೆ ಜನಕೊಲ್ಲ' ಎಂಬ ಗಾದಿಯಂತೆ ಕಾಣದ ಕರಕಳ ಕರೆ ಒಂದು ಅವರ ಆಯುಷ್ಯ ಸೂತ ವನ್ನು ತಡಿದುಹಾಕಿತು ಇದು ನೆನಪಾತ್ರ. ನಿಜವಾಗಿ ಅವರ ಆಯುಷ್ಯ ಅನ್ನೇ ಇರಬೇಕು

ಅದರ ಅವರ ಮಕ್ಕಳ ಧರ್ಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ರಕ್ತ ಹಿರಿಯುತ್ತದೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬರ ತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರನ್ನು

ಕಾಣಲು ಸಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಕುಟುಂಬ ಶ್ರೇಣಿ. ಸುಕ್ಕುಣ್ಣಿ
 ಕೆಲವು ಕಡೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡನೆಯ ಮಗನಿಗೆ, ಮಗನಿಗೆ
 ಸಂಗೀತ, ತಂತುವಾದ್ಯ ನೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಿರಿಯ ಮಗ ಸೌಜನ್ಯ
 ಕೂರ್ತಿ, ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಬದುಕಿದ್ದಾಗಲೇ ಕರಾರು ಪತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ
 ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ನಾನು ಆತನಿಗೆ ಕೇಳಿದೆ :

“ನೀವನ್ನು ಚಿತ್ರರಂಗ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡ್ತೀರಾ ?”

ಆತ ಮಿತವಾಗಿ ನಕ್ಕನು :

“ಕಳೆದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಗಿಯಿತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ
 ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕು.”

“ಏನಾದರೂ ಯಾಕೆ ಮಾಡ್ತೀರಿ ? ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯವರ ಹಿಂದೆ-ಮುಂದೆ
 ಇದ್ದರಾಯ್ತು. ಅವರು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡ ಕಲೆಯನ್ನ ನೀವೂ ಕಲಿಯಬಹುದು.
 ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ಶಾಲೆಗಳಿಗೂ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ
 ಬಿ. ಆರ್. ಸಂಪುಟ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ನಿಮಗೆ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯೇ
 ಗುರುಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ.”

“ನೋಡೋಣ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ. ಅವರು ಹೇಗೆ ಹೇಳಿದರೆ
 ಹಾಗೆ” ಎಂದಿದ್ದರು.

“ಜಾಣ ಹುಡುಗ. ಯಾವುದನ್ನೂ ತೋರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳೋದಿಲ್ಲ.”
 ಅಂದುಕೊಂಡೆ.

ಈಗ ನಿರಾಶೆಯಾದದ್ದು ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರಪ್ರೇಮಿಗಳಿಗೆ, ಚಿತ್ರರಂಗಕ್ಕೆ.
 ನನಗಂತೂ ತೀರಾ ನಿರಾಸೆಯಾಗಿದೆ. ನಾನು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅತಿಯಾಗಿ ಆಸೆ
 ಪಡುವವಳಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಸಂಸಾರಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದು ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಒಂದು
 ನಿಲುಗಡೆಗೆ ಬಂದು ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿಧಾರಿ.

ನನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಇನ್ನು ಯಾರೂ ಚಿತ್ರ ಮಾಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.
 ಬಂದರೂ ಕೊಡಬಾರದು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪುಸ್ತಕ ಇದ್ದ
 ಹಾಗೇ ಇರಲಿ. ಕೇವಲ ಹಣಕಾಸು ಸ್ವರ ಕೊಟ್ಟು ಅದು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದರೆ
 ಆಮೇಲೆ ಕೊರಗುವುದಾದರೂ ಯಾಕೆ ?-ಎಂ. ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಂಡೆ.
 ಆದರೆ ಅಕ್ಕಿ ಕ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಅವರಾಗಿಯೇ ಪತ್ರ ಕಳಿಸಿದ್ದರಾದ ಮುಕುಟ

ಹೋದ ಅಸೆ ಮತ್ತೆ ಚಿಗುರಿತು. ಕರಾರು ಪತ್ರವಾದ ಮೇಲಂತೂ ಪೂರಾ ಪಾತ್ರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಜಡವಾಗಿದ್ದ ಚೇತನ ಚಟುವಟಿಕೆ ಪಡೆದಿತ್ತು. ಗಂಗೆವರಿ ಹಾರುತ್ತಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದಂತಾಯ್ತು.

ಈಗ ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಂಗದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೇಡಿಕೆ ಇದೆ. ಕನ್ನಡ ಜನತೆ, ನಾಡಿನ ನೂರಾರು ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಪ್ರಕಾಶಕರು ಇಪ್ಪತ್ತೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಬರಹಗಳಿಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ತಲೆ ತುಂಬಾ ಕಥಾವಸ್ತು, ಇತಿಹಾಸ ತುಂಬಿ ಕೊಂಡು ತಲೆ ಭಾರವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಬರೆಯಲು ಮನವೇ ಇಲ್ಲ. ದೈಹಿಕ ಶಕ್ತಿ ಕುಂದಿರುವುದರಿಂದ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಬರೆಯಲು ಕುಳಿತರೆ ಮೈ ಕೈ ನೋವು ಬರುತ್ತದೆ ಹೀಗಾಗಿ ನನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಸ್ಥಗಿತ. ಅಲ್ಲದೆ ಇದುವರೆಗೆ ಬರೆದದ್ದೆ ಕ್ಷಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದನ್ನು ಬರೆದರೆ ಬರೆಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬೇಡ ಎಂಬ ನಿಲುವಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಮಾನ್ಯಳಾದ ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕಿಗೆ ಸಲ್ಲಬಹುದಾದಂತಹ ಎಲ್ಲಾ ಗೌರವ, ಮರ್ಯಾದೆ, ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಬಹುಮಾನ, ಸನ್ಮಾನಗಳು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಏನಿಗೆ ಸಂದಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಭಾಷೆ ಅರಿಯದ ನನಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೊಡುಗೆ ಬೇಕೇ ?

ಈಗ ಬರೆಯಲು ಉತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲ. ಯಾಕೋ ಏನೂ ಬೇಡ ಅನಿಸಿದೆ. ಇದು ಬಹಳ ಹಳೆಯ ಪ್ರಪಂಚ ; ನಾನು ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬದುಕಿ ದ್ದೇನೆ-ಎಂಬ ಭಾವನೆ. ನಾನು ಯಾವುದನ್ನೂ ಅತಿಯಾಗಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳ ಬಾರದೆಂದಿದ್ದರೂ ಅದು ಹೇಗೋ ಕೆಲವರು ತುಂಬಾ ಆತ್ಮೀಯರಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಬಂಧನ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರದೂ ಹಾಗೇ ಆಯ್ತು. ಅವರ ಆತ್ಮೀಯರೂ, ಹಿಕ್ಕಿಸಿಗಳೂ, ಬಂಧು ಬಾಂಧವರೂ, ಗೆಲೆಯರೂ, ವೃತ್ತಿ ಬಾಂಧವರೂ, ಶಿಷ್ಯರೂ ಸಾವಿರ-ಸಾವಿರ ಮಂದಿ. ಅವರ ಕಷ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರಿಂದ ಉಪಕೃತರಾದ ಗೆಲೆಯರು, ಶಿಷ್ಯರು ಬಂದು ಅವರನ್ನ ಸಂಕೈಸಿದ್ದಾರೆ, ನೆರವು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಅವರು ಸಂಧಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ತೀರಾ ಅಪರೂಪವೇ. ತೀರ್ಪುಗಾರರಾಗಿ ಹೋದಾಗ ಮಾತ್ರ ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ದಿನ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆ, ಮುಕ್ಕಾಲು ಗಂಟೆ ನಮಗೆ ಮಾತಿನ ಅವಕಾಶ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದುದು. ಯಾವ

ಭಾವನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. “ತಾಯಿ-ತಾಯಿ.” ಅನ್ನುತ್ತಾ ನಾನು ಕೇಳಿದಿದ್ದರೂ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನದ ದುಗುಡವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡರು. ನಾನು ಅದನ್ನು ಬಹಳ ಲಘುವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತೆ ನಟಿಸಿ :

“ಬಿಡಿ ಇನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯಾವ ದೊಡ್ಡ ಸುದ್ದಿ. ಮನುಷ್ಯ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಎಂತೆಂತಹ ಅಪಘಾತಗಳನ್ನೋ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಕೆಲವು ಹೆಂಗಸರಿಗಿರುವ ಕಷ್ಟ ಪರಂಪರೆ ಗಂಡಸರಿಗೋದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಷ್ಟೆ. ನೀವು ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮೇಶಕರು. ನಿಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ನಾನು ಇಂಥ ಏನಿವಾದ ಹೇಳಬಾರದು. ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯದ ವಿಷಯವೇನಿದೆ. ನಿಮ್ಮಂಥ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕಲಾವಿದರು ಇಂತಹ ಯಃಕಚಿತ್ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಲೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ನಿಮ್ಮಿಂದ ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗ ಇನ್ನು ಸಂಮೃದ್ಧವಾಗಬೇಕು.”

ನಾನು ಇಂತಹ ಮಾತು ಹೇಳಿದಾಗ ಅವರು ಉತ್ತರವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಹಣೆ ನೆರಿಗಟ್ಟಿಸಿ ಸಿಗರೇಟಿನ ಹೊಗೆಯ ಸುರುಳಿ ಮೇಲೆ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು

ಅಂತೂ ನನ್ನ ಕೃತಿ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಮಾತಾಡಲು ಬಂದಾಗ ಅವರ ಗೆಲುವಿನ ಮುಖ ನೋಡಿ ನಾನು .

‘ಇನ್ನು ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಮರೆತಂತೆ ಕಾಣುತ್ತೆ.’-ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ವಿಧಿಯ ಲೆಕ್ಕ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತಲ್ಲ

ಅವರು ತೀರಿಕೊಂಡ ದಿನ ನಾನು ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಹೋಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಆದರೆ ವೈಕುಂಠ ಸವಾರಾಧನೆಯ ದಿನ ಹೋಗಿಬೇಕಾಯಿತು. ನನ್ನ ಭಾವನವರ ಮಗನ ಜೊತೆಗೆ ಹೋದೆ. ಕೇಳಬೇಕೆ ಸಾವಿರಾರು ಜನ. ಎಲ್ಲವೂ ಪರಿಚಿತ ಮುಖಗಳೇ. ಹದಿನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ದುಃಖದ ಉಬ್ಬರವಿಳಿದಿತ್ತು ನೂರಾರು ಜನ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರುಗಳು ಮನೆ ತುಂಬಿ ಸ್ವರ್ಗಾರೋಹಣಪರ್ವ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳೂ ಸಹ ದುಃಖ ಸಹಿಸಿ ಕರ್ತವ್ಯೋನ್ಮುಖರಾಗಿದ್ದರು. ವೇದನ್ಯಾಸರನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುವ ಹಿರಿಯರಾದ ಕಣಗಾಲ್ ಪ್ರಭಾಕರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮುಂದಾಳಾಗಿ ನಿಂತು ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು

“ನಾನು ನೋದತು ಹೋಗದೀಕಾಗತ್ತು ಅವನು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋದ. ಇದು ದೈವೀಜ್ಞಿ. ಎಷ್ಟು ಅತ್ತರೂ ಹೋದವರು ಹಿಂದಿರುಗುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ” ಎಂದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸೆವಾಧಾನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಬೊಂಕಕಟ್ಟಿ ನಿಂತವರು ನಟ ಶಿವರಾಂರವರು.

ನಿಜವಾಗಿ ಈಗಲೂ ಒಂದು ಗೋಡೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಮೂವರು ಕುಳಿತು ಕಣೀರುಗರೆಯುತ್ತಿದ್ದವಳು ಪದ್ಮಾವಾಸಂತಿ ಮಾತ್ರ. ಪಾಪ ಆ ಹುಡುಗಿ ತೆಬ್ಬಲಿಯಂತಾಗಿದ್ದಳು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ನೆರಳನ್ನು ನೆಂಬಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಕನಸು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಳೋ. ಅವಳ ಮುಖದ ತುಂಬಾ ನಿರಾಶೆಯು ನೋಡ. ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯಥೆ ಕೊಡಿ ಹೆರಿದು ಈಗ ಅವರೂ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖರಾಗಿದ್ದರು. ಅನೇಕರ ಶವ್ಪು ಭಾವನೆಯಂತೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ತೊಂದರೆ ಏನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಮದ್ರಾಸಿನ ಮನೆಯನ್ನು ಮಾರಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಮನೆ ಅವರ ಕಲಾಭಿರುಚಿಗೆ ತಕ್ಕಂತಹುದೇ. ಎರಡು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಬಾಡಿಗೆ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಸೈಟೂ ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಸ್ವಂತ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸುವೆ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಸಾವು ಒಂದು ಎಣಿಸಿದರೆ ದೈವ ಮತ್ತೊಂದು ಎಣಿಸುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಅವರು ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದರೆ ಅದೊಂದು ಕೆಲವೇಗುಲಿಸಾಗುತ್ತೆತ್ತು. ಇನ್ನು ಮುಂದಾದರೂ ಅವರ ಅಭಿರುಚಿ ತಿಳಿದಿರುವ ಅವರ ಪತ್ನಿ-ಮಕ್ಕಳು ಸೊಗಸಾದ ಮನೆಯನ್ನೇ ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಂತೂ ಆ ದಿನ ನಾನು ಮೂರು ಗಂಟೆಯವರೆಗೂ ಅಪರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಊಟ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ಅವರದೊಡ್ಡ ವೋಟೋ ಅನೇಕ ಹಾರಗಳಿಂದ ತೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿತ್ತು.

ಅವರು ಕಡಿದ ಶಿಲ್ಪಗಳು ಸೂರಾರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ್, ಅಂಬರೀಷ್. ಲೋಕನಾಥ್, ವಜ್ರಮುನಿ, ಅರತಿ, ಪದ್ಮಾವಾಸಂತಿ, ಶ್ರೀಧರ್ ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ನಾಯಕ ನಾಯಕಿಯರು, ಈ ಪಾತ್ರಗಳು ಅನೇಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಕಲೆ ಅವರಿಗೆ ಕರಗತವಾಗಿತ್ತು. ಇಂದು ಆ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲ ಚಿತ್ರಗಗನದಲ್ಲಿ ಗಂ ಬಾಚ್ಚಿ ಬಿಡು ಎತ್ತರ

ಜಿಲ್ಲೆ ಪಾಠಾಪುಸ್ತಕ ಐಷಾಣಿಕಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೀರ್ತಿ ಶಿವರವರು ಕುಡಿಯಾಲ್ಡಿ ಇದ್ದಾರೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ವಿಚಾರವಿಂಡಲಿ ಕಾಡುಕಲ್ಲನ್ನು ತಂದ ಸುಂದರ ವೆಗ್ರೆಹವನ್ನಾಗಿ ಕೆತ್ತಿ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ತರುವವನು ಶ್ರಮಜೀವಿ ಶಿಲ್ಪಿ. ವನುಜ ದೇವರ ವೆಗ್ರೆಹ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಒಳಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಅದು ತಾತ್ಪರ್ಯ, ಭಕ್ತರ ಸೂತ್ರ. ಪೂಜೆ, ಪುರಸ್ಕಾರ ಮರವಣಿಗೆ ಭಜನೆ ಸ್ತೋತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಆ ದೇವನ ವೆಗ್ರೆಹಕ್ಕೆ ಮೊತ್ತ. ಆ ದೇವನನ್ನು ಕತ್ತದ ಶಿಲ್ಪಿ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ, ಮನದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಳಿಯೇ ಕೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಬಾಗಿಲ ಹತ್ತಿರ ಹೊಡೆಗುವ ಸ್ವತಂತ್ರವೂ ಇಲ್ಲ. ಜಕ್ಕಣ್ಣ ದೈವಿಕ ಪರದಿತ್ತ ಶಿಲ್ಪಿ. ಕೆಲವೇ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು. ಇನ್ನೂ ಜನರ ಮನಕಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಕಾಪ್ಯುಟರ್ ಜಾಣೆ ಕೆ. ಎ. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನೇಕೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ :

“ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿದನು ಶಿಲ್ಪಿಯವ ಶಿವನ.

ದೇಗುಲದಿ ಕೂಡಿದನು ಪೂಜಾರಿಯವನ” ಎಂದು. ಜಲನ ಚಿತ್ರ ರಂಗದ ವಿಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಚಿತ್ರೀದ್ಯಮದಿಂದ ಬದುಕುವವರು ವಿಹಳ-ಮಂದಿ ನಿಜ. ಆದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಣಿಯು ವ್ರದು ಕಥಾನಾಯಕ ನಾಯಕಿಯರು ಮತ್ತು ಚಿತ್ರದ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ. ಚಿತ್ರ ನಿರ್ದೇಶಕರು-ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಸಹ ಮರೆತುಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ತೆರಿಮರೆಯ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಒಬ್ಬರೂ ಸ್ಮರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಇದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೆ ಭಾವನೆಗಳ ಚಿತ್ರರಂಗದಲ್ಲೂ ಇದೆ ಅದು ಅಕ್ಷೋಭದ ವಿಷಯವೂ ಅಲ್ಲ. ನೋಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಬರಬೇಡಿ ಇದು.

ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನವರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ವೇದಿಕಾಪಣಿ ಕಾತ್ರ : ಮಹನಿ ಕರವೇಕೆಕೊಟ್ಟು ಚಿತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಯಶಸ್ಸು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಕ್ಕಲಿಲ್ಲ ಗಲಿ ನಾಯಕ-ನಾಯಕಿಯರು ಕೆಂಪಿನ ಮರದಿತ್ತರ ಹೊಡೆದು ತಿಟ್ಟರು. ಮಾತ್ರ-ಅವರ-ಸ್ವತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಇವರ ಒಳ್ಳೆ ಇಲ್ಲ. ಇವರ-ವಿಸ್ತಾರ ಅನಂಗಿ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಹೀಗಾಗಿ ಇವರು ಕಡೆದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಕನ್ನಡ

ಚಿತ್ರರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟಿ ದ್ದಾರೆ. ಈ ವಿಷಯ ಇವರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದೆಂದಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಾ ನಿರ್ಮಾಪಕ, ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೂ ಒಂದೇ ಮಂತ್ರ.

ಆದರೆ ಹೆಸರಾಂತ ನಿರ್ದೇಶಕರನ್ನು ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಜನ ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದ ದಿ. ಬಿ. ಆರ್. ಪಂತುಲು, ಸಾಗೇಂದ್ರರಾವ್, ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ನಾಯ್ಡು, ಗುಬ್ಬಿ ವಿರೇಣ್ಣ ನವರು, ರಂಗ ನಟರಾದ ಎ.ವಿ. ವರದಾಚಾರ್ಯರು, ನಟಭಯಂಕರ ಗಂಗಾಧರರಾಯರು, ಸಿ. ಬಿ. ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು, ಇಂಥವರನ್ನು ಹಳಬರು ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಹಳೆಯ ನಟರನ್ನ, ಸಾಟಕಕಾರರನ್ನೆಲ್ಲಾ 'ರಂಗನಾಯಕಿ' ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರನ್ನ ಮಾತ್ರ ಹೊಗಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬರೆದುದಲ್ಲ; ಅವರನ್ನೂ ಮೀರಿಸಿದ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರು ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ತೀರಾ ಸಮೀಪವರ್ತಿಗಳಾದವರು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು. ಅದರಿಂದ ಇದನ್ನ ಬರೆದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವರು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಆದ್ಯತೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಿತ್ರದಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಪರಿಸರ, ಭಾರತೀಯ ಸಂಗೀತ, ಕನ್ನಡದ್ದೇ ಕಥೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಲೇಖಕಿಯರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಇಂಥವಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ಮನೆ, ಮನ್ನಣೆ. ನಾನು ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದವಳಾದರೂ ಅದು ಯಾಕೋ 'ಬೆಳ್ಳಿಮೋಡ' 'ಕಪ್ಪು-ಬಿಳುಪು' ನೋಡಿದಲಾಗಾಯ್ತು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ನಿರ್ದೇಶನ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಯ್ತು.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರ ಭೌತಿಕ ಶರೀರ ಹೋಯ್ತು. ಆದರೆ ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರಪ್ರೇಮಿಗಳು, ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರನ್ನು ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಚಿತ್ರಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಅವರ ಹೆಸರೇ ಇದೆ. ಅವರ ಹೆಸರಿನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳೂ ತಯಾರಾಗುತ್ತವೆ. ಅವರು ಓಡಾಡುವುದನ್ನು ಮಾತಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಾದರೆ ಕಥಾಸಂಗಮ ಚಿತ್ರ ನೋಡಿದರಾಯ್ತು, ಅವರ ಉದ್ಯಮ ದೇವತೆಯಾದ ದೊಡ್ಡ ಕ್ಯಾಮರಾ ಒರಗಿ ನಿಂತು ಮಾತಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಶರಪಂಜರದಲ್ಲೂ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಗಿಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ'ಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಅವರ ಛನಿಯಿದೆ. ಇದು ಸೆಲ್ಯೂಲೈಡ್ ಮಹಿಮೆ.

ಸದಾಕಾಲ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ "ತಾಯಾ-ತಾಯಾ" ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ
ಅವರ ಭಕ್ತಿಯ ನುಡಿಯನ್ನು ಮರೆಯಲಾರದೆ ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಬರೆದೆ.
ಯಾರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನನ್ನ ಚಿತ್ರ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.
ಯಾಕೋ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಾಗನ್ನಿಸಿದೆ. ಆದರೂ ಅದು ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರ
ನಿರ್ದೇಶನವಲ್ಲ ಅದರಿಂದ ಆ ಆಸೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ನನ್ನ ಹಾರೈಕೆ ಇಷ್ಟೆ-ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರ 'ಅಮೃತ
ಘಳಿಗೆ' ಯ ಹಾಡು ಅದನ್ನೇ ಚೂರು ಬದಲಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ.

"ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಎಂದೂ ಮರೆಯದ ಕನ್ನಡ ರತ್ನವು ಜನುಮಿಸಲಿ
ಕನ್ನಡ ರವಿಯು ಉದಯಿಸಲಿ, ಚಿತ್ರರಂಗವ ಬೆಳಗಿಸಲಿ."

ಅವರ ವಂಶದ ಕಲಾಲತೆಯು ಸಂವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಪಲ್ಲವಿಸಿ ಆ
ಕುಸುಮದ ಪರಿಮಳವು ಕನ್ನಡ ನಾಡನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಲಿ.

ಜೈ ಜಗನ್ನಾಥೆ

‘ರಾಜಕಲಾಕಮಲಹಂಸ’ ಪದ್ಮಭೂಷಣ
ಡಾ|| ರಾಜ್ ಕುಮಾರ್ ರವರೊಡನೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಕಣಗಾಲ್